

การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูวง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PERCEPTION, ADDICTION AND IMPACT OF FORTUNE TELLING

Mr. Akkharakit Sinthuwongsri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Human and Social Development
(Interdisciplinary Program)

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูวง

โดย

นายอักรกิตต์ สินธวงศ์ศรี

สาขาวิชา

พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเนตร ชุตินธรานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย)

.....กรรมการ

(ดร.ศยามล เจริญรัตน์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา กิจจรธรรม)

อัครกิตติ์ สินธุวงศ์ศรี : การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูดวง (PERCEPTION, ADDICTION AND IMPACT OF FORTUNE TELLING) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.อุ้นเรื่อน เล็กน้อย, 136 หน้า.

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงทั้ง 3 มิติ ตามหลักข้อเท็จจริง เรื่องที่สร้างขึ้นและเรื่องลึกลับอัศจรรย์ อีกทั้งยังศึกษาพฤติกรรมการเสพติดและผลกระทบจากการเสพติดดูดวงการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกระบวนการวิจัยแบบรองรับภายใน (Embedded design) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และผนวกกับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลขั้นตอนสุดท้าย เพื่อศึกษาการรับรู้ มิติของการดูดวงและมีการพัฒนาแบบสอบถามขึ้นมาตามผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) โดยเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 385 ชุด ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) อีกทั้งยังพิจารณาจากจำนวนโด้ระหมอดู ชื่อเสียงของหมอดู แหล่งที่ตั้งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความสะดวกสบายในการเดินทางของผู้ใช้บริการและช่วงเวลาในการดูดวงของแต่ละพื้นที่ในการแจกแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดการรับรู้ ทั้ง 6 สถานที่สำคัญของการดูดวง ประกอบด้วย 1. ตรอกท่าพระจันทร์ 2. ตรอกวังหลัง 3. สีแยกห้วยขวาง 4. วัดมหาบุศย์ 5. สมาคมโหรแห่งประเทศไทย และ 6. สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ เพื่อทำการค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงตามเกณฑ์การวินิจฉัยของ Griffith's "Component" Model โดยเน้นการหารายละเอียดในมิติต่างๆ ของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบที่จะส่งเสริม หรือในสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล

ผลการศึกษา พบผู้ใช้บริการดูดวงเชื่อว่าการดูดวงเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้เพราะมีหลักสถิติในการเก็บข้อมูลที่ทำให้เกิดความแม่นยำ(ข้อเท็จจริง) มากที่สุด ร้อยละ 82.3 และยังเชื่อว่าการดูดวงเป็นศาสตร์ที่ใช้สำหรับการทำนายอนาคต(สิ่งลึกลับ อัศจรรย์)ร้อยละ 73.2 โดยจากการเก็บแบบสอบถาม พบผู้ที่มีพฤติกรรมการเสพติดดูดวง ร้อยละ 3.9 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบผู้ที่มีพฤติกรรมการเสพติดดูดวงมีลักษณะตามเกณฑ์วัดการเสพติด Griffith's "Component" Model ทุกระดับ ในแง่ของผลกระทบจากการเสพติดดูดวง ทางด้านบวกพบการดูดวงเป็นที่พึ่งทางใจและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดปัญหาทำให้มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจเพิ่มมากขึ้นและในยามทุกข์ช่วยทำให้ความทุกข์ลดลงได้โดยคิดว่าหมอดูที่ตนไปดูดวงด้วยนั้นเป็นที่ปรึกษา รับฟังและให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ส่วนผลด้านลบจากการเสพติดดูดวงนั้น พบการดูดวงทำให้เสียสุขภาพจิต ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจเมื่อเกิดปัญหา เกิดการปรับเปลี่ยนทางอารมณ์ มีความหมกมุ่นอยู่กับการดูดวงอยู่ตลอดเวลาจนไม่สนใจสิ่งรอบตัวทำให้ส่งผลทั้งด้านความคิดและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ อีกทั้งยังทำให้วิถีในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิมจนกลายเป็นผู้ที่เฝ้ารอคอยและใช้ชีวิตไปตามโชคชะตาโดยไม่ลงมือกระทำสิ่งใดๆ รวมไปถึงไม่สามารถจัดการปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5787304220 : MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEYWORDS: BEHAVIORAL, BEHAVIOR OF FORTUNE TELLING, FORTUNE TELLING ADDICTION, BARNUM EFFECT. / พฤติกรรม, พฤติกรรมการดูดวง, พฤติกรรมเสพติดดูดวง, ปรัชญาการณ์บาร์นัม.

AKKHARAKIT SINTHUWONGSRI: PERCEPTION, ADDICTION AND IMPACT OF FORTUNE TELLING. ADVISOR: UNRUAN LEKNOI, Ph.D., 136 pp.

The purpose of this study was to examine 3 dimensions of the Fortune Telling perception according to Fact, Fiction and Fantasy and to examine the addictive behavior and the impact of Fortune Telling addiction. This research was using the embedded design methodology. Quantitative data were collected through questionnaires and Qualitative data were collected through in-depth interview to examine the perception, the view of Fortune Telling and developed questionnaires base on the result of Barnum Effect's by collecting 385 questionnaires and use the Simple Random Sampling. Also considered on the number of Fortune Teller, reputation, location of sanctity, transportation and period of Fortune Telling. Main location of this study are 1. Tha Pra Chan 2. Wang Lang 3. Huai Kwang Intersection 4. Maha Bodhi Temple 5. The Astrology of Thailand and 6. The International Astrological Association. To searching for the representative sample who got addicted from Fortune Telling according to the criteria of Griffith's Component Model. By focusing in various dimension of the samples from field survey method and the primary data from relevant research.

The study found that Fortune Telling believe the Fortune is reliable because they use statistical method to collecting the information (Fact) and the number is 82.3%. 73.2% of this study believe that the Fortune is a science that use to predicting the future (Fantasy). 3.9% from the questionnaire got addicted by Fortune. The result from in-depth interview show that the sample who got addicted by Fortune are characterized by the Griffith's Component Model in every levels. In terms of the impact of addictions in the positive side is they believe that the Fortune is their reliance mental and emotional anchor and help suffering reduced. They know that the Fortune Teller as a consultant. And another negative side of the addiction are lack of self-confident, dare to make a decision when problem arise, the change of mood, obsessed with Fortune all the time making their everyday life to became a people who only waiting and living according to fate.

Field of Study: Human and Social
Development

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นความภาคภูมิใจสิ่งหนึ่งของชีวิต การได้ศึกษาถึงเรื่องที่สนใจทำให้เกิดแรงผลักดันที่ทำให้อยากศึกษา ค้นคว้าโดยมีย่อท้อ และการได้รับความเมตตาจากอาจารย์ที่ปรึกษา อ.ดร.อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย ที่คอยแนะนำแนวทางการศึกษา ช่วยทั้งค้นหาบทความต่างๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนและความเอื้อเฟื้ออย่างดีมาโดยตลอด สอนให้รู้จักคิดอย่างเป็นรูปแบบ แนะนำสิ่งดีๆให้เป็นวิทยาทานของชีวิตได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันต้องขอขอบพระคุณ รศ.ดร. สุวัฒนา ธาดานิติ ดร.ศยามล เจริญรัตน์ อาจารย์ที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอาจารย์ที่สอนข้าพเจ้ามาและยังเสียสละเวลามาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์และกรรมการภายในการสอบ ที่สำคัญที่ขาดไม่ได้เลยต้องขอขอบคุณ ผศ.ดร. วิชชุดา กิจจรธรรม ที่มีความเมตตาและกรุณามาเป็นกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิและช่วยขัดเกลางานวิจัยชิ้นนี้ให้เห็นถึงส่วนเติมเพื่อความสำเร็จสมบูรณ์ที่สุดตามหลักงานวิชาการ ทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิมมากขึ้น ทางด้านพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านความคิด ซึ่งเป็นผลดีที่เกิดขึ้นและเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับตนเองและจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ในส่วนของงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่สามารสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีหากไม่มีเพื่อนๆ ที่คอยเป็นที่ปรึกษาและคอยช่วยคิด ช่วยทำในสิ่งต่างๆ ให้เราโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ขอขอบคุณ วาสนา ศรีจำปา เพื่อนที่สนิทมากที่สุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่คอยเสียสละทั้งเวลาในช่วงว่างๆ มานั่งช่วยเพื่อนคิดงานทำให้งานลุล่วงไปด้วยดี ส่วนเพื่อนที่ขาดไม่ได้เลยขอขอบคุณ ศิริศักดิ์ พิเชษฐโกมล และ นฤพนธ์ ลิมนอนันต์กุล เพื่อนสนิทอีกคนที่คอยเป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือมาโดยตลอดตั้งแต่ในระดับปริญญาตรีจนกระทั่งระดับปริญญาโท ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้มีวันนี้จะไม่วันลืม

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ข้อมูลที่ได้ค่อนข้างจะเป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกๆ ท่านที่ยินยอมให้ข้อมูลพร้อมทั้งเสียเวลาเพื่องานวิจัยชิ้นนี้และขอบคุณที่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลให้กับข้าพเจ้าอีกทั้งยังแบ่งปันประสบการณ์ผ่านเรื่องราวต่างๆ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับงานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้ที่หลงใหลในการดูดวงจนเกิดการเสพติดที่เต็มใจให้ข้อมูลโดยไม่มีข้อแม้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบคุณ ธนิสร รัศมีวิศิษฐ์ปัญญา สมเกียรติ และ ธนะสิทธิ์ สินธุวงศ์ศรี ที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาและเป็นแรงเสริมให้การสนับสนุนในทุกด้านเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	1
สารบัญตาราง.....	1
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ที่มาและความสำคัญ.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	3
3. ขอบเขตการวิจัย.....	4
4. กรอบแนวคิด.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2.....	7
แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. ความมั่นคงของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์ และความเป็นเมือง.....	7
2. ภาวะเสพติด เกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดการดูดวง และปรากฏการณ์บาร์นัม.....	14
3. ความเชื่อ ค่านิยมกับการดูดวงของประชาชนและผลกระทบจากการดูดวง.....	20
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
บทที่ 3.....	40
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	40
1. รูปแบบการวิจัย.....	40
2. ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	47

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการศึกษา.....	48
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4.....	52
ผลการศึกษา.....	52
1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	53
2. พฤติกรรมการดูดวง.....	56
3. มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง	60
4. ประโยชน์และผลกระทบจากการดูดวง	63
5. พฤติกรรมการเสพติดดูดวง.....	68
บทที่ 5.....	107
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	107
1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	107
2. พฤติกรรมการดูดวงและพฤติกรรมเสพติดดูดวง	108
3. ผลกระทบจากการดูดวงและผลกระทบจากการเสพติดดูดวง	111
4. ข้อเสนอแนะ.....	113
รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก ก	123
ภาคผนวก ข	131
ภาคผนวก ค	133
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	136

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	พื้นที่คูดวงบริเวณตรอกท่าพระจันทร์.....	41
ภาพที่ 2	พื้นที่คูดวงบริเวณตรอกวังหลัง.....	42
ภาพที่ 3	พื้นที่คูดวงบริเวณสี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก	42
ภาพที่ 4	พื้นที่คูดวงบริเวณวัดมหาบุศย์.....	43
ภาพที่ 5	พื้นที่คูดวงบริเวณสมาคมโทรแห่งประเทศไทย.....	44
ภาพที่ 6	พื้นที่คูดวงบริเวณสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ.....	44

สารบัญตาราง

ตาราง 1 Griffith's "component" Model	50
ตาราง 2 จำนวนผู้ใช้บริการดูดวงตามสถานที่นิยมทั้ง 6 พื้นที่ศึกษา	53
ตาราง 3 ลักษณะทางประชากรและสภาพสังคม	54
ตาราง 4 สภาพเศรษฐกิจ.....	54
ตาราง 5 การหาทางออกเมื่อเกิดปัญหา.....	56
ตาราง 6 การเข้าถึงข้อมูลและรูปแบบการดูดวง.....	57
ตาราง 7 รูปแบบการดูดวง	57
ตาราง 8 อารมณ์ ความรู้สึกก่อนตัดสินใจดูดวง.....	58
ตาราง 9 เรื่องที่ได้รับความสนใจในการดูดวง	59
ตาราง 10 ค่าใช้จ่ายในการดูดวง.....	60
ตาราง 11 ความถี่ในการดูดวง.....	60
ตาราง 12 มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง.....	62
ตาราง 13 การรับรู้ต่อการดูดวง ตามปรากฏการณ์ของบาร์นัม (Barnum Effect).....	63
ตาราง 14 ประโยชน์จากการดูดวง	63
ตาราง 15 การดูดวงช่วยลดความทุกข์.....	64
ตาราง 16 ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง.....	66
ตาราง 17 ผลกระทบทางลบจากการดูดวง.....	67
ตาราง 18 เหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ในสังคมไทย	68
ตาราง 19 ความคิดเห็นพฤติกรรมเสพติดการดูดวง	69
ตาราง 20 ข้อมูลของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง	70

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้มีการปรับตัวไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ต่างส่งผลกระทบต่อสังคมไทยซึ่งอยู่ในสภาวะสังคมที่มีความสลับซับซ้อนโดยมีการดำรงชีวิตภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่หลากหลายและแตกต่างจากในอดีต จนทำให้เกิดความเครียด การต่อสู้ดิ้นรน และข้อพิพาทต่างๆ เป็นอย่างมาก สภาพดังกล่าวทำให้คนต้องการทราบถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเพื่อเตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อมรับมือในภาวะบีบคั้นที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนในหลายมิติและยังมีปัญหาสังคมด้านอื่นด้วยเช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว หรือแม้กระทั่งปัญหาระดับประเทศล้วนทำให้คนในสังคมเกิดความเครียดสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมต้องเผชิญกับสภาวะที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนและท้าทาย โดยเฉพาะในสังคมเมืองซึ่งเป็นสังคมแห่งการแข่งขัน แข่งชิงอำนาจ หน้าที่การงาน รวมทั้งการใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระต่อกันและมีความเป็นปัจเจกชนสูง อีกทั้งยังมีความหนาแน่นของประชากรอยู่เป็นจำนวนมากจนเกิดความแออัดในทุกๆ ด้าน ความเป็นเมือง (Urbanization) เป็นปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต พฤติกรรม (ไพบุลย์ ช่างเรียน, 2516) และความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมเมืองทำให้การใช้ชีวิตในปัจจุบันเปลี่ยนไปเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้นด้วยตัวคนเดียวได้ท่ามกลางความโดดเดี่ยว ก็จะทำให้ความสามารถในการรับมือหรือแก้ปัญหานั้นต่ำเนื่องจากขาดเครือข่ายทางสังคม จึงมักแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้ทุกคนพยายามหาทางออกที่ดีกว่าให้กับชีวิตและจิตใจของตนเองเพื่อความอยู่รอดเพื่อรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งเป็นความมั่นคงของมนุษย์ที่พึงมีและในบางครั้งจำเป็นต้องหาที่พึ่งอื่นๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจ โดยการหาที่พึ่งซึ่งถือเป็นทางเลือกของคนที่อาศัยอยู่ในเมืองขนาดใหญ่นั้นคือ การดูดวง

งานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงสถิติของจำนวนผู้ที่ใช้บริการดูดวงในปี พ.ศ.2551 ผลการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย พ.ศ. 2551 พบสถิติการดูดวงของคนกรุงเทพฯ ๖ เฉลี่ย ร้อยละ 3.18 ครั้งต่อคนต่อปี โดยแต่ละครั้งเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อคนประมาณ 310 บาท และงานวิจัยจากผลสำรวจของเอแบคโพลเรื่อง หมอคู่กับอนาคตประเทศไทยในสายตาประชาชน ในปีพ.ศ. 2550 พบร้อยละ 53.8 เคยมาหาหมอดูเพื่ออ่านคำทำนาย หรือตรวจดวงชะตาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ในขณะที่ร้อยละ 46.2 ไม่เคยดูดวง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า จำนวนของคนที่ใช้บริการดูดวงมีความสนใจและมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลในการดำเนินชีวิตของทุกคน แม้กระทั่งงานวิจัยของต่างประเทศ

เรื่อง Fortune-Telling: Fact Fiction & Fantasy (Benjamin, 1989) ได้วิเคราะห์ถึงการดูดวงพยากรณ์ การทำนายโชคชะตาว่าเป็นศาสตร์ที่ผูกพันกับความเชื่อ ความศรัทธาและทัศนคติ ทำให้ทราบว่าคนจำนวนไม่น้อยที่เป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาดีในสังคมอเมริกันและยุโรปบางส่วนให้ความสำคัญกับการดูดวงและศาสตร์แห่งการพยากรณ์เช่นเดียวกับคนในสังคมไทย อีกทั้งการรับรู้ความเข้าใจในการทำนายอนาคตด้วยศาสตร์ของหมอดูนั้นมีใช้การตีความและการคาดคะเนตามปรากฏการณ์เป็นหลัก หรืออาจมีการทรงเจ้าเข้าผีในการทำนายทายทัก เหล่านี้ล้วนทำให้เกิดการรับรู้ที่แตกต่างว่าการดูดวงนั้นเป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น หรือเป็นเรื่องลึกลับอัศจรรย์ ซึ่งคนส่วนมากที่ให้ความสนใจและเข้ารับบริการดูดวงนั้นตอบสนองความต้องการของตนเอง และต้องการแก้ไขข้อสงสัยปัญหาหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจ และยังมีคนจำนวนมากที่เชื่อหมอดูแบบงมงายจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถึงขั้นการนำไปสู่การเสพติดดูดวงจนไม่เป็นอันทำมาหากิน เผ้ารอคอยโชคชะตาและยังเชื่อถือในคำทำนายของหมอดูมากเกินไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางลบต่อการดำรงชีวิต ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของสถาบันแพทยศาสตร์สุขภาพแห่งชาติสหรัฐฯ เรื่อง “Fortune telling addiction: Unfortunately a serious topic. About a case report”(Grall-Bronnec, 2015) การเสพติดการดูดวงของผู้หญิงคนหนึ่งเปิดใจสำหรับการดูดวงจนทำให้เกิดพฤติกรรมเสพติดซึ่งเป็นความผิดปกติ เธอใช้เวลาในการดูดวงมากขึ้นเฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน โดยเริ่มดูดวงมาตั้งแต่อายุ 19 ปี หลังจากเข้ารับการดูดวงแล้วทำให้เธอมั่นใจในตัวเองขึ้นและไม่ว่าจะทำอะไรในชีวิตประจำวันจะต้องดูดวงอยู่เป็นประจำ ซึ่งจากข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าเธอเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงซึ่งทราบได้จากเกณฑ์การวัดการเสพติด การเข้ารับการดูดวงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิต คำทำนายของหมอดูครอบงำความคิดซึ่งทำให้เกิดความลุ่มหลง ความอยากได้อยากมี อยากเป็น ในสิ่งที่คาดหวังจนเกิดการปรับเปลี่ยนด้านอารมณ์และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (Hollander, 1993) คนบางกลุ่มถึงขั้นเสพติดดูดวงมีพฤติกรรมชอบดูดวงบ่อยๆ และเชื่อถือคำทำนายทั้งหมดมักมีลักษณะย้ำคิดย้ำทำ หรือมีปัญหาในใจรุนแรงอาจมีอาการซึมเศร้าวิตกกังวลใจ ทำให้บุคคลเหล่านี้ขาดความมั่นใจและมีแนวโน้มที่ต้องการพึ่งพิงสิ่งอื่นมากกว่าตัวเอง เพื่อให้รู้สึกปลอดภัยและลดความรู้สึกกังวลในจิตใจลงจึงต้องอาศัยการดูดวงเป็นการบรรเทาเป็นครั้งๆ ไป เห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่หันมาสนใจหาวิธีการที่จะช่วยให้กำลังใจตนเอง ซึ่งถือได้ว่าการดูดวงนั้นเป็นทางออกทางหนึ่งที่เป็นความหวังที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ

ในแง่ของจิตวิทยา การดูดวงสามารถช่วยเสริมสร้างกำลังใจและความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้ที่มาดูดวงได้โดยสิ่งหนึ่งที่ทำให้เห็นได้ชัดถึงการเปลี่ยนแปลงคือ การที่คนจำนวนมากหันมาใช้บริการดูดวงซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายตามสถานที่สำคัญต่างๆ โดยประเภทของการดูดวงที่มีในสังคมไทยปัจจุบันนั้นสามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบคือ นรลักษณ์ศาสตร์ หัตถศาสตร์ ศาสตร์โหราศาสตร์และศาสตร์ตัวเลข ซึ่งทางหลักของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) นั้นทำให้ผู้ที่เชื่อ

ในเรื่องการดูดวงหรือการทำนายทายทักโชคชะตาเกิดความศรัทธาในศาสตร์และรูปแบบจะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปรวมทั้งเทคนิคของหมอดูที่ใช้ในแต่ละรูปแบบก็จะแตกต่างกันด้วย ด้วยสาเหตุจากความเชื่อความศรัทธาในศาสตร์และหมอดูจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การเสพติดดูดวงตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงของ Griffith's "component" Model (Grall-Bronnec, 2015) เนื่องจากมีการปรับเอาศาสตร์การดูดวงใหม่ๆ จากสังคมอื่นเข้ามาปรับใช้ในสังคมไทยและเป็นที่ยอมรับตามกระแสนิยมซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้ผู้รับบริการดูดวงเกิดความสนใจและมีความต้องการในการดูดวงเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดผลกระทบทางด้านลบ เช่นเดียวกันกับช่องทางการเข้ารับการดูดวงที่หลากหลายประชาชนทั่วไปนั้นสามารถเลือกใช้ได้อย่างสะดวก ซึ่งในปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและหมอดูได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้เข้าถึงผู้ใช้บริการ บทบาทการเป็นหมอดูในสังคมไทยนั้นถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญมาก หากมองทางด้านเศรษฐศาสตร์(ณัฐยา น้อยเหลือ, 2546)หมอดูถือเป็นบริการประเภทหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทย ในด้านหนึ่งก็เกี่ยวพันกับสถิติศาสตร์ ในอีกด้านหนึ่งหมอดูทำหน้าที่คล้ายจิตแพทย์ ทางด้านจิตวิทยา (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544)นำมาพิจารณาประกอบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่มารับคำปรึกษาที่มีความทุกข์ ปัญหาและความไม่สบายใจ ทางด้านสังคมถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมากในด้านการดำเนินชีวิต กิจกรรมต่างๆ เริ่มต้นมาจากการดูดวงเพื่อเป็นทุนทางด้านจิตใจและสามารถพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้

โดยสรุปแล้ว การดูดวงมีความสำคัญกับคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นอาชีพหมอดูนั้นถือมีความสำคัญที่สามารถส่งผลดีผลเสียหรือการพัฒนาคนในประเทศได้มากทีเดียวเพราะศาสตร์ด้านการดูดวงนั้นยังมีผลต่อความคิดและการตัดสินใจของคนจำนวนมาก รวมทั้งมุมมองทางด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงทั้ง 3 มิติ fact fiction fantasy (Benjamin, 1989) การรับรู้ตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) และพฤติกรรมของการดูดวงที่นำไปสู่การเสพติดการดูดวงตามเกณฑ์การวัดการเสพติด Griffith's "component" Model (Grall-Bronnec, 2015) ที่มีต่อบุคคลและสังคมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของคนในสังคมไทยจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากและสมควรศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ทันสมัยและสามารถเกิดประโยชน์ในแง่ของการพัฒนามนุษย์และสังคมได้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาการรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูดวง
- 2.2 จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อลดผลกระทบจากการดูดวง

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรายละเอียดของเนื้อหาในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาการรับรู้ทั้ง 3 มิติ ตามหลัก Fact Fiction Fantasy ของการดูดวง (Benjamin, 1989)

3.1.2 ศึกษาการเสพติดการดูดวง โดยใช้เกณฑ์การวัดระดับการเสพติดพฤติกรรมของ Griffith's "Component" Model (Grall-Bronnec, 2015)

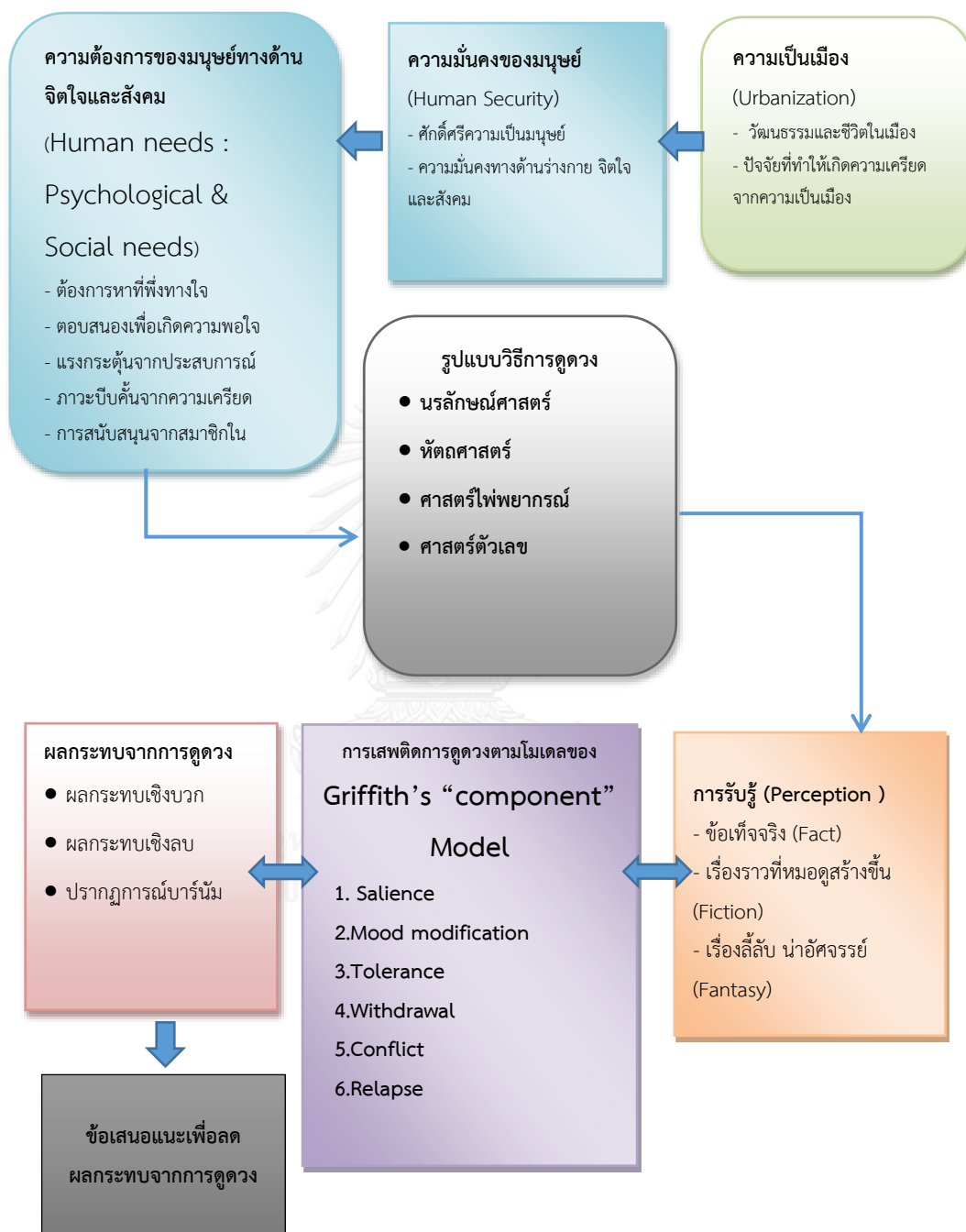
3.1.3 ศึกษาผลกระทบจากการดูดวง ทั้งทางด้าน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การรับรู้ และทางด้านการควบคุมตนเองทางอารมณ์ ความเครียด ความวิตกกังวล ความขัดแย้งทางจิตใจ ไม่สามารถตัดสินใจได้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การถูกครอบงำโดยคำทำนายจากหมอดู รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดูดวงเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อลดผลกระทบจากการดูดวง

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกประชากรในพื้นที่เป้าหมายคือ กลุ่มผู้ใช้บริการดูดวง ในรูปแบบของการดูดวงหลักๆ ได้แก่ นรลักษณ์ศาสตร์ หัตถศาสตร์ ศาสตร์โหราศาสตร์ ศาสตร์ตัวเลขในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาโดยมีทั้งหมด 6 สถานที่สำคัญของการดูดวงเป็นศูนย์รวมของหมอดูอยู่จำนวนมากและมีผู้เข้าใช้บริการดูดวงอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมแม่นยำและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ตรงตามประเด็นที่กำหนดไว้ได้แก่

1. ตรอกท่าพระจันทร์
2. ตรอกวังหลัง
3. สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก
4. วัดมหาบุศย์
5. สมาคมโหราแห่งประเทศไทย
6. สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติวัดราชนันทารามวรวิหาร

4. กรอบแนวคิด

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 เพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ผู้ใช้บริการดูดวงในแง่ของข้อเท็จจริง (Fact) เรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น (Fiction) หรือเป็นเรื่องลึกลับ น่าอัศจรรย์ (Fantasy)

5.2 เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดูดวงทั้งทางบวกและทางลบ

5.3 เพื่อได้ข้อเสนอนะแนวทางในการลดผลกระทบทางลบจากการดูดวง

6. นิยามศัพท์

การดูดวง หมายถึง วิธีที่หมอดูใช้อยู่ทั่วไปในการทำนายโดยแยกรูปแบบการทำนายซึ่งการดูดวงโดยทั่วไปในสังคมไทยแบ่งได้ 4 ประเภท คือ นรลัทธิศาสตร์ หัตถศาสตร์ ศาสตร์โหราศาสตร์ และศาสตร์ตัวเลข

การเสพติดการดูดวง หมายถึง การมีพฤติกรรมการเสพติดตามโมเดลของ Griffith's "Component" Model (Grall-Bronnec, 2015) ได้แก่

ระดับที่ 1 Salience กล่าวว่า การดูดวงมีความสำคัญกับตนและเป็นที่น่าสนใจมากกว่าสิ่งอื่น จนบางครั้งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะการดูดวงมีผลต่อความรู้สึก ความคิด นิสัยใจคอ การตัดสินใจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ระดับที่ 2 Mood modification กล่าวว่า เกิดการปรับเปลี่ยนทางอารมณ์ โดยมีความรู้สึกเกิดขึ้นตั้งแต่ความตื่นเต้น ความเครียด ความกังวล ความไม่มั่นใจ ความกลัว ความดีใจ รู้สึกผ่อนคลายก่อนและหลังการดูดวง

ระดับที่ 3 Tolerance กล่าวว่า มีความต้องการดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน เช่น ความถี่ในการดูดวงมากขึ้น ระยะเวลาที่ดูดวงนั้นใช้เวลามากกว่าเดิม เพื่อที่จะให้บรรลุตามเป้าหมายของตน

ระดับที่ 4 Withdrawal กล่าวว่า เมื่อพยายามที่จะเลิกดูดวง หรือเลิกพบหมอดู แต่ยังคงมีความเคยชินกับการดูดวงทำให้ไม่สามารถตัดหรือลดการดูดวงนั้นลงได้ และจะเกิดความผิดปกติทางร่างกายในบางครั้ง เช่น นอนไม่หลับ ปวดท้อง ปวดหัว ร่างกายอ่อนแอ เป็นต้น

ระดับที่ 5 Conflict กล่าวว่า มีความขัดแย้งเกิดขึ้นกับตนเองและมีความรู้สึกว่าการดูดวงจะทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีกับตนในระยะยาว แต่ก็ไม่สามารถเลิกดูดวงได้ เช่นค่าใช้จ่ายในการดูดวง คำทำนายไม่ตรงกับความคาดหวัง

ระดับที่ 6 Relapse เมื่อเลิกดูดวงไม่ได้ ก็เข้าสู่วงจรการเสพติดตามวงวนเดิมของการดูดวงนั้น ซึ่งบางครั้งก็มีความพยายามที่จะเลิกแต่ไม่เป็นผลและอาจจะทำให้เกิดการอยากดูดวงมากกว่าเดิม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การรับรู้ การเสพติด และผลกระทบจากการดูดวง ประกอบด้วย

1. ความมั่นคงของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์และความเป็นเมือง
2. ภาวะการเสพติด เกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดดูดวงและปรากฏการณ์บาร์นัม
3. ความเชื่อ ค่านิยมกับการดูดวงของประชาชนและผลกระทบจากการดูดวง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความมั่นคงของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์ และความเป็นเมือง

1.1 ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security)

เป็นความมั่นคงพื้นฐานที่เริ่มตั้งแต่ความมั่นคงทางด้านร่างกายที่จะเป็นพื้นฐานให้ชีวิตอยู่ได้ ยังมีความมั่นคงทางด้านจิตใจและความมั่นคงทางสังคม(สุพัตรา สุภาพ, 2540)ทั้งสามสิ่งนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อความจำเป็นที่ทำให้คนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง(ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, 2542) และได้ใช้มาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ที่มีองค์ประกอบ 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม สังคมวัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม และการเมืองและธรรมาภิบาล ซึ่งความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับความอยู่รอด การดำรงชีวิตประจำวัน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความมั่นคงทางจิตใจ เช่น การมีบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ความรู้สึกในคุณค่าของชีวิตและความสุขในชีวิต กรอบแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์(Human Security)การพัฒนามนุษย์ ค.ศ. 1994 ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) มีเป้าหมายเกี่ยวกับมนุษย์ในแต่ละมิติ (วิเชียร วิทย์อุดม, 2547)จะต้องเกิดจากความมั่นคงทางด้านจิตใจก่อนเป็นสำคัญจึงจะเกิดความมั่นคงทางด้านอื่นตามมา(สงวนศรี วิรัชชัย, 2527)ความมั่นคงทางจิตใจเป็นความมั่นคงพื้นฐานที่อยู่ในความมั่นคงของชีวิตความเป็นมนุษย์ซึ่งเริ่มด้วยความมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกายที่จะเป็นฐานให้

ชีวิตอยู่ได้แล้วเกิดความมั่นคงทางจิตใจและอีกด้านหนึ่ง คือ ความมั่นคงทางสังคม สามอย่างนี้เป็นพื้นฐานมาแต่เดิม ส่วนความมั่นคงด้านอื่นๆ มักจะเป็นของเพิ่มขึ้นมาทีหลังซึ่งขึ้นต่อกาลเทศะ หรือยุคสมัยด้วยความมั่นคงเหล่านี้จะทำให้คนเกิดสิ่งยึดเหนี่ยวในใจตนทำให้ไม่เกิดความฟุ้งซ่าน ไม่หวาดกลัว มีสติ และเมื่อเกิดการศรัทธาแล้วก็จะทำให้สิ่งที่เชื่อหรือศรัทธาอยู่นั้นชี้แนะตนเองไปสู่หนทางที่ดีได้ (ขบวน พลตรี, 2530) เมื่อบุคคลต่างมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วนั้นจะทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์ทั้งหมดว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นจะมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับจิตใจด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คนเกิดความต้องการในด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองทางด้านจิตใจและสังคมในส่วนที่ขาดหายไป เพื่อให้เกิดความมั่นคง ความปลอดภัย การได้รับการยกย่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ตนเอง

1.2 ความต้องการของมนุษย์ (Human needs)

ความต้องการเป็นสิ่งผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในชีวิตมนุษย์เพื่อสนองความต้องการต่างๆ ซึ่งชนิดและทิศทางของพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการของมนุษย์ในเวลานั้นๆ สามารถเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ วนเวียนอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Garforth, 1962) มนุษย์พยายามทุกวิถีทางที่จะให้บรรลุความต้องการที่ละขั้น เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการขั้นนั้นก็ลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไปซึ่งเป็นสิ่งผลักดันให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรนกระทำทุกอย่างเพื่อบำบัดความต้องการของตน (Douglas, 1969) ในขณะที่ได้รับการตอบสนองในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วก็จะมิตัวกระตุ้นอื่น (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2541) ซึ่งทำให้เกิดความต้องการขึ้นจึงต้องพยายามปรับตัวทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอยู่มากมายที่เป็นแรงกระตุ้นจากสังคมขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการอีกอย่างหนึ่งคือต้องการมีเพื่อนฝูง ค่ายกย่องชมเชย ความจงรักภักดี หรือความเป็นผู้นำและที่สำคัญมนุษย์มีสมองและความคิด มนุษย์จึงชอบคิดอ่านและเรียนรู้ที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วย (ภฤชญา ศักดิ์ศรี, 2534)

1.2.1 ความหมายของความต้องการของมนุษย์ (Human needs)

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) กล่าวถึงความต้องการว่า หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือประสงค์จะได้และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ วนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด (สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม, 2521) กล่าวว่าความต้องการคือ สภาพที่อินทรีย์ขาดสมดุลซึ่งก่อให้เกิดแรงผลักดันให้เกิดบุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกลับเข้าสู่สมดุลตามเดิมและ (เสถียร เหลืองอร่าม, 2525)

ในทางจิตวิทยาความต้องการเป็นสิ่งชักจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการทำงาน หรือทำให้มีกำลังใจในการทำงาน (motivation & incentive) (ภฤติ ตั้งพรโชติช่วง, 2552) ยังให้ความหมายที่สนับสนุนกันอีกว่าความต้องการมีความหมาย

ครอบคลุมไปถึงความอยากได้ (want) ความปรารถนา (wish) ความประสงค์ (desire) แรงขับ (drive) แรงจูงใจ (motive) และแรงผลักดัน (urge) จึงสรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์คือความขาดสมดุลของคนจึงเกิดการจูงใจให้ปรับภาวะสู่ดุลยภาพอีกทั้งยังในทางจิตวิทยายังหมายถึงความรู้สึกที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายหรือเหตุผลของการกระทำของพฤติกรรมนั้น

1.2.2 ประเภทของความต้องการของมนุษย์

ความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดของมนุษย์ จึงปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ กล่าวอย่างสรุปแล้ว ความต้องการของมนุษย์มีอยู่ 3 ประการใหญ่ๆ ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจ ความต้องการทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

ชวอน พลตรี (2530) ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระเป็น ความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกหรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ในฐานะที่เป็น แรงขับ (drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความต้องการชนิดนี้ หากไม่ได้รับการตอบสนองจะมีความรู้สึกตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา การแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคม วัฒนธรรม การฝึกอบรม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ (จารุพร เพ็งสกุล, 2545) ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือความต้องการในระดับสูง หรือความต้องการ ทางด้านจิตวิทยา หรือความต้องการทฤษฎีภูมิ หรือความต้องการที่เกิดใหม่ เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลัง (Robbins, 1998) หลังจากความต้องการทางร่างกาย ได้รับการตอบสนองแล้วเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้และการเรียนรู้ประสบการณ์ การสนองตอบต่างๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจเป็นแรงขับ (drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ (dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกายแต่อาศัยกลไกทางสมองที่สั่งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันก็ได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ (สนธยา พลศรี, 2545) ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล จึงถือเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน คลุมเครือจากลักษณะอาการของจิตใจที่เกิดจากการพัฒนาไปสู่ ภาวะหนึ่งของจิตใจ (ชลอ ธรรมศิริ, ม.ป.ป.) จนเกิดความอยากดี อยากเด่นดัง มีเกียรติยศชื่อเสียง ความเป็นเจ้าของ ความรัก สถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ เป็นต้น

ความต้องการทางสังคมถือได้ว่าเป็นความต้องการทางจิตใจ แต่เน้นหนักในด้าน ความต้องการที่จะดำรงชีวิต (ธวัช ปุณโณทก, 2528) ให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่นหรือมีความ เป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความ ยอมรับในสังคมต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น มนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่างจนไม่มี ขอบเขตจำกัด ซึ่งทั้งความต้องการที่เกิดจากความคิดคำนึง หรือความต้องการด้านจิตใจ หรือความ

ต้องการทางกายซึ่งเป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการสนองตอบจนเป็นที่พอใจเพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2.3 ความเป็นเมือง (Urbanization)

ราชบัณฑิตยสถาน (2532)ความเป็นเมือง หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือการเคลื่อนย้ายของผู้คนหรือการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมืองหรือการขยายตัวของเมืองออกไปทางพื้นที่ การเพิ่มจำนวนประชากรหรือในการดำเนินกิจการงานต่าง ๆ มากขึ้น (ติน ปรัชญพทุทธ์, 2555)ความเป็นเมืองเป็นการเปลี่ยนสภาพจากสภาวะที่ไร้ความเป็นเมืองไปสู่สภาวะของความเป็นเมือง หรือไม่ก็เปลี่ยนสภาวะจากการกระจุกที่มีความหนาแน่นมาก (Milton, 1960)ความเป็นเมืองมีหลายความหมายคือมีความเป็นเมืองอาจหมายถึงการกระจาย (Diffused) ของอิทธิพลสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท(ไพบูลย์ ช่างเรียน, 2516) ความเป็นเมือง (Urbanization) เป็นปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต พฤติกรรมและความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปรากฏการณ์ของลักษณะสังคมเมืองที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการของการรวมตัวอยู่อย่างหนาแน่นของประชากรซึ่งในอัตราของประชากรในเมืองต่อประชากรทั้งหมดที่เพิ่มขึ้นอีกทั้ง (Douglas, 1969) ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนประชากรของประเทศที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองอันเป็นผลมาจากการที่ประชาชนเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองหรือไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันหนาแน่นบริเวณใดบริเวณหนึ่ง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นขบวนการซึ่งชนบทเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นเมืองนั่นเอง สรุปได้ว่าความเป็นเมืองเป็นกระบวนการที่ประชากรมาอยู่รวมกันมากขึ้นทั้งด้านจำนวนและความหนาแน่น ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งอันเป็นผลทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรเหล่านั้นเปลี่ยนไปสู่วิถีชีวิตแบบเมืองมีความเจริญมากกว่าแหล่งอื่นๆ มีระบบสาธารณูปโภคที่ทันสมัยครบครัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายและอยู่ท่ามกลางการแข่งขันสูงในทุกเรื่อง เช่น อาชีพ การศึกษา อำนาจ หรือ โอกาสในการเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

1) วัฒนธรรมและชีวิตในเมือง

จากความหมายของการกลายเป็นเมืองที่อธิบายมาแล้วนั้น จะเห็นว่าความเป็นเมืองนั้นเป็นผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตนั้นไปสู่รูปแบบของเมือง ความเป็นเมือง(Norman L.M., 1978)ความเป็นเมืองสามารถแบ่งได้หลายลักษณะคือมีการแบ่งประเภทแรงงาน ตามความชำนาญเฉพาะด้านซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและการประดิษฐ์ทำให้มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต มีการแบ่งตำแหน่งและหน้าที่หลายระดับขึ้นอยู่กับงานแต่ละประเภทวิถีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมไทยที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีความหลากหลายในการรับอิทธิพลของชาติตะวันตกเข้ามา รวมถึงเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่

รวดเร็ว คนในสังคมไม่อาจปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบต่อการดำรงชีวิต เช่น การมีความทุกข์ ปัญหาและความไม่สบายใจ (Crutchfield R. S. Ketch avid and Ballanchey Edgerton L, 1966) ในระดับที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกซึ่งเป็นทุกข์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เป็นไปในลักษณะเลื่อนลอย ไร้จุดหมาย และต้องต่อสู้และแข่งขันกับผู้อื่นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยมากครั้งตามตำแหน่งและหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน ผูกพันกับเวลา การทำงาน มีความเป็นอยู่แบบปัจเจกบุคคลและครอบครัวนิยมพึ่งตนเอง ทำงานเพื่อตนเองหรือเพื่อครอบครัวของตัวเอง ความผูกพันภายในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีน้อย อีกทั้งยังมีความสามารถในการปรับตัว (adaptation) ให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบเมืองการอาศัยอยู่ในเมืองจะต้องไม่กลัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความเจริญ (อานนท์ ลุคิตานนท์, 2555) และสามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวในกลุ่มของปัจเจกนิยมได้ความผูกพัน และการเข้ามาของเทคโนโลยีในปัจจุบัน โลกได้เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การรับกระแสค่านิยม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมจากชาติตะวันตกถือเป็นสิ่งที่ตอบสนองเพื่อให้เกิดความทันสมัยขึ้น ทำให้เกิดความผสมผสานกัน ระหว่างวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมใหม่เป็นทำให้เกิดความหลากหลายที่เป็นเสน่ห์ของความเป็นเมืองเช่นกันผลจากการที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากบนความหลากหลายจึงทำให้เกิดการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (นิเทศ ดินณะกุล, 2551) เช่น เกิดความหลากหลายในอาชีพ ความหลากหลายทางเพศ ชชาติพันธุ์ ที่อาศัย และวิถีชีวิตที่หลากหลายเนื่องจากในเมืองแต่ละพื้นที่ล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เงินตราเป็นตัวกำหนดราคาและคุณค่าและเงินถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการได้มาซึ่งเครื่องอุปโภค บริโภคและสิ่งของต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอย่างไม่จำกัด

แนวโน้มส่วนใหญ่ของคนในสังคมเมืองนั้นจะพบเจอแต่ความเร่งรีบอยู่ตลอดเวลา นอกจากจะมีความแข่งขันกันสูงในเรื่องของหน้าที่การงาน ยศ ตำแหน่ง หรือแม้กระทั่งการอยู่ ที่อยู่อาศัยก็ยังมีทางเลือกอยู่อย่างเห็นได้ชัด ไม่เพียงแต่เรื่องภายในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ สภาพจิตใจที่อาจจะก่อให้เกิดภาวะต่าง ๆ ได้ เช่น ภาวะเครียดจากการทำงาน เครียดจากเพื่อนร่วมงาน เครียดจากการโดดเดี่ยวกลางเมืองขนาดใหญ่ไม่มีคนคอยช่วยปลอบหรือปรับปัญหาเพื่อระบายความทุกข์ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้เองคนในเมืองโดยส่วนมากมักจะขาดผู้ที่คอยรับฟังปัญหาของแต่ละบุคคลและขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะต่างคนต่างที่จะแสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ เพื่อสนองความต้องการของตนจึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้จึงต้องหาสิ่งที่เป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหาระบายความทุกข์ ทางออกที่ดีที่สุดโดยคนส่วนมากนิยมใช้บริการดูดวงเพื่อหวังว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดจากความเป็นเมือง

(1) ปัญหาส่วนตัว แม้จะประสบปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียด (Broom Leonard and Selsrick Phillip, 1977) แต่ถ้ามีสัมพันธภาพที่ดีกับใครคนใดคนหนึ่งก็จะช่วยให้อาการเครียดเหล่านี้เบาบางลงได้ ความเครียดทางด้านดี เช่น การมีความรัก การแต่งงาน ซื้อมีบ้าน ประสบความสำเร็จอย่างไม่คาดคิด การได้รับแต่งตั้งตำแหน่งใหม่ การมีบุตรมีเพื่อนใหม่ การได้หยุดพักผ่อนประจำปี ความเครียดด้านร้าย เช่น การตายของคู่ครอง การติดคุก การเจ็บป่วยโรคร้าย ร้ายแรง ถูกไล่ออกจากงาน เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ การหย่าร้าง เป็นต้น

(2) ความโดดเดี่ยว หมายถึง ความรู้สึกที่มีผลมาจากความบกพร่องในการมีทักษะทางสังคมเป็นผลมาจากการไม่สามารถสร้างความสนิทสนมใกล้ชิดและมีความแตกต่างจากความรู้สึกโดดเดี่ยวภายในบุคคลว่าเป็นความรู้สึกที่เป็นผลจากประสบการณ์ ความรู้สึกและความต้องการที่ถูกแยกหรือทำให้หลุดออกจากภาวะการณ์ส่วนตัวนั้นคือส่วนต่าง ๆ ของตนที่ถูกแยกออกจากกัน(พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544)หรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน แม้บุคคลจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อมเป็นความรู้สึกโดดเดี่ยวพื้นฐานที่เป็นผลจากการที่บุคคลไม่สามารถแบ่งปันประสบการณ์กับผู้อื่นได้เต็มที่ ความโดดเดี่ยวถูกตีค่าว่าเป็นความรู้สึกลบ เพราะมักมาพร้อมกับความเหงา ความเศร้า ความทุกข์ ดังนั้นสิ่งที่ป้องกันชนป้องกันความรู้สึกโดดเดี่ยวพื้นฐานคือความดีและเชื่อว่าไม่มีสัมพันธภาพใกล้ชิดแบบไหนที่จะขจัดความรู้สึกโดดเดี่ยวพื้นฐานนี้ได้ นอกจากคุณความดี ดังนั้นบุคคลควรตระหนักรู้ว่าเมื่อใดที่ตนเองมีความรู้สึกโดดเดี่ยวพื้นฐานนี้ควรใช้พลังงานที่มีอยู่ทำคุณความดีให้กับผู้อื่น ควรเป็นฝ่ายให้ผู้อื่นแทนที่จะใช้ผู้อื่นมาลบล้างความเหงาหรือความรู้สึกโดดเดี่ยวของตน สำหรับผู้ที่สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นด้วยการให้

(3) ความรู้สึกไม่มีความหมาย มนุษย์มีธรรมชาติของการต้องการความหมาย เช่น การรับรู้ของมนุษย์ จะมีการจัดหมวดหมู่เพื่อให้ได้ความหมายและเป็นภาพและพื้นที่ในการดำเนินชีวิต มนุษย์จะแสวงหาคำอธิบาย แสวงหารูปแบบแนวทางการดำรงชีวิต ปัญหาที่มนุษย์ต้องประสบคือ บรรดาสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นซึ่งบางครั้งดูเหมือนโหดร้าย ไม่เป็นเหตุผลที่สมควร การแสวงหาความหมายของมนุษย์จึงอาจสับสน เกิดความรู้สึกในแง่ลบและท้อแท้สิ้นหวังหรือรู้สึกไม่มีความหมายภายใต้ความสับสนและความไม่เป็นระเบียบของโลกมนุษย์จะพัฒนาความองกวมขึ้นมาได้ ถ้ามนุษย์เลือกที่จะพัฒนาโดยมองเห็นความเป็นไปได้และมองเห็นโอกาสที่ไม่จำกัดความรู้สึกนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทันที ที่บุคคลเปิดรับประสบการณ์ชีวิต ซึ่งสะท้อนจากการใช้ศักยภาพของตนบุคคลจะค้นพบความหมายได้เมื่อตระหนักรู้ในตนเองอย่างเต็มที่(ดวงมณี จงรักษ์, 2549) ยิ่งบุคคลมีการยอมรับความรู้สึกที่แท้จริงมากเท่าใดก็จะเพิ่มความสามารถเชื่อมโยงกับผู้อื่นได้ง่าย เพราะผู้ที่รู้สึกถึงความหมายของชีวิตจะไม่ยึดติดกับการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการในมุมแคบของ

ตนเอง การมีความหมายค้นพบได้จากการรู้จักตนเอง การมีสติตระหนักรู้ในผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งยังมีสติตระหนักรู้ในตนเอง ความเข้าใจรับรู้ในผู้อื่นจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น

(4) ความมีอิสระ โดยปกติคำนี้ให้ความรู้สึกทางบวกน้อยคนจะคิดว่าความมีอิสระเป็นตัวก่อให้เกิดความวิตกกังวล(พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544)คุณสมบัติของความมีอิสระ คือความรับผิดชอบและตั้งใจคนที่มีอิสระคือ คนที่ตกแต่งชีวิตของตนเองคือ การเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจเลือกและลงมือกระทำด้วยตนเองทุกการเลือกหรือการมีอิสระย่อมมีขีดจำกัด ดังนั้นบุคคลอาจจะมีความรู้สึกขัดแย้งต่อผลหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้น คนที่มีอิสระอย่างแท้จริงต้องมีความรับผิดชอบต่ออิสระที่เขาได้เลือก(Norman L. Munn, 1971)คนทั่วไปมีความแตกต่างกันในความรู้สึกและความรับผิดชอบ หลายคนรับรู้สาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำของคนอื่น เช่น คู่ครอง หัวหน้า ในขณะที่บางคนปฏิเสธความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง คนเหล่านี้รับรู้ว่าเขาเป็นเหยื่อที่บริสุทธิ์ของการถูกกระทำโดยผู้อื่น อีกคุณลักษณะหนึ่งของคนปฏิเสธความรับผิดชอบคือ การยินยอมให้เหตุการณ์ทำร้ายตนเองจนมีผลให้ตกอยู่สภาพที่ย่ำแย่ เช่น ดื่มสุราเพื่อลืมนความทุกข์ ดิทยาเสพติด จมอยู่ในความทุกข์ วิตกกังวลอยู่กับอนาคตที่กำลังมาไม่ถึง เป็นต้น

(5) ตำแหน่งหน้าที่การได้รับความยอมรับจากสังคม ความเครียดที่เกิดขึ้นจากในสถานที่ทำงานกล่าวว่าความเครียดที่เกิดจากในสถานที่ทำงานนั้นมาจากปัจจัย 7 ประการ(ขจิตรัตน์ ปูนพันธุ์ฉาย, 2559)ได้แก่ ประการแรก ลักษณะของงานที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น สภาพการทำงานที่มี ปริมาณมาก ใช้แรงกายมาก การตัดสินใจสูงจะเกิดอาการเบื่อหน่ายถดถอยเมื่อทำงานเกินกำลังอยู่เป็นเวลานาน ใช้เวลาการทำงานมากกว่าปกติ สภาพการทำงานที่มีเสียงดัง แสงสว่างจ้า ความร้อน กลุ่มควันสกปรก เป็นต้น ประการที่สอง บทบาทหน้าที่ในงานที่ก่อให้เกิดความเครียดที่อาจเกิดจากการขัดแย้ง บทบาทและความรับผิดชอบที่ไม่ชัดเจน หรือมากเกินไปจนทำให้การกำกับดูแล หรือน้อยเกินไปกว่าที่จะได้ผลสำเร็จอย่างที่ต้องการ ประการที่สาม สัมพันธภาพในงานกับผู้อื่นที่ไม่ดี ประการที่สี่ ความเครียดจากอาชีพ เกิดขึ้นเมื่อเห็นว่าไม่มีโอกาสเติบโต ไม่มีการขยับขยายความไม่มั่นคงในอนาคตอาชีพการงาน ความรู้สึกต่ำต้อยในการทำงานความรู้สึกทำงานมาก แต่ไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร ประการที่ห้า ความเครียดที่เกิดจากโครงสร้างและบรรยากาศในองค์กรอาจเกิดได้จากวัฒนธรรมองค์กรที่เคร่งเครียด การเมืองในองค์กร กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดและความรู้สึกที่เป็นปรปักษ์กับองค์กรและบรรยากาศการลดขนาดขององค์กรที่คลุมเครือ ประการที่หก ความเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบ้านและองค์กร (ขจิตรัตน์ ปูนพันธุ์ฉาย, 2559)การสร้างความพึงพอใจในงานไม่สัมพันธ์กับการสร้างความพึงพอใจให้แก่ครอบครัว แรงขับของความต้องการทั้งสองฝ่ายจะทำให้เกิดความเครียดอย่างยิ่งต่อผู้ที่อยู่ตรงกลาง และอีกนัยหนึ่งแรงจูงใจจากครอบครัวที่ต่ำก็เป็นผลต่อความปรารถนาที่จะทำให้ผลงานต่ำไปด้วย เช่น กรณีคนเสียใจจากหย่าร้าง ก็จะส่งผลกระทบต่อความต้องการการทำงานให้เกิดผลผลิตสูง ๆ หรือการรับฟังการสั่งการจากผู้อื่น เป็นต้น ประการที่เจ็ด

ความเครียดที่เกิดจากปัจจัยภายนอกมากมายที่อยู่รอบตัวเรา และถือว่าเป็นปัจจัยแห่งความเครียด ฌ ฌนี่(ขจิตร์ตัน ปุนพันธุ์ฉาย, 2559)จะกล่าวถึงปัจจัยที่อยู่ในระดับกว้าง และทางตัวออกมามีระดับ หนึ่ง เช่น ปัญหาความไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสภาพแวดล้อม(Goodell, 1986) โดยทั่วไปที่เต็มไปด้วยมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากร สถานการณ์บีบบังคับ หรือสถานการณ์ สำคัญที่กดดันที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียด หรือต้องเผชิญกับการดำรงอยู่ในขณะนั้น บุคคลจะ ผัดผ่อนเลื่อนเวลาทำสิ่งอื่นๆ ไม่ได้อีกต่อไปเพราะมีเวลาเหลืออยู่อย่างจำกัด สถานการณ์บีบบังคับที่ สำคัญที่สุดของมนุษย์คือ การเผชิญกับสถานการณ์คับขันสถานการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือไม่มี เวลาในการตัดสินใจ เช่นนี้ ทำให้หลายคนต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพลิกฝ่ามือ ต้องหันหน้า มาเผชิญกับเวลาที่เหลือในปัจจุบันอย่างจริงจัง เพื่อที่จะใช้ชีวิตให้คุ้มค่าที่สุด ในชีวิตของบุคคลมี เหตุการณ์หลายอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ของสภาวะการณ์ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์บีบบังคับ เช่น การสูญเสียบุคคลที่รัก การถูกออกจากงาน การถูกปลดจากตำแหน่ง การสูญเสียความเป็นหนุ่มสาว สิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นให้บุคคลหันมาทบทวนการดำรงชีวิตของตนและตระหนักถึงความวิตกกังวลของ การดำรงอยู่มากขึ้น

โดยสรุปแล้วนั้นสภาพความเป็นเมืองทำให้คนเกิดความเครียดได้ จากการทำงาน จากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่กระทั่งเรื่องส่วนตัวล้วนทำให้เกิดความเครียด สับสน วุ่นวาย การดำเนิน ชีวิตที่ผูกติดกับเวลามีผลทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดความเร่งรีบและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดจาก ความเป็นเมืองนั้นมีหลากหลายประเภทโดยสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทคือ ปัจจัยภายในจาก ภาวะส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาส่วนตัว ความโดดเดี่ยว ความรู้สึกไม่มีความหมาย ความมีอิสระ ตำแหน่ง หน้าที่ และจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานการณ์บีบบังคับต่างๆ ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง หรือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้มีผลต่อการทำให้เกิดความเครียดท่ามกลางความเป็นเมืองได้ เมื่อสิ่ง เหล่านี้เป็นปัจจัยสะสมให้เกิดความเครียดก็จะทำให้ทุกคนพยายามหาทางออกให้กับตนเองด้วยวิธีการ ต่างๆ เพื่อหวังจะให้ปัญหาลดลง

2. ภาวะเสพติด เกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดการดูดวง และปรากฏการณ์บาร์นัม

2.1 ภาวะเสพติด (Addiction)

เมื่อกล่าวถึงคำว่าภาวะเสพติด (Hogg, 1998) ความเข้าใจและความหมายส่วนใหญ่จะนึกถึงไป ถึงพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ แต่จากการค้นคว้าพบว่าปัจจุบัน การเสพติดไม่ได้ใช้ อธิบายหรือนิยามความหมายไปในทางสารเสพติดเพียงเท่านั้น แต่ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายถึง (Hollander, 1993) พฤติกรรมในการหมกมุ่นในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยบุคคลนั้นไม่สามารถ ยับยั้งพฤติกรรมดังกล่าวได้ เช่น การเสพติดการพนัน ติดสื่อลามกอนาจาร ติดเซ็กซ์ ติดอินเทอร์เน็ต

เช่น เกม คอมพิวเตอร์ สื่อโซเชียล ดิจิทัลช้อปปิ้ง ฯลฯ โดยศูนย์วิจัยยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเอกสารและอธิบายในเรื่องสมองและกลไกการเสพติดไว้ว่า (Irwin, 1993) การเสพติดเป็นกลไกตามธรรมชาติของร่างกายซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งเร้าหรือกระตุ้นความพอใจของมนุษย์ โดยมีสมองเป็นบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ร่างกายได้รับสิ่งเหล่านี้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอส่วนนี้ทำหน้าที่เรียกว่าสมองส่วนควบคุมความพอใจ ตัวส่งผ่านสัญญาณประสาทในสมองส่วนนี้คือ โดปามีน เมื่อเกิดการกระตุ้นไปสักระยะหนึ่งจะเกิดการเสพติดกับการถูกกระตุ้นด้วยวิธีการเดิมอยู่เรื่อยๆ เมื่อไม่ได้รับการกระตุ้น ก็จะกระวนกระวายเกิดเป็นการเสพติดขึ้น ซึ่งการเสพติดนั้นยังเป็นสภาวะซึ่งมีชีวิตหมกมุ่นในพฤติกรรมย่ำคิดย่ำทำ เพราะพฤติกรรมนั้นมีผลตอบแทนที่ส่งเสริมความพอใจจนสูญเสียสมรรถภาพที่จะควบคุมซึ่งพฤติกรรมเสพติดนั้นมักถูกโยงเข้าอธิบายในด้านจิตวิทยาว่าเป็นลักษณะทางจิตหรือกิจกรรมเพื่อระบาย บรรเทา บำบัดลักษณะอาการทางจิตและความเจ็บปวดทางอารมณ์อีกทั้งความบกพร่องทางจิตใจนั้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมเสพติดได้ง่ายขึ้นซึ่งหมายถึงว่า การเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับ ความบกพร่องทางอารมณ์ ความอ่อนไหวทางอารมณ์ บุคคลที่มีแนวโน้มเสพติดได้ง่ายมักจะเป็นบุคคลที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่พอใจในตนเอง ขาดความนับถือตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะผิดปกติทางอารมณ์ มีความวิตกกังวลและความซึมเศร้าสูง ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเสพติดแอลกอฮอล์และปัญหาการเสพติด(David Capuzzi Douglas R. Gross, 1999)ส่วนด้านทางสังคมวิทยานั้นมองว่า พฤติกรรมเสพติดเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งบุคคลจะได้รับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อมาจากกลุ่มสังคม หรือวัฒนธรรมในสังคม จากมุมมองของทฤษฎีสังคมวิทยานั้นกล่าวว่า พฤติกรรมเสพติดนั้นแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลว หรือความเปราะบางของบุคคลในการดำรงอยู่ในสังคมและบุคคลนั้นไม่สามารถต้านทานอิทธิพลจากภายนอกได้ทำให้บุคคลสูญเสียการควบคุมตนเอง(ธนิกานต์ มาชะศรีนันท์, 2545) ภาวะเสพติดนั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การเสพติดทางกายและการเสพติดทางจิตใจ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 การเสพติดทางกาย

การเสพติดทางกายโดยส่วนใหญ่จะมองในลักษณะของอาการของผู้เสพติดจากการใช้สิ่งเสพติดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ยาเสพติด เกม อินเทอร์เน็ต เซ็ก การพนัน ศัลยกรรม และอื่นๆ โดยอาการที่เกิดขึ้นนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การติดยาเสพติดโดยอาการทางกายภาพที่แสดงให้เห็นออกมาอย่างชัดเจน ได้แก่ สุขภาพทรุดโทรม ผอมซูบ ตัวซีด น้ำหนักลดไม่มีเรี่ยวแรงที่จะทำงานหนัก ริมฝีปากเขียวช้ำ แห้ง แตก ม่านตาขยายสู้แสงจ้าไม่ได้ ซึ่งเป็นผลจากการเสพยาจึงมักใส่แว่นตาคันแดดอยู่เสมอ น้ำมูก น้ำตาไหล มีเหงื่อออกมาก กลิ่นตัวแรง เพราะไม่ทำความสะอาดร่างกายตัวเอง (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2548) บางครั้งจะได้กลิ่นกาวหรือสารระเหยออกมาจากตัว มีร่องรอยการเสพยาเสพติดให้เห็นบริเวณที่แขนตามแนวเส้นโลหิตดำ หรือบริเวณสะโพกและหัวไหล่

ที่อาจจะมียรอยแผลซ้ำ ๆ เนื่องจากการฉีดยาเสพติด มีรอยแผลเป็นที่ท้องแขนเป็นรอยกรีดด้วยของมีคมตามขวางเฉียง ๆ เนื่องจากการทำร้ายตัวเอง นิ้วมือ มีรอยคราบเหลือง สกปรก เนื่องจากการสูบบุหรี่หนักหยาบกร้าน เช่น แผลพุพองอาจมีหนอง น้ำเหลือง คล้ายโรคผิวหนังเนื่องจากขาดวิตามินบีหน้าดำคล้ำโดยเฉพาะบริเวณโหนกแก้มและหน้าผาก มีอาการอยากยาซึ่งยาเสพติดแต่ละประเภทมีอาการหลังเสพและอาการเมื่ออยากยาหรือขาดยาแตกต่างกัน มักใส่เสื้อแขนยาวเพื่อปกปิดร่องรอยเข็มที่ใช้เสพยา (ดวงมณี จงรักษ์, 2549) เมื่อขาดยาเสพติดจะมีอาการอยากยาเสพติดเกิดขึ้น เช่น มีอาการน้ำมูก น้ำตาไหล หาวนอน จามคล้ายเป็นหวัด กระสับกระส่าย กระวนกระวาย หายใจถี่ถี่ กังวาลแต่ยาเสพติดจะชวนชวยหามาเสพไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน อาจมีเลือดปนออกมาด้วย เรียกว่า ลงแดง ขนลุก เหงื่อออก เป็นตะคริว กล้ามเนื้อกระตุกขบฟัน ปวดเมื่อยตามร่างกาย ทุรนทุราย มีไข้และความดันโลหิต ชักกระตุก นอนไม่หลับ คลุ้มคลั่ง เสียสติ เป็นต้น

2.1.2 การเสพติดทางใจ

การเสพติดที่เกิดขึ้นมาจากสภาวะทางจิตใจของแต่ละบุคคลในการเสพติดสิ่งนั้น ๆ การเสพติดจะไม่ได้แสดงอาการออกมาในลักษณะทางกายภาพแต่เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาพจิตใจของตนเอง โดยลักษณะจะส่งผลกระทบต่อออกมาทั้งกายภาพได้ และยังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายเวลาขาดยาจะรู้สึกหงุดหงิดมากแต่เมื่อเสพยาแล้วอารมณ์จะดีขึ้นอย่างรวดเร็ว อุปนิสัยเปลี่ยนไปจากคนเรียนร่อยกลายเป็นคนก้าวร้าวไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง บุคลิกลักษณะเชื่อถือไม่ได้ มีความคิดเชิงซ้าสติปัญญาเสื่อมลงความจำเสื่อมมีผลให้การเรียนหรือการงานบกพร่องมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยหวาดระแวง อารมณ์ฉุนเฉียว ขวนทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน มีความวิตกกังวลซึมเศร้า ไม่สามารถควบคุมแรงกระตุ้นที่เกิดจากสภาพแวดล้อมได้ ขาดความอดกลั้นเป็นคนเจ้าอารมณ์หงุดหงิดเอาแต่ใจตนเองขาดเหตุผลและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมสังคมได้ มีพฤติกรรมชอบเก็บตัวเงียบขรึมผิดปกติชอบอยู่คนเดียว และปลีกตัวจากผู้อื่นทำตัวลึกลับ ไม่รับรู้ความเป็นไปใด ๆ มีพฤติกรรมใช้เงินเปลืองผิดปกติ มีพฤติกรรมลักขโมย มีพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากอารมณ์ผู้เสพติดจะมีอารมณ์แปรปรวนง่าย หงุดหงิดง่าย ไม่ยอมรับความจริงเมื่อถูกซักถามมาก ๆ จะรู้สึกฉุนเฉียวมีพฤติกรรมเกียจคร้าน ไม่สนใจความเป็นอยู่ของตนเอง ไม่อยากทำงานใด ๆ ได้แต่หวังง่วงหาวนอนมีพฤติกรรมคบแต่เพื่อนที่เสพยาด้วยกัน อาจเป็นเพื่อนกลุ่มใหม่ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน มีการคุยกันลึกลับและเป็นความลับ อยู่หนึ่งไม่ได้ หลุกหลิกบางรายชอบเดินไปมา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเสพติดศีลยกรรม ผู้เสพติดศีลยกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยเพราะความอยากสวดยอยากหล่อให้เหมือนกับดาราและคนดังต่างๆ ความไม่พอใจในลักษณะรูปร่างของตนจึงทำให้เกิดความต้องการเพิ่มในส่วนที่ตนเองคิดว่าเป็นสิ่งที่ขาดหายไป โดยการเข้ารับการผ่าตัดครั้งแล้วครั้งเล่าจนเกิดผลข้างเคียงแทนที่จะสวดยหล่อสมใจกลับกลายเป็นน่ากลัวแทนการทำศีลยกรรมอย่างต่อเนื่องนั้นทำให้กลายเป็นโรคเสพติดการ

ทำคล้ายกรรมจนแพทย์ไม่ยอมทำให้ก็ตั้งรกรากไปผ่าตัดต่อที่อื่นต่อ ภาวะเสพติดทางจิตใจที่เห็นได้ชัดคือ การกระวนกระวาย ความต้องการทางใจที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองจนบางครั้งทนรอไม่ได้ ใจร้อน จึงทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ หรือแม้กระทั่งเกิดภาวะซึมเศร้า (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) หรือมีความรู้สึกเครียดเมื่อไม่ได้ทำอย่างที่ตั้งใจไว้ และไม่สามารถลดหรือเลิกพฤติกรรมเหล่านั้นได้ หรือเมื่อถูกบังคับก็จะแสดงอาการต่อต้าน หรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอาการหงุดหงิดไม่พอใจ อย่างรุนแรงบางคนถึงขั้นแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาได้เช่นกัน

2.2 เกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดการดูวง

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดความหมายของคำว่า พฤติกรรมการเสพติดหมายถึง การที่บุคคลชอบทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างมากจนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการนั้นๆ ของตนได้เพราะ พฤติกรรมมีผลตอบแทนที่ส่งเสริมความพอใจ แม้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียจนอาจติด พฤติกรรมเหล่านั้นได้ เช่น การพนัน การเล่นเกม เพศ เสพติด เป็นต้น ซึ่งเกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดการดูวงนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 เกณฑ์ ได้แก่

2.2.1 Griffith's "Component" Model

เป็นเกณฑ์การวัดการเสพติดที่พยายามสร้างเงื่อนไขและองค์ประกอบของการเสพติดขึ้นมา(Griffiths, 2005)เพื่อให้สามารถวัดการเสพติดได้ทุกรูปแบบและตอบสนองกับการเสพติดมากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันการเสพติดนั้นไม่เพียงแต่ในเรื่องของยา เซ็ก การพนันเท่านั้น ยังมีการเสพติดอีกหลายรูปแบบที่เกิดขึ้น เช่น การเสพติดศีลธรรม การเสพติดการดูวง โดยเกณฑ์การวัดการเสพติดของ Griffith's "Component" Model มีทั้งหมด 6 ระดับ ดังต่อไปนี้ (Grall-Bronnec, 2015)

ระดับที่ 1 Salience กล่าวว่า การดูวงมีความสำคัญกับตนและเป็นสิ่งที่ น่าสนใจมากกว่าสิ่งอื่นจนบางครั้งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะการดูวงมีผลต่อความรู้สึก ความคิด นิสัยใจคอ การตัดสินใจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ระดับที่ 2 Mood modification กล่าวว่าเกิดการปรับเปลี่ยนทางอารมณ์ โดยมีความรู้สึกเกิดขึ้นตั้งแต่ความตื่นเต้น ความเครียด ความกังวล ความไม่มั่นใจ ความกลัว ความดีใจ รู้สึกผ่อนคลายก่อนและหลังการดูวง

ระดับที่ 3 Tolerance กล่าวว่ามีความต้องการดูวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน เช่น ความถี่ในการดูวงมากขึ้น ระยะเวลาที่ดูวงนั้นใช้เวลามากกว่าเดิม เพื่อที่จะให้บรรลุตามเป้าหมายของตน

ระดับที่ 4 Withdrawal กล่าวว่า เมื่อพยายามที่จะเลิกดูวง หรือเลิกพบ หมอดู แต่ยังคงมีความเคยชินกับการดูวงทำให้ไม่สามารถตัดหรือลดการดูวงนั้นลงได้และจะเกิด ความผิดปกติทางร่างกายในบางครั้ง เช่น นอนไม่หลับ ปวดท้อง ปวดหัว ร่างกายอ่อนแอ เป็นต้น

ระดับที่ 5 Conflict กล่าวว่า มีความขัดแย้งเกิดขึ้นกับตนเองและมีความรู้สึกว่าการดูดวงจะทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีกับตนในระยะยาว แต่ก็ไม่สามารถเลิกดูดวงได้ เช่นค่าใช้จ่ายในการดูดวง คำทำนายไม่ตรงกับความคาดหวัง

ระดับที่ 6 Relapse เมื่อเลิกดูดวงไม่ได้ ก็เข้าสู่วงจรการเสพติดตามวงวนเดิมของการดูดวงนั้น ซึ่งบางครั้งก็มีความพยายามที่จะเลิกแต่ไม่เป็นผลและอาจจะทำให้เกิดการอยากดูดวงมากกว่าเดิม

2.2.2 DSM-5 Model

คือโมเดลที่ใช้วัดระดับผู้ที่เป็โรครจิตเภทกลุ่มอาการของโรคที่มีความผิดปกติของความคิด(APA, 2013)ผู้ป่วยจะมีความคิดและการรับรู้ไม่ตรงกับความเป็นจริงทำให้มีผลเสียต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลตัวเอง การใช้ชีวิตในสังคม ส่วนใหญ่ผู้ป่วยจะเริ่มเป็นเมื่ออายุประมาณ 14-16 ปี หรือช่วงปลายวัยรุ่น โรคนี้พบได้ประมาณร้อยละ 1 ของประชากร อายุขัยโดยเฉลี่ยของผู้ป่วยน้อยกว่าคนทั่วไปอยู่ 12-15 ปี ซึ่งเป็นผลจากปัญหาสุขภาพและอัตราการฆ่าตัวตายที่มากขึ้นประมาณร้อยละ 5 โดยผู้ที่เป็โรครจิตเภทจะต้องมีอาการที่เข้าเกณฑ์ ดังนี้

ระดับที่ 1 มีอาการต่อไปนี้ ตั้งแต่ 2 อาการขึ้นไป นาน 1 เดือน โดยมักมีอาการหลงผิด อาการประสาทหลอน พุดจาสับสนมาก มักเปลี่ยนเรื่องจนฟังไม่เข้าใจ พฤติกรรมเรื่อยเปื่อย วุ่นวาย หรือมีท่าทางแปลกๆ อาการด้านลบ ได้แก่ อารมณ์เฉยเมย ไม่ค่อยพูด หรือเฉื่อยชา (หากเป็นอาการหลงผิดที่มีลักษณะแปลก พิลึก หรือหูแว่วเสียงคนคุยกันเรื่องผู้ป่วย หรือแว่วเสียงวิจารณ์ผู้ป่วยแม้มีเพียงอาการเดียวก็ถือว่าเข้าเกณฑ์)

ระดับที่ 2 กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับหน้าที่การงาน การคบหาพูดคุยกับผู้อื่น แ่ลงมาก หรือไม่สนใจดูแลสุขอนามัยของตนเองอย่างมาก

ระดับที่ 3 มีอาการต่อเนื่องกันนาน 6 เดือนขึ้นไป โดยต้องมีระยะอาการกำเริบตามระดับที่ 1 นานอย่างน้อย 1 เดือน

2.2.3 Goodman's Model

เป็นโมเดลร่วมที่ใช้วัดการเสพติดในเชิงพฤติกรรม(Goodman, 1990)โดยวัดจากความรู้สึกซึ่ง Goodman's Model จะมีหลักในการวินิจฉัยการเสพติดเช่นเดียวกับ DSM-5 Model(Goodman R.I, 1980)

ดังนั้นการวิจัยขั้นนี้ได้เห็นว่าการนำเกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดของ Griffith's "Component" Model มาใช้นั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากเป็นการวัดการเสพติดโดยมีระดับขั้นทั้งหมด 6 ขั้น และเป็นเกณฑ์การวัดที่สามารถนำมาวัดการเสพติดได้กับทุกการเสพติด อีกทั้ง

โมเดลนี้ยังเข้าถึงผู้คนในระดับที่เป็นบุคคลธรรมดาที่เข้าข่ายการเสพติด ซึ่งต่างจาก DSM-5 Model และ Goodman's Model ที่ใช้วัดการเสพติดในเชิงจิตเวช หรือสำหรับผู้ที่มีอาการทางจิตไปแล้ว

2.3 ปรากฏการณ์บาร์นัม หรือฟอร์เรอร์ เอฟเฟ็ค (Barnum or Forer Effect)

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมและมักจะได้รับอิทธิพลจากสัญญาณภายนอกจนทำให้เกิดการรับรู้ที่ผิดเพี้ยนไป (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และ เมธินันท์ ภิญญชุน, 2552) และคิดไปเองว่าสิ่งที่คนทั่วไปทำนายทายทักนั้นคือบุคลิกของเราซึ่งปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) หรือที่บางครั้งเรียกว่าปรากฏการณ์ฟอร์เรอร์ (Forer effect) เป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลมักให้คะแนนความถูกต้องในระดับที่สูงกับคำอธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของตนซึ่งตนเชื่อว่าทำขึ้นมาเพื่อตนโดยเฉพาะทั้งที่จริงแล้วเป็นคำอธิบายที่กว้างครอบคลุมถึงบุคคลหลายๆ กลุ่มโดยปรากฏการณ์นี้ได้อธิบายถึงเหตุผลบางส่วนเบื้องหลังความเชื่อที่เป็นนิยามหลายสาขา เช่น โหราศาสตร์ การดูดวง การทำนายจากลายมืออักษร (David Capuzzi Douglas R. Gross, 1999) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อทั้งสองเหตุการณ์ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันได้รับการเชื่อมโยงกันด้วยเหตุผลทางความเชื่อ ความคาดหวัง หรือสมมติฐานที่กำหนดให้ทั้งสองเหตุการณ์จำต้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นบุคคลจึงมักมองหาความเกี่ยวเนื่องระหว่างภาพลักษณ์ที่ตนเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของตนกับคำทำนายโหราศาสตร์ คำทำนายจากการดูดวงสิ่งที่ทำให้ปรากฏการณ์ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกันอยู่เสมออันเป็นเพราะคำอธิบายที่คลุมเครือ (Garforth, 1962) ทำให้ผู้คนสามารถใส่การตีความของตนเองลงไปในเรื่องที่ตนได้รับจึงทำให้เนื้อหานั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวของตนเองได้ เช่น บางครั้งคุณรู้สึกมั่นใจในตัวเอง แต่บางครั้งคุณก็ลังเล ประโยคนี้สามารถใช้ได้กับทุกคน ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงสามารถใส่การตีความของตนเองลงไปได้

ปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) นี้กล่าวได้ว่าเป็นคำทำนายต่าง ๆ ในทางจิตวิทยามองว่าเป็นกลเม็ด หรือเป็นกลลวงด้วยข้อความที่มีผลเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้สนใจหรือเข้ารับคำทำนาย วิธีการในการทำนายตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) มองว่าเป็นศาสตร์แห่งการหวานแหว่โดยการใช้คำพูดหรือ คำทำนายของโหร หมอดู ให้ตรงกับข้อเท็จจริงส่วนตัวในเรื่องนั้น ซึ่งคำทำนายเหล่านั้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหลักสากลและอาจจะมีส่วนที่ตรงอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในการใช้คำพูดแต่ละครั้งนั้นส่วนมากจะมุ่งเน้นไปในทางแง่บวก แต่บางครั้งอาจมีในแง่ลบบ้างเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและต้องไม่เป็นคำพูดในแง่ลบที่รุนแรง เนื้อหาในการพูดหรือการทำนายนั้นจะเป็นเนื้อหาที่ไม่ค่อยชัดเจนและมีความคลุมเครือ โดยมีความหมายที่กว้างและกำกวมทำให้เกิดการตีความที่หลากหลายและทำให้ผู้มาใช้บริการโยงเข้ากับเรื่องของตนได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการใช้คำพูดจำพวก “บ่อยครั้ง” เพราะถือเป็นคำที่ไม่เฉพาะเจาะจงและเป็นคำที่ให้โอกาสถูกมากกว่า ในส่วนของความแม่นยำในการพูดหรือการทำนายนั้นมองว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำนายถูกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรู้สึก ความพอใจ ถ้ามีข้อความที่โดนใจอยู่แล้วนั้นก็ยากที่จะปฏิเสธในคำทำนายที่ผิดพลาดอื่นๆ

ได้(Jaroenkitboworn Kandaporn, 2010)โดยสรุปแล้วนั้นปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) นั้นเป็นการทำนายโดยเล่นกับจุดอ่อนของจิตใจ โอกาสที่โหร หมอดูจะพูดถูกนั้นคล้ายกับการเดาสุ่ม แต่โอกาสตรงใจนั้นมีสูงมากและการที่บุคคลยอมจ่ายเงินเพื่อความสบายใจและเป็นศาสตร์ที่ช่วยเพิ่มความศรัทธาในสิ่งที่ควรศรัทธามากที่สุด

3. ความเชื่อ ค่านิยมกับการดูดวงของประชาชนและผลกระทบจากการดูดวง

3.1 ความเชื่อ (Beliefs)

สำหรับคำว่าความเชื่อที่มีความหมายอยู่หลายความหมาย นักวิชาการและผู้ที่มีความรู้ความชำนาญได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ในแง่มุม ดังนี้ ความเชื่อ หมายถึง เห็นตามด้วยความมั่นใจ ใจไวและนับถือ (กลุ่มวิทยาลัยครุภาคใต้, 2526) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความเชื่อว่าเป็นการยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่เราไวใจ ความคิด ความจริง หรือความไว้วางใจที่อยู่ในรูปแบบของ(Broom Leonard and Selsrick Phillip, 1977)ความเชื่อไม่จำเป็นต้องเป็นความจริงที่ตรงตามหลักเหตุผลหรือหลักวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ คนที่เชื่อในฤกษ์ยามก็จะถือว่าวันเวลา การโคจรของดวงดาวจะก่อให้เกิดผลต่อตัวมนุษย์(บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2540)คนที่เชื่อเครื่องรางของขลังก็จะมีคามยึดมั่นว่าเครื่องรางของขลังให้คุณให้โทษแก่ตนได้จริง ตัวอย่างของความเชื่อ ไตแก ไสยศาสตร์โหราศาสตร์ หมอดู โชคลาง ของขลัง ผีสาง นางไม้ ความเชื่ออำนาจลึกลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์เหล่านี้(Norman L.M., 1978)สาเหตุที่ทำให้ความเชื่อมีอิทธิพล เพราะเป็นความคิดเรื่องของตนและเรื่องราวต่างๆ ที่ฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของมนุษย์จนไม่อาจขาดความเชื่อได้ ความเชื่อเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ความเชื่อมีอิทธิพลต่อมนุษย์และทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ความเชื่อเป็นทั้งความสำคัญในตนเอง และยังมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งที่มาของค่านิยม อุดมการณ์และบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปความหมายของความเชื่อได้ว่าเป็นการยอมรับสิ่งต่างๆ ว่าเป็นจริง มีอยู่จริง และมีอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดผลดีหรือ ผลร้ายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นสามารถพิสูจน์ได้หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงด้วยเหตุผลแต่เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มชนหรือสังคม ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ดังนั้นความเชื่อจึงเกิดขึ้นและได้กลายมาเป็นมูลเหตุที่กำหนดวิถีชีวิตได้

3.1.1 พื้นฐานความเชื่อของสังคมไทย

คนไทยในอดีตมักจะมี ความเชื่อ ที่แตกต่างกันออกไป(Milton, 1960)ปัจจุบันความเชื่อเหล่านั้นจะเลือนหายไปบ้างแต่ก็เชื่อว่ายังไม่มีอยู่คนในสมัยนี้มักจะลืมเลือนความเชื่อเหล่านั้นไป

เนื่องจากคนรุ่นใหม่ต่างก็ได้รับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาเลยทำให้ความเชื่อเหล่านั้นไม่สำคัญและยังถูกมองว่างมงายและไร้สาระอีกด้วย ไม่ว่าจะความเชื่อเหล่านั้นจะผ่านมานานเท่าใด (ธวัช ปุณโณทก, 2528)เราก็ไม่ควรจะไปลบหลู่ความเชื่อเหล่านั้น แม้ว่าความเชื่อบางประการจะเป็นเพียงแค่กุศโลบายเอาไว้อสอนคนเท่านั้น ดังนั้นเราจึงควรที่จะให้ความสำคัญบ้าง เพราะความเชื่อที่มีมานาน บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย(บุษบา มณีวรรณ, 2538)ความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ความเชื่อเรื่องนรกและสวรรค์ ปัจจุบันแนวคิดเรื่องนรกและสวรรค์ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นว่านรกและสวรรค์มีอยู่จริง ทั้งในฐานะเป็นที่อยู่ และในฐานะเป็นภาวะทางจิตใจ กับฝ่ายที่เห็นว่ามิแต่นรกและสวรรค์ที่เป็นภาวะทางจิตใจเท่านั้น เพราะสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องนรกและสวรรค์ยังอยู่คู่กับคนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นกุศโลบายให้คนมุ่งคิดดีทำดีมุ่งไปสู่การใช้ชีวิตตามวิถีความเชื่อที่มีให้มีความสุขได้

2) ความเชื่อเรื่องผีสงนางไม้ คนในสังคมไทยนั้นเชื่อว่านอกจากคนแล้วยังมีผีเปรต อสุรกายและเทวดา เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องจากการเวียนว่าย ตายเกิด คือเชื่อว่าสัตว์โลกทั้งหลายตราบใดที่ยังไม่สิ้นกิเลส จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่มีที่สิ้นสุดอันเป็นผลมาจากความเชื่อมั่นในชาตินี้และชาติหน้า ผีสงนางไม้ ผีบ้านผีเรือน หรือพระภูมิเจ้าที่ ในปัจจุบันนั้นความเชื่อเรื่องนี้ยังคงแนบแน่นอยู่กับคตินิยมของคนไทย แม้แต่ทางบ้านเมืองยังมีราชพิธีเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องภูตผีอยู่ไม่น้อย เช่น การบวงสรวงพระเสื้อเมือง พระทรงเมือง และพระหลักเมือง ล้วนเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อในเรื่องผีสงนางไม้ และภูตผีปีศาจทั้งหลาย เป็นต้น

3) ความเชื่อทางโหราศาสตร์ เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนายดวงชะตาชีวิต การทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า เพื่อหยั่งรู้อนาคต(พระมหาสนอง ปัจโจปการี, 2553)ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต ได้แก่ โหร หรือหมอดู ที่พบได้ทั่วไปในปัจจุบัน คำทำนายของหมอดูนั้นเป็นความจริงที่ผู้ยึดถือจะต้องเชื่อโดยอาศัยวิธีการทางโหราศาสตร์ คือใช้วิธีการคำนวณทางคณิตศาสตร์และอาศัยความรู้ด้านดาราศาสตร์ประกอบกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรืออิทธิพลทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ เช่น การปรากฏของดาวหางบนท้องฟ้า ถือว่าเป็นร้ายของบ้านเมือง ฝนแล้งหรือฝนชุกเกิดจากราคแย่งกันให้น้ำ วิธีชีวิตอยู่ในตำแหน่งใด ลัคนาสถิตอยู่ในราศีใด เป็นต้น ความเชื่อทางโหราศาสตร์ในระดับชาวบ้าน คือความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อของคำทำนายทายทักของหมอดูที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตาและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องความฝัน

4) ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามและดวงชะตาราศี คนไทยทั้งในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบันยังมีความเชื่อตามคติโหราศาสตร์ว่า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวอังคาร ดาวพุธ

ดาวพฤหัสบดี ดาวศุกร์ และดาวเสาร์ มีอิทธิพลครอบวันมนุษย์ในวันต่างๆ สลับกันไป เริ่มตั้งแต่วันที่อาทิตย์ไปจนถึงวันเสาร์เป็นหนึ่งชุดคือหนึ่งสัปดาห์ โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ดาวพระเคราะห์เหล่านี้จึงส่งอิทธิพลต่อดวงชะตาราศีของคนที่เกิดในวันนั้นๆ และมีอิทธิพลต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวันที่ดาวพระเคราะห์เข้ามาครอบครองวัน เพื่อประกอบการทำงานทายทักและยังเชื่ออีกว่าผลการทำนายจะออกมาแม่นยำมาก เช่น สมัยโบราณหรือแม้กระทั่งในปัจจุบันก็ยังคงมีให้เห็นในเรื่องของการกำหนดข้อห้าม ดังเช่น ห้ามปลูกบ้านวันเสาร์ เฝ้าผีวันศุกร์ โจนจุกวันอังคาร แต่งงานวันพุธ ถือว่าไม่ดี วันเสาร์ซึ่งมีดาวเสาร์ครอบงำอยู่ จัดว่าเป็นวันเกิดโทษ โจรหรือหมอดูในสมัยก่อนไม่นิยมให้ฤกษ์มงคลต่างๆ เช่น แต่งงาน ยกเสาเอก ขึ้นบ้านใหม่ และสมโภชต่างๆ เพราะดาวเสาร์แสดงอิทธิพลของโทษทุกข์ จัดว่าเป็นหัวหน้าของดาวบาปเคราะห์ทั้งหลาย เป็นต้น

5) ความเชื่อเรื่องกลางตาย คนไทยมีความเชื่อว่าเมื่อคนเราจะตายจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบอกเหตุซึ่งมักจะปรากฏให้รู้หรือเห็นอย่างแปลกๆ บางครั้งก็แสดงออกมาเป็นปริศนา บางครั้งก็แสดงออกมาตรงๆ การแสดงออกของกลางตายนี้บางครั้งก็เกิดกับผู้ตายเองก็มี บางทีก็แสดงให้ผู้อื่นเห็น เช่น มีเงาปรากฏให้เห็น หรือหัวขาด ท่านให้เอาขันน้ำครอบหัวถาหาขันไม่ได้ให้ใช้อะไรแทนก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามถือว่าเป็นการแก้เคล็ดแก้กลางแล้วผู้นั้นจะไม่ตาย บางท่านก็ว่ากันว่าเหตุการณ์แบบนี้ถือเป็นกลางตายให้ไปหาหมอพระสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ แต่เรามักจะพูดกันว่าถ้าใครไม่มีเจาคันนั้นไม่ใช่คนคือ เป็นผี เป็นสัตว์หรืออสุรกายที่มีฤทธิ์แปลกปลอมมา เป็นต้น

6) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกเกรงขามในสิ่งที่เข้าใจว่าอยู่เหนือธรรมชาติหรือในสิ่งลึกลับที่ไม่สามารถทราบได้ด้วยเหตุผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสิ่งนี้อาจจะดีหรือให้ร้ายแก่ผู้ที่เชื่อถือก็ได้ เมื่อมีความเชื่อและความรู้สึกก็จะแสดงความเชื่อและความรู้สึกนี้ออกมาเป็นรูปแบบพิธีต่างๆ ทั้งทางดีและทางชั่วเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ตนทั้งในทางดีและทางชั่ว ในทางดีก็ได้แก่ให้เกิดเป็นสิริมงคล หรือป้องกันเหตุร้ายและเรื่องอูบาทว์จิ้งไรไม่ให้เข้ามาเบียดเบียนตน หรือถ้าเข้ามาแล้วก็ขับไล่ไสส่งให้มันหนีไปเสีย ในทางชั่วก็ได้แก่การใช้อุปเท่ห์เล่ห์กลด้วยเวทมนตร์และคาถาอาคมให้เป็นผลเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

7) เชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่คนไทยทุกคนเชื่อว่ากษัตริย์เสมือนสมมุติเทพลงมาจุติยังโลกมนุษย์เพื่อทำให้มนุษย์เกิดความสุขสมบูรณ์ ทำให้ความเป็นกษัตริย์มีความชอบธรรมในความรู้สึกของประชาชน และชาวไทยยังเชื่อว่ากษัตริย์นั้นเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและเป็นสิ่งที่ตนเองนับถือและปฏิบัติตามแบบอย่าง และยังเป็นศูนย์รวมของความรัก ความสามัคคีของคนทุกคนขึ้นในสังคม

8) ความเชื่อทางศาสนา สิ่งที่คนในสังคมไทยยึดมั่นมาตลอดนั้นก็คือการมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเชื่อในผลของกรรมและการกระทำ โดยเชื่อว่ากรรมเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่างทำให้มนุษย์ทุกคนนั้นเกิดมามีกรรมเป็นของตัวเอง และตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีกิเลส

อยู่นั้นก็ต้องเกิดกรรมอยู่ตลอดเวลาทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ด้วยเหตุนี้เองศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดการทำกรรมดีแยกกรรมชั่วเพื่อเป็นสิ่งที่คนในสังคมไทยพึงระลึกเสมอว่าหากหมั่นทำบุญ สร้างกุศล ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศาสนาแล้วนั้นก็ส่งผลที่ดีกลับสู่ตนเองและครอบครัว หากไม่ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาแล้วนั้นก็มีความเชื่อว่าจะเกิดสิ่งไม่ดีเข้ามาในชีวิต

3.1.2 อิทธิพลของความเชื่อ

ความเชื่อตามหลักจิตวิทยา(สุนทรีย์ โอรัตนสถาพร, 2549)ความเชื่อมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์การให้คุณค่ากับสิ่งที่เราเชื่อและเราก็มีค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งการโน้มน้าวซึ่งกันและกันที่มีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดจากความเชื่อของเราและยังได้เปรียบเทียบการทดลองทางวิทยาศาสตร์เชิงจิตวิทยากับระบบความเชื่อที่พึงระวัง ในทางจิตวิทยาเชื่อว่า(ติน ประชัญพฤษ, 2555) การเชื่อชะตากรรมเป็นสิ่งที่ไม่ควรเชื่อทั้งที่จริง ๆ มีทางออก มีวิธีอีกเยอะแยะ ไม่อย่างนั้นสังคมไทยคงจะไม่เจริญก้าวหน้าจน เจริญดี กินเหล้า และจะเป็นอย่างนี้ไปเรื่อยๆการศึกษาช่วยยกระดับความเชื่อ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์นั้นต้องเชื่อบ้างไม่เชื่อบ้างอย่าไปเชื่อทั้งหมด เพราะว่าในปัจจุบันเป็นเรื่องของการพาณิชย์ ดังนั้นจะแตกแขนงความเชื่อในโลกว่าเป็นอย่างไร การให้ความสำคัญของการศึกษาขึ้นมาช่วยกำกับความเชื่อถูกผิดของมนุษย์ตั้งแต่ยังเล็ก เชื่อแล้วต้องนำมาวิเคราะห์ดูว่าถูกต้องหรือไม่ว่าสิ่งที่พูดจริงหรือเปล่า เพราะฉะนั้น การศึกษาจึงสำคัญมากในการกลั่นกรองความเชื่อว่าถูกหรือผิด ความเชื่อ ด้วยปัญญา(พระมหาสนอง ปัจโจปการี, 2553)

3.2 ความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับการดูดวง

3.2.1 อย่าดูดวงบ่อยเกินเดือนละครึ่ง

ความเชื่อนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการดูดวงโดยใช้การสุ่มทายการเสี่ยงทายเพื่อดูดวง ซึ่งจะข้องเกี่ยวกับการดูดวงแบบไฟป้อซี่ ไฟป้อก ไฟทาโรต์ เข็มมซี หรือใช้อุปกรณ์อื่นใดมาเพิ่มเสริมในการเสี่ยงทายที่เข้าลักษณะการสุ่มทาย ซึ่งการดูดวงประเภทนี้จำเป็นต้องมีการทิ้งระยะห่างในการดูดวงเพื่อความแม่นยำ แต่แท้จริงแล้วศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายดวงมีอยู่หลายศาสตร์ด้วยกัน ศาสตร์อื่นๆ ที่ไม่ใช่การสุ่มทายสามารถดูได้บ่อยเมื่อไหร่ก็ได้เท่าที่ต้องการ เช่น การดูลายมือ โหราศาสตร์ เลข 7 ตัว โหงวเฮ้ง เลขศาสตร์ เป็นต้น

3.2.2 การดูดวงเป็นวิชาที่แม่นยำที่สุด

หลายคนพยายามแสวงหา งามคนรอบข้างถึงศาสตร์การพยากรณ์ที่แม่นยำที่สุดที่เป็นที่เลื่องลือที่สุด บางคนเสาะหาค้นคว้าอย่างขะมักเขม้นเพื่อต้องการหาหมอดูหรือนักพยากรณ์ที่มีศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์ที่แม่นยำที่สุดอันเป็นตำนานมาเป็นหมอดูคู่ใจระดับบารมี หรือมีนักเรียนการพยากรณ์หน้าใหม่ที่พยายามหาศาสตร์การพยากรณ์ที่ได้รับการบอกต่อแบบปากต่อปากว่าเป็นวิชาขั้นเทพ ขั้นสุดยอด ต้องหามาเรียนรู้ให้ได้ เพื่อที่จะเป็นหมอดูหรือนักพยากรณ์ที่สามารถดูดวงได้แม่นยำที่สุดระดับเทพ แต่แท้จริงแล้ววิชาหรือศาสตร์เป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้ในการพยากรณ์

เท่านั้นไม่ว่าศาสตร์ใดๆ ก็ตามก็ล้วนแต่สามารถพลิกแพลงต่อยอดให้มีความละเอียดแม่นยำยิ่งขึ้นไปได้ทั้งหมด ทั้งนี้ทั้งนั้นจะสามารถทำนายได้แม่นยำละเอียดขนาดไหนอยู่ที่ประสบการณ์ พรสวรรค์ การช่างสังเกต ความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาต่อยอดวิชาที่ใช้ให้มีความละเอียดชัดเจนมากขึ้นของตัวหมอดูหรือนักพยากรณ์เอง ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่า

3.2.3 หมอดูต้องรับขั้นครุ

เป็นเรื่องของไสยศาสตร์ความเชื่อเป็นพิธีที่มีการสืบต่อกันมานานเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับเป็นศิษย์ การฝากเนื้อฝากตัวและเป็นการสร้างความมั่นใจในการทำนายทายทัก เพราะการดูดวงเป็นงานที่ต้องมีการพบปะผู้คนหลากหลายวงการต้องเจอทั้งคนมีชื่อเสียง คนที่มีบารมีมากในสังคมและคนทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่คนที่รู้จักคุ้นเคยจึงทำให้เกร็งและทำนายไม่ออกเอาได้ง่ายๆ หมอดูหน้าใหม่จึงต้องการเพิ่มความมั่นใจด้วยการไปหาอาจารย์เพื่อฝากเนื้อฝากตัวและขอเป็นศิษย์ ขอวิชาเพิ่มความขลังจะได้มีความมั่นใจมากขึ้นในการทำนายทายทักให้ผู้อื่นได้ บางคนถึงขนาดเข้าใจว่าถ้าไม่ได้รับขั้นจะทำนายไม่ออกทำนายพลาด ดวงไม่เปิด จะป่วยได้ง่าย แต่พอรับขั้นแล้วสามารถทำนายได้สิ้นอย่างคาดไม่ถึง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วมีผู้ที่เป็นหมอดูมากมายที่ไปรับขั้นครุมาแต่ทำนายพลาด ดูดวงไม่เข้าเป้าออกทะเลมีให้เห็นอยู่ทั่วไป การรับครุ หรือการไหว้ครุนั้นสามารถทำตัวเองที่บ้าน สามารถนั่งสมาธิภาวนาขอพระลี้กถึงครูอาจารย์ผู้พัฒนา ต่อยอดวิชารวมไปถึงอาจารย์ที่ล่องลับไปแล้วระลึกถึงพ่อแก่จากในสมาธิได้เลยไม่จำเป็นต้องไปที่ตำหนักใดๆ ก็สามารถที่จะไหว้ครุได้ ครูที่ดีที่สุดคือ ตำรา อาจารย์ที่สอนรวมไปถึงลูกค้าทุกคนที่มาดูดวงกับเราล้วนแล้วแต่เป็นครูที่จะทำให้เราสามารถเข้าใจในหลักการพยากรณ์ได้อย่างลึกซึ้งแม่นยำมากขึ้นได้ทั้งหมด

3.2.4 การแก้กรรมจะมีพิธีกรรมที่ต้องใช้เงินสูง

เป็นหลุมพรางหลอกล่อของผู้ที่ไม่ประสงค์ดีที่หวังจะได้เงินก้อนโต เป็นการหากินกับความเชื่อ ความกลัว ความไม่รู้ของผู้ที่มารับการทำนายโดยผู้ที่เป็นหมอดูจะทำนายทายทักหลอกล่อให้เชื่อถึงเรื่องไม่ดี เรื่องน่ากลัว การสูญเสียบุตร บิดามารดา คนอันเป็นที่รัก ของรัก ซึ่งมีมูลค่าสูงมากกว่าตัวเงินทำให้ผู้ที่มาดูดวงเกิดความกลัวและยอมแลกด้วยเงินก้อนโตที่มีหรือถ้าไม่มีก็ต้องไปกู้ยืมยืมเขามาต้องยอมจ่ายเพื่อให้สิ่งชั่วร้ายที่กำลังจะเกิดขึ้นเปลี่ยนเป็นไม่เกิดจากการทำพิธีของหมอดูผู้นั้นแท้จริงแล้วการแก้กรรมนั้นไม่ต้องมีพิธีกรรมอะไรที่วุ่นวายหรือใช้เงินจำนวนมากขนาดนั้น หากกรรมมันถูกสร้างขึ้นแล้วยังไงก็ตามก็ต้องรับกรรมนั้น เพียงแต่การแก้กรรมหรือถ้าเรียกให้ถูกต้องจริงๆ คือการบรรเทากรรมนั้นทำได้ง่ายๆ ทำได้เองแค่เพียงรู้จักการทำบุญให้ถูกต้องการทำบุญให้ตรงจุดเท่านั้นเอง กรรมก็จะบรรเทาจากหนักเป็นเบาได้

3.3 ค่านิยมกับการดูดวงของประชาชน

หมอดูคือ บุคคลที่เข้ามาหากินกับการทำนายชะตาชีวิต ดูโชคดี โชคร้าย ให้กับคนที่มีทุกข์

เหมือนจิตแพทย์ แต่ใช้การรักษาจิต ด้วยการสะเดาะเคราะห์ รดน้ำมันต์ ปล่อยนกล่อยปลา แล้วแต่ หมอดูจะกำหนด ส่วนใหญ่จะใช้ตำราเลข 7 ตัว เลข 12 ตัว พรหมชาติ ไฟปอก ลายมือ เสี่ยงทาย เข้าทรง เป็นต้น หมอดูจึงรู้เฉพาะเรื่องปัญหาชะตาชีวิตคน จึงต่างกับโหรที่ต้องรู้ชะตาบ้านชะตา เมืองจะต้องใช้ศาสตร์ต่างๆ มากมายมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์พิจารณา ในสมัยโบราณนัก โหราศาสตร์มีสถาบันบรรดาศักดิ์ถึงชั้นเจ้าพระยาโหราธิบดี

พิไลรัตน์ รุจิวิณิษฐ์กุล (2524) หมอดูคือผู้ที่ทำนายโชคชะตาราศีให้กับคนทั่วไปที่สนใจจะรู้ เรื่องราวในอนาคตของตนเอง(แสง รวยสูงเนิน, 2559)หมอดูเป็นผู้ที่ใช้ศาสตร์ในด้านต่างๆเกี่ยวกับการ ดูดวงเพื่อทำนายดวงชะตาที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลทั่วไป ในขณะที่(กฤษณะพงศ์ กำลิ่งเอก, 2551) หมอดู คือผู้ที่ใช้หลักการดูดวงแบบไม่อาศัยหลักการของดาราศาสตร์และการโคจรของดวงดาว เช่น หมอดูโหงวเฮ้ง หมอดูลายมือ หมอดูลายเท้า หมอดูพลังออร่า หมอดูเลขที่ 7 ตัว หมอดูไฟต่างๆ หมอดู ใบไม้ หมอดูกราฟชีวิต เป็นต้น โดยหมอดูประเภทนี้มีเอกลักษณ์คือไม่ยึดรูปแบบการโคจรของ ดวงดาวมาทำนายแม้ว่าหมอดูเลข 7 ตัว ฐาน 4 ฐาน หรือ 7ตัว 9 ฐานจะใช้ตัวเลขซึ่งมีความหมายของ ดวงดาวต่างๆ อยู่บ้างแต่เป็นเพียงอาศัยความหมายของดาว จะไม่ยึดดวงดาวที่โคจรบนท้องฟ้ามาร่วม ทำนาย คือไม่ได้อาศัยหลักดาราศาสตร์หมอดูลายมือ ลายเท้า หรือหมอดูไฟประเภทต่างๆ หมอดู เหล่านี้ไม่ยึดดวงดาวและ 12 ราศีในการทำนายชะตาชีวิตแต่ไม่ได้หมายความว่าอาชีพหมอดูจะมี ศักดิ์ศรีน้อยกว่าโหราศาสตร์แต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหมอดูคือ ผู้ที่ใช้ศาสตร์เกี่ยวกับการทำนายดวงในด้านต่างๆ เพื่อ ทำนายดวงชะตา หรือสิ่งที่จะเกิดในอนาคตแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจอยากจะรู้เรื่องราวในอนาคตของ ตนเอง

3.3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการดูดวง

การดูดวงนั้นหมอดูได้มีการนำศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวกับการทำนายดวงมาใช้ทำนาย โชคชะตาหรือพยากรณ์ชีวิตของบุคคลทั่วไปที่สนใจศาสตร์เกี่ยวกับหมอดูจะต่างจากศาสตร์ที่เกี่ยวกับ โหร ซึ่งศาสตร์ของหมอดูส่วนใหญ่จะใช้ทำนายชีวิตคนเท่านั้น แต่ศาสตร์ที่เกี่ยวกับโหรจะเป็นการทำนายชะตาบ้านเมือง โดยอาศัยการดูดวงดาวเป็นหลักเพื่อนำมาทำนายโชคชะตาบ้านเมือง (กฤษณะพงศ์ กำลิ่งเอก, 2551)โดยประเภทของหมอดูสามารถแบ่งได้คือ ศาสตร์การพยากรณ์ชะตาที่ใช้ดวงดาวในการทำนาย เช่น โหราศาสตร์ไทย โหราศาสตร์สากล ศาสตร์ต่างๆ ที่ใช้ตัวเลข ศาสตร์ แห่งการพยากรณ์โดยวิธีการแบบการเสี่ยงทาย เช่น การดูดวงโดยใช้ไฟต่างๆ เช่น ไฟปอก ไฟยิปซี ศาสตร์แห่งการพยากรณ์โดยใช้ร่างกายและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น การดูโหงวเฮ้ง นรลักษณ์ศาสตร์ หมอดูลายมือ หมอดูลายเท้า หมอดูฮวงจุ้ย และศาสตร์แห่งการพยากรณ์โดยวิธีทางพลังจิต เช่น พยากรณ์โดยใช้ญาณนั่งทางใน ร่างทรงหรือผีเจ้าเข้าทรง

3.3.2 ความแตกต่างและความแม่นยำในการดูดวงรูปแบบต่างๆ

การทำนายทายทักทุกรูปแบบก็เหมือนศิลปะแห่งการต่อสู้ การต่อสู้มีจุดประสงค์คือการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวเอง มีทั้งกังฟูของจีน มวยไทย ยูโด คาราเต้ ฯลฯ แต่ทุกอย่างมีจุดประสงค์เดียวกันแม้มีรูปแบบเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน(แสง รวยสูงเนิน, 2559)แต่ก็สามารถต่อสู้ป้องกันตัวเองได้ดีไม่แพ้กัน เหมือนการทำนายทายทักในรูปแบบต่างๆ ที่มีความแม่นยำและเอกลักษณ์ในตัวเอง แม้ในศาสตร์ที่เรียกว่าเหมือนการเสี่ยงทาย เช่น เข็มชี้ พวงไฟต่างๆ ก็มีความแม่นยำไม่แพ้กัน นักพยากรณ์หรือหมอดูทั้งหลายจะเลือกเพียงสิ่งหนึ่งที่ตัวเองถนัด หมอดูที่เก่งจริงจะโดดเด่นเลยว่าจะใช้การทำนายโดยอาศัยวิชาแบบไหน น้อยนักที่นักพยากรณ์เก่งๆ จะผสมผสานการทำนายหลายอย่างไว้ด้วยกัน สิ่งนี้นักพยากรณ์ต่างๆ ไม่ชอบเลย คือการทำนายแบบผสมกันจนมั่ว เพราะผลที่ออกมาจะพิลึก หมอดูจะสับสน คนมาดูก็จะสับสนไปด้วย หากเรากล่าวถึงศาสตร์เกี่ยวกับหมอดูในปัจจุบันมีการใช้วิธีในการทำนายดวงที่หลากหลายมากกว่าในอดีต โดยศาสตร์ต่างๆ เหล่านี้มีดังต่อไปนี้

1) นรลักษณ์ศาสตร์ หรือ โหงวเฮ้ง ศาสตร์แห่งการพิจารณาคุณลักษณะทางร่างกาย ซึ่งได้แก่ คิ้ว หู ตา จมูก ปาก และส่วนประกอบของใบหน้า รูปร่าง อิริยาบถต่างๆ เช่น ท่าทางการเดิน ยืน หรือนั่ง เพื่อวิเคราะห์ทำนายนิสัยใจคอและดวงชะตาของแต่ละบุคคล นรลักษณ์ศาสตร์คือศาสตร์ของจีนที่เรียกว่า โหงวเฮ้ง มีความเชื่อที่ว่า อวัยวะต่าง ๆ ของบุคคลแต่ละคนนั้นมีรูปและขนาดที่แตกต่างกัน อวัยวะเหล่านี้ล้วนแสดงออกมาจากกรรมเก่าที่สะสมมาซึ่งชินแสหรือหมอดูจะสามารถแปรรหัสที่ซ่อนไว้ในรูปร่างให้ออกมาเป็นคำทำนายในเรื่องราวต่างๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปนิสัยใจคอของคนคนนั้น ซึ่งค่อนข้างแม่นยำมาก ถึงกับมีบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศไทยยังใช้หลักนรลักษณ์ศาสตร์มาเป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานในตำแหน่งสำคัญรหัสที่สำคัญในการควบคุมรูปร่างของหน้า ตา หู จมูก ปาก คือดีเอ็นเอ ซึ่งรหัสเหล่านี้มีพิมพ์เขียวทางพันธุกรรมที่จะแสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นทั้งรูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ อารมณ์ โรคประจำตัว และอื่นๆ

ในปัจจุบันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถรู้ความลับที่ซ่อนอยู่ในดีเอ็นเอได้หมดการดูดวงตามหลักนรลักษณ์ศาสตร์คือ การพยายามคาดหมายผลของพันธุกรรมและวิบากกรรมที่แสดงออกมาทางรูปร่าง อาการของอวัยวะต่างๆ รวมไปถึงลักษณะผิวพรรณ สีผิว ความผ่องใสที่แสดงออกมา เช่น คนที่มีหน้าผากแคบจะประสบความสำเร็จได้ยาก หูที่ไม่มีเนื้อจะยากจน ยิ่งถ้าหูเล็กบั้นปลายชีวิตจะโดดเดี่ยว อ้างว้าง ถ้าขอบหูใหญ่ยิ่งร่ำรวย หรือผู้ชายที่มีริมฝีปากหนาแสดงว่าลุ่มหลงในกาเม ผู้หญิงที่มีตาเล็กและหางตาเฉียงขึ้นจะได้คู่ครองที่ดี ส่วนผู้หญิงที่ตาปูนออกมาควรแต่งงานหลังอายุ 30 ปี จะได้สามีที่อายุห่างกันมาก แต่ร่ำรวย คนที่มีปลายจมูกงุ้มลงเหมือนเหยี่ยวต้องระมัดระวัง เพราะเป็นคนไม่รับผิดชอบ ไม่จริงใจ จมูกที่ดีต้องมีช่วงปลายที่กลมๆ มนๆ ใหญ่ๆ และปีกจมูกหนาๆ สันจมูกกว้าง ลักษณะแบบนี้จะเป็นเจ้าของกิจการและร่ำรวย ส่วนผู้หญิงที่มีริมฝีปากล่างหนากว่าริม

ผีปากบ่นจะเป็นคนใจน้อย ชี้งอน คนปากเล็กจะหากินไม่คล่อง ทำงานไม่เก่งส่วนคนปากเป็นรูป กระจับจะช่างพูด ช่างโน้มน้าว ลักษณะตบหน้า 5 ประการมีวิธีการดูปลีกย่อยอีกมากมายแต่โดยรวมแล้ว คิ้ว จะบอกถึงชื่อเสียงเกียรติยศ ตา บอกถึงความคิด สติปัญญา จมูก บ่งบอกถึงความร่ำรวย ปาก แสดงถึงลักษณะนิสัยและหูแสดงถึงอำนาจและอายุ ส่วนคนที่มิใบหน้าสามเหลี่ยมจะเป็นคนใจร้อน มีความทะเยอทะยานสูง ใบหน้าเหลี่ยมหน้าผากต่ำจะเป็นคนนิสัยหนักแน่น มั่นคง ตรงข้ามกับคนหน้าสี่เหลี่ยม หน้าผากสูง เป็นคนลึกลับ แปรปรวน ไม่มีระเบียบ

สำหรับในทางวิทยาศาสตร์ได้พยายามหาเหตุผลที่ทำให้รูปร่างเป็นเช่นนั้น แม้ว่าวิทยาการทางการแพทย์ในปัจจุบันจะก้าวหน้าเป็นอย่างมากแต่ก็ยังไม่สามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของอวัยวะบนใบหน้ากับโครงสร้างทางสมองได้ ต่างจากศาสตร์จีนบอกว่า จุดต่างๆ บนใบหน้าที่มีความสัมพันธ์กับอวัยวะภายใน เช่น คิ้วและสันจมูกเกี่ยวข้องกับการทำงานของตับ หน้าผากแสดงถึงระบบย่อยอาหาร บริเวณใต้ตาเกี่ยวข้องกับการทำงานของไต เป็นต้น เหตุที่ศาสตร์ของจีนแตกต่างจากศาสตร์ตะวันตกเพราะ เน้นไปที่การไหลเวียนของนามธรรมคือพลังภายใน ร่างกายที่เคลื่อนจากจุดเหล่านี้ไปยังอวัยวะต่างๆ ส่วนทางตะวันตกนั้นเน้นไปที่รูปธรรม คือการไหลเวียนของเลือดและทิศทางของเส้นประสาท เช่น การฝังเข็มได้รับการยอมรับจากตะวันตกว่าสามารถรักษาโรคได้จริงแต่ก็ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะอะไร แพทย์แผนโบราณของจีนจึงมีความรู้ด้านนรีลักษณ์ศาสตร์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใบหน้า เพราะเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนลักษณะการทำงานของอวัยวะภายใน

2) หัตถศาสตร์ หรือ การทำนายลายมือ การดูดวงแบบดูลายมือถือว่าเป็นศาสตร์ที่เก่าแก่มากๆ วิชาหนึ่ง แล้วก็เป็นศาสตร์ที่แม่นยำมากเพราะเป็นสิ่งที่กำเนิดมาพร้อมกับลมหายใจกับร่างกาย เหมือนกับว่าเวลาเกิด ทุกๆ คนก็จะพกแผนที่ชีวิตของตัวเองมากด้วย ลายมือของมนุษย์ก็เปรียบเสมือนแผนที่ 2 แผ่น แผ่นแรกเขาเขียนมาให้เสร็จแล้วเราฝืนในสิ่งที่เขากำหนดมาไม่ได้เหมือนเป็นกรรมเก่า แต่ก็เหลืออีกตั้งครึ่งหนึ่งที่เราจะกำหนดได้เอง โดยหมอดูสามารถแปลความหมายจากลายเส้นรวมถือนั้นต่างๆ บนฝ่ามือว่าจะมีอนาคตเป็นเช่นไร และก็มีคนจำนวนมากที่นิยมดูลายมือนั้นเชื่อว่าการดูลายมือจะดูในข้างที่ไม่ถนัด สาเหตุก็คือมนุษย์มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตคือพระเจ้าเป็นเจ้าของจะเป็นผู้กำหนดชะตาโดยผ่านลายมือข้างหนึ่ง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งที่เรานัดนั้นเชื่อว่าตัวเราเองเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตด้วยตนเอง ในปัจจุบันหมอดูลายมือบางคนอาจจะดูทั้งสองมือเพื่อเสริมความแม่นยำ หรือ หมอดูบางคนถ้าดูมือผู้หญิงอาจจะขอมือข้างขวาแต่ผู้ชายจะขอมือข้างซ้ายขึ้นอยู่กับความถนัดของหมอดูแต่ละคน (พิไลรัตน์ รุจิวิญชัยกุล, 2524) ในทางหัตถศาสตร์การทำนายลายมือจะดูจากเส้นใดเส้นหนึ่งเพียงลำพังไม่ได้ ต้องพิจารณาองค์รวมของเส้นอื่นๆ และเนินต่างๆ รวมไปถึงจุดที่เส้นลายมือสิ้นสุดว่าอยู่บริเวณใด เนินต่างๆ บนมือก็มีความสำคัญไม่น้อยกว่าเส้นลายมือ นอกจากนั้นลักษณะของมือรวมไปถึงผิวพรรณ ความอ่อนนุ่มหรือหยากกระด้างล้วนเป็นปัจจัยที่

ต้องนำมาวิเคราะห์ด้วย การบอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของบุคคลนั้นๆ โดยบอกถึงพฤติกรรม สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ โรคภัยไข้เจ็บ ความรุ่งโรจน์ ความสมหวังในชีวิต ความรัก ศัตรู อำนาจและ บารมี เมื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเจ้าของชะตาย่อมต้องมีการป้องกันภัยลดการสูญเสียและ ให้มีความระมัดระวังเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะเกิดขึ้นหรือเห็นเหตุการณ์ที่ดีมีการสนับสนุน และมีผลบ่งบอกถึงอดีตต่างๆ ความโดดเด่นของช่วงชะตาอายุในทางที่เป็นมงคล ย่อมตีความหมาย เป็นวงที่แคบเพื่อหาวิธีสร้าง แนวทางให้เป็นจริงและให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพดังจะ เห็นแนวคิดของนักวิจัย นักค้นคว้าตำรา รวมทั้งนักพยากรณ์ (Crutchfield R. S. Ketch avid and Ballanchey Edgerton L, 1966)กล่าวว่าวิชาลายมือเป็นทฤษฎีการอ่านลายมือเป็นสัญลักษณ์ที่ แตกต่างของแต่ละบุคคล รูปแบบมือและลายเส้นต่างๆ นั้นสามารถบอกถึงอุปนิสัย จิตใจ และการ ดำเนินชีวิตของเจ้าชะตา ถึงแม้ว่าเจ้าชะตาจะมีการยิ้มแย้ม แจ่มใส แต่ภายในจิตใจอาจหมกมุ่นกับ สิ่งต่างๆ ได้การเรียนรู้และรู้ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นความฉลาดที่ควรจะเรียนรู้และนำมาปรับแก้ และรับสถานการณ์ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองไม่ใช่ เรื่องเชื่อแบบงมงายแต่ก็เป็นกรายากที่จะทำให้คน ส่วนใหญ่หรือหลายๆ คนเชื่อในคำทำนายได้ การดูลายมือถือได้ว่าเป็นวิชาที่มีการยอมรับและเชื่อถือ จนถึงปัจจุบัน ในศตวรรษที่ 16 วิชานี้มีค่านิยมโด่งดัง มีการตั้งทฤษฎีการอ่านลายมือและการอ่าน สัญลักษณ์ที่แตกต่างบนฝ่ามือซึ่งเป็นเรื่องของวิชาการและมีการจดบันทึกหาความถูกต้องและมีการ ทดสอบถึงทฤษฎีด้วยลายมือว่ามีความสัมพันธ์ทางหลักวิทยาศาสตร์อย่างไร เมื่อเข้าใจหลัก วิทยาศาสตร์แล้ว ย่อมเข้าใจว่าลายมือ เป็นเรื่องที่จะเรียนรู้เมื่อรู้และเข้าใจย่อมนำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ทฤษฎีลายมือเป็นทฤษฎีว่าด้วยการดูลักษณะของ ลายมือ เล็บ นิ้วมือ อุ้งมือ รวมไปถึง เส้นชีวิต เส้นสมอ เส้นใจ เส้นวาสนา เส้นคุ้มครอง เส้นอารมณ์ เส้นศัตรู เส้นคู่ เส้นเกียรติยศ เส้นมรดก เส้นรุ่งเรือง เส้นวังเด่น เส้นเดินทาง เส้นโรคประสาท เส้น หนี้สิน เส้นผู้ใหญ่ เส้นญาติ ผู้น้อย เส้นหลักฐาน เส้นลาภ เส้นบุตร เส้นกลางสังฆรณ์ และเส้นหลายๆ เส้นที่เข้ามาสัมพันธ์กันเกิดเป็นเหตุการณ์ ที่บอกถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าของชะตา วิชาการ อ่านรหัสบนมือไม่ว่าชนชาติใดภาษาใดก็มีความหมายเหมือนกัน ลายมือเป็นรหัสย่อและบอกเรื่องราว ผ่านบนฝ่ามือของบุคคลได้ ทั้งเรื่องราวของวิถีชีวิตของบุคคล การได้รับรู้ในการดำเนินชีวิตที่จะเกิดขึ้น และมีเรื่องราวต่างๆ มาสัมพันธ์ในชีวิตและในโลกนี้ การได้รู้ถึงรหัสที่จะเกิดขึ้นย่อมได้รู้ถึงวิธีการและ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ต่อการดำเนินชีวิตและสามารถป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงถือได้ว่าเป็นการ ใช้ปัญญาอย่างชาญฉลาด

3) การดูดวงแบบโหราศาสตร์การดูดวงแบบโหราศาสตร์เป็นการดูดวงชนิดหนึ่งที่ใช้ โหราศาสตร์เป็นอุปกรณ์เสริมในการทำนายดวงโดยการดูดวงแบบโหราศาสตร์ในปัจจุบันมีอยู่ 2 ประเภท คือ การ ดูดวงแบบโหราศาสตร์และการดูดวงแบบโหราศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การดูดวงไพ่ยิปซี ไพ่ที่ใช้ทำนายกันอยู่ในประเทศไทยความจริงแล้วเป็นไพ่ทาโรต์ซึ่งแบ่งเป็นไพ่อำหรับใหญ่ 22 ใบ และไพ่อำหรับเล็ก 56 ใบ เวลาทำนายส่วนใหญ่จะใช้ทั้งชุดคือ 78 ใบ โดยไพ่อำหรับเล็กจะทำนายเกี่ยวกับการงาน การเรียน ความรัก โชคลาภและอุปสรรค แต่ละใบมีสัญลักษณ์ที่แปลความหมายได้ และสามารถจัดให้เข้ากับจักรราศีต่างๆ โดยมีความเชื่อว่ามือซ้ายหรือมือข้างที่ไม่ถนัดเป็นมือที่กำหนดดวงชะตาของมนุษย์ ดังนั้นการเลือกไพ่อำนาจต้องใช้มนต์โดยผู้ถูกทำนายจะต้องตั้งจิตอธิษฐาน สับไพ่ ตัดไพ่ และกรีดไพ่เป็นรูปครึ่งวงกลมวางบนผ้าที่ปูไว้ หลังจากนั้นใช้มือข้างที่ไม่ถนัดเลือกไพ่ออกมา 10 ใบส่งให้ผู้ทำนาย ไพ่ยิปซีสามารถทำนายได้หลายเรื่องทั้งลักษณะนิสัยใจคอ อาชีพ คู่ครอง บุคคลแวดล้อม สิ่งที่ยึดอยู่ในใจ เป้าหมายที่หวัง สถานการณ์ในอนาคต โดยมีขั้นตอนการทำนายที่ไม่ยุ่งยากเพียงตั้งสมาธิจิตแล้วเลือกไพ่ขึ้นมา ดังนั้นถ้าผู้ที่ถูกทำนายจะลองของด้วยการเลือกแบบเล่นๆ ไม่ตั้งใจ คำทำนายก็จะไม่ตรงและส่วนใหญ่การดูไพ่ยิปซีแต่ละครั้งควรเว้นช่วง 6 เดือน เพราะการดูบ่อยเกินไปจะสับสนและการหยิบไพ่แต่ละครั้งนั้นไม่เหมือนกัน

ในทางวิทยาศาสตร์มองว่า การเสี่ยงทายแบบนี้เป็นไปตามหลักความน่าจะเป็นเหมือนกับการเสี่ยงเขี่ยหมี่ ต่างกันที่การเสี่ยงเขี่ยหมี่ผู้เสี่ยงไม่ได้เป็นคนเลือกไม้ที่หล่น แต่ขึ้นอยู่กับจังหวะของการสั่น ในขณะที่การเลือกไพ่ยิปซีผู้ถูกทำนายคือผู้ที่เลือกไพ่ขึ้นมาเอง อย่างไรก็ตามการเลือกนั้นก็เป็นการเลือกแบบสุ่ม เพราะด้านหลังไพ่เหมือนกันทุกประการและคำทำนายของไพ่ยิปซีเป็นคำทำนายกว้างๆ ที่มีแนวโน้มที่จะถูกอยู่แล้ว อีกทั้งยังอยู่ที่การตีความเข้าหาตัวเอง เช่น คุณเป็นคนที่ไม่เวลาพบกับปัญหา คุณจะใช้เวลาช่วยคลี่คลายสถานการณ์และสถานการณ์จะเป็นตามเหตุผลที่ควรจะเป็น คุณต้องการความมั่นคงให้กับชีวิตจะมีบุรุษใจงามเข้ามาช่วยเหลือคุณ คุณจะต้องมีเหตุเสียเงินนอกเหนือจากรายการจ่ายปกติ ถึงช่วงเวลาที่จำเป็นต้องใช้เงินก้อนใหญ่แล้ว เมื่อคุณเจอปัญหาจะทำให้คุณท้อแท้ ถ้าคุณมุ่งมั่นและอดทนก็จะประสบความสำเร็จ มีคนชอบมาชวนคุณไปทำสิ่งไม่ดี เป็นต้น จะเห็นได้ว่าคำทำนายของไพ่แต่ละใบมีโอกาสสูงมากที่จะทำให้เกิดการทำนายที่ถูก ยิ่งมาประกอบกับความสามารถในการจับอารมณ์ของสีหน้า ความรู้สึกจากผู้ทำนาย พร้อมทั้งมีวาทีลึบเนียนว่าการจะทำให้คนถูกทำนายศรัทธาและเชื่อถือไม่ใช่เรื่องยากเลย

การดูดวงไพ่ป๊อกลูก ทำจากแผ่นพลาสติกหรือกระดาษแข็งขนาดประมาณฝ่ามือใช้เพื่อการเล่นเกมไพ่ มีรูปร่างและจำนวนหน้าหรือใบแตกต่างกันไปตามชนิดของไพ่ แต่ชนิดหรือแบบที่นิยมมากที่สุด หน้าไพ่แบบชาติตะวันตก โดยมีต้นกำเนิดมาจาก นายเกิง โกอเนอร์ ชาวฝรั่งเศส ที่เป็นผู้คิดค้นขึ้นในปี พ.ศ.1953 โดยเขาได้กำหนดให้ไพ่ป๊อกลูกมีจำนวน 52 ใบ ประกอบด้วยไพ่ 4 ชุด ชุดละ 13 ใบ แต่ละชุดจะมีสัญลักษณ์ได้แก่ โพดำ โพแดง ข้าวหลามตัด และดอกจิก ในชุด 13 ใบ ประกอบด้วยตัวเลข 2 ถึง 10 และมี J (jack) Q (queen) K (king) A (ace) ในการเล่นบางชนิดอาจต้องใช้โจ๊กเกอร์ (joker) ด้วย ซึ่งมีสองใบคือสีดำกับสีแดง (หรือโจ๊กเกอร์ดำกับโจ๊กเกอร์สี) ไพ่ป๊อกลูกมีจำนวน 52 ใบ ตามจำนวนสัปดาห์ใน 1 ปี ซึ่งไพ่ป๊อกลูกนั้นมียุคด้วยกัน 2 สี คือ สีดำ หมายถึง กลางคืน

สีแดง หมายถึง กลางวัน หน้าไพ่ของไพ่ป๊อกละจะมีทั้งหมด 4 หน้า คือ โพดำ (สีดำ) โพแดง (สีแดง) ข้าวหลามตัด (สีแดง) ดอกจิก (สีดำ) สำหรับ ไพ่ป๊อกทั้ง 4 หน้า นั้น มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทุก ๆ หน้าไพ่ จะมีจำนวน 13 ใบ โดยจะมีตัวเลข 1-10 และตัวอักษร กำกับไว้ ซึ่งไพ่เลข 1 ของทุกสัญลักษณ์จะถูกเรียกว่า เอซ (Ace) และมีไพ่บุคคลอีก 3 ใบ คือ คิง (King) หรือ พระราชา ควีน (Queen) หรือ พระราชินี และ แจ็ค (Jack) หรือ อัศวิน โดยความหมายไพ่ป๊อก มีดังนี้ ไพ่สัญลักษณ์ โพดำ (Spear) เป็นสัญลักษณ์คล้ายใบโพธิ์สีดำหมายถึง ปัญหา อุปสรรค ข้อควรระวัง การตัดสินใจ การพยายามต่อสู้ ฯลฯ โดยเป็นไพ่ที่เป็นตัวแทนฤดูหนาว และธาตุลม ไพ่สัญลักษณ์ โพแดง (Heart) เป็นรูปหัวใจสีแดง หมายถึง ความรักความชอบ ความรู้สึก อารมณ์ จิตใจ ความสุขสมหวังความปรารถนา ฯลฯ โดยเป็นไพ่ที่เป็นตัวแทนฤดูใบไม้ผลิ และธาตุน้ำ ไพ่สัญลักษณ์ ข้าวหลามตัด (Diamond) เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสีแดงหมายถึง การเงิน ทรัพย์สิน โชคลาภ โอกาส ความมั่นคง ผลประโยชน์ รายได้ การใช้จ่าย ความสูงส่ง การคาดหวัง ฯลฯ โดยเป็นไพ่ที่เป็นตัวแทนฤดูร้อน และธาตุดิน ไพ่สัญลักษณ์ ดอกจิก (Clover) เป็นรูปใบไม้แบบกลมมนสามแฉกสีดำ หมายถึง การงาน การเรียน การศึกษา หน้าที่ ความสำเร็จ ความก้าวหน้า การพัฒนา ตำแหน่งความรับผิดชอบ ฯลฯ โดยเป็นไพ่ที่เป็นตัวแทนฤดูใบไม้ร่วงและธาตุไฟ

4) การดูดวงเลข 7 ตัว พยากรณ์ศาสตร์เลข 7 ตัว 9 ฐานเป็นวิชาโหราศาสตร์ของไทยที่มาแต่โบราณ เป็นหนึ่งใน 3 วิชาหลักที่นักพยากรณ์มักใช้กัน โดยทำนายจากวันเดือนปี เวลาเกิด ผูกดวง ผูกภพ ผูกดาวให้ผลทำนายที่แม่นยำสูงละเอียด สามารถทำนายถึงพื้นดวงเดิมของเจ้าชะตาว่าดีร้าย เต็มด้อยประการใด รวมถึงทำนายถึงความเป็นมาของดวงชะตาในช่วงอายุใดอายุหนึ่ง (ดวงจร) พยากรณ์ศาสตร์เลข 7 ตัวมีชื่อเรียกหลายชื่อ หลายระบบ ตามแต่ครูบาอาจารย์ท่านเรียกหรือวิธีพยากรณ์ เช่น มหาสัตตเลข สัตตพยากรณ์ เป็นต้น

3.4 ผลกระทบจากการดูดวง

การดูดวงถือว่าเป็นเรื่องที่คนในสังคมไทยให้ความสนใจมาอย่างยาวนานไม่ว่าศาสตร์อันใด มักจะได้รับความนิยม เช่น ยิปซี ดวงจีน ดวงไทย ลายมือ และอื่นๆ จากผลการสำรวจของเอแบคโพล (ข่าวสด, 2550)ในเรื่องหมอดูกับอนาคตประเทศไทยในสายตาประชาชน ศึกษาตัวอย่างประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวนทั้งสิ้น 1,456 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 14-15 กันยายน 2550 พบว่า ร้อยละ 53.8 เคยหาหมอดู อ่านคำทำนาย หรือตรวจดวงชะตาของตนเอง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ในขณะที่ร้อยละ 46.2 ไม่เคย โดยเรื่องที่ประชาชนได้ตรวจดวงชะตาใน 5 อันดับแรกคือ ร้อยละ 73.3 ดูเรื่องการเงิน ร้อยละ 68.3 ดูเรื่องการทำงาน ร้อยละ 58.0 ดูเรื่องความรัก ร้อยละ 48.3 ดูเรื่องครอบครัว และร้อยละ 43.9 ดูเรื่องสุขภาพ ซึ่งผลของการตรวจดวงชะตาโดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลการทำนายในทิศทางที่ดีเหมือนเดิม แต่มีเพียงร้อยละ 15 ถึงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ได้รับผลการทำนายดวงชะตาที่ดีขึ้น โดยเฉพาะผลการทำนายเรื่องการเงินและฤกษ์ยามที่

เป็นมงคล พบว่ากว่า 1 ใน 3 ได้รับผลการทำนายในลักษณะที่แย่ง ประชาชนที่ถูกสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 65.1 ระบุว่าเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งต่อผลการทำนาย ในขณะที่ร้อยละ 15.7 ค่อนข้างเชื่อ ร้อยละ 7.0 เชื่อ และร้อยละ 10.1 ไม่ค่อยเชื่อ ร้อยละ 2.1 ไม่เชื่อเลย

ในกลุ่มประชาชนเหล่านี้ส่วนใหญ่จึงไม่ปฏิเสธผลการทำนายของหมอดูเสียทั้งหมด อาจเป็น เพราะคำกล่าวที่ว่าถ้าไม่เชื่อก็อย่าลบลู้งคงมีอิทธิพลในความรู้สึกนึกคิดของคนเหล่านี้อยู่มากที่ น่าสนใจคือ ประชาชนที่ถูกศึกษาครั้งนี้ยังได้ติดตามคำทำนายของหมอดูเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาด้วย ซึ่งพบว่า ร้อยละ 29.8 เคยติดตาม ขณะที่ร้อยละ 70.2 ไม่เคยติดตาม ซึ่งในกลุ่มที่เคยติดตามส่วนใหญ่หรือกว่าร้อยละ 80 รับทราบทิศทางผลการ ทำนายของหมอดูเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไปในทิศทางที่แยเหมือนเดิมถึงแย่ง

(สวนดุสิตโพล, 2546) ผลการสำรวจของสวนดุสิตโพล ระบุว่ามีคนถึงร้อยละ 86.66 ที่เห็นว่า หมอดูมีอิทธิพลต่อสังคมไทย โดยเห็นว่าสังคมไทยผูกพันกับเรื่องของโหราศาสตร์ หมอดูเป็นที่พึ่งทาง ใจได้ทางหนึ่ง และคนไทยเชื่อในเรื่องของบาปบุญคุณโทษ

ผลวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การทำนายทายทักของบรรดาหมอดูยังคงมีอิทธิพลและบทบาท สำคัญต่อความรู้สึกนึกคิดและการประพฤติปฏิบัติของประชาชนค่อนข้างมาก ซึ่งคนไทยที่เชื่อถืออาจ ใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการทำนายเป็นเพียงข้อมูลประกอบส่วนหนึ่งใช้ในการตัดสินใจร่วมกับแหล่งข้อมูล อื่น ๆ และดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาท

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2549) ดำเนินการสำรวจ“คนกรุงเทพฯกับการใช้บริการหมอดู”จากการ สำรวจพฤติกรรมการใช้บริการหมอดูพบว่า ลักษณะการพึ่งพาธุรกิจหมอดู แยกออกเป็นกลุ่มที่ดูหมอดู เป็นประจำร้อยละ 23.0 กลุ่มที่ดูหมอดูทุกครั้งที่มีโอกาสร้อยละ 33.1 และกลุ่มที่ดูหมอดูเฉพาะเวลาที่มี ปัญหาร้อยละ 38.4 และที่เหลืออีกร้อยละ 5.6 นั้นจะพึ่งบริการหมอดูตามความสะดวก อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับพฤติกรรมการดูหมอดูของคนกรุงเทพฯ ที่ทางศูนย์วิจัยกสิกรไทยเคยทำการสำรวจในปีที่ ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ คือ คนกรุงเทพฯที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหันมาสนใจพึ่งพาธุรกิจหมอดู เป็นประจำมากขึ้น

โสรัจจะ นวลอยู่ (2559) ผลกระทบจากการดูดวงให้ประโยชน์ในสิ่งที่เราสงสัยอยากใจอยากรู้ แล้วแต่ใครจะอยากรู้เรื่องอะไร แต่เป็นเพียงแค่คำพยากรณ์ การคาดการณ์ว่าน่าจะเกิดขึ้นนั้นสำหรับ หมอดูส่วนคนดูก็คาดหวังว่าจะได้คำพยากรณ์ในด้านดีถึงคำพยากรณ์บางเรื่องออกมาไม่ดีก็ใช้ ประโยชน์ได้ในการป้องกันแต่บางคนก็อาจไม่ได้ประโยชน์อันใดอาจมีแต่เสียการตัดสินใจเลือกที่จะ ดูดวงกับใครเราคือจุดเริ่ม ถ้าดูไปเรื่อยๆแล้วมีแต่เสียจะเลิกยุ่งไม่ดูดวงต่อไปก็ได้ หรือความอยากดูดวง เพื่อหาทางออกโดยโหราศาสตร์ก็ดูต่อไปเพราะคนเราเป็นผู้เลือก ผลที่ตามมาก็มีถูกใจไม่ถูกใจเป็น ธรรมดา เหตุเพราะการเข้าไปยุ่งกับเรื่องนั้นๆ เองเป็นที่ตั้งบวกกับคาดหวังว่าจะดี แต่การคาดหวังจาก ใครมากมายอาจจะทำให้เราเกิดความไม่มั่นใจในตัวเองมากขึ้นก็เป็นได้ (พีเลิร์ตน์ รุจิวิชัยกุล, 2524)

การดูดวงนั้นเสมือนเป็นแนวทางให้กับชีวิตได้ ถ้าคิดว่าเสียเงินไม่ได้ประโยชน์เอาเงินไปทำอย่างอื่นดีกว่าหรือหาตัวช่วยแก้ปัญหาทางอื่นแทน ส่วนคนดูแล้วเขาได้ผลได้ประโยชน์เขาก็คงใช้ดวงเป็นที่พึ่งต่อไป ด้วยศาสตร์วิชาที่สืบทอดกันมา การจะแก้ไขบางปัญหาชีวิต ซึ่งไม่สามารถมองเห็นทางแก้ได้เอง รวมทั้งจะปล่อยวางทันทีก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะตราบไคที่ยังมีค่ากิน ค่าอยู่ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าผ่อนบ้าน ค่ารักษาพยาบาล ที่ต้องจ่ายก็ยังคงคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและการเงิน การงานอยู่ดี(มาลี จุฑา, 2544)อาจจะคิดว่าตัวเองนั้นคิดเองได้โดยไม่ต้องปรึกษาใครแต่ในชีวิตจริงทุกคนต้องการที่ปรึกษาหรือคนที่มาช่วยคิดวิเคราะห์ เปรียบเสมือนอยู่ในสนามแข่งขันเป็นคนลงมือแก้ไขปัญหาในสนามแข่งเองแท้ๆ แต่คนนอกสนาม เช่น โค้ช หรือนักวิเคราะห์ กลับมองออกว่าคุณกำลังเดินเกมพลาด ซึ่งก็ไม่ได้แปลว่าโค้ชหรือนักวิเคราะห์ทุกคนจะแนะนำได้แม่นยำทั้งหมดและพอวิเคราะห์ผิดหรือแนะนำพลาด ก็ล้วนเป็นเรื่องของความชำนาญส่วนบุคคล ไม่ใช่ความผิดพลาดที่ตัวศาสตร์วิชาจะเหมารวมว่าศาสตร์วิชานี้ไม่ได้มีประโยชน์ต่อโลกเลยก็ไม่สมควร แต่จะยกปัญหาชีวิตให้เป็นความรับผิดชอบทั้งหมดของหมอดูก็ไม่ได้ เพราะโค้ชไม่ได้แข่งเองคนที่ลงมือแก้ไขและแข่งขันเองก็คือตัวคุณเอง การสู้ชีวิตก็คือการแข่งขันอย่างหนึ่งทุกชีวิตมีกรรมเป็นของๆ ตน ดวงก็คือกรรมเก่าที่รอให้ผลและเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดแนวโน้มที่คุณจะกระทำการใหม่ในช่วงเวลาต่างๆ เพราะเหตุนี้จึงเกิดโหราศาสตร์ ทำนายเวลาที่กรรมจะให้ผลและแนวโน้มกรรมใหม่ที่จะเกิดขึ้น แต่ไม่ได้แปลว่าการทำตามคำแนะนำหมอดูแล้วไม่ต้องรับผลของกรรม เพราะหลายๆ ครั้งการทำนายนั้นเป็นเพียงการช่วยเตือนสติให้เตรียมตัวเตรียมใจยอมรับผลเท่านั้น ส่วนอนาคตที่จะดีขึ้นกว่าดวงเดิม คนที่ตัดสินใจให้เป็นไปก็คือตัวเอง แต่ถ้าตัดสินใจโดยไม่ต้องปรึกษาใครก็ไม่จำเป็นต้องเข้าหาหมอดูเลยในหลายๆ ครั้งผู้คนมักจะเยาะเย้ยโหหรือหมอดูว่า “ไม่ได้ดูดวงตัวเองหรือ” ทำไมดูดวงเป็น แต่ชีวิตหมอดูยังจน ทำไมยังช่วย ฯลฯ ก็ต้องย้อนกลับไปเรื่องกรรมอีกครั้ง

การทำนายการให้ผลของกรรมเก่าจากชาติก่อน และเตือนสติให้ตั้งใจทำกรรมใหม่ในชาตินี้ให้ดี แต่ไม่ได้แปลว่าจะเร่งให้กรรมดีให้ผลทันใจได้ ชีวิตไม่ได้มีแค่ชาตินี้ชาติเดียว การทำดีแล้วไม่ได้ดีอย่าเพิ่งคิดว่ากรรมไม่มีจริงและการทำนายไม่ได้แปลว่าจะช่วยให้หลีกเลี่ยงการให้ผลของกรรมเก่าได้ เสมือนการพยากรณ์อากาศคนทำนายและคนรับฟังคำทำนาย รู้ว่าจะเกิดพายุมาทำลายบ้านเรือนก็ไม่ได้แปลว่าจะห้ามพายุได้ ทำได้คือหลบไปอยู่ที่ปลอดภัย แต่ความเสียหายก็ยังคงได้รับอยู่ดี นี่คือสิ่งที่ควรทำความเข้าใจก่อนฟังการดูดวง ไม่ควรดูดวงด้วยความหวังว่าหมอดูจะทำให้ปัญหา ชีวิตหมดไป แต่ควรดูดวงเพื่อที่ตนเองจะรู้แนวทางแก้ไขปัญหาและยอมรับผลกระทบบของปัญหาได้ดีขึ้นกว่าเดิม สุดท้ายหมอดูหรือโหรที่ดีก็จะแนะนำให้คุณแก้ที่ใจ เจริญกุศลและลดละอกุศล แต่ดูเหมือนง่าย ทำไมต้องให้หมอดูบอกไปถามพระไม่ดีกว่าหรือ แต่พอพระบอกให้ปล่อยวาง ก็หลอกตัวเองว่าปล่อยวางแล้วก็ตบะแตกในท้ายสุด เพราะปล่อยวางปัญหาให้บานปลาย ยิ่งเรื่องเงินเรื่องงานเรื่องครอบครัวความรัก เป็นเรื่องทางโลก บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่ไม่ควรไปปรึกษาคนที่เขาปล่อยวางแล้ว

3.4.1 ผลกระทบจากการดูดวง มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม

ณัฐวุฒิ เผ่าทวี (2560) เป็นเรื่องธรรมดาที่คนเราเกือบทุกๆ คนต่างก็อยากจะรู้อนาคตของตัวเองกันทั้งนั้น ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่ามนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวบนโลกที่คิดถึงอนาคตของตนเองและคนรอบข้างและคิดถึงอยู่เกือบตลอดเวลาด้วย จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่คนเรายอมเต็มใจที่จะเสียทั้งเงินและเวลามากมายไปกับการค้นหาคำตอบที่เกี่ยวกับอนาคตของตนเองและคนรอบข้าง แต่ปัญหาจากการดูดวงนั้น พบว่าการยอมจ่ายเงินมากให้กับคำทำนายอนาคตเหล่านี้ตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้ว ถ้าสิ่งใดยังมีค่ามากคนที่ตกอยู่ในห้วงของความเชื่อความศรัทธาในสิ่งนั้นก็พร้อมที่จะยินยอมจ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถ้านำหลักนี้มาประยุกต์ใช้กับคำทำนายอนาคตของอาชีพหมอดูก็จะหมายความว่า ยิ่งหมอดูทำนายอนาคตแม่นยำขึ้นเท่าใด การยินยอมที่จะจ่ายเงินให้กับหมอดูคนนั้นเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ก็ยังมีข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดตรงที่อาชีพหมอดูเป็นอาชีพที่ไม่เหมือนกับอาชีพอื่นๆ ตรงที่คุณไม่สามารถที่จะไปหยั่งรู้ได้ก่อนที่จะจ่ายเงินเลยว่าตัวสินค้าที่คุณกำลังจะซื้อมา ซึ่งก็คือคำทำนายเป็นสินค้าคุณภาพดี (คำทำนายอนาคตที่แม่นยำ) หรือไม่ดี (คำทำนายอนาคตที่ไม่แม่นยำ) มีอยู่เพียงสิ่งเดียวที่คุณสามารถใช้เป็นสัญญาณ อีกทั้งคุณภาพของหมอดูที่ดีและไม่ดีได้ก็คือ ประวัติการทำนายและชื่อเสียงของหมอดูนั่นเอง

คำถามสำหรับคนที่เคยไปใช้บริการหมอดูมาก่อน เคยขอดูประวัติของหมอดูว่าในจำนวนการทำนายทั้งหมดมีกี่ครั้งที่หมอดูทำนายถูกและมีกี่ครั้งที่ทำนายผิด อีกทั้งในเวลาที่หมอดูทำนายก็มักจะทำนายในสิ่งที่เป็นไปไม่ค่อยจะได้ หรือมักจะทำนายในสิ่งที่น่าจะเป็นไปได้สูงกว่ากันซึ่งไม่มีใครเคยขอดูประวัติความสำเร็จและผิดพลาดในการทำนายของหมอดูมาก่อน นั่นก็เป็นเพราะว่าคงจะไม่มีหมอดูคนไหนในโลกที่เก็บประวัติการทำนายของตนเองเอาไว้ หรือถ้าเก็บก็คงจะไม่เอามาโชว์ให้ลูกค้าดูง่ายๆ เพราะเปอร์เซ็นต์ของการทำนายอนาคตที่ไม่แน่นอนถูกต้องนั้นคงจะเป็นตัวเลขที่น้อยเหลือเกิน(ณัฐวุฒิ เผ่าทวี, 2560)

การทำนายผิดของหมอดูในแต่ละครั้งมีผลร้ายกับชื่อเสียงของหมอดูน้อยขนาดไหน เมื่อเทียบกับกับชื่อเสียงที่พวกเขาจะได้มาจากการทำนายถูกในแต่ละครั้ง น้อยกว่า มากกว่า หรือเท่าๆ กัน ด้วยเหตุผลที่ว่าหมอดูทุกคนมีแรงจูงใจ(incentives)ที่สูงในการที่จะตอกย้ำความสำเร็จในการทำนายของตัวเองให้กับคนอื่นๆ รู้ แต่แรงจูงใจของคนที่จับได้ว่าหมอดูทำนายผิดและสมควรได้รับการเปิดโปงนั้นมีอยู่น้อยกว่ามาก ส่วนหนึ่งก็เพราะเรามักจะเจอคำพูดรอกหูอยู่บ่อยๆ ว่า“ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ซึ่งเป็นขบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้เราหลายๆ คนไม่อยากจะจับคำทำนายผิดๆ ของหมอดูมาจำและเปิดโปง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนเราส่วนใหญ่มักจะได้ยินแต่ชื่อเสียงมากกว่าชื่อเสียงของหมอดู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ราคาที่เราจ่ายให้กับหมอดูส่วนใหญ่จะมีค่าที่สูงมากและยังไม่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของหมอดูแต่อย่างใด หมอดูสามารถทำนายอนาคตได้จริงๆ แต่ความสามารถในการทำนายอนาคตนั้นแย่งแย่งมากๆ ถ้าอนาคตที่เราต้องการจะทำนายนั้นไม่ได้มีตัวแปรสำคัญเป็น

อดีตของมันเป็นเอง (พูดง่ายๆ คือถ้าทำงานกลับบ้านห้าโมงเย็นทุกวันเป็นเวลาสามสัปดาห์ ถ้าไม่ได้เปลี่ยนงานหรือต้องทำโอที คุณสามารถที่จะใช้อดีตการทำงานของคุณทำนายได้ว่า วันพรุ่งนี้ก็จะกลับบ้านห้าโมงเย็นเหมือนเดิม) แต่ปัญหาก็คือสิ่งที่เราอยากจะทำให้ออกมาทำนายส่วนใหญ่ไม่ได้มีอดีตเป็นตัวแปรที่สำคัญ อย่างเช่น เมื่อไหร่จะพบเนื้อคู่ ถ้าฉันเลือกจะออกจากงานของฉัน ฉันจะมีความสุขไหมแล้วทำยังไงถึงรวย เป็นต้น (เพราะถ้าสิ่งเหล่านี้มีอดีตของตัวเองเป็นตัวแปรอนาคตก็คงจะไม่ไปพึ่งหมอดู) ซึ่งก็หมายความว่ามันแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่คนเราจะมีความสามารถในการทำนายอนาคตเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องนอกจากบังเอิญทายถูกเท่านั้น

3.4.2 ผลกระทบเชิงบวกจากการดูดวง

ชาตรี บานชื่น (2553) ความเชื่ออยู่กับสังคมไทยมานาน คนเราสนใจในเรื่องการทำนายทายทัก เพราะมีความสุขน้อยลงขนาดที่ฟังทางใจ จึงจำเป็นต้องหาที่ยึดเหนี่ยวซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ผิดแต่อยากให้มองว่าความเชื่อมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งข้อดีของการดูดวงนั้นทำให้เห็นว่า มุมมองในภาพรวมของสังคม อาจมองได้ว่า การทำนายทายทักในทางลบแล้วบอกให้เข้าวัด ทำบุญ ฟังธรรม หรือสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับเป็นโอกาสดีที่จะทำให้ศาสนาเข้ามาอยู่ในจิตใจคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ส่วนในระดับบุคคล มองได้ว่าการทำนายทักในทางลบเป็นการช่วยเตือนให้เราต้องระมัดระวังการใช้ชีวิตให้รอบคอบมากยิ่งขึ้น โดยผลกระทบทางบวกที่ได้จากการดูดวงนั้นสามารถสรุปได้คือ

- 1) ช่วยสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจสำหรับผู้ที่มีความทุกข์ได้
- 2) ช่วยสร้างกำลังใจในการแก้ไขปัญหา
- 3) ทำให้มีเพื่อนคู่คิด ที่ปรึกษา ได้รับคำแนะนำที่ถูกที่ควร
- 4) มีความสุขทางใจเพิ่มมากขึ้น
- 5) การดูดวงเสมือนเป็นเข็มทิศสามารถชี้หนทางสว่างให้กับชีวิตได้

ผลกระทบทางจิตวิทยาเชิงบวกของการใช้บริการดูดวง(Dustin, 2012) สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การดูดวงช่วยบรรเทาความวิตกกังวลและส่งเสริมความคิดเชิงบวก ซึ่งหมายความว่า การดูดวงนั้นช่วยให้คนที่ขาดความมั่นใจ ไม่มั่นใจมีความรู้สึกมั่นคง ความปลอดภัย และมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น

2) ความเชื่อในโชคชะตาจะช่วยให้ชีวิตสามารถเชื่อมโยงกันได้ในเรื่องต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยความรู้สึกมั่นใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เป็นอย่างดี

3) การดูดวงเป็นการให้คำปรึกษา เทคนิคพื้นฐานของการให้คำปรึกษา (ฟัง กระตุ้นความรู้สึก เสริมสร้าง ข้อเสนอแนะที่ดี กีดกันคนไม่ดี ให้คำแนะนำ) จิตวิทยาการให้คำปรึกษามุ่งเน้นการให้การบำบัดให้กับผู้ใช้บริการ ดูดวงที่มีความหลากหลายของอาการ นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในพื้นที่พิเศษที่ใหญ่ที่สุดในด้านจิตวิทยา สังคมจิตวิทยาการให้คำปรึกษาอธิบายคือเป็นสิ่ง

ที่มีความพิเศษทางด้านจิตใจ คือเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงาน การความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงทางด้านอารมณ์ด้วยบางกรณีผู้ใช้บริการดูดวงบางรายมีอาการป่วยทางจิตคิดจะฆ่าตัวตาย หลังจากที่ได้ไปดูดวง ก็หายเป็นปกติเพราะคำแนะนำของหมอดู ซึ่งหมอดูยืนยันว่ามันไม่ได้เป็นหมอดูที่ทุกคนที่จะทำได้

ณัฐฉิ เฝ้าทวี (2560) ข้อดีในการใช้บริการหมอดูต้องรู้ตัวก่อนว่าเงินที่เรากำลังจะจ่ายให้กับหมอดูนั้นไม่ได้จ่ายให้กับสินค้าจริงๆ ที่หมอดูอยากจะขายให้กับเราซึ่งก็คือคำทำนายนั่นเอง แต่เป็นอย่างอื่น อย่างแรกก็คือ การใช้บริการดูดวงนั้นทำให้เรารู้สึกว่าเรากำลังมี control ในสิ่งที่เรามี control ไม่ได้ (เราเรียกความต้องการทางจิตวิทยาตัวนี้ว่า illusion of control) ซึ่งการมี illusion of control นั้นก็เหมือนกับการหลอกตัวเองว่า ถ้าเราเชื่อหมอดู เราสามารถเปลี่ยนแปลงอนาคตของตัวเองได้ ซึ่งถึงแม้ว่าการกระทำตามหมอดูจะไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในชีวิตของเรา เราก็อาจจะรู้สึกดีที่ได้ทำ เพราะการกระทำทำให้เรารู้สึกว่าเรามี control ในสิ่งที่เราไม่สามารถ control ได้ อีกอย่างหนึ่งก็คือ การได้ไปดูดวงทำให้เราได้ลุ้นว่าสิ่งที่หมอดูทำนายนั้นมันจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ คล้ายๆ กันกับงานวิจัยที่ว่าคนที่ซื้อลอตเตอรี่ส่วนใหญ่แล้วนั้นจะมีความสุขมากที่สุดก็ตอนวันที่เลขจะออก เพราะว่าจะได้ลุ้นว่าตัวเองจะถูกลอตเตอรี่หรือไม่ การได้คำทำนายของหมอดูก็คือ การได้เสพความสุขที่มาจากความหวัง ที่หมอดูได้ให้มาจากผลการทำนายนั้น ถึงแม้ว่าคำทำนายที่ให้มาอาจจะถูกหรือไม่ถูกก็ได้ ดูดวงมีไว้เพื่อยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นและเรียนรู้ที่จะแก้สิ่งที่ไม่ดี ทุกข์ก็ต้องหาที่พึ่งทางใจ หรือแนวทางแก้ไข สรุปคือแสวงหาอะไรที่ทำให้มีความสุข เมื่อเกิดความทุกข์มากๆ จิตใจก็หวั่นไหว เชื้ออะไรง่าย ๆ พยายามหาทางออกโดยการมาดูหมอดู โดนให้ทำนายทำนายหลายอย่างเพื่อพยายามถามหาคำตอบ เพราะเข้าใจว่าหมอดูจะช่วยเหลือได้ต้องมีวิธีอะไรสักอย่าง ต้องพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คนที่มีความทุกข์จะเชื่อคนง่ายเพื่อจะหาทางออกเพื่อจะมีความหวัง แต่สุดท้ายแล้ว การอยู่กับความเป็นจริง ทำให้รู้ว่าอุปสรรคเราต้องแก้ด้วยตัวเอง ต้องยอมรับและเรียนรู้ในการจะแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ว่าจะพึ่งสิ่งที่มองไม่เห็นจะเข้าหาหมอดูเพื่อดูดวงบางคนก็แทบแก้ปัญหาชีวิตตัวเองไม่ได้

3.4.3 ผลกระทบเชิงลบจากการดูดวง

กระทบทางลบจากการดูดวงไว้ดังนี้(ชาติรี บานชื่น, 2553)

- 1) หากเชื่อเรื่องของดวงมากเกินไปจนทำให้ความคิด อารมณ์และพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ขาดสติ ขาดเหตุผล ในการใช้ชีวิต
- 2) กลายเป็นความหวาดกลัว ตื่นตระหนก ไม่กล้าทำอะไร ทำให้เสียหน้าที่ การงาน อาจทำให้เข้าสังคมได้ยาก
- 3) ขาดความมั่นใจจนเปิดโอกาสหรือเปิดช่องทางให้ผู้ประสงค์ร้ายเข้ามา แสวงหาผลประโยชน์จากเราจะเป็นหนทางที่ทำให้ตนเองและครอบครัวต้องเดือดร้อน ซึ่งจะยิ่งทำให้ความทุกข์เข้ามาแทนที่อย่างไม่สิ้นสุด

- 4) ทำให้เกิดการฟุ่มเฟือยและใช้เงินอย่างมากที่หมดไปกับการดูดวง
- 5) ทำให้ให้เสียสุขภาพจิต ไม่เป็นตัวของตัวเองเฝ้ารอคอยแต่โชคชะตา

ผลกระทบทางจิตวิทยาเชิงลบของการใช้บริการดูดวง (Dustin, 2012) สรุปได้ดังนี้

1) ผู้ใช้บริการดูดวงมักจะมีอาการวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการย้ำคิดย้ำทำเกิดความคิดที่จะดูดวงซ้ำแล้วซ้ำอีกจนรบกวนการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งสาเหตุหลักเกิดขึ้นกับความรู้สึกที่ต้องการลดความเครียด ต้องการผ่อนคลาย และการนั่งรอคอยโชคชะตาทำให้เกิดความเกียจคร้านที่ผู้ที่เชื่อและพึ่งพาการคาดการณ์โชคชะตามากกว่าการทำงานอย่างจริงจัง จนบางครั้งทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า ความผิดปกติทางจิตหรือมีอาการของความวิตกกังวล ความตึงเครียดวิตกกังวลมากเกินไปปัญหาการนอนหลับ ความคิดครอบงำและทำให้ร่างกายอ่อนเพลียได้ง่าย โดยทำให้เกิดอาการต่างๆ ดังนี้

2) การสูญเสียสมาธิ เนื่องจากสมาธิเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผ่อนคลายได้ ในการใช้บริการดูดวงแต่ละครั้งจะมีผลกระทบต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของชีวิต ทำให้สภาพจิตใจไม่มุ่งมั่น ไม่มีสติได้

3) ไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่น ความรู้ในเรื่องที่ไม่รู้ในการใช้บริการดูดวงจะกลายเป็นส่วนที่น่าตื่นเต้นในชีวิต และอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนทำให้อยากรู้อยากค้นหา เรื่องของอนาคตเพียงอย่างเดียว เพื่อค้นพบสิ่งที่เป็นคำตอบในชีวิตซึ่งอาจนำไปสู่การขาดของการมุ่งมั่นและความเพียรในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันได้

4) เกิดความผิดปกติทางจิต เกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคลในการใช้บริการดูดวง ความเชื่อระหว่างผู้ใช้บริการกับหมอดูนั้นทำให้นำไปสู่ความเชื่อมั่น เชื่อใจ เกิดความศรัทธา และอาจจะทำให้เกิดความงมงายในความเชื่อจนถึงขั้นไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้ด้วยเหตุนี้สามารถส่งผลให้สภาพจิตใจ รวมถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผิดปกติและนำไปสู่ความกลัวได้

5) ขัดขวางการพัฒนาของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล แทนที่จะแสวงหาคุณธรรมที่เป็นสิ่งสำคัญให้กับตนเอง แต่สำหรับผู้ใช้บริการดูดวงทำให้เกิดการมองหาสิ่งที่จะสามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับตนเองโดยใช้บริการดูดวงเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสิ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ รวมถึงการพัฒนาทางด้านบุคลิก มากที่สุดก็คือคำพูดของหมอดู

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Grall-Bronnec (2015) ได้ศึกษาเรื่อง “Fortune telling addiction: Unfortunately a serious topic. About a case report” การเสพติดการดูดวงโดยแสดงเป็นรายงานสถานการณ์กรณีศึกษาของ ผู้หญิงคนหนึ่งที่เปิดใจให้บริการให้คำปรึกษาสำหรับ การเข้าหมอดู จนทำให้เกิดการเสพติดซึ่งเป็นความผิดปกติของเธอขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการคือ เฮเลน หญิงวัย 45 ปีให้ข้อมูลว่า เธอเป็นผู้ทุกข์ทรมานจากการเสพติดการดูดวงจนทำให้ตนเองเกิดความผิดปกติ เธอเล่าว่าได้เข้ารับการดูดวงและเข้าหาหมอดูตั้งแต่อายุ 19 ปี โดยให้หมอดูแนะนำเกี่ยวกับการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยว่าควรเลือกเรียนคณะไหนดี เพราะเธอเองมีความลำบากและความกลัวในการตัดสินใจที่ผิดพลาด กลัวเลือกทางของตนเองไม่ถูกต้อง หลังจากเข้ารับการดูดวงแล้วทำให้เธอมั่นใจในตัวเองขึ้น และไม่ว่าจะทำอะไรในชีวิตประจำวันจะต้องใช้บริการหมอดูอยู่เป็นประจำ จนถึงอายุ 25-27 ปี เธอได้มีคนรักและเข้าหาหมอดูอีกครั้งเพื่อถามว่า คนที่เข้ามาในใจคู่แท้ของตนเองหรือไม่ จะอยู่ด้วยกันได้หรือไม่ จนกระทั่งคนรักของเธอเลิกคบหากันไป ก็ยังคงเข้าหาหมอดูเพื่อถามว่า คนรักจะกลับมาหรือไม่ จนทำให้เธอเข้ารับการดูดวงกับหมอดูมากขึ้น เฉลี่ย 8 ชั่วโมง ต่อวัน โดยหมอดูจะเป็นผู้ชี้แนะในการดำเนินชีวิตของเธอมาโดยตลอด และหากหมอดูทำนายไม่ตรงตามใจตนเองนั้นก็จะไปหาหมอดูท่านอื่นเพื่อให้ได้ทำนายให้ตรงความต้องการของตนเอง หรือจนกว่าจะได้คำตอบที่ตรงกับใจ ซึ่งจากข้อมูลตรงนี้เองสะท้อนให้เห็นว่า เฮเลนเป็นผู้ที่เสพติดการดูดวงโดยมีการวัดการเสพติดจาก Griffith's “components” model DSM-5 model และ Goodman's model สามารถสรุปได้ว่า การเข้ารับการดูดวงของเฮเลนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิตเฮเลน คำทำนายของหมอดูครอบงำความคิดซึ่งทำให้เกิดความลุ่มหลง ความอยาก และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านอารมณ์ ก่อนการดูดวงมีความเครียด กระสับกระส่ายวิตกกังวล หลังจากเข้ารับดูดวงแล้วนั้นทำให้เกิดความมั่นใจเพิ่มมากขึ้น จนเกิดเป็นและพฤติกรรมที่มากเกินไปซึ่งถือว่าเป็นความพยายามที่ตนเองจะหาวิธีการที่จะรับมือกับอารมณ์เชิงลบไม่ได้ จนเป็นเหตุทำให้เธอเกิดความเครียดเพิ่มขึ้นอีกทั้งค่าใช้จ่ายในการดูดวงแต่ละครั้งก็ต้องใช้เงินจำนวนไม่น้อย ยิ่งทำให้เธอเกิดความทุกข์และเครียดหนักกว่าเดิมซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของเธอ จึงตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษา สำหรับพฤติกรรมเสพติดใด ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกันของหลายปัจจัยเสี่ยงควรได้รับการพิจารณา ปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้เกี่ยวข้องกับบุคคลที่และบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเสี่ยงของแต่ละบุคคลที่ถูกกล่าวไว้ข้างต้น เกี่ยวข้องกับการเสพติดคือ (ต้องการดูดวงและหมอดูมีอิทธิพล) นอกจากนี้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยงได้ง่าย สุดท้ายเงินที่ใช้จ่ายในระหว่างดูดวงกับหมอดูเสมือนซึ่งทำให้ทุกเรื่องง่ายขึ้นแต่จริงๆ แล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้เลย ในกรณีของเฮเลนเงื่อนงำทั้งหมดได้บ่งบอกถึงพฤติกรรมกับการดูดวงที่มากเกินไป ซึ่งสรุปว่ามันเป็นปรากฏการณ์เสพติดเหมือนกัน

Benjamin (1989) ได้ศึกษาเรื่อง “Fortune-Telling: Fact, Fiction & Fantasy” พบว่าหมอดูนั้นได้เกิดขึ้นมานับพันปีแล้ว เพื่อตอบสนองความปรารถนาของมนุษย์ในการหยั่งรู้เรื่องอนาคต โดยศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายโชคชะตานั้นมีตั้งแต่การทำนายจากเสียงหัวเราะ หรือการทำนายจากแมว เช่น หากแมวคำตัดหน้าทำนายได้ว่าจะเกิดสิ่งไม่ดี โชคไม่ดี หรือการทำนายจากแมวในการขอให้ฝนตก เป็นต้น นอกจากนี้หมอดูยังใช้วิธีการทำนายโชคชะตาโดยการอ่านคำทำนายจากตัวเลข ลายมือ และการดูโหงวเฮ้งเพื่อดูลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล นิสัยใจคอเพื่อทำนายอนาคตได้อย่างแม่นยำ ซึ่งแม้แต่ทางวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถพิสูจน์สิ่งเหล่านี้ได้ อีกทั้งการดูตัวเลข ลายมือและโหงวเฮ้งนี้ยังได้รับความนิยมในหมู่ชาวอเมริกันที่มีการศึกษาดีและชาวยุโรปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800 เป็นต้นมา รูปแบบการดูดวงนั้นยังมีอีกหลายวิธี เช่น การดูดวงจากใบชา การดูดวงจากไพ่ยิปซี การดูดวงจากไพ่ทาโรต์ และการทำนายความฝัน จนมีซีดีและหนังสือหลายเล่มที่ออกจำหน่าย คำทำนายความฝันต่างๆ กลายเป็นธุรกิจ เช่น หากฝันถึงห้องใต้หลังคา หมายความว่า คุณจะมีการติดต่อ เจรจาที่สำคัญ และจะมีอายุยืน หากฝันถึงวอลนัท หมายความว่า จะเกิดการสูญเสียทางการเงินและหายนะ เป็นต้น ในเรื่องจิตวิทยาหมอดูในกระบวนการแสวงหาคำตอบนั้นใช้แบบเดียวกันคือ การทำนายแบบสุ่มและแบบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติเป็นสิ่งที่ใช้ในการสังเกตของการทำนาย เช่น เสียงของสัตว์ ความฝัน การเปิดไฟ ต่างๆ ได้มีการบันทึกไว้ในทางสถิติ และถูกให้ความหมายกับสิ่งเหล่านั้นไว้แล้ว ในด้านความถูกต้องแม่นยำในคำทำนายของหมอดูเป็นสิ่งที่หลายคนอยากทดสอบ และหมอดูบางท่านก็ทำนายพลาดจนทำให้ตนเองล้มเหลวในชีวิต เช่น การทำนายเหตุการณ์สึนามิที่ญี่ปุ่นและเหตุการณ์ 911 ซึ่งไม่มีหมอดูท่านใดทำนายเลยว่าจะเกิดเหตุการณ์เหล่านั้นขึ้น

โดยสรุปแล้วนั้นการทำนายของหมอดูอาจเป็นเรื่องจริง เรื่องสมมุติขึ้น หรือเป็นการสุ่มจากปรากฏการณ์ต่างๆ นั้น ในการทำนายแต่ละครั้งนั้นเสมือนการณาคาดเดา เพราะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ครั้งต่อครั้งเท่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจริงทั้งหมด การที่เลือกใช้บริการหมอดูเพราะชีวิตเราเป็นอิสระ มากกว่าการเป็นไปตามโชคชะตา ซึ่งบางคนที่ฟังหมอดูแล้วเชื่อก็จะทำให้เกิดความมั่นใจ สามารถจัดการอนาคตของตนเองได้ แต่นั่นไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุด สิ่งสำคัญคือหากไม่ได้เข้าหาปรึกษา หรือเชื่อหมอดูแล้วตนเองนั้นเองที่รู้ในศักยภาพของตัวเองว่ามีเท่าใดควรทำ ควรหยุดสิ่งใด สิ่งเหล่านั้นจะดีหรือไม่ดี คุณเป็นคนกำหนดเองได้ไม่ใช่หมอดูเป็นคนกำหนด

Jaroenkitboworn Kandaporn (2010) ได้ศึกษาเรื่อง “A Study of the Expressions for Referring to and Addressing Thai Fortunetellers” เพื่อวิเคราะห์การแสดงออกที่ใช้ในการอ้างถึงและการระบุตัวตนของโหรไทย งานวิจัยนี้ได้พยายามให้ความหมายในการระบุตัวตนของโหรและหมอดูในสังคมไทย ซึ่งโหรและหมอดูของไทยจะมีความแตกต่างจากโหรและหมอดูในต่างประเทศ โดยเฉพาะการอ้างถึงหรือการระบุถึงโหรหรือหมอดู สำหรับโหรและหมอดูในสังคมไทยนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท ประเภทแรกจะเป็นสามัญนามหรือการอ้างถึงที่ไม่แน่นอน โดยจะใช้เป็น

ชื่อรวมกับชื่อที่เหมาะสม เช่น หมอลักษณ์พันธง หมอกฤษณ์คอนเฟิร์ม ประเภทที่สองหมอในสังคมไทยจะใช้เรียกบุคคลที่ทำหน้าที่ในการรักษาผู้ป่วย แต่เดิมในสมัยโบราณนั้นจะมีเพียงโทรเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทำนายชะตาบ้านเมือง ให้แก่ราชวงศ์ ยังไม่ปรากฏอาชีพหมอดูขึ้นมาในช่วงเวลานั้น ในปัจจุบันคนในสังคมมักจะเรียกโทรหรือหมอดูว่าเป็นอาจารย์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคำว่าอาจารย์มักจะใช้เรียกบุคคลที่สอนหนังสืออยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเท่านั้น จะยังเป็นที่ถกเถียงกันว่ามีเหมาะสมเพียงพอรหรือไม่ที่จะเรียกโทรหรือหมอดูว่าเป็นอาจารย์ เราจะเห็นได้ว่าโทรและหมอดูในสังคมไทยนั้นจะเป็นอาชีพที่คนในสังคมได้ให้ความเคารพและยกย่องเป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตกที่อาชีพหมอดูไม่ได้รับการเคารพหรือยกย่องสักเท่าไรจากคนในสังคม

ทานิต โขchnerะศิริ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะสุขภาพจิต และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้เข้ารับบริการจากหมอดู ณ สมาคมโทรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ของผู้เข้ารับบริการจากหมอดู ณ สมาคมโทรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่เข้ารับบริการจากหมอดู จำนวน 400 คน ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.2 มีอายุเฉลี่ย 34 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่า ร้อยละ 66.2 โดยส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับเท่ากับคนทั่วไป ร้อยละ 47.5 และ ร้อยละ 30.2 มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับต่ำกว่าคนทั่วไป โดยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพจิต ได้แก่ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ การสนับสนุนทางสังคม เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต การเสี่ยงโชค การเสพกัญชา สาเหตุในการเข้ารับบริการจากหมอดู ปัญหาการเงิน ผลที่คาดว่าจะได้รับจากหมอดู การเข้ารับบริการสุขภาพจิต และ ความคิดเห็นที่มีต่อผู้เข้ารับบริการสุขภาพจิต ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะสุขภาพจิต ได้แก่ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต พฤติกรรมการเสี่ยงโชค และความคิดเห็นต่อผู้เข้ารับบริการสุขภาพจิต สรุปผล ผู้เข้ารับบริการจากหมอดู ณ สมาคมโทรแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับเท่ากับคนทั่วไป และร้อยละ 30.2 มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับต่ำกว่าคนทั่วไป โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพจิต ได้แก่ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต พฤติกรรมการเสี่ยงโชค และความคิดเห็นต่อผู้เข้ารับบริการสุขภาพจิต

จากการทบทวนวรรณกรรมเอกสารที่เกี่ยวข้องในข้างต้น พบว่า การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดูดวงที่ได้มีการศึกษามาแล้วนั้น มีความหลากหลายทางด้านประเด็นที่ทำการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง สถานที่และเวลาในการทำการวิจัย การศึกษาทางด้านการเสพติดดูดวงนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อีกทั้งบริบทสังคมที่แตกต่างกับปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านโลกาภิวัตน์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความเป็นเมือง ความมั่นคงของมนุษย์ ปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) และผลกระทบจากการดูดวงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษา การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูวง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและออกแบบวิธีการดำเนินงานวิจัย โดยมีขั้นตอนกระบวนการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินงาน
3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยผสมผสานวิธี(Mixed-Method Research)แบบรองรับภายใน (Embedded design) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักเพื่อศึกษาการรับรู้ มิติของการดูวง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ร่วมไปกับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูวง โดยเน้นการหารายละเอียดในมิติต่างๆ ของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ความคิดเห็นทั้งในภาพกว้างร่วมไปกับมุมมองเชิงลึกในประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นเชิงลึกของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูวงและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผลการศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน โดยมีขอบเขตรายละเอียดการวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 ขอบเขตของการวิจัย

1.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกพื้นที่ศึกษาในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีความหลากหลายในด้านการรับรู้ ทศนคติและความเชื่อโดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ ทั้งหมด 6 สถานที่สำคัญของการดูวงเป็นศูนย์รวมของหมอดูอยู่จำนวนมากและมีผู้เข้าใช้บริการดูวงอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมแม่นยำและมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ตรงตามประเด็นที่กำหนดไว้ ได้แก่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ตรอกท่าพระจันทร์

เป็นตรอกที่ติดกับท่าน้ำที่เต็มไปด้วยผู้คนสัญจรไปมาทางน้ำและทางบก และยังเป็นตรอกที่ติดกับรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายในตรอกท่าพระจันทร์นี้ถือเป็นแหล่งรวมหมอดูอยู่เป็นจำนวนมาก มีการใช้วิธีการทำนายของหมอดูที่หลากหลายในการทำนายโชคชะตาและยังเป็นศูนย์รวมของพระเครื่อง วัตถุมงคล วัตถุโบราณ จึงทำให้ตรอกท่าพระจันทร์แห่งนี้เต็มไปด้วยเสน่ห์มนต์ขลังของความเชื่อจนมีคำพูดที่ติดปากว่า"ดูดวงไปท่าพระจันทร์" กลายเป็นคำโปรยย่อมาของที่นี่ เพราะตามตรอกซอกซอยเล็กๆ จะมีอาจารย์ หมอดูและผู้เชี่ยวชาญโหราศาสตร์หลายแขนงไม่ว่าจะเป็น ไพ่ปอก ไพ่ยิปซี ผูกดวงชะตา ดูโหงวเฮ้ง หรือ ตัวเลขฐาน 7 เลขฐาน 12

ภาพที่ 1 พื้นที่ดูดวงบริเวณตรอกท่าพระจันทร์

2) ตรอกวังหลัง

ปัจจุบันถนนวังหลังเป็นถนนสายสำคัญที่เชื่อมต่อระหว่างถนนอิสรภาพกับถนนอรุณอมรินทร์เป็นทางเชื่อมต่อย่านตลาดสดบริเวณทางแยกพรานนกและย่านการค้าและสถานที่ราชการบริเวณโรงพยาบาลศิริราช ทั้งยังมีท่าเรือวังหลังและท่าเรือพรานนกซึ่งเป็นท่าเทียบเรือด่วนเจ้าพระยาที่สำคัญที่สุดในบริเวณรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ อีกทั้งยังมีบริการเรือข้ามฟากจากท่าเรือวังหลังไปยังท่าพระจันทร์และท่าช้างวังหลวงซึ่งอยู่ใกล้สนามหลวงและพระบรมมหาราชวัง และเป็นถนนที่มีการจราจรคับคั่งตลอดทั้งวัน ตรอกวังหลังยังแฝงไปด้วยความหลากหลายของยุคสมัยอดีตและปัจจุบันซึ่งยังมีหมอดู โหราที่ทำนายดวงชะตาราศีมีผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ด้านโหราศาสตร์จำนวนมากไม่น้อย เริ่มต้นและมีชื่อเสียงจากการทำนายทายทักผู้คนจากย่านนี้จากรุ่นสู่รุ่น จนหมอดูบางรายได้รับความนิยมและความนับถือ จึงเป็นที่นิยมสำหรับในการดูดวง

ภาพที่ 2 พื้นที่ดูดวงบริเวณตรอกวังหลัง

3) สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก

กลายเป็นทางแยกที่กำลังได้รับความนิยมจากคนไทยและชาวต่างชาติ นอกจากจะเป็นทางเข้าของตลาดห้วยขวางทั้งกลางวันและกลางคืน ที่แยกแห่งนี้ยังเป็นที่ตั้งของศาลพระพิฆเนศ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของผู้มีจิตศรัทธาต้องมากราบไหว้บูชาเพื่อขอพรหรือโชคลาภอย่างไม่ขาดสาย สถานที่แห่งนี้จึงถือเป็นศูนย์รวมใหญ่ใจกลางเมืองของความเชื่อ และความศรัทธา นอกจากความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระพิฆเนศแห่งนี้แล้ว บริเวณด้านในพื้นที่ศาลและบริเวณโดยรอบจะสังเกตเห็นโต๊ะเล็กๆ วางตั้งเรียงรายอยู่รอบศาลอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจุดนี้กลายเป็นแหล่งรวมการพยากรณ์ของบรรดาหมอดูที่มีศาสตร์และเทคนิคเฉพาะตัว กว่า 20 โต๊ะ มีทั้งการทำนายโชคชะตาจากไพ่ยิปซี ผูกดวงกับวันเดือนปีเกิด หรือ ดูโหงวเฮ้ง มีให้เลือกสำรวจโชคชะตาตัวเองมากมายหลายศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้หลังจากช่วงเย็นๆหลังเลิกงาน ก็จะเริ่มมีผู้คนพลุกพล่านเดินอยู่เป็นจำนวนมาก ปะปนกับการตั้งโต๊ะดูดวงอยู่ริมฟุตบาท

ภาพที่ 3 พื้นที่ดูดวงบริเวณสี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก

4) วัดมหาบุศย์

ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของตำนานความรักที่คนไทยทุกคนรู้จัก "แม่นาคพระโขนง" เพราะที่นี้คือสถานที่ตั้งของ"ศาลย่านาค" เรื่องเล่าขานในอดีตที่ถูกฝังลึกเป็นความเชื่อในสายเลือดความเป็นไทย ดังคำกล่าวเอาไว้ว่า "หากต้องการสมหวังเรื่องความรัก ลองไปกระซิบถามย่านาคท่านดู" ศาลย่านาค กลายเป็นตัวแทนในเรื่องความรักและความหวังใฝ่ฝัน ผู้ที่มีความหวังและศรัทธาในความรักแวะเวียนมากราบไหว้เคารพบูชาอย่างไม่ขาดสาย ทั้งนี้ยังเป็นสถานที่ที่ตอบปัญหาความทุกข์ที่สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่องกับหมอดูและผู้เชี่ยวชาญในการทำนายดวงชื่อดัง ซึ่งกลายเป็นเสียงตอบรับในโลกออนไลน์เกี่ยวกับการทำนายทายทัก

ภาพที่ 4 พื้นที่ดูดวงบริเวณวัดมหาบุศย์

5) สมาคมโหราแห่งประเทศไทย

เป็นศูนย์รวมทางด้านโหราศาสตร์ระดับประเทศ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของอาจารย์ หมอดู และผู้เชี่ยวชาญศาสตร์ต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับระดับประเทศหลายๆ ท่าน สมาคมเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ย่านใจกลางเมืองเก่าของกรุงเทพฯ ใกล้กับวัดบวรนิเวศวิหาร แหล่งเรียนรู้และศึกษาโหราศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นทีบรรเทาทุกข์ของคนทั่วไปที่อยากสืบรู้โชคชะตา สมาคมแห่งนี้เต็มไปด้วยผู้เชี่ยวชาญที่พร้อมจะถ่ายทอดศาสตร์ต่างๆ ทั้ง โหราไทย โหราสากล ฮวงจุ้ย หรือบ้านพยากรณ์ ให้แก่ผู้ที่สนใจ เพื่อนำเอาไปช่วยเหลือผู้ที่กำลังเป็นทุกข์ อีกทั้งยังสามารถตรวจเช็คดวงชะตา จนมีเสียงตอบรับในโลกออนไลน์ว่า ทราบชะตาชีวิตตัวเองได้ด้วยราคาเยอะเยอะที่แห่งนี้ยังผลิตหมอดูชื่อดังมากมาย หนึ่งในนั้นก็คือ หมอลักษณ์ เรขานิเทศ ซึ่งศึกษาศาสตร์โหราฯ มาจากสมาคมนี้

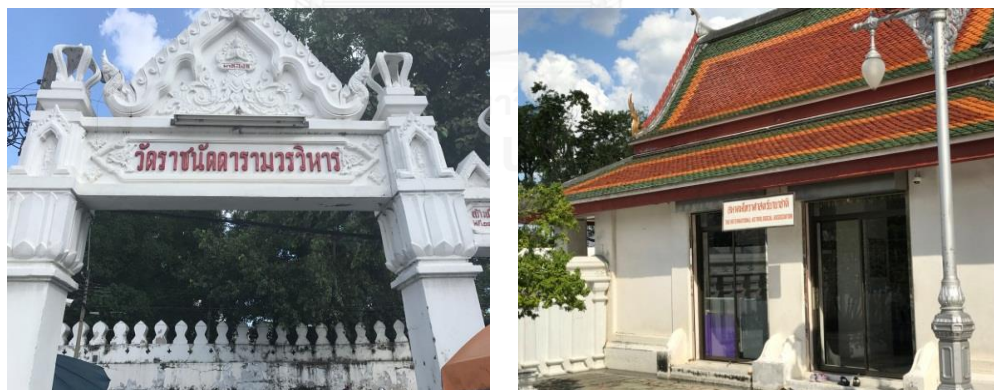
ภาพที่ 5 พื้นที่ดูดวงบริเวณสมาคมโหราแห่งประเทศไทย

6) สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ วัดราชนันทารามวรวิหาร

ถือเป็นแหล่งรวมโหร และหมอดูทุกศาสตร์ทุกแขนงวิชาแห่งการทำนายทายทักและยังเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับศาสตร์แห่งการพยากรณ์ โดยมีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้สอน จึงถือเป็นแหล่งรวมหมอดู โหรเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 6 พื้นที่ดูดวงบริเวณสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

ดังนั้นพื้นที่ทั้ง 6 สถานที่สำคัญของการดูดวงนี้เป็นพื้นที่ศูนย์รวมของหมอดูอยู่จำนวนมาก และมีผู้เข้าใช้บริการอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมแม่นยำและมีประสิทธิภาพ ทั้งความแตกต่างทางด้านช่วงเวลากลางวันและกลางคืนของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงตามประเด็นที่กำหนดไว้

1.1.2 ขอบเขตด้านเวลา

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้มาใช้บริการดูดวงในทุกช่วงทุกวัย จึงทำการเก็บข้อมูลทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน อีกทั้งจะทำให้เห็นถึงช่วงอายุของผู้ที่มาใช้บริการดูดวงได้อย่างชัดเจน โดยผู้ให้บริการในตอนกลางวันส่วนใหญ่นั้นจะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนไปจนถึงวัยที่ค่อนข้างมีอายุ และในตอนกลางคืนผู้มาใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน และวัยรุ่นทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยรายละเอียดของพื้นที่และเวลาในการเก็บข้อมูลนั้นจะแบ่งตามสภาพพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริง คือ

1) เวลากลางวัน ทำการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 5 พื้นที่ ได้แก่ ตรอกท่าพระจันทร์ ตรอกวังหลัง สมาคมโหรนานาชาติ สมาคมโหรแห่งประเทศไทยและวัดมหาบุศย์

2) เวลากลางคืน ทำการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 1 พื้นที่ ได้แก่ สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก เนื่องจากพื้นที่ดูดวงบริเวณนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ทางเดินเท้าที่ค่อนข้างเล็ก อีกทั้งในช่วงเวลากลางวันเป็นสัญจรไปมาของประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังอยู่ใกล้กับทางลงรถไฟฟ้าใต้ดิน จึงไม่สามารถตั้งโต๊ะหมอดูได้ในช่วงเวลากลางวัน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรายละเอียดของเนื้อหาในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ศึกษาการรับรู้ของการดูดวง และการเสพติดการดูดวงตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงของ Griffith “Component” Model
- 2) ศึกษาผลกระทบทางบวก ทางลบ จากการเสพติดการดูดวง

1.3 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ใช้บริการดูดวง ทั้งหมด 385 คน ในการเก็บแบบสอบถามเชิงปริมาณและประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 6 คน ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ในพื้นที่เลือกทำการศึกษา 6 พื้นที่ คือ 1) ตรอกท่าพระจันทร์ 2) ตรอกวังหลัง 3) สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก 4) วัดมหาบุศย์ 5) สมาคมโหรแห่งประเทศไทย 6) สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ วัดราชนันทดารามวรวิหาร

1.4 ขนาดของตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาด ตัวอย่าง

สามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ .05 (Cochran, 1953) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง
 p แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม (หากไม่ทราบให้กำหนด.05)
 Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
 Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 (ระดับ .05)
 e แทนค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{(.05)(1 - .5)(1.96)^2}{(.05)^2} \\ &= 384.16 \text{ คน} \end{aligned}$$

ใช้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คนจึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 ตัวอย่าง โดยมีการนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นในพื้นที่อื่น จำนวน 20 ชุด

1.5 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มมีหลักการจำแนกตามพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 6 พื้นที่ และการเก็บแบบสอบถามสำหรับผู้มาใช้บริการดูดวงในเขตพื้นที่ศึกษา ทั้งหมด 385 ชุด โดยใช้เกณฑ์ในการแจกแบบสอบถามดังนี้

1.5.1 พิจารณาจากจำนวนโตะหมอดูและชื่อเสียงของหมอดู โดยพื้นที่ศึกษาแต่ละพื้นที่ที่มีจำนวนโตะหมอดูที่ไม่เท่ากัน อีกทั้งชื่อเสียงของหมอดูแต่ละท่านในการทำนายทายทักที่

หลากหลายและแตกต่างกันออกไป จึงทำให้พื้นที่ที่มีโต๊ะหมอดูมากกว่า รวมทั้งชื่อเสียงของหมอดูสามารถนำมาพิจารณาในการเก็บแบบสอบถามที่มากกว่า เช่น ตรอกท่าพระจันทร์ ตรอกวังหลัง

1.5.2 พิจารณาจากแหล่งสถานที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพประดิษฐานอยู่ โดยหากเป็นพื้นที่ลักษณะนี้จะมีผู้คนเข้ามาสักการะกราบไหว้บูชาอยู่เป็นจำนวนมาก ความเชื่อและความศรัทธาทำให้มีผู้มาใช้บริการดูดวงมีจำนวนมากขึ้นไปด้วย เช่น สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระพิฆเนศซึ่งเป็นที่รู้จักและโด่งดังในการขอพรทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และวัดมหาบุศย์เป็นวัดที่มีศาลแม่เฒ่า พระโขนงตั้งอยู่ทำให้มีผู้คนอยู่ตามพื้นที่เหล่านี้ค่อนข้างมาก

1.5.3 พิจารณาจากความสะดวกสบายในการเดินทางของผู้ใช้บริการดูดวง โดยพื้นที่ที่เป็นแหล่งศูนย์รวมของการดูดวงแต่ละที่นั้นมีแหล่งที่ตั้งลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน รวมทั้งเส้นทางในการเดินทางของผู้ใช้บริการดูดวงตามความใกล้ไกลของแต่ละพื้นที่นั้น

1.5.4 พิจารณาจากช่วงเวลา พื้นที่ดูดวงบางพื้นที่มีผู้ใช้บริการดูดวงมากในช่วงเวลากลางวัน บางพื้นที่มีผู้ใช้บริการจำนวนมากในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างพื้นที่และนำมาร่วมพิจารณาในการเก็บแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ด้วย

ดังนั้นสามารถแบ่งจำนวนการเก็บแบบสอบถามให้ได้สัดส่วนตามขนาดของจำนวนหมอดูโดยพื้นที่ขนาดใหญ่มีหมอดูประมาณ 30 โต๊ะ เก็บแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด พื้นที่ขนาดค่อนข้างใหญ่มีหมอดูประมาณ 20 โต๊ะ เก็บแบบสอบถามจำนวน 80 ชุด พื้นที่ขนาด พื้นที่ขนาดกลางมีหมอดูประมาณ 15 โต๊ะ เก็บแบบสอบถามทั้งหมด 40 ชุด และพื้นที่ขนาดเล็กมีหมอดูประมาณ 10 โต๊ะ เก็บแบบสอบถามทั้งหมด 25 ชุด ในแต่ละพื้นที่ดังต่อไปนี้

1. ตรอกท่าพระจันทร์	จำนวน 100 ชุด
2. สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก	จำนวน 100 ชุด
3. ตรอกวังหลัง	จำนวน 80 ชุด
4. สมาคมโหราแห่งประเทศไทย	จำนวน 40 ชุด
5. สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ	จำนวน 40 ชุด
6. วัดมหาบุศย์	จำนวน 25 ชุด

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1 รวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาแบบสอบถามและแนวคำถาม

2.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น ความถูกต้องของแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 เลือกพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 6 พื้นที่ เพื่อทำการเก็บข้อมูล

2.4 เก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้แบบสอบถามตามการสุ่มตัวอย่างประชากร 385 ชุด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดการรับรู้ ความเชื่อ ทักษะคิดที่เกี่ยวกับการดูดวงและวัดการเสพติดของผู้ใช้บริการดูดวง โดยแจกแบบสอบถามแบบบังเอิญ โดยไม่ได้กำหนดเพศ อายุ อาชีพ

2.5 ประเมินการเสพติดการดูดวงจากโมเดล Griffith's "Component" Model เพื่อค้นหาผู้เสพติดดูดวง

2.6 ติดตามผู้ที่เข้าข่ายการเสพติด จากผู้ที่ถูกประเมินตามโมเดลของ Griffith's "Component" Model เพื่อทำการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

2.7 จัดทำรายงาน วิเคราะห์ผลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.7.1 เชิงปริมาณ จากการเก็บแบบสอบถามในด้านการรับรู้ ความเชื่อ ทักษะคิด และการเสพติดของผู้ใช้บริการดูดวง

2.7.2 เชิงคุณภาพ แสดงผลผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง (case report) จำนวน 15 กรณี ตามเกณฑ์การวัดการเสพติดของ Griffith's "component" model เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเสพติดดูดวงและได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 6 กรณี จากผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงที่ยินยอมให้ข้อมูล

2.7.3 วิเคราะห์ผลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อลดผลกระทบจากดูดวง

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการศึกษา

3.1 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษา

3.1.1 ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดการรับรู้ ความเชื่อ ทักษะคิดที่เกี่ยวกับการดูดวง และวัดการเสพติดของผู้ใช้บริการดูดวง แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความทุกข์ทางใจโดยใช้คะแนนตั้งแต่ 0 – 5 โดยแต่ละระดับมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 0 หมายถึง ไม่เหลือความทุกข์เลย

ระดับ 1 หมายถึง ความทุกข์ลดลงแทบไม่เหลือเลย

ระดับ 2 หมายถึง ความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง

ระดับ 3 หมายถึง ความทุกข์ลดลงครึ่งหนึ่ง

ระดับ 4 หมายถึง ความทุกข์ลดลงเพียงเล็กน้อย

ระดับ 5 หมายถึง ทุกข์ไม่ลดลงเลย

3.1.2 คำถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi - structured interviewing) ผู้เสพติดดูดวง จากข้อมูลของการใช้แบบสอบถาม โดยมีประเด็น

คำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสำคัญเบื้องต้นในการเก็บข้อมูล โดยคำถามมีการยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักของการการศึกษา คำถามในการสัมภาษณ์มีแนวคำถามที่ชัดเจน เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยลำดับคำถามสามารถยืดหยุ่นได้ หรืออาจถามนอกกรอบแนวคำถามที่วางไว้แต่เชื่อมโยงกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1.3 อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการศึกษา

เพื่อให้เกิดความสะดวกในการศึกษาวิจัย จึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกคือ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง (Audio-visual Aids) และการสร้างรายการข้อมูล (Categorization) นำข้อมูลข่าวสารจากผู้ให้ข่าวสารที่เหมือนกัน คล้ายกันหรือแตกต่างกันมาจัดเป็นหมวดหมู่รวมกันและสรุปเพื่อให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ในการบรรยายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทศนคติ เกี่ยวกับการดูดวงของกลุ่มประชากรที่ศึกษา

4.2 วิเคราะห์ผู้เสพยาติการดูดวงโดยใช้เกณฑ์การวัดระดับการเสพยาติของ Griffith's "Component" Model (Grall-Bronnec, 2015) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 Griffith's "component" Model

เกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวง Griffith's "component" Model	
1. Salience	การดูดวงมีความสำคัญกับตนและเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากกว่าสิ่งอื่นจนบางครั้งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต ความรู้สึก การตัดสินใจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
2. Mood modification	เกิดการปรับเปลี่ยนทางอารมณ์ โดยมีความรู้สึกเกิดขึ้นตั้งแต่ ความตื่นเต้น ความเครียด ความกังวล ไม่มั่นใจความกลัว ความดีใจ รู้สึกผ่อนคลาย ก่อนและหลังการดูดวง
3. Tolerance	มีความต้องการดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน เช่นความถี่ในการดูดวงมากขึ้น ระยะเวลาที่ดูดวงนั้นใช้เวลานานกว่าเดิม เพื่อที่จะให้บรรลุตามเป้าหมาย
4. Withdrawal	เมื่อพยายามที่จะเลิกดูดวง หรือเลิกพบหมอดูแต่ยังมีความเคยชินกับการดูดวงทำให้ไม่สามารถตัดหรือลดการดูดวงนั้นลงได้ และเกิดความผิดปกติทางร่างกายในบางครั้ง เช่น นอนไม่หลับ ปวดท้อง ปวดหัว ร่างกายอ่อนแอ
5. Conflict	มีความขัดแย้งเกิดขึ้นกับตนเองและมีความรู้สึว่าการดูดวงจะทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีกับตนในระยะยาว แต่ก็ไม่สามารถเลิกดูดวงได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการดูดวง ค่าทำนายไม่ตรงกับความคาดหวัง
6. Relapse	เมื่อเลิกดูดวงไม่ได้ ก็เข้าสู่วงจรการเสพติดตามวงวนเดิมของการดูดวงนั้น และอาจจะทำให้เกิดการอยากดูดวงมากกว่าเดิม

ในการประเมินพฤติกรรมตามโมเดลของ Griffith's "component" model ผู้ที่เข้าข่ายเสพติดการดูดวงจะต้องมีพฤติกรรมที่เข้าเงื่อนไข ทั้ง 6 ข้อตามเกณฑ์การวัดจึงจะถือว่าเป็นผู้เสพติดดูดวง

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในกรณีของผู้ที่เสพติดการดูดวงเพื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมการเสพติดการดูดวง บริบทจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อมาช่วยสถานการณ์ในพื้นที่ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในประเด็นที่ศึกษาว่าสถานการณ์ปัจจุบันว่า การรับรู้ของผู้ใช้บริการดูดวงเป็นเช่นไร การเสพติดการดูดวงเป็นอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเลือก ตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการดูดวง การเข้าถึงความต้องการของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการที่ให้ตนเองหลุดพ้นจากปัญหาต่างๆ ว่าคนในสังคมปัจจุบันเลือกหรือมีวิธีรับมือกับเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เร่งรีบ บีบคั้น ความเครียด รวมถึงภาวะกดดันจากสิ่งเร้ารอบข้างต่างๆ ได้อย่างไร โดยวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างและบุคคลที่

เกี่ยวข้องโดยขั้นแรกเป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตั้งคำถามในงานวิจัยให้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้คำถามในการสัมภาษณ์เหล่านั้นเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลรวมถึงการใช้การสังเกตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเก็บเครื่องมืออีกวิธีหนึ่ง หลังจากได้ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลดังกล่าวมาคัดแยกให้เป็นหมวดหมู่แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและตีความ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อหาว่าสถานการณ์ กิจกรรมมีรูปแบบเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด และจะมีผลกระทบอย่างไร โดยจะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา โดยแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.4 การปกป้องผู้ให้ข้อมูล ในกรณีของผู้มีพฤติกรรมเสพติดดวง การให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในการเขียนผลวิเคราะห์ในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยข้อมูลทั้งชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลอย่างเด็ดขาด แต่ใช้นามสมมุติ กับผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดวงทั้ง 6 คน พร้อมทั้งทำลายข้อมูลเมื่อการวิเคราะห์เสร็จสิ้นสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ การเสพติด และผลกระทบจากการดูดวง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) แบบรองรับภายใน (Embedded design) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักเพื่อศึกษาการรับรู้ มิติของการดูดวงโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ร่วมไปกับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง โดยเน้นการหารายละเอียดในมิติต่างๆ ของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ความคิดเห็นทั้งในภาพกว้างรวมไปกับมุมมองเชิงลึกในประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นเชิงลึกของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผลการศึกษานี้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน ปรากฏผลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

การเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอข้อมูลและผลการศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเขียนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และตารางประกอบการบรรยาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. พฤติกรรมการดูดวง
3. มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง
4. ประโยชน์และผลกระทบจากการดูดวง
5. พฤติกรรมเสพติดการดูดวง

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ตามพื้นที่ศึกษาที่เป็นสถานที่นิยมในการดูดวงทั้ง 6 พื้นที่ ปรากฏลักษณะทางประชากร สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะทางประชากรและสภาพทางสังคม

สภาพทางสังคมและลักษณะทางประชากร ในแง่กลุ่มอายุ พบว่า 2 ใน 3 เป็นกลุ่มวัยทำงาน (ร้อยละ 85.7) ที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปีและพบว่า เพศหญิงมากถึง (ร้อยละ 62.3) ที่สนใจดูดวง และ 2 ใน 3 ของผู้ที่มาดูดวงนั้นมีสถานภาพโสด (ร้อยละ 77.7) ในแง่การศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่จบการศึกษาแล้ว (ร้อยละ 80.8) โดยภาพรวม 2 ใน 3 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากถึงร้อยละ (66.8) และในระดับสูงกว่าปริญญาตรีอีกร้อยละ 18.1 สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ใช้บริการดูดวงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง โสดและอยู่ในช่วงวัยทำงาน และเป็นผู้ที่มีความรู้การศึกษาอยู่ในระดับที่สูง

สภาพทางเศรษฐกิจในแง่อาชีพเห็นได้ว่าเกือบ 2 ใน 3 เป็นอาชีพพนักงานเอกชนและข้าราชการ พนักงานของรัฐรวมถึงรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 31.0 และร้อยละ 25.0) ที่ใช้บริการดูดวงและพบว่า เกือบ 2 ใน 3 เป็นผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 29,999 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 64.2) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ไปจนถึง 89,999 บาทนั้น พบว่า ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไปจะใช้บริการดูดวงลดลง

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในฐานะปานกลางและประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงสูงเพราะเป็นแรงงานในระบบ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องของ(Benjamin, 1989)ที่กล่าวว่าผลจากการวิจัยทำให้ทราบว่าคนที่มีการศึกษาดีจำนวนไม่น้อยในสังคมอเมริกันและยุโรปยังให้ความสำคัญกับการดูดวงและศาสตร์แห่งการพยากรณ์นี้ด้วย

ตาราง 2 จำนวนผู้ใช้บริการดูดวงตามสถานที่นิยมทั้ง 6 พื้นที่ศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ศึกษา		
ตรอกท่าพระจันทร์	100	26.0
สี่แยกห้วยขวาง รัชดาภิเษก	100	26.0
ตรอกวังหลัง	80	20.8
สมาคมโหราแห่งประเทศไทย	40	10.4
สมาคมโหราศาสตร์ นานาชาติ	40	10.4
วัดมหาบุศย์	25	6.4

ตาราง 3 ลักษณะทางประชากรและสภาพสังคม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	หญิง	240	62.3
	ชาย	145	37.7
กลุ่มอายุ	20 -40 ปี	330	85.7
	15 -19 ปี	21	5.5
	41-59 ปี	34	8.8
สถานภาพสมรส	โสด	299	77.7
	สมรส	71	18.4
	หม้าย/หย่า	15	3.9
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	257	66.8
	ปริญญาโท	70	18.1
	อาชีวศึกษา	29	7.5
	อาชีวศึกษา	29	7.5
	มัธยมศึกษา	24	6.3
	ปริญญาเอก	2	0.5
	ไม่ได้ศึกษา	2	0.5
	ประถมศึกษา	1	0.3

ตาราง 4 สภาพเศรษฐกิจ

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน	119	31.0
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	96	25.0
	นักเรียน นิสิต นักศึกษา	62	16.1
	เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว	46	11.9
	จ้างงานตนเอง	41	10.6
	ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	17	4.4
	เกษตรกร	4	1.0

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน	119	31.0
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	96	25.0
	นักเรียน นิสิต นักศึกษา	62	16.1
	เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว	46	11.9
	จ้างงานตนเอง	41	10.6
	ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	17	4.4
	เกษตรกร	4	1.0
รายได้ต่อเดือน	10,000 - 29,999 บาท	247	64.2
	น้อยกว่า 10,000 บาท	54	14.0
	30,000 - 49,999 บาท	47	12.2
	50,000 - 69,999 บาท	32	8.3
	70,000 - 89,999 บาท	5	1.3

1.2 การหาทางออกเมื่อเกิดปัญหา

จากผลการศึกษาเมื่อถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต พบว่า เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตจะหาทางออกได้โดยขอคำปรึกษาครอบครัวจากสมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้องและผู้ที่นับถือ (ร้อยละ 26.2) มากที่สุด รองลงมาคือ ขอคำปรึกษาจากเพื่อนสนิทและไว้วางใจมากที่สุด (ร้อยละ 22.6) อ่านหนังสือ ฟังเพลง ทำจิตใจให้สบายไม่คิดมากเรื่องต่างๆ (ร้อยละ 18.2) ใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาช่วยเมื่อเกิดปัญหาในเวลาที่เหมาะสม (ร้อยละ 15.6) ขอคำปรึกษาหมอเพื่อให้หมอช่วยแนะนำทางออกของปัญหา (ร้อยละ 9.6) ไม่ปรึกษาใคร (ร้อยละ 4.9) และไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาเพื่อรักษาและบำบัดแก้ไข (ร้อยละ 2.9) ตามลำดับ

สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการดูวงเลือกที่จะหาทางออกโดยปรึกษาครอบครัวและเพื่อนที่ไว้วางใจแล้ว อีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นตัวเลือกถัดมาคือ การปรึกษาหมอเพื่อให้หมอช่วยตรวจดวงชะตา ในช่วงเวลาที่เกิดปัญหาและช่วยแนะนำ แก้ไข ปัญหาหรือหาทางออกให้ได้

ตาราง 5 การหาทางออกเมื่อเกิดปัญหา

การแก้ไขปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ขอคำปรึกษาครอบครัวจากสมาชิกในครอบครัวญาติที่นับถือ	101	26.2
ขอคำปรึกษาจากเพื่อนสนิทและไว้วางใจมากที่สุด	87	22.6
อ่านหนังสือ ฟังเพลง ทำจิตใจให้สบายไม่คิดมากเรื่องต่างๆ	70	18.2
ใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาช่วยเมื่อเกิดปัญหาในเวลาที่ถูกขี้ใจ	60	15.6
ขอคำปรึกษาหมอเพื่อให้หมอดูช่วยแนะนำทางออกของปัญหา	37	9.6
ไม่ปรึกษาใคร	19	4.9
ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยาจิตแพทย์เพื่อรักษาและบำบัด	11	2.9

2. พฤติกรรมการดูดวง

2.1 การเข้าถึงข้อมูลและรูปแบบการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวง

จากการศึกษาการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการดูดวงตามสถานที่สำคัญของการดูดวงจากการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ค้นพบประเด็นสำคัญอันดับหนึ่งว่า ผู้ใช้บริการดูดวงรับรู้จากการบอกเล่าของครอบครัวเพื่อนฝูงที่แนะนำจากการบอกต่อ (ร้อยละ 51.1) รองลงมาคือ รับรู้จากโฆษณา รีวิวตามสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ทั่วไป นิตยสารหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์หมอดู เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) (ร้อยละ 32.6) รับรู้จากโฆษณาทีวีดาวเทียม เคเบิลทีวี ทีวีท้องถิ่น (ร้อยละ 15.9) และ อื่นๆ (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดูดวงของผู้ใช้บริการ 2 ใน 4 ได้รับอิทธิพลจากคนรอบข้างที่แนะนำและบอกต่อและเกือบ 1 ใน 3 เข้าถึงข้อมูลจากการรีวิวตามสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเห็นได้ว่าจากข้อมูลชี้ให้เห็นถึงการเข้าถึงข้อมูลการดูดวงนั้นไม่เพียงแต่ได้รับการแนะนำ หรือบอกต่อเท่านั้นแต่ยังเข้าถึงกับแหล่งเทคโนโลยีที่อยู่ในยุคปัจจุบันอย่างทั่วถึง ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วมากกว่าเดิม

ในแง่ของรูปแบบการดูดวงนั้นสามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบของการดูดวง ผลการศึกษารูปแบบของการดูดวงที่ประชาชน พบว่า 1 ใน 3 นิยมดูดวงตามตำราหลักโหราศาสตร์ ไพ่ยิปซี ไพ่ทาโรต์ ไพ่ปอก มากที่สุด (ร้อยละ 50.1) รองลงมา คือนิยมดูดวงตามหลักตำราห์ตลศาสตร์ หรือดูลายมือ (ร้อยละ 25.5) นิยมดูดวงตามหลักเลขศาสตร์ เลข 7 ตัวฐาน 9 เลขโทรศัพท์มือถือ เลขบัตรประชาชน เลขทะเบียนรถ และเลขทะเบียนบ้าน (ร้อยละ 14.5) และนิยมดูดวงตามหลักตำรานรลักษณ์ศาสตร์ หรือการดูโหงวเฮ้ง (ร้อยละ 9.6) ตามลำดับ

ตาราง 6 การเข้าถึงข้อมูลและรูปแบบการดูดวง

การเข้าถึงข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้บริการดูดวง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับรู้จากการบอกเล่าของครอบครัวเพื่อนฝูงที่บอกต่อ	269	51.0
รับรู้จากโฆษณา ทีวี เช่น วิทยุ โทรทัศน์ทั่วไป นิตยสาร	172	32.6
รับรู้จากโฆษณาที่วีดิทัศน์/เคเบิลทีวี/ทีวีท้องถิ่น	84	15.9
อื่นๆ	2	0.5

ตาราง 7 รูปแบบการดูดวง

รูปแบบการดูดวง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ดูดวงตามตำราหลักโหราศาสตร์	193	50.1
ดูดวงตามหลักตำราหัตถศาสตร์ หรือดูลายมือ	98	25.5
ดูดวงตามหลักเลขศาสตร์	56	14.5
ดูดวงตามหลักตำราโหราศาสตร์ หรือการดูโหงวเฮ้ง	37	9.6
อื่นๆ	1	0.3

2.2 เหตุผลในการดูดวง

ในส่วนของการตัดสินใจเข้ารับบริการดูดวงค้นพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้เข้ารับบริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นออกมาในทิศทางเดียวกันว่า จะเข้ารับบริการดูดวงหรือเข้าหาหมอดูเมื่อเกิดความรู้สึกคาดหวังเพื่อให้เป็นไปอย่างที่คิดหรือตั้งใจไว้และพร้อมรับมือในสถานการณ์ต่างๆ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากถึง (ร้อยละ 49.6) เพราะหวังว่าการดูดวงนั้นสามารถทำให้ความเชื่อมั่นในความคาดหวังของเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ มากที่สุด รองลงมา พบว่า ผู้ใช้บริการดูดวงจะเข้ารับบริการดูดวงเมื่อเกิดความรู้สึกเครียด (ร้อยละ 32.0) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกือบ 1 ใน 3 มีความเห็นว่าเมื่อเกิดความรู้สึกเครียดแล้วต้องการที่พึ่งทางใจ ต้องการข้อมูลในอนาคตเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจและเพื่อป้องกันสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียดกับตนเองและพบว่าประชาชนจะเข้ารับบริการดูดวงเมื่อเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพื่อความบันเทิง (ร้อยละ 10.9) เกิดความรู้สึกกลัว เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายหรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น (ร้อยละ 7.0) และอื่นๆ เช่น ไม่รู้สึกอะไรเลย รู้สึกเฉยๆ เปื่อหน่าย (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาถึงการเข้าใช้บริการดูดวง สะท้อนให้เห็นว่า เหตุผลหลักที่ทำให้เกิดการเข้าใช้บริการดูดวงนั้นเกิดจากความคาดหวังในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเข้าใช้บริการดูดวงเสมือนเป็นการค้นหาคำตอบให้กับตนเองที่คาดหวังกับสิ่งๆ นั้นไว้ โดยศาสตร์การดูดวงสามารถตอบโจทย์ในสิ่งนี้ได้ดี อีกทั้ง

ยังทำให้เห็นว่า เรื่องที่คาดหวังของผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งทางด้านความมั่นคงในชีวิต และเกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตประจำวันแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในการเจริญเติบโต ก้าวหน้าในสายงานทั้งทางด้าน การเลื่อนตำแหน่ง การขึ้นเงินเดือน การได้รับโบนัส การได้รับการยอมรับและยกย่อง การได้รับความรัก (คู่รัก) ซึ่งความคาดหวังเหล่านี้เป็นความต้องการที่มนุษย์พึงมีเพื่อที่จะทำให้แสวงหาสิ่งที่มีความสุขและความพอใจแก่ตนเองในขั้นที่สูงขึ้นไปจากเดิม

การศึกษาประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจในการเข้ารับดูดวงมากที่สุด จากการเลือกตอบ 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามประเด็นที่สนใจ 3 ลำดับแรก พบเรื่องการงาน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการเงิน ธุรกิจ ช่องทางการได้มาของเงิน การค้า การเจรจาต่อรองธุรกิจ และเรื่องความรัก (คู่รัก) ตามลำดับ

หากพิจารณาตามแนวคิดความเป็นเมืองนั้นสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องที่ได้รับความสนใจในการเข้ารับบริการดูดวงมากที่สุดนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวทั้งสิ้น ดังเช่นในเรื่องการงาน อาจเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากสถานที่ทำงาน ทั้งทางด้านความเร่งรีบในการตัดสินใจกับงาน บทบาทหน้าที่ในการทำงาน สภาพการทำงาน ความมั่นคง ความก้าวหน้าในการทำงาน หรือปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน ทำให้เกิดความไม่สบายใจและต้องการหาที่พึ่ง หาทางออกให้กับตนเอง และเหตุผลที่เรื่องการงานได้รับความสนใจเมื่อรับบริการดูดวงมากที่สุดเป็นเพราะกลุ่มผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน และอยู่ในช่วงอายุไม่มากจึงมีความต้องการที่จะเปลี่ยนงานหรือหาประสบการณ์ที่ดีกว่าต่อไปเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ต้องการ เช่นเดียวกันกับเรื่องการเงิน ธุรกิจ ส่วนในเรื่องความรักนั้นทำให้เห็นว่า ความต้องการด้านความรักเป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญกับทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก ทุกคนมีความต้องการได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ ความต้องการความสัมพันธ์ เพื่อไม่ให้ตนเองเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว และเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเพื่อสานต่อความสัมพันธ์ที่ดีในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นการต้องการได้รับความรักจึงเป็นเรื่องที่ผู้รับบริการดูดวงสนใจมากเช่นกัน

ตาราง 8 อารมณ์ ความรู้สึกก่อนตัดสินใจดูดวง

อารมณ์ ความรู้สึกก่อนตัดสินใจดูดวง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คาดหวัง (เพื่อให้เป็นไปอย่างที่คิดและพร้อมรับมือ)	191	49.6
เครียด (เพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ)	123	32.0
สนุกสนาน (เพื่อความบันเทิง)	42	10.9
กลัว (เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น)	27	7.0
อื่นๆ	2	0.5

ตาราง 9 เรื่องที่ได้รับความสนใจในการดูดวง

ประเด็นที่ได้รับความสนใจในการดูดวง	อันดับ
เรื่องการทำงาน (ความก้าวหน้า/ความเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน)	1
เรื่องการเงิน/ธุรกิจ (ช่องทางการได้เงิน/การเจรจาต่อรองธุรกิจ)	2
เรื่องความรัก (คู่รัก)	3
เรื่องการเรียนรู้ (ประสบความสำเร็จ/แนวทางในการศึกษาต่อ)	4
เรื่องครอบครัว (พ่อแม่ พี่น้อง ลูกหลาน และญาติ)	5
เรื่องโชคลาภ (เช่น หวย หุ่น ซิงโคร การเสี่ยงรางวัลต่างๆ)	6
เรื่องที่อยู่อาศัย (การครอบครองที่เป็นหลักแหล่ง)	7
เรื่องสุขภาพ (ความเจ็บไข้ได้ป่วย)	8
เรื่องอุบัติเหตุ (โอกาสในการประสบภัยในด้านต่างๆ)	9

2.3 ค่าใช้จ่ายและความถี่ในการดูดวง

จากผลการศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายในการดูดวงแต่ละครั้งนั้นจะมีค่าใช้จ่ายในการดูดวงโดยเฉลี่ย อันดับหนึ่ง เป็นจำนวนเงิน 300 - 499 บาท (ร้อยละ 33.2) รองลงมา มีค่าใช้จ่ายในการดูดวงโดยเฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 100 - 299 บาท (ร้อยละ 30.9) รองลงมามีค่าใช้จ่ายในการดูดวงโดยเฉลี่ยเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 100 บาท (ร้อยละ 23.1) ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายในการดูดวงในแต่ละครั้งมีราคาอยู่ที่ 300 - 499 บาท ด้านความถี่ในการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวงพบว่า ผู้ใช้บริการดูดวง 1 ใน 3 ส่วนใหญ่นิยมไปดูดวงโดยเฉลี่ย 1-2 ครั้ง ต่อปี มากที่สุด (ร้อยละ 43.9) รองลงมาคือ ประมาณ 3 เดือนครั้ง (ร้อยละ 34.5) และที่น่าสนใจคือ มีผู้ใช้บริการดูดวงประมาณเดือนละครั้ง มากถึง (ร้อยละ 14.6) ทางด้านค่าใช้จ่ายและความถี่ในการดูดวงจากผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า จำนวนเงินที่ใช้บริการดูดวงเฉลี่ยประมาณไม่เกินครั้งละ 500 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนที่ไม่มาก และหากมองด้านความถี่ในการเข้าใช้บริการดูดวงนั้นก็อยู่ในช่วง 1-2 ครั้ง ต่อปี ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติที่คนทั่วไปที่จะใช้บริการดูดวงเพื่อตรวจสอบดวงชะตาของตนเอง ที่น่าสังเกตคือ คนจำนวนหนึ่งที่ใช้บริการดูดวงประมาณเดือนละครั้ง (ร้อยละ 14.6) อีกทั้งจำนวนเงินที่ไม่มากในการใช้บริการดูดวงแต่ละครั้งยังเป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผู้ที่สนใจเรื่องดวงชะตา กล้าที่จะเสี่ยงหรือยอมจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเพื่อแลกกับการได้รับคำตอบ ซึ่งนั่นก็คือคำทำนายทายทักของหมอดูและผลจากคำทำนายอาจทำให้เกิดความสบายใจในช่วงเวลานั้นได้ ซึ่งความถี่ในการใช้บริการดูดวงที่เพิ่มมากขึ้นนั้นอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้

ตาราง 10 ค่าใช้จ่ายในการดูดวง

ค่าใช้จ่ายในการดูดวงโดยเฉลี่ย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
300- 499 บาท	128	33.2
100-299 บาท	119	30.9
ไม่เกิน 100 บาท	89	23.1
500-699 บาท	28	7.3
700-899 บาท	8	2.1
900- 1099 บาท	12	3.1
1,000- 1,299 บาท	1	0.3

ตาราง 11 ความถี่ในการดูดวง

ความถี่ในการดูดวง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 ครั้ง/ปี	169	43.9
ประมาณ 3 เดือน/ครั้ง	133	34.5
เดือนละครั้ง	56	14.6
ประมาณ 2 เดือน/ครั้ง	24	6.2
ทุก 2 สัปดาห์	1	0.3
ทุกสัปดาห์	2	0.5

3. มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง

3.1 มุมมองด้านการรับรู้ของการดูดวงในแง่ข้อเท็จจริง (Fact) เป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น (Fiction) หรือเป็นสิ่งลึกลับ อัจฉรย์ (Fantasy)

มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงโดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการดูดวง ได้แบ่งการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงออกเป็น 3 ด้าน คือ รับรู้ว่าการดูดวงเป็นข้อเท็จจริง เป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น หรือเป็นสิ่งลึกลับ อัจฉรย์ โดยใช้ประเด็นคำถาม ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่

1. ความคิดเห็นต่อการรับรู้ว่าการดูดวงใช้หลักสถิติในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาให้ความหมายทำให้เกิดความแม่นยำและเป็นศาสตร์ที่เชื่อถือได้โดยมีการอ้างอิงจากตำราที่เกี่ยวข้องของแต่ละศาสตร์แล้วนำมาทำนายโชคชะตา (รับรู้ว่าการดูดวงเป็นข้อเท็จจริง)

2. ความคิดเห็นต่อการรับรู้ว่าการดูดวงเป็นเรื่องราวที่อาจารย์หมอดูทำนายขึ้นเอง

หรือสร้างขึ้นและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (รับรู้ว่าการดูดวงเป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น)

3. ความคิดเห็นต่อการรับรู้ว่าการดูดวงเป็นเรื่องอัศจรรย์ ลึกลับ ที่ใช้สำหรับการทำนายอนาคตและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (รับรู้ว่าการดูดวงเป็นสิ่งลึกลับ อัศจรรย์)

จากการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการดูดวงแสดงความคิดเห็นด้านการรับรู้ว่าการดูดวงใช้หลักสถิติในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาให้ความหมายทำให้เกิดความแม่นยำ และเป็นศาสตร์ที่เชื่อถือได้โดยมีการอ้างอิงจากตำราที่เกี่ยวข้องของแต่ละศาสตร์แล้วนำมาทำนายโชคชะตา (ร้อยละ 82.3) ผู้ใช้บริการดูดวงรับรู้ว่าการดูดวงเป็นเรื่องอัศจรรย์ ลึกลับ ที่ใช้สำหรับการทำนายอนาคตและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (ร้อยละ 73.2) และรับรู้ว่าการดูดวงเป็นเรื่องราวที่อาจารย์หมอดูทำนายขึ้นเองหรือสร้างขึ้นและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (ร้อยละ 51.9) สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการดูดวงมีมุมมองต่อการดูดวงว่าเป็นข้อเท็จจริง มากที่สุด เพราะเชื่อว่าศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายทายทักนั้น ใช้หลักสถิติในการเก็บข้อมูลทำให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ และยังเชื่อว่าการดูดวงนั้นถือเป็นเรื่องอัศจรรย์ ลึกลับ ซึ่งเป็นเพราะว่าผู้ให้บริการดูดวงมีความเชื่อว่า ศาสตร์ของการดูดวงนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้และมีการอ้างอิงจากหลักสถิติในการทำนาย อีกทั้งยังมีการเปิดสอนวิชาด้านโหราศาสตร์ในแขนงต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้นจากสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย สมาคมโหรนานาชาติ ในเชิงประจักษ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิทยาการของโหราศาสตร์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานด้วยความเชื่อและความศรัทธา อีกทั้งการสร้างความน่าเชื่อถือผ่านวิชาการดูดวงในลักษณะต่างๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวยังเป็นเสน่ห์ที่ทำให้เกิดความลึกลับในการทำนายและลักษณะเฉพาะตัวของหมอดูทั้งการแต่งกาย สีลาการพูดการทำนาย การอ่านใจคน การสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจระหว่างหมอดูกับผู้ใช้บริการ อารมณ์ร่วมในการรับฟัง รวมถึงบรรยากาศที่แสดงออกมาเป็นมนต์ขลัง ยิ่งเป็นสิ่งที่เพิ่มความน่าสนใจ ทำให้ผู้ที่สนใจดูดวงตัดสินใจเข้าใช้บริการดูดวง ส่วนมุมมองการดูดวงนั้นเป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้นเอง ผู้ใช้บริการดูดวงไม่เห็นด้วยมากถึง (ร้อยละ 48.1) อาจเป็นเพราะความเชื่อบวกกับความศรัทธาที่มีต่อหมอดูและศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายว่าเป็นเรื่องจริงและสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ จึงทำให้เกิดมุมมองว่าหมอดูคือผู้ที่ศึกษาในศาสตร์การดูดวงต่างๆ เหล่านั้นเพื่อมาทำนายตามหลักของการดูดวง และคิดว่าคำพูดคำทำนายของหมอดูนั้นเป็นสิ่งที่กลั่นออกมาจากตำรา ผู้ใช้บริการดูดวงจึงไม่คิดว่าคำทำนายที่ออกมาจากปากของหมอดูนั้นเป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้นมาเพื่อทำให้เชื่อ และหากหมอดูสร้างเรื่องราวขึ้นมาหรือแต่งขึ้นมาเพื่อหลอกลวงประชาชนจริงก็จะเป็นผลเสียแก่วงการหมอดูเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงทั้งอาชีพหมอดูและผู้ใช้บริการดูดวง

ตาราง 12 มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง

มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อเท็จจริง (Fact)		
ใช้หลักสถิติในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาให้ความหมาย	317	82.3
เป็นลึกลับ อัจฉริยะ (Fantasy)		
การดูดวงเป็นเรื่องอัจฉริยะ ลึกลับ ที่ใช้ทำนายอนาคต	282	73.2
เป็นเรื่องราวที่หมอดูสร้างขึ้น (Fiction)		
การดูดวงเป็นเรื่องที่อาจารย์หมอดูทำนายขึ้นเอง	200	51.9

3.2 การรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect)

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการดูดวงในประเด็นที่เกี่ยวกับการดูดวงเพื่อสะท้อนให้เห็นผลตามปรากฏการณ์ของบาร์นัม (Barnum Effect) ของคนในสังคมไทย พบว่า การรับรู้ต่อการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวงมีแนวโน้มความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เห็นด้วยกับการรับรู้ต่อการดูดวงต่อคำทำนายของหมอดูมักเป็นคำพูดที่กว้างและครอบคลุมไปถึงบุคคลทั่วไป (ร้อยละ 75.3) และมักจินตนาการ ตีความหรือใส่ความคิดเห็นลงไปให้ตรงกับคำทำนายนั้น (ร้อยละ 76.1) คำพูดของหมอดูที่กว้างทำให้ท่านสามารถเชื่อมโยงคำทำนายเข้ากับตนเองได้ดี (ร้อยละ 79.0) คำพูด คำทำนายของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ร้อยละ 75.1) คำพูด คำทำนายของหมอดูส่วนมากจะมุ่งเน้นไปทางบวกมากกว่าทางลบ และต้องเป็นคำพูด คำทำนายทางลบที่ไม่รุนแรงจนเกินไป (ร้อยละ 79.7) ความเชื่อถือต่อคำพูด คำทำนายของหมอดูนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำนายถูกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึกและความถูกต้องด้วย (ร้อยละ 85.7) การดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดาและมีโอกาสจะถูกที่สูงมาก (ร้อยละ 78.4) และการดูดวงนั้นช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่คิดได้ (ร้อยละ 85.2)

เมื่อพิจารณาการรับรู้ตามปรากฏการณ์ของบาร์นัม (Barnum Effect) ของกลุ่มผู้ใช้บริการดูดวงเห็นด้วยกับทุกประเด็น แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มทางด้านการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงนั้นตรงกับปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) คือเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลมักให้คะแนนความถูกต้องในระดับที่สูงกับคำอธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของตนซึ่งตนเชื่อว่าทำขึ้นมาเพื่อตนโดยเฉพาะทั้งที่จริงแล้วเป็นคำอธิบายที่คลุมเครือและกว้างขวางพอที่จะครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไปด้วย

ตาราง 13 การรับรู้ต่อการดูดวง ตามปรากฏการณ์ของบาร์นัม (Barnum Effect)

การรับรู้ต่อการดูดวง	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คำทำนายไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึก และความถูกต้อง	330	85.7	55	14.3
การดูดวงนั้นช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่ท่านคิด	328	85.2	57	14.8
คำทำนายมุ่งเน้นไปทางบวกมากกว่าทางลบที่ไม่รุนแรงเกิน	307	79.7	78	20.3
คำพูดของหมอดูทำให้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับตนเองได้ดี	304	79.0	81	21.0
การดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดา แต่ก็มีโอกาสจะถูกต้องที่สูง	302	78.4	83	21.6
ท่าน/ตีความ/หรือใส่ความคิดเห็นลงไปให้ตรงกับคำทำนาย	293	76.1	92	23.9
คำทำนายมักเป็นคำพูดที่กว้างและครอบคลุมไปถึงคนอื่น	290	75.3	95	24.7
คำทำนายของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น	289	75.1	96	24.9

4. ประโยชน์และผลกระทบจากการดูดวง

4.1 ประโยชน์จากการดูดวง

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ต่อประโยชน์จากการดูดวง พบว่าผู้ใช้บริการดูดวง 1 ใน 3 แสดงความคิดเห็นว่า การดูดวงช่วยทำให้หายเครียด คลายความกลัวและหดหู่ลงและช่วยสร้างกำลังใจได้ มากที่สุด (ร้อยละ 44.4) รองลงมาคือ การดูดวงช่วยให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ ที่เกิดขึ้นได้ (ร้อยละ 33.5) การดูดวงช่วยคลี่คลายข้อสงสัยเหตุการณ์ต่างๆ ช่วยให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 21.3) และอื่นๆ (ร้อยละ 0.8) ตามลำดับ

ตาราง 14 ประโยชน์จากการดูดวง

ประโยชน์จากการดูดวง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ช่วยทำให้หายเครียด คลายความกลัวและหดหู่ลงได้	171	44.4
ช่วยให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ที่เกิดขึ้นได้	129	33.5
ช่วยคลี่คลายข้อสงสัยเหตุการณ์ต่างๆ ช่วยให้เข้าใจตนเอง	82	21.3
อื่นๆ	3	0.8

4.2 การดูดวงช่วยลดความทุกข์ทางใจ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการดูดวง ประเด็นด้านประโยชน์จากการดูดวงโดย มุมมองที่สะท้อนให้เห็นคือ การดูดวงช่วยลดความทุกข์ทางใจลง โดยใช้เกณฑ์การวัดระดับความทุกข์ หลังจากใช้บริการดูดวง ซึ่งแบ่งระดับความทุกข์ ดังนี้

- ระดับ 0 หมายถึง ไม่เหลือความทุกข์เลย
- ระดับ 1 หมายถึง ความทุกข์ลดลงแทบไม่เหลือเลย
- ระดับ 2 หมายถึง ความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง
- ระดับ 3 หมายถึง ความทุกข์ลดลงครึ่งหนึ่ง
- ระดับ 4 หมายถึง ความทุกข์ลดลงเพียงเล็กน้อย
- ระดับ 5 หมายถึง ทุกข์ไม่ลดลงเลย

ผลจากการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.86 อยู่ในระดับความทุกข์ช่วง 2 - 3 ผู้ใช้บริการ ดูดวงเกือบ 2 ใน 3 แสดงความเห็นว่า การดูดวงนั้นช่วยทำให้ความทุกข์ลดลงครึ่งหนึ่ง มากที่สุด (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ ความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 20.5) ความทุกข์ลดลงเพียง เล็กน้อย (ร้อยละ 12.2) ความทุกข์ลดลงแทบไม่เหลือเลย (ร้อยละ 3.9) ทุกข์ไม่ลดลงเลย (ร้อยละ 2.6) และไม่เหลือความทุกข์เลย (ร้อยละ 0.8) ตามลำดับ

หากพิจารณาจากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า หลังจากใช้บริการดูดวงแล้วความทุกข์ต่างๆ หรือแม้กระทั่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ไม่สามารถแก้ไขได้จะค่อยๆ คลี่คลายลง ซึ่งหลังจาก ใช้บริการดูดวงแล้วระดับความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง ทำให้ทราบว่าผู้ให้บริการดูดวงส่วนใหญ่ใช้ บริการดูดวงเพราะเกิดจากความเครียดจากปัญหาในชีวิต หวังเพียงต้องการที่พึ่งทางใจ เพื่อปรับทุกข์ ระบายความในใจเพื่อให้มีผู้คอยรับฟังปัญหา พร้อมช่วยเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้นใน อนาคตร่วมกันได้

ตาราง 15 การดูดวงช่วยลดความทุกข์

ระดับความทุกข์	ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ความทุกข์ลดลงครึ่งหนึ่ง	3	231	60.0
ความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง	2	79	20.5
ความทุกข์ลดลงเพียงเล็กน้อย	4	47	12.2
ความทุกข์ลดลงแทบไม่เหลือเลย	1	15	3.9
ทุกข์ไม่ลดลงเลย	5	10	2.6
ไม่เหลือความทุกข์เลย	0	3	0.8

4.3 ผลกระทบทางบวก ทางลบ จากการดูดวงและเหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ได้ในสังคม

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการดูดวง มุมมองด้านประโยชน์จากการดูดวง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลทางบวก ผลทางลบจากการดูดวง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ผลกระทบต่อตนเอง ผลกระทบต่อครอบครัว และผลกระทบต่อสังคม โดยผลการสำรวจปรากฏดังนี้

4.3.1 ผลกระทบทางบวก

ผลกระทบทางบวกต่อตนเอง พบว่า มีสติ มีเหตุผล รู้จักตัวเองมากขึ้นและทำให้มีความระมัดระวังมากขึ้น มากที่สุด (ร้อยละ 30.9) รองลงมาคือ มีความสุขและความสบายใจมากขึ้น และทำให้เกิดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด (ร้อยละ 24.8) มีผู้ให้คำปรึกษาปัญหาเป็นเพื่อน คู่คิดในยามที่มีความทุกข์ (ร้อยละ 19.5) ตามลำดับ

ผลกระทบทางบวกต่อครอบครัว พบว่า ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกัน มากที่สุด (ร้อยละ 37.9) รองลงมาคือ ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัวได้ เช่น สุขภาพ อุบัติเหตุ (ร้อยละ 30.7) ช่วยทำให้ธุรกิจ หน้าที่ เจริญรุ่งเรืองขึ้น (ร้อยละ 17.2) ครอบครัวมีความสุข หมอคุณคอยให้ความช่วยเหลือ ปกป้อง แก้ไข (ร้อยละ 14.2) ตามลำดับ

ผลกระทบทางบวกต่อสังคม พบว่า คำทำนายมีผลต่อการคิดการกระทำและการตัดสินใจ ทำให้แก้ไขปัญหา หาทางออกได้มากที่สุด (ร้อยละ 48.7) รองลงมาคือ คนในสังคมมีสติ เหตุผล มากขึ้นจากการได้รับคำแนะนำที่ถูกที่ควรจากหมอ (ร้อยละ 40.1) หมอคุณถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ (นักจิตวิทยา/จิตแพทย์/ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา) ของสังคมที่คอยให้ความช่วยเหลือ ปกป้อง แก้ไขและแนะนำแนวทางให้ได้ (ร้อยละ 38.3) ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองได้ และปรับตัวให้เข้ากับความจริงนั้นได้ (ร้อยละ 36.2) ตามลำดับ

4.3.2 ผลกระทบทางลบ

ผลกระทบทางลบต่อตนเอง พบว่า ทำให้เกิดความมึนงง เชื่อเกินไปกับสิ่งที่ยังมาไม่ถึงอาจทำให้เกิดการเสพยาเสพติดการดูดวงได้ มากที่สุด (ร้อยละ 25.1) รองลงมาคือ ทำให้เสียสุขภาพจิต (ร้อยละ 24.2) รองลงมาคือ ทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเองนั่งรอคอยแต่โชคชะตาตามคำทำนาย (ร้อยละ 20.3) ทำให้เกิดการฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และใช้เงินอย่างมากที่หมดไปกับการดูดวง (ร้อยละ 19.4) ไม่เกิดผลกระทบ (ร้อยละ 11.1) ตามลำดับ

ผลกระทบทางลบต่อครอบครัว พบว่า ทำให้เกิดความตระหนก หวาดกลัวของคนในครอบครัวได้ หากหมอดูทักไม่ดี (ร้อยละ 30.2) รองลงมาคือ ทำให้สิ้นเปลืองเงินที่ใช้ในการดูดวงแต่ละครั้งที่มีราคาแพง (ร้อยละ 19.9) ทำให้ครอบครัวถุกมองข้ามทำให้ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัว และอาจเกิดปัญหาทะเลาะวิวาทได้ (ร้อยละ 18.0) ไม่เกิดผลกระทบ (ร้อยละ 17.1) ทำให้คนในครอบครัวไม่กล้าคิด ตัดสินใจที่สำคัญได้เลยเพราะต้องไปดูดวงเท่านั้น (ร้อยละ 14.8) ตามลำดับ

ผลกระทบทางลบต่อสังคม พบว่า มีแนวโน้มที่จะถูกหลอกลวง เพราะเชื่อคนง่าย ขาดการคิดวิเคราะห์และการยับยั้งชั่งใจ (ร้อยละ 53.5) มากที่สุด รองลงมาคือ ทำให้ขาดสติขาดเหตุผล ในการใช้ชีวิต (ร้อยละ 31.9) ไม่เกิดผลกระทบ (ร้อยละ 24.8) ทำให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ต่ำและมีโลกส่วนตัวสูง (ร้อยละ 24.5) และทำให้ผู้ที่ติดการดูดวงอาจทำให้เข้าสังคมได้ยาก เพราะขาดความมั่นใจในทุกๆเรื่อง (ร้อยละ 21.7) ตามลำดับ

ตาราง 16 ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง

ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง	จำนวน	ร้อยละ
มีสติ มีเหตุผล รู้จักตัวเองมากขึ้น	208	30.9
มีความสุขและความสบายใจมากขึ้น	167	24.8
ทำให้เกิดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด	167	24.8
มีผู้ให้คำปรึกษาปัญหา เป็นเพื่อนคู่คิดในยามที่มีความทุกข์	131	19.5
ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกัน	232	37.9
ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัวได้	188	30.7
ช่วยทำให้ธุรกิจ หน้าที่ เจริญรุ่งเรืองขึ้น	105	17.2
ครอบครัวมีความสุข หมออดูคอยให้ความช่วยเหลือ ปรึกษา	87	14.2
คำทำนายมีผลต่อการคิดการตัดสินใจ ทำให้หาทางออกได้	187	48.7
เหตุผล มากขึ้นจากการได้รับคำแนะนำที่ถูกที่ควรจากหมอดู	154	40.1
หมอดูถือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่คอยให้ความช่วยเหลือ ปรึกษา	147	38.3
ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำและปรับตัวได้	139	36.2

ตาราง 17 ผลกระทบทางลบจากการดูดวง

ผลกระทบทางลบจากการดูดวง	จำนวน	ร้อยละ
ทำให้เกิดความมั่งงาย เชื่อเกินไปกับสิ่งที่ยังไม่ถึง	167	25.1
ทำให้เสียสุขภาพจิต	161	24.2
ทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเองนั่งรอคอยแต่โชคชะตา	135	20.3
ทำให้เกิดการฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย	129	19.4
ไม่เกิดผลกระทบ	74	11.1
เกิดความหวาดกลัวของคนในครอบครัวหากหมอดูทักไม่ดี	171	30.2
สิ้นเปลืองเงินที่ใช้ในการดูดวงแต่ละครั้งที่มีราคาแพง	113	19.9
ครอบครัวถูกมองข้าม ไม่เห็นความสำคัญ	102	18.0
ไม่เกิดผลกระทบ	97	17.1
คนในครอบครัวไม่กล้าคิด ตัดสินใจที่สำคัญได้เลย	84	14.8
มีแนวโน้มที่จะถูกหลอกหลวง เพราะเชื่อคนง่าย	205	53.5
ทำให้ขาดสติ ขาดเหตุผล ในการใช้ชีวิต	122	31.9
ไม่เกิดผลกระทบ	95	24.8
ทำให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ต่ำ/โลกส่วนตัวสูง	94	24.5
ทำให้เข้าสังคมได้ยาก เพราะขาดความมั่นใจ	83	21.7

4.3.3 เหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ได้ในสังคมไทย

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการดูดวง ต่อประโยชน์จากการดูดวงในประเด็นเหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ได้ในสังคมไทย พบว่า ผู้ใช้บริการดูดวงแสดงความคิดเห็นว่า เพราะความคาดหวัง ในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ แก้ไข แนะนำแนวทางที่ถูกที่ควรมากที่สุด (ร้อยละ 21.6) รองลงมาคือ ยังมีความศรัทธาที่มีต่อตัวหมอดู และศาสตร์ที่ใช้ในการทำนาย (ร้อยละ 19.1) การได้รับการเชื่อมโยงกันด้วยเหตุผลทางความเชื่อ (ร้อยละ 16.1) บางครั้งเกิดความรู้สึกมั่นใจในตัวเองแต่บางครั้งก็เกิดความลังเลจึงต้องการดูดวง (ร้อยละ 15.9) หมอดูเปรียบเป็นผู้ให้คำปรึกษาของสังคมทำให้รู้สึกโล่งไปได้ชั่วขณะ (ร้อยละ 14.6) ต้องการรับรู้สิ่งล่วงหน้าอยู่ตลอดเวลาซึ่งหมอดูเท่านั้นคือทางออกที่ดีที่สุด (ร้อยละ 12.6) ตามลำดับ

ตาราง 18 เหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ได้ในสังคมไทย

เหตุผลที่การดูดวงยังคงอยู่ได้ในสังคมไทย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ความคาดหวังในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ/แก้ไข/แนะนำ	186	21.6
ความศรัทธาที่มีต่อตัวหมอดู และศาสตร์ที่ใช้ในการทำนาย	165	19.1
การได้รับการเชื่อมโยงกันด้วยเหตุผลทางความเชื่อ	139	16.1
เกิดความรู้สึกมั่นใจในตัวเอง ลังเล จึงต้องดูดวง	137	15.9
หมอดูเปรียบเป็นผู้ให้คำปรึกษาของสังคม ทำให้รู้สึกโล่งใจ	126	14.6
ความต้องการรับรู้สิ่งล่วงหน้า หมอดูเท่านั้นคือทางออกที่ดีที่สุด	109	12.6

5. พฤติกรรมการเสพติดดูดวง

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสพติดดูดวง จากกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด 385 คน เพื่อค้นหาผู้ที่เสพติดดูดวงจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นโดยการอ้างอิงจากเกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดดูดวง Griffith's component model พบว่า มีผู้ที่เข้าเกณฑ์เสพติดดูดวงอีกทั้งยังมีพฤติกรรมทั้งหมด 6 ประการตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม ได้แก่

1. การดูดวงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลต่อความรู้สึก ความคิด และการตัดสินใจของตัวท่าน การดูดวงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เช่น ไม่ประมาท มีสติ กล้าคิด มากขึ้น
2. เกิดการปรับเปลี่ยนอารมณ์โดยก่อนและหลังดูดวงท่านมักจะมีอาการ เช่น ตื่นเต้น เครียด ความกังวล ไม่มั่นใจ กลัว ตีใจ โดยมีอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. การดูดวงในแต่ละครั้งจะใช้เวลามากขึ้น และดูดวงบ่อยมากขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน
4. ท่านเคยชินกับการดูดวงทำให้ไม่สามารถลด หรือตัดการดูดวงลงได้
5. การดูดวงของท่านจะมีราคาแพงขึ้นเรื่อยๆ ท่านก็จะยังดูดวงอยู่
6. ท่านเคยมีความคิดที่จะเลิกดูดวง

จากการศึกษาในครั้งนี้พบผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นต้องมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามเกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติด Griffith's "Component" Model ทุกประการ และทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงซึ่งจากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลดังนี้

ตาราง 19 ความคิดเห็นพฤติกรรมเสพติดการดูดวง

พฤติกรรมเสพติดการดูดวง	จำนวนผู้เสพติดดูดวง (คน)	ร้อยละ
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 6 ประการ	15	3.9
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 5 ประการ	43	11.1
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 4 ประการ	74	19.2
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 3 ประการ	129	33.5
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 2 ประการ	249	64.6
ผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งหมด 1 ประการ	329	85.4

5.1 ข้อมูลผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง

ในงานวิจัยเชิงปริมาณได้ทำการวิจัยเพื่อทำการค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง พบผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงตามเกณฑ์การวัดการเสพติดของ Griffith's "Component" Model ทั้งหมด คิดเป็น (ร้อยละ 3.9) จำนวน 15 คน ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หลังจากนั้นจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง เข้มข้น รวมทั้งเพื่อศึกษาทั้งทางด้านการปรับเปลี่ยนอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การเสพติดดูดวงตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงทั้ง 6 ระดับ

จากการศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง พบว่า เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 20 – 40 ปี มากที่สุด และมีสถานภาพโสด มากกว่าสมรส ทางด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นเป็นผู้ที่จบการศึกษาแล้วในระดับปริญญาตรี มากที่สุด และยังพบอีกว่า เป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ที่มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 10,000 – 29,999 บาท

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมที่เสพติดดูดวงมากกว่าเพศชาย และเป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพโสดที่อยู่ในช่วงวัยทำงานใหม่ๆ อายุประมาณ 20 ปี ไปจนถึงช่วงอายุ 40 ปี ทำให้เห็นว่าผู้เสพติดดูดวงนั้นเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นช่วงที่อยู่ในระยะเริ่มต้นของการทำงาน อาจมีปัญหาต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเครียดและความทุกข์ใจได้ เช่น ปัญหาจากที่ทำงาน การปรับตัว การเข้าสังคม สิ่งแวดล้อม ความเครียดสะสมจากการทำงาน การไม่บรรลุตามเป้าหมายของงาน หรือแม้กระทั่งปัญหาของเพื่อนร่วมงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อจิตใจทั้งสิ้น ประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาทางด้านอาชีพและรายได้ ทำให้ทราบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นอยู่ในกลุ่มอาชีพ ข้าราชการ พนักงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ทำให้มองเห็นประเด็นหนึ่งว่า เนื่องจากกลุ่มอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงสูงเพราะเป็นแรงงานที่อยู่ในระบบ (Formal Sector) ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอนหรือ

“มนุษย์เงินเดือน” ที่สนใจใช้บริการดูดวงจนถึงขั้นเสพติด นั้นหมายความว่า อาชีพที่มีความมั่นคงอยู่แล้วนั้นก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ไม่มั่นคงจากภาวะต่างๆ หรือจากสภาพจิตใจที่ทำให้เกิดการใช้บริการดูดวงที่มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ตาราง 20 ข้อมูลของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง

ข้อมูลของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง		จำนวน (คน)
เพศ	หญิง	10
	ชาย	5
กลุ่มอายุ	20 -40 ปี	13
	15 -19 ปี	1
	41-59 ปี	1
สถานภาพสมรส	โสด	11
	สมรส	4
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	10
	ปริญญาโท	3
	อาชีวศึกษา	2
อาชีพ	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6
	พนักงานบริษัทเอกชน	4
	เจ้าของธุรกิจ	3
	นักเรียน นิสิต นักศึกษา	1
	จ้างงานตนเอง	1
รายได้ต่อเดือน	10,000 - 29,999 บาท	13
	น้อยกว่า 10,000 บาท	1
	30,000 - 49,999 บาท	1

5.2 พฤติกรรมการเสพติดดูดวง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อมองย้อนกลับไปยังต้นเหตุของปัญหา พร้อมทั้งการหาทางออกให้กับตนเองจากการศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้น เลือกการหาทางออกให้กับตนเองโดยการขอคำปรึกษาจากหมอดูเพื่อให้หมอดูแนะนำทางออกของปัญหาให้ซึ่งต่างจากผู้ให้บริการดูดวงทั่วไปหรือแม้กระทั่งคนอื่นๆ ที่เมื่อเกิดปัญหาขึ้นนั้นเลือกที่จะแก้ปัญหาและหาทางออกโดยการขอคำปรึกษาจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้องและผู้ที่ตนเองนับถือมากที่สุด

โดยเมื่อพิจารณาถึงอารมณ์และทางออกของการแก้ไขปัญหา พบว่า อารมณ์และความรู้สึกก่อนตัดสินใจใช้บริการของผู้เสพติดดูดวงนั้น 2 ใน 3 มีความรู้สึกเครียดก่อนตัดสินใจไปดูดวงเพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด และ 1 ใน 3 ของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงมีความรู้สึกคาดหวังเพื่อให้เป็นตามในสิ่งที่คิดหรือตั้งใจไว้และพร้อมรับมือในสถานการณ์ต่างได้

หากพิจารณาตามระดับความทุกข์ที่มี หลังจากใช้บริการดูดวง พบว่า 2 ใน 3 ของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นมีระดับความทุกข์ลดลงอยู่ในระดับ 1 ซึ่งหมายความว่า ความทุกข์ที่เคยมีก่อนมาดูดวงนั้นลดลงจนแทบไม่เหลือเลย สะท้อนให้เห็นว่าการดูดวงนั้นสามารถทำให้ความทุกข์ที่มีลดลงได้อย่างชัดเจนหากใช้บริการดูดวงหรือมาพบหมอดูเพื่อปรึกษา ขอคำแนะนำ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ และเห็นได้ชัดว่าการดูดวงของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นช่วยลดระดับความทุกข์ลงได้ ระดับ 1 (ความทุกข์ลดลงจนแทบไม่เหลือเลย) นั้นมากกว่าคนที่ไม่ได้มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงถึงหนึ่งเท่าคือ ผู้ใช้บริการดูดวงทั่วไปแสดงความคิดเห็นว่า หลังจากใช้บริการดูดวงแล้วความทุกข์ที่มีลดลงโดยเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ 2 (ความทุกข์ลดลงมากกว่าครึ่ง) มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงกับผู้บริการดูดวงทั่วไป

เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการใช้บริการดูดวงในแต่ละครั้งของผู้เสพติดดูดวงนั้น จากผลการศึกษา พบว่า 2 ใน 3 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการใช้บริการดูดวงแต่ละครั้งอยู่ที่ประมาณ 700 – 1,499 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าผู้ใช้บริการดูดวงปกติ จากผลการศึกษาผู้ใช้บริการดูดวงที่ไม่ได้เสพติดการดูดวงเฉลี่ยดูดวงในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายประมาณ 100 บาท แต่ไม่เกิน 500 บาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่เสพติดดูดวงมีความต้องการในการดูดวงที่สูงกว่าคนปกติถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงมากขึ้นในแต่ละครั้งก็ไม่ทำให้ความต้องการในการดูดวงนั้นลดลงแต่อย่างใด ทางด้านความถี่ในการดูดวงของผู้ที่เสพติดดูดวงนั้น จากผลการศึกษา พบว่า 2 ใน 3 ความถี่ในการดูดวงของผู้เสพติดดูดวงนั้นจะเข้าใช้บริการดูดวงประมาณเดือนละครึ่งถึงสองเดือนครั้ง มากที่สุด หากพิจารณาความถี่ในการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวงทั่วไปและผู้ที่ไม่เสพติดการดูดวงนั้นจะให้เห็นชัดเจนว่า ความถี่ในการดูดวงนั้นมีความแตกต่างกันมาก โดยผู้ใช้บริการดูดวงทั่วไปนั้นมีความถี่ในการดูดวงเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 43.9) ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในการดูดวง ส่วนความถี่ในการดูดวงของผู้เสพติดดูดวงนั้นอยู่ที่ประมาณเดือนละครึ่งถึงสองเดือนครั้ง นั้นหมายความว่า เป็นสัญญาณหนึ่งที่บ่งบอกให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดูดวงที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละครั้ง

มุมมองทางด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง ตามการรับรู้ของผู้เสพติดดูดวง พบว่า 2 ใน 3 ของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงเชื่อว่าการดูดวงถือเป็นข้อเท็จจริงที่มีการอ้างอิงจากหลักสถิติเพื่อใช้ทำนายให้เกิดความแม่นยำและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (Fact) และยังเชื่อว่าการดูดวงเป็นสิ่งลึกลับอัศจรรย์ ที่ใช้สำหรับการทำนายอนาคตและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (Fiction) มากที่สุดทั้งสองด้าน และเชื่อว่าการดูดวงนั้นเป็นเรื่องราวที่หมอดูเป็นผู้สร้างเรื่องราวต่างๆ ขึ้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

(Fantasy) น้อยที่สุด ซึ่งความที่ผู้เสพติดดูดวงต่างเชื่อว่า การดูดวงนั้นเป็นศาสตร์ที่มีแหล่งอ้างอิงในการทำนายและยังเป็นศาสตร์ที่น่าค้นหาในคำตอบจนเชื่อว่าเป็นสิ่งลึกลับ อัจฉริยะที่สามารถให้คำตอบแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งอาจเกิดจากพื้นฐานทางความเชื่อที่เหมือนกันและจากการสัมผัส การใช้บริการดูดวงจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเองอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เชื่อถือในเรื่องของการดูดวงก็เป็นได้ ไม่เพียงแต่ผู้เสพติดดูดวงที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงเช่นนี้ แต่ผลจากการศึกษาผู้ใช้บริการดูดวงก็มีความเชื่อ การรับรู้ที่สอดคล้องกับกับผู้ที่เสพติดดูดวงเช่นกันทุกประการ

หากพิจารณาผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ในกรณีของผู้เสพติดดูดวงพบว่า ผู้เสพติดดูดวงส่วนมากมีแนวโน้มเป็นไปตามผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ทุกประการ ซึ่งยังสอดคล้องกับผู้ใช้บริการดูดวงทั่วไปที่ผลการศึกษาที่มีแนวโน้มเป็นไปตามผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) เช่นกัน แต่ลำดับความสำคัญของผลปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) มีความแตกต่างกัน คือ ผู้เสพติดดูดวงรับรู้ว่าการดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดาแต่ก็มีโอกาสจะถูกที่สูงมาก ซึ่งเชื่อเหมือนกันทั้ง 15 คน ทำให้เห็นว่า ผู้เสพติดดูดวงเชื่อและศรัทธาในตัวหมอดูและศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายเป็นอย่างมากถึงแม้จะรู้ว่าบางครั้งการดูดวงเป็นการคาดเดาในแต่ละเรื่อง แต่ก็ยังคิดว่าการคาดเดานั้นมีโอกาสที่จะถูกต้องและมีความเป็นไปได้ที่สูงมาก ซึ่งในส่วนนี้เองยังสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เสพติดดูดวงที่เชื่อว่าการดูดวงใช้หลักสถิติและมีแหล่งอ้างอิงในการทำนาย ด้วยความเชื่อที่คิดว่าการดูดวงเป็นเรื่องจริง (Fact) บวกกับความลึกลับ (Fantasy) แล้วจึงทำให้เกิดความมั่นใจเพิ่มขึ้นไปอีกถึงแม้การดูดวงจะเป็นการคาดเดาแต่ก็ยังจะมีโอกาสที่ถูกต้องสูงมากตามไปด้วยเพราะความลึกลับ ในศาสตร์วิชาการดูดวงรวมถึงคำพูดคำทำนายที่ใช้ในการดูดวง ลักษณะกายภาพ เช่น การแต่งกาย วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องประดับที่ใช้จัดเตรียมบนโต๊ะหมอดู ก็ยังทำให้เกิดความลึกลับเพิ่มมากขึ้นด้วย ส่วนผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ประการอื่นๆ ที่ทำให้ผู้เสพติดดูดวงรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง เช่น คำพูด คำทำนายของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คำพูดของหมอดูทำให้ท่านสามารถเชื่อมโยงเข้ากับตนเองได้ดี คำทำนายไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึก และความถูกต้องด้วยคำทำนายมุ่งเน้นไปทางบวกมากกว่าทางลบที่ไม่รุนแรงเกินไปและการดูดวงนั้นช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่ท่านคิด คำทำนายมักเป็นคำพูดที่กว้างและครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่น โดยสิ่งที่เห็นด้วยน้อยที่สุดตามผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) คือ ท่านมักตีความหรือใส่ความคิดเห็นลงไปให้ตรงกับคำทำนาย ซึ่งการที่เห็นด้วยน้อยที่สุดนั้นอาจเป็นเพราะผู้ที่เสพติดดูดวงไม่ได้มีการตีความหรือแสดงความคิดเห็นของตนเองแต่อย่างใดลงไปในคำพูด คำทำนายของหมอดู ส่วนหนึ่งนั้นมองว่าอาจเกิดจากความเชื่อถือในคำทำนายนั้นโดยตรง อย่างเคร่งครัด คือ หมอดูพูดหรือทำนายออกมาแบบใดก็เชื่อว่าจะเป็นแบบนั้น โดยไม่ได้มีการคิดพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน เพราะมั่นใจในตัวหมอดู และจากความคาดหวังในการ

ทำนายจึงเชื่อมั่นแบบยึดถือเป็นอย่างมากจึงไม่ได้ตีความหรือใส่ความคิดเห็นของตนเองลงไปในการทำนายนั้น

5.3 เกณฑ์การวินิจฉัยการเสพติดดูดวง Griffith's "Component" model

จากการค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง โดยทำการแจกแบบสอบถามกับผู้ใช้บริการดูดวงใน 6 พื้นที่ ทั้งหมด 385 คน พบผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงทั้งหมด 15 คน ตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงของ Griffith's "Component" Model และทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทางด้านพฤติกรรมการเสพติดดูดวง โดยผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงที่ยินดีให้ข้อมูลมีทั้งหมด 6 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.3.1 ระดับที่ 1 Salience

เป็นช่วงที่เริ่มสนใจในเรื่องการดูดวง โดยผู้เสพติดดูดวงในแต่ละคนต่างก็มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ผู้เสพติดทั้ง 6 คนต่างเริ่มต้นดูดวงในช่วงวัยรุ่นทุกคน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าในช่วงวัยรุ่นนั้นอยู่ในช่วงวัยที่กำลังอยากรู้ อยากรองสิ่งใหม่ๆ หรือเห็นเพื่อนทำอะไรตนเองก็อยากจะทำตาม อีกทั้งจุดเริ่มต้นที่ทำให้เริ่มที่จะมาดูดวงก็เหมือนกันคือ อยากรู้เรื่องราวในอนาคตที่ยังมาไม่ถึงว่าในอนาคตตนเองจะมีชีวิตเป็นอย่างไรบ้างดังเช่น กรณีของเอได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นในการดูดวงไว้ว่า

“...อยากรู้และอยากดูดวงในตอนนั้นอยากรู้ในสิ่งที่ยังมาไม่ถึงที่เป็นเรื่องอนาคตในหลายเรื่องเกี่ยวกับตัวเองและมีความคิดว่าเราต้องรู้สิ่งเหล่านั้นก่อนให้ได้ อีกทั้งยังคาดหวังว่าหมอดูจะช่วยตอบปัญหาและสิ่งที่อยากรู้ในอนาคตเกี่ยวกับเรื่องของตนเองได้...”

ภาลลภกรณมหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY (เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

ทว่าเอนั้นเป็นคนที่ไม่ค่อยพูดและชอบเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ไม่ค่อยชอบออกไปเที่ยวไหนแบบที่เพื่อนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นกันทำให้เอซึ่งอยู่ที่บ้านมีเวลาว่างมากขึ้น จึงเริ่มที่สนใจศึกษาในเรื่องของศาสตร์ในการดูดวงมากยิ่งขึ้น จึงไปซื้อหนังสือที่มีคอลัมน์เกี่ยวกับการดูดวงมาอ่าน เช่น นิตยสารไฮไลท์ นิตยสารทีวีพูล นิตยสารคู่สร้างคู่สม รวมไปถึงหนังสือพิมพ์ด้วย หลังจากที่ได้หนังสือมาทั้งหมดก็ได้ทำการศึกษา ดูดวงด้วยตนเอง โดยใช้ข้อมูลวันเดือนปีเกิดของตัวเองในการทำนายโดยเรื่องที่ให้ความสนใจและอยากรู้มากที่สุดคือเรื่องความรัก และการเรียน เช่น อยากรู้ว่าจะโสดหรือไม่ จะได้แต่งงานหรือไม่ จะได้แต่งงานในช่วงไหน การเรียนจะเป็นอย่างไร จะเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่ แต่สิ่งที่ทำได้ตอนนั้นก็เป็นการคิดเอง เข้าข้างตัวเอง โดยให้ผลการทำนายออกมาในแง่ดี อย่างเดียวเท่านั้น เอเล่าให้ฟังว่า หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการดูดวง เธอจะเปิดดูอยู่เสมอพร้อมกับแม่ของเธอและ

แม่ก็ยังให้เธอเป็นผู้ทำนายดวงให้อีกด้วยทั้งสองคนแม่ลูกจะดูดวงกันทุก 1 เดือน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ดูดวงในระดับพื้นฐานได้อยู่บ้าง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เอนั้นมีจุดเริ่มต้นที่ทำให้สนใจในเรื่องการดูดวงจากความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ได้เจาะจงเป็นการเฉพาะว่าจะดูเรื่องอะไร เพียงแต่เริ่มที่จะสนใจเท่านั้น ซึ่งต่างจากปีที่มีจุดเริ่มต้นในการดูดวงจากการที่อยากจะรู้ว่าตนเองนั้นจะสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่ ทางด้านครอบครัวก็มีส่วนที่ทำให้ปีเกิดความเชื่อถือในตัวและคำพูดของหมอดู เพราะพ่อและแม่ของปีก็อยากรู้ อนาคตของปีว่าจะสอบติดอย่างที่ตั้งใจไว้หรือไม่ อีกทั้งการได้เรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่มีคุณภาพก็จะทำให้พ่อและมารวมถึงตัวของปีเองมีความภูมิใจมากยิ่งขึ้นซึ่งปีได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นในการดูดวงไว้ว่า

“...ตอนนั้นก็เริ่มวางแผนชีวิตให้กับตนเองไว้บ้างแล้วว่าอยากจะเข้ามหาวิทยาลัยที่ต้องการให้ได้ พ่อและแม่จึงพาไปดูดวงจากตะเกียบซึ่งมีชาวบ้านไปดูเยอะมาก โดยการดูดวงจากตะเกียบนั้นจะมีข้าวขามถ้วยเล็กและมีตะเกียบวางอยู่ข้างบนจะให้ตั้งคำถาม เช่น จะสอบได้ไหม จะได้งานไหม ซึ่งเมื่อตะเกียบยกขึ้นก็แสดงว่าได้ แต่ถ้าตะเกียบไม่ยกขึ้นแสดงว่าไม่ได้ ซึ่งคำทำนายในวันนั้นปรากฏว่าตะเกียบยกขึ้น ซึ่งแปลว่าเราจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากคำทำนายในวันนั้นปรากฏว่าคำทำนายนั้นเป็นจริงจึงทำให้ปีก็ความสนใจที่จะดูดวงมากยิ่งขึ้น จากนั้นเป็นต้นมาในช่วงที่เรียนปีก็ให้ความสนใจที่จะดูดวงเป็นพิเศษ อีกทั้งสถานที่ดูดวงก็อยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ยังทำให้เกิดแรงกระตุ้นที่ทำให้อยากดูดวง โดยปีได้กล่าวไว้อีกว่า

“...ในช่วงที่เรียนในมหาวิทยาลัยชีวิตก็จะมีอิสระเป็นอย่างมาก ทำให้ออกไปเที่ยวกับเพื่อนอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสถานที่ที่ชอบไปเที่ยวแต่ละที่นั้นต้องมีหมอดูอยู่ในพื้นที่นั้นด้วย เช่น ท่าพระจันทร์ งามวงศ์วาน วัดต่างๆ ที่มีโต๊ะหมอดู โดยจะจับทริปด้วยการดูดวงเสมอ โดยเรื่องที่ชอบดูมักจะเป็นเรื่องเรียนเป็นส่วนใหญ่...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าปีนั้นมีจุดเริ่มต้นจากการดูดวงจากการสนใจที่อยากจะรู้ว่าตนเองนั้นจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่ ซึ่งปรากฏว่าจากคำทำนายในวันนั้นที่หมอดูทำนายว่าปีจะสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งก็เป็นจริงตามคำทำนาย ทำให้ให้ปีเริ่มที่จะติดใจในการดูดวงมากยิ่งขึ้น โดยเมื่อเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ปีก็ยังคงไปดูดวงตามสถานที่ต่างๆ ที่มีหมอดูมาตั้งโต๊ะเพื่อให้บริการดูดวงแก่ผู้ที่สนใจ สอดคล้องกับซีซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่ทำให้สนใจในเรื่องการดูดวงจากการที่อยากจะรู้ว่าตนเองจะสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่ ซึ่งซีได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นในการเริ่มดูดวงไว้ว่า

“...ตอนเด็กๆ อายุ 15 แรกเริ่มก็จะดูดวงตามอินเทอร์เน็ต ตามเว็บไซต์ ทำนายดวงต่างๆ สมัยนั้นเช่น kapook sanook googig เป็นต้น แล้วคิดว่ามันจะตรงจะแม่น เปิดดูบ่อยมากแต่ก็ไม่เคยอยากไปดูหมอดูจริงๆ และยังหนีไปดูดวงกับเพื่อนๆ อยู่บ่อย...ไปดูเรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ว่าตนเองจะสอบได้หรือไม่ซึ่งหมอดูก็ทำนายว่าสอบได้ ผลของคำทำนายในวันนั้นก็จริงตามที่หมอดูทำนาย จากตรงนั้นทำให้เริ่มอยากที่จะไปดูดวงมากขึ้น...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าซีนั้นก็มีความสนใจที่อยากให้อ่านดูดวงมากขึ้นเพราะว่าหมอดูทำนายถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องๆ ที่ตนเองอยากรู้ ซึ่งสอดคล้องกับปีเช่นกันที่มีจุดสนใจในที่ทำให้อยากดูดวงมากขึ้นเพราะมาจากการที่หมอดูทำนายเรื่องตนเองอยากรู้ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ในส่วนของโอ นั้น พบว่ามีความแตกต่างจากคนอื่น ๆ เช่นกันเพราะเริ่มสนใจที่จะดูดวงด้วยตนเอง เริ่มเข้าหาข้อมูลของการดูดวงจากอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ อีกทั้งปัจจุบันการดูดวงออนไลน์ก็ยิ่งได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยการใช้การค้นหาตามกระทู้ ตามเว็บบอร์ดจากการรีวิว จนทำให้มีความสนใจที่ดูดวงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งโอได้กล่าวไว้ว่า

“...เริ่มสนใจดูดวงด้วยตนเอง คืออยากรู้อะไรก็จะค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพราะมีเรื่องที่ต้องการรู้มากมาย เป็นคนที่ชอบดูดวงจึงเข้าตามเว็บบอร์ดกระทู้ต่างๆ หาอ่านรีวิวของคนไปดูดวงมาแล้ว ในนั้นก็จะมีทั้งชื่อหมอดู สถานที่ ราคา รวมถึงการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวกับเจ้าของกระทู้ นั้น เมื่อได้อ่านแล้วก็อยากไปดูดวงจึงไปตามที่ต่างๆ ที่มีข้อมูลตามที่ได้อ่านเจอครั้งแรกที่ไปดูมาคำทำนายนั้น

ถูกต้องแม่นยำ บวกกับเจอในสิ่งดีๆ ที่หมอดูได้ทำนายไว้ (ถูกหวย) แค่นี้ก็ทำให้เรา
เริ่มมีความสบายใจขึ้นได้แล้ว...”

(โอ นามสมมุติ, 5 กุมภาพันธ์ 60)

เห็นได้ว่าโอนั้นสนใจดูดวงด้วยตัวเองจนเกิดความชอบและใส่ใจในการค้นคว้าข้อมูล
ที่เกี่ยวกับการดูดวงมาเป็นอย่างดี ซึ่งจุดเริ่มต้นของพีและคิวิมีความเหมือนกันคือ ได้รับข้อมูลของการ
ดูดวงจากเพื่อน รวมถึงเพื่อนก็ยังชอบให้ดูเล่นอยู่บ่อยๆ อีกทั้งยังมีนิสัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นใน
เรื่องของอนาคตที่สอดคล้องกัน ในส่วนของพินันได้กล่าวไว้ว่า

“...เป็นคนชอบดูดวงชอบอยากรู้เรื่องที่ยังมาไม่ถึงอยากรู้ไปทั้งหมด เหมือน
ระแวงกับชีวิตว่าพรุ่งนี้และวันต่อไปข้างหน้าจะเป็นอย่างไร จึงชอบที่ดูดวงทั้งดูเล่น
กับเพื่อนดูทางอินเทอร์เน็ต ดูตามที่มีโตะหมอดูเยอะๆ ที่ไหนว่าดีก็จะไปชะให้ได้
ชอบพูดคุยกับหมอดูเหมือนได้เป็นการระบายสิ่งที่เราไม่รู้จะไปพูดที่ไหน ความอึด
อัดคับอกคับใจเวลาได้คนคอยรับฟังอารมณ์มันก็เย็นลงได้...ชอบมากดูดวง อยากรู้
อยากเห็น เรื่องบางเรื่องก็ไม่มีใครรู้ก็เลยต้องฟังดวงฟังทางโชคชะตาเพื่อจะได้อะไร
ดีๆ กลับเข้ามาในชีวิตบ้าง...”

(พี นามสมมุติ, 8 กุมภาพันธ์ 60)

“...ที่สนใจดูดวงเพราะมาจากเพื่อนทั้งนั้นเลย เป็นคนที่ชอบฟังคนอื่นพูด
แล้วเพื่อนๆ ในกลุ่มก็ชอบดูดวงกันเหลือเกิน ด้วยการที่ฟังบ่อยๆ จนวันหนึ่งเกิด
อยากไปดูดวงขึ้นมาบ้าง ครั้งแรกก็ไปดูดวงตื่นเต้น เพราะก็อยากรู้อยากเห็นอยาก
ถามทุกสิ่งทุกอย่างที่เราไม่รู้ และแต่เดิมาก็เชื่ออยู่แล้วเรื่องดูดวงเพราะพี่สาวก็เป็น
หมอดูแต่ไม่เคยดูดวงกับพี่สาวเลยเพราะเขารู้เรื่องของเรายู่แล้วจะดูไปทำไม จากที่
ดูดวงครั้งแรกก็ชอบมากสบายใจนะ หลังจากดูดวงแล้วมันทำให้เราอยากดูต่อไปอีก
เรื่อยๆ คำถามจากความอยากรู้อยากเห็นของเราที่มากมายมันทำให้เราชอบที่จะหา
คำตอบด้วยวิธีการต่างๆ ที่ออกแนวพิศวง ลีลับ หรือลึกลับบ้างในบางที...”

(คิวิ นามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าในระดับที่ 1 salience ซึ่งเป็นระดับที่เริ่มสนใจในเรื่องของการดูดวง ทัศนศึกษาทั้ง 6 คน ต่างก็มีจุดเริ่มต้นที่สนใจที่ทั้งเหมือนและต่างกัน แต่จุดที่ทำให้ทั้ง 6 คนสนใจที่จะดูดวงอย่างต่อเนื่องสิ่งหนึ่งที่นอกเหนือจากเชื่อในศาสตร์ของการดูดวงว่าแม่นยำแล้วนั้น อีกสิ่งหนึ่งก็คือทั้ง 6 คน เชื่อว่าการดูดวงนั้นสามารถทำให้ตนเองสบายใจมากขึ้นทั้งจากเอที่เป็นคนเงียบและเก็บตัว การใช้เวลาว่างในการอ่านและศึกษาเรื่องการดูดวงก็สามารถทำให้เธอผ่อนคลายและสบายใจได้มากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ บี ซี โอ พี และคิว ซึ่งอยากจะทำเรื่องราวในอนาคตของตนเองว่าจะเป็นอย่างไร และเมื่อได้ดูดวงแล้วผลการทำนายนั้นก็ทำให้ตนเองมีความสบายใจ เพราะหมอดูที่ทำนายดวงนั้น ทำนายดวงออกมาในแง่บวกตรงทำให้ผู้มาใช้บริการเกิดความสบายใจ และเมื่อผลคำทำนายออกมาถูกต้องแม่นยำ ยิ่งทำให้อยากจะไปดูดวงเพิ่มมากยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับที่ 2

5.3.2 ระดับที่ 2 Mood modification

การปรับเปลี่ยนอารมณ์ ซึ่งทั้งก่อนและหลังจากการดูดวงจะพบว่าทัศนศึกษาทั้ง 6 คน พบว่า มีการปรับเปลี่ยนอารมณ์หลังจากที่ดูดวงเสร็จสิ้น อธิบายง่ายๆ ก็คือ ทัศนศึกษาทั้ง 6 คน มีอารมณ์คล้อยตามกับคำทำนายของหมอดู ยกตัวอย่างเช่น ถ้าหมอดูทำนายว่าอาจจะเกิดอุบัติเหตุ ผู้ใช้บริการดูดวงก็จะรู้สึกกลัวและระมัดระวังมากขึ้น หรือถ้าหมอดูทำนายว่าธุรกิจที่กำลังจะลงทุนมีโอกาที่จะเจริญรุ่งเรือง ผู้ใช้บริการดูดวงก็จะรู้สึกดีใจและมีความหวังมากยิ่งขึ้นในการที่จะเริ่มต้นทำธุรกิจ ดังเช่นกรณีของเอที่กล่าวเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนอารมณ์หลังจากที่ดูดวงไว้ว่า

“...ความรู้สึกที่อยากไปดูดวงมากที่สุดคือ เมื่อเกิดความเครียดในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและในบางครั้งก็มีอารมณ์คาดหวังบ้างปะปนไป ก่อนไปดูดวงจะมีความรู้สึกเครียด ไม่สบายใจยังไม่มั่นใจในการตัดสินใจอะไรบางอย่างจึงทำให้เกิดความกังวลใจเป็นอย่างมาก และไม่มีคนคอยรับฟังปัญหาของเราได้ตลอดเวลาจะปรึกษาพ่อแม่ก็ยิ่งทำให้ไม่สบายใจกันทุกฝ่าย และคำทำนายก็จะทำให้เราเกิดความระมัดระวังมากขึ้น เช่น หากหมอดูทักว่าช่วงนี้อาจจะมีปากเสียง มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งตนเองก็จะหุบปาก ระวังคำพูด คำจามากขึ้นและก็ต้องใช้สติให้มากขึ้นในการพูดแต่ละครั้ง...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าเอโน่นั้นมีการปรับเปลี่ยนอารมณ์ไปตามคำทำนายของหมอดู แต่การปรับเปลี่ยนอารมณ์ของเอตามทีกล่าวมาก็ถือว่าเป็นข้อดีที่เอโน่นั้นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับปีที่หลังจากดูดวงแล้วก็มีมีการปรับเปลี่ยนอารมณ์เช่นกันโดยปีได้กล่าวว่า

“...หลังจากดูดวงแล้วจะเก็บสิ่งต่างๆที่หมอดูทำนายมาคิดว่าจะจะเป็นจริงตามคำทำนายเหล่านั้นหรือไม่ คิดอยู่อย่างนั้นหลายวันหลายคืน ถ้าเป็นเรื่องที่ดีก็อยากให้เกิดขึ้นกับตัวเองไวๆ เพราะเราก็คาดหวังลึกๆ ว่าอยากให้เป็นแบบนั้นเหมือนคำทำนาย แต่ว่าถ้าหมอดูทำนายมาแล้วเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ดีจริงๆ ก็จะเครียดหนักมาก สำหรับระยะเวลาในการดูดวงก็จะขึ้นกับว่าหมอดูแต่ละท่านนั้นทำนายได้แม่นยำแค่ไหน ถ้าการทำนายไม่ตรงตามชีวิตจริง ก็จะไม่ถามอะไรมาก และจะจบการสนทนาอย่างรวดเร็ว แต่ถ้าเริ่มทำนายก็ตรงกับชีวิตจริงก็อยากจะถามเรื่องอื่นๆต่อไป เพราะขนาดเริ่มยังตรง ยังแม่นยำขนาดนี้ เรื่องอื่นๆก็คงแม่นยำไม่แพ้กัน...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าปีนั้นมีอารมณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามคำทำนายของหมอดู แต่ปีจะมีความกังวลมากกว่า ทั้งเรื่องที่ดีและเรื่องที่ไม่ดี ซึ่งต่างจากเอที่ถึงแม้จะคล้อยตามคำทำนายและปรับเปลี่ยนอารมณ์ไปตามคำทำนาย แต่เอก็จะปรับตัวไปตามคำทำนายเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ตามคำทำนายมากกว่าการเก็บมาคิดและกังวลเหมือนกับปี ซึ่งมีจุดที่น่าสังเกตในตอนท้ายที่ปีกล่าวว่าถ้าหมอดูเริ่มต้นทำนายถูกต้องแต่ต้นก็อยากจะถามต่อไปเรื่อยๆ เพราะว่าแค่เริ่มต้นทำนายก็สามารถทำนายได้ถูกต้องแล้ว ซึ่งลักษณะแบบนี้ของปีสอดคล้องกับผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ที่กล่าวว่า คำพูดและคำทำนายของหมอดูช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่ตนคิดได้เป็นอย่างดี และอีกข้อหนึ่งคือ คำพูดของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้นซึ่งหมายความว่า มีความเชื่อว่าคำพูดคำทำนายของหมอดูส่วนใหญ่เป็นเรื่องจริงมากกว่าเรื่องไม่จริง สำหรับชินนั้นจะมีอารมณ์คล้ายๆ กับปีคือหลังจากที่ดูดวงแล้วก็จะมีการนำกลับมาคิดและกังวลในเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยซีได้กล่าวไว้ว่า

“...ความรู้สึกที่ไปดูต่อนั้นเป็นครั้งแรกที่ได้ไปดูดวงกับหมอดูจริงๆ มีความรู้สึกตื่นเต้นมาก โดยคำทำนายที่หมอดูทำนายไว้ก็จะจดใส่กระเป๋าเงินแล้วค่อยมาดูทีหลังเมื่อเวลาผ่านไป ว่าคำทำนายนั้นเป็นจริงหรือตรงตามที่ทำนายหรือไม่ ความรู้สึกนั้นมีหลายความรู้สึกมากในบางครั้งก็จะมีความรู้สึกกังวล อยากได้คำตอบในสิ่งที่เราสงสัยในสิ่งที่เราคิดว่าถูกต้องหรือไม่ อนาคตจะเป็นอย่างไร ก็จะกังวลมาก

ซึ่งหลังจากดูดวงเสร็จแล้วก็จะรู้สึกโล่งและมีความหวังทำให้เรารู้สึกดีได้เช่นกัน แต่
ถ้าหมอดูทำนายว่าจะเกิดเรื่องร้ายก็จะเกิดความเศร้า และเก็บมาคิดและกังวลอยู่
เสมอ...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าทั้ง โอ พิ และคิว ก็มีความรู้สึกที่เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งเกิดจากการ
ปรับเปลี่ยนทางอารมณ์โดยก่อนดูดวงมีทั้ง เครียด กังวล และกลัวด้วยเหตุปัจจัยหลายๆ อย่างทั้งจาก
ความทุกข์ กลัวในคำทำนายที่ไม่ดีหรือ กลัวในบรรยากาศของการดูดวง แต่หลังจากที่ดูดวงแล้วอาการ
เหล่านั้นได้เปลี่ยนไปคือ มีความรู้สึกโล่งและสบายใจขึ้น ดังที่โอ พิ และคิวได้กล่าวไว้ว่า

“...โอโห! ความรู้สึกที่ดูดวงครั้งแรก เหงื่อแตกเลยนะกลัวๆ กลัวๆ ความไม่
มั่นใจในตัวเองที่มีมากพออยู่แล้ว ทั้งตื่นเต้น ทั้งกลัวหมอดู กลัวคำทำนายจะออกมา
ไม่ดี แต่ใจหนึ่งก็อยากลองนะแต่หลังจากที่ดูดวงเสร็จเท่านั้นแหละ อาการตื่นเต้น
กลัวต่างๆ หายไปในทันที รู้สึกสบายใจขึ้นและชอบที่หมอดูทำนายหน้าที่เป็นที่ปรึกษาที่
ดีได้ ต้องยอมรับจริงๆ ...”

(โอ นามสมมุติ, 5 กุมภาพันธ์ 60)

“...ชอบถามเรื่องต่างๆ ไปเป็นคนอยากรู้ทุกเรื่อง แต่โดยส่วนมากหมอดูจะ
พูดตามสิ่งที่ทำนายเรื่องเด่นๆ มาก่อน เช่น เรื่องการงาน ทักมาที่ไรเกิดความรู้สึก
ลึ้น ตื่นเต้นขึ้นมาทันที เพราะกลัวว่าจะทักในสิ่งไม่ดี แล้วก็ป็นจริงว่าหมอดูทักไม่ดี
ว่าควรเปลี่ยนงานเพราะงานที่ทำไม่โอเค ซึ่งก็เป็นแบบนี้จริงยังทำให้เครียดและคิด
มากกว่าเดิม ถ้าหมอดูเตือนเรื่องไม่ดีก็จะระมัดระวังมากขึ้น แต่ถ้าทักเรื่องดีในสิ่งที่
เราสนใจก็จะทำให้เรามั่นใจในสิ่งนั้นมากขึ้น...”

(พี นามสมมุติ, 8 กุมภาพันธ์ 60)

“...บรรยากาศตอนที่ไปดูดวงเป็นบ้านของหมอดูซึ่งภายในจะมีโต๊ะหมู่บูชา
ทั้งเทพเจ้าทางศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เทพเจ้าของจีน และพระพุทธรูปตั้งอยู่แยกกัน
เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน มีกลิ่นธูปเทียนฟุ้งไปทั่วในตอนนั้นต้องเข้าคิวเพื่อรอดู

เพราะมีคนมาดูในแต่ละรอบเยอะมาก ความรู้สึกนั้นตอนนั้นเครียดเรื่องปัญหาครอบครัว และปัญหาทางการเงินในช่วงนั้นไม่รู้จะพึ่งใครจริงๆ จะมีแต่ก็หมอดูที่จะช่วยได้ ความรู้สึกเครียดมากอยากหาทางออกให้ตัวเอง สบสน หงุดหงิดง่าย ลูกก็ดื้ออีกไม่รู้จะทำยังไง แต่หลังจากดูดวงเรื่องกลับทำให้สบายใจขึ้นมาได้มากเลยทีเดียว เพราะหมอดูก็ช่วยบอกวิธีต่างๆ ในการแก้ไขเราทำตามนะ ได้ผลด้วย...”

(คิว นามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

คำทำนายของหมอดูนั้นมีผลเป็นอย่างมากกับผู้แสพติดูดวง เพราะผู้ที่เสพติดูดวงจะเชื่อในคำทำนายเหล่านั้นในทันที ก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ตามมาภายหลังจากที่ดูดวง เช่น ถ้าหมอดูทำนายในเรื่องที่ไม่ดีก็จะรู้สึกกังวลหรือเครียด แต่ถ้าผลการทำนายออกมาดีก็จะมีความรู้สึกดีใจและคาดหวังอยากให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นเร็วๆ แต่ในบางครั้งคำทำนายก็ส่งผลในแง่ดีก็คือ ทำให้ผู้มาใช้บริการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีมากขึ้นอย่าง เช่น กรณีของเอ ที่หมอดูทำนายว่าให้ระวัง อาจจะมีปากเสียงหรือทะเลาะเบาะแว้ง ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองทันทีโดยมีการระวังคำพูดมากขึ้นเวลาพูดกับคนอื่นซึ่งถือว่าเป็นการระมัดระวังตัวและเป็นผลดีกับตัวเอง การที่ผู้เสพติดูดวงเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกที่หลากหลายเป็นเพราะความอัดอั้นจากความทุกข์ที่สะสมไว้และไม่มีที่ระบายออกมา ซึ่งหากมองผ่านผู้เสพติดูดวงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกก่อนใช้บริการดูดวงก็ทำให้เห็นความสอดคล้องกันอีกว่า อารมณ์และความรู้สึกก่อนตัดสินใจใช้บริการของผู้เสพติดูดวงมีความรู้สึกเครียดมากที่สุดและยังมีความรู้สึกคาดหวังปะปนกันไป อีกทั้งยังมีความรู้สึกผิดที่ทำให้ตัดสินใจมาดูดวง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับที่ 3

5.3.3 ระดับที่ 3 Tolerance

เป็นระดับที่ผู้เสพติดูดวงเริ่มมีความเคยชินในการดูดวง ซึ่งความเคยชินที่เกิดจากการดูดวงนั้นมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดูดวงที่แตกต่างไปจากผู้ใช้บริการดูดวงคนอื่น ๆ คือ มีความต้องการดูดวงที่เพิ่มมากขึ้นกว่าคนปกติ เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการดูดวงที่ยาวนานขึ้น ใช้บริการดูดวงบ่อยขึ้นจากเดิม ต้องการดูดวงวันละหลายรอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้เสพติดูดวงรู้สึกว่าการดูดวงนั้นเริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนเองแล้ว อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องไปดูดวงก่อนเพราะอยากรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะเป็นอย่างไร จะได้มีการปรับตัว แก้ไข หรือทำใจยอมรับในสิ่งที่จะเกิดขึ้น อย่างเช่น เอ ได้บอกเล่าเกี่ยวกับความถี่ในการดูดวงไว้ว่า

“...สนใจการดูดวงที่เกี่ยวกับศาสตร์โหราศาสตร์ทั้งหมด เช่น ไฟป็อก ไฟยิปซี ไฟทาโรต์ ซึ่งเวลาไปดูดวงก็จะยึดจากหมอดูที่ทำนาย หรือดูดวงจากไฟได้ โดยเฉลี่ยดูดวงมากกว่า 4 ครั้งใน 1 เดือนและขึ้นอยู่กับว่าในช่วงนั้นนั้นของชีวิตมีเรื่องได้เข้ามาบ้างหากมีเรื่องที่ทำให้ทุกซึใจ ไม่สบายใจ เข้ามาเยอะจะไปดูดวงบ่อยขึ้น...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าเอนั้นเริ่มมีความถี่ในการไปดูดวงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่เอนั้นมี ปัญหาชีวิตเริ่มเข้ามาเรื่อยๆ เอนั้นก็ต้องไปดูดวงบ่อยขึ้น เพราะอยากจะทำอะไรตัวเองจะเป็นอย่างไรต่อไป ปัญหาชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะมีทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ หลังจากนั้นเอนั้นได้กล่าวถึงความรู้สึก หลังได้รับการดูดวงไว้ว่า

“...คำพูดของหมอดูมีผลต่อความคิด ความรู้สึกของเป็นอย่างมาก เพราะไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเองเป็นอย่างมาก บางเรื่องที่เป็นเรื่องใหญ่สำหรับชีวิตก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองเพราะว่าเมื่อตัดสินใจไปแล้วกลัวผิดพลาด และคิดว่าไม่สามารถกลับมาแก้ไขสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ และกลัวว่าจะเกิดสิ่งไม่ดีขึ้นกับตัวเองและเนื่องจากเป็นคนเป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าคิด กล้าแสดงออก หรือแสดงความคิดเห็นที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปไหนทิศทางทิศใดทางหนึ่งได้...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

จากการสังเกตเอนั้น ค่อนข้างจะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเองและเป็นคน เก็บตัว ไม่ค่อยมีเพื่อนมากเท่าไร จึงทำให้เวลามีปัญหาชีวิตมักจะเลือกที่จะเข้าไปใช้บริการดูดวงก่อนเสมอ มากกว่าการปรึกษาคนในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่คนที่ไม่มั่นใจในตนเองนั้นเวลาจะทำอะไรก็ต้องปรึกษาคนอื่นก่อนเสมอ ซึ่งอาจจะเพื่อน เพื่อน ญาติ หรือคนในครอบครัว แต่สำหรับเอนั้นเป็นคนที่ไม่ค่อยคุยสูงส่งกับใคร ทั้งคนในครอบครัวและเพื่อน เพราะฉะนั้นเอนั้นจึงไปหาทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา ซึ่งเอนั้นเลือกหมอดูเป็นที่ปรึกษาในทุกเรื่องที่ตนเองอยากรู้และไม่มีความมั่นใจ เช่นเดียวกับปีที่มีความถี่ในการดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน โดยปีได้กล่าวว่า

“...ปัจจุบันดูทุกเรื่องดูดวงประมาณสัปดาห์ละครั้ง โดยมีเพื่อนๆ แนะนำ ค่าใช้จ่ายในการดูดวงแต่ละครั้งประมาณ 500 – 1,000 บาท โดยเธอบอกว่าปัจจุบันมีราคาที่สูงขึ้นอยู่เรื่อยๆ แต่ถ้ารู้สึกว่ายากดูจริงๆ หรือมีความรู้สึกที่น่าเชื่อถือก็จะยอมจ่ายเงินเพื่อดูดวง ซึ่งที่ผ่านมาเคยดูดวงแบบไฟพยากรณ์ ดูใบไม้ ดูลายมือ...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

สังเกตได้ว่าปีนั้นก็มีความถี่ในการดูดวงที่มากขึ้น ไม่ต่างจากเอ และปียังยอมที่จะจ่ายเงินในการดูดวงที่สูงขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งหมอดูที่ตนเองคิดว่ามีความน่าเชื่อถือ ซึ่งปีได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกดูดวงกับหมอดูในแต่ละคนไว้ว่า

“...การดูดวงไม่ได้เชื่อทุกครั้งที่หมอดูทำนาย เพราะว่าบางเรื่องก็ไม่ตรงกับตัวเรา ชอบดูเรื่องความรัก การงาน สุขภาพ มากที่สุด โดยรูปแบบการดูดวงที่ใช้บริการบ่อยที่สุดคือ ศาสตร์ไฟพยากรณ์ ไฟป๊อก ไฟยิปซี แต่ก็มีดูดวงลายมือ โหงวเฮ้ง วันเดือนปีเกิด เคยดูมาหมดแล้วและปัจจุบันก็ยังมีหลายทางเลือกให้ดูดวง เช่น ดูดวงผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านแอปไลน์ (Line) หรือการดูดวงถ่ายทอดสดบนเฟสบุ๊ก (Facebook) เคยดูดวงทางโทรศัพท์เมื่อประมาณ 3 เดือนที่ผ่านมา มีความรู้สึกที่ไม่ใช่การดูดวงอย่างแท้จริง เพราะการดูดวงต้องเผชิญหน้ากันระหว่างหมอดูกับผู้ใช้บริการ อีกทั้งยังมีอะไรอีกหลายอย่างที่ไม่ได้เพียงแต่รับคำทำนายเท่านั้น เช่น การสังเกตพฤติกรรมของหมอดู ลักษณะการพูด สายตา ท่าทางการแสดงออก สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงได้ถึงความเชื่อมั่นและความไว้วางใจก่อนที่จะตัดสินใจดูดวงในแต่ละครั้ง การดูดวงผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นไม่แม่นยำเท่าที่ควร แต่การที่เราได้ไปเจอหน้าได้พูดได้อธิบายตัวต่อตัวเลย ซึ่งหากหมอดูทักว่าไม่ดีก็จะเชื้อและรับหาทางแก้ไข โดยเธอบอกว่า การแก้ไขไม่ใช่เอาเงินไปให้หมอดูทำพิธีต่อ แต่หมอดูจะแนะนำวิธีการต่างๆที่จะทำให้สิ่งร้ายๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเราเป็นสิ่งที่ดีและไม่เกิดปัญหาได้ก็จะทำตาม เช่น ทำบุญตักบาตร ปล่อยนก ปล่อยปลา ก็จะทำ...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

สังเกตได้ว่าปีนั้นชอบดูดวงกับหมอดูตัวต่อตัวมากกว่าการดูผ่านอินเทอร์เน็ต ส่วนหนึ่งปีเชื่อว่าการได้ไปดูตัวต่อตัวนั้นจะได้สังเกตพฤติกรรมหมอดูด้วยว่ามีลักษณะท่าทาง บุคลิกที่น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังสามารถพูดคุยโต้ตอบกับหมอดูได้ ต่างจากการดูดวงผ่านอินเทอร์เน็ตที่มีแต่คำทำนายให้อย่างเดียว ผู้รับบริการไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับหมอดูเลย ทำให้มีความน่าเชื่อถือที่ลดลงไป สำหรับปีนี้การดูดวงก็เพิ่มขึ้นก็เป็นไปตามวัยที่มีภาระในการรับผิดชอบที่สูงขึ้น โดยปีนี้ได้อีกกล่าวว่า

“...หมอดูจะต้องหาคำตอบและสร้างความมั่นใจให้เราได้ในตอนนั้น ในช่วงที่รอประกาศผลนั้นไปดูดวงบ่อยมากๆ อาทิตย์ละครั้งเลย ในตอนนั้นและหมอดูได้ทำนายให้ชี้ว่าจะสอบติด แล้วชี้ก็สอบติดจริงๆ ความเชื่อมั่นในการดูดวงยิ่งเพิ่มความมั่นใจให้เธอและก็คิดว่าเป็นเรื่องจริงตามที่หมอดูได้ทำนายไว้ในตอนนั้น ระยะเวลาที่ใช้ไปดูดวงเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันก็จะใช้เวลาที่เพิ่มมากขึ้น เพราะเมื่อโตขึ้นเรื่องมากมายก็จะเข้ามาทำให้เรารุ่นวายกับชีวิต เวลาที่ไปหาหมอดูแต่ละครั้งก็จะใช้เวลาถามมากขึ้น เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็จะถามเพื่อความสบายใจ แต่ก็ยังเชื่อว่าจะไม่ดูดวงบ่อยเพราะหมอดูได้บอกไว้ว่าถ้าดูบ่อยๆ แล้วดวงจะเปลี่ยน เราก็เชื่อหมอดู เคยดูดวงที่ทำนายจากลายมือบ่อยมาก ประมาณ 3 วัน ต่อสัปดาห์ จนรู้สึกว่าจะไม่แม่น แล้วก็จะเว้นไปสักกระยะหนึ่งแล้วก็หาที่ดูดวงที่อื่นต่อ...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สังเกตได้ว่าปีนี้มีความถี่ในการดูดวงมากกว่าคนอื่น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปีนี้เป็นที่มีความกังวล สังเกตได้จากที่ปีได้กล่าวเกี่ยวกับการไปดูดวงในช่วงสอบว่าชี้ไปดูบ่อยมาก เพราะลึนเป็นอย่างมากกับการสอบเข้ามหาลัย จึงพยายามเข้าไปดูดวงเพื่อมากขึ้น ซึ่งหมอดูก็ทำนายว่าปีนี้สอบได้ ทำให้ในเวลาต่อมาไม่ว่าชี้กังวลหรือมีความทุกข์ใจอะไรก็จะเข้าไปหาหมอดูเสมอ โดยเฉพาะในช่วงวัยทำงานที่ซีต้องมีภาระในการรับผิดชอบทั้งตนเองและครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีปัญหาในชีวิตที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้ซีกังวลมากขึ้นจึงทำให้เข้าไปหาหมอดูเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนพีใช้เวลาในการดูดวงแต่ละครั้งมากขึ้น ซึ่งพีเองก็ไม่ได้รู้ตัวว่าการดูดวงใน 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมงนั้นเป็นระยะเวลาที่นานเพราะเกิดจากความเคยชิน ซึ่งพีได้กล่าวไว้ว่า

“...การดูดวงในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับว่าในตอนนั้นเราอยากดูเรื่องอะไรบ้าง ทุกขใจหรือมีปัญหาทางด้านไหนบ้าง ถ้ามีมากก็จะถามมากใช้เวลามากตามไปด้วย แล้วก็ขึ้นอยู่กับหมอดูด้วยว่าเก็บเงินแพงหรือป่าว เพราะถ้าแพงเราก็จะต้องดูให้คุ้ม ระยะเวลาที่ใช้ก็จะเพิ่มมากขึ้นไปด้วยแต่ปกติแล้วจะใช้เวลาดูดวงอยู่ในช่วง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงในการดูดวงแต่ละครั้ง และเป็นคนที่ชอบดูดวงบ่อยมาก แต่มีเรื่อง กระทบจิตใจหรือทำให้คิดมากนิดเดี๋ยวก็ต้องออกไปดูดวงแล้ว...”

(พี นามสมมุติ, 8 กุมภาพันธ์ 60)

สอดคล้องกับคิว ที่ใช้เวลาในการดูดวงมากเลยทีเดียว เพราะพีมีความละเอียดอ่อน และให้ความสนใจเป็นพิเศษในแต่ละเรื่องที่ใช้บริการดูดวง และความถี่ในการดูดวงนั้นก็มากขึ้นด้วย ซึ่งคิวได้กล่าวว่า

“...ส่วนตัวเชื่อเรื่องดูดวงศาสตร์ตัวเลขมาก โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือจะ เชื่อในเรื่องพลังของตัวเลขรวมถึงความหมายที่ส่งผลต่อเจ้าของนั้นๆ การดูดวงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนมากเพราะมันมีจุดที่น่าพิศพิณในแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน ระยะเวลาในการดูดวงนั้นจะใช้เวลามากเลยทีเดียวเพราะต้องคำนวณตามหลักเลขศาสตร์เพื่อให้เกิดความหมายที่เราต้องการ ซึ่งหมอดูก็จะช่วยวิเคราะห์ตัวเลขให้เหมาะกับเรา ในบางครั้งใช้เวลาครึ่งวันเลยก็มีต้องใช้ความอดทนมากอยู่เหมือนกันเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการมา การไปดูดวงในแต่ละครั้งถ้านับโดยประมาณแล้วน่าจะสองสัปดาห์ครั้ง ขึ้นอยู่กับนัดหมอดูแล้วได้เลยไหม ถ้าไม่ได้ก็ต้องจองใหม่ เลื่อนวันไปเรื่อยๆ การดูดวงเราก็อยากจะมีใจในสิ่งนั้น จะให้เราตัดสินใจเองหากพลาดไปก็เสียหายกันทั้งหมด อีกทั้งเราเองก็ไม่มั่นใจในการตัดสินใจของตัวเองอยู่แล้ว...”

(คิว นามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าการดูดวงนั้นคือส่วนหนึ่งในชีวิตของทุกคนไปเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะทำอะไรหรือมีความทุกข์เรื่องอะไร ทั้ง 3 คนก็ต้องรีบเข้าไปหาหมอดูก่อนเสมอ แสดงให้เห็นว่าทุกคนไม่มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจหรือแก้ปัญหาอะไรด้วยตนเอง แต่จะต้องเข้าไปดูดวงก่อนเสมอก่อนที่จะทำอะไรหรือตัดสินใจอะไรลงไป อาจจะถูกกล่าวได้ว่าทั้ง 3 คนนั้นไม่มีความ

มันคงในด้านจิตใจ ขาดที่พึ่งทางใจ ไม่ว่าจะจากทั้งเพื่อนฝูงหรือครอบครัวและอีกส่วนหนึ่งก็จะมาจากความเป็นเมือง เพราะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ทำให้มีความเครียดจากการแข่งขันที่สูง และการดำรงชีวิตในเมืองที่มีความแออัดก็ทำให้เกิดความเครียดขึ้นมาได้เช่นกัน ทางด้านความถี่ในการใช้บริการดูดวงของผู้เสพติดดูดวงสอดคล้องกับผลของการศึกษาความถี่ในการดูดวงของผู้เสพติดดูดวง ทำให้ทราบว่าผู้ที่เสพติดดูดวงนั้นความถี่ในการดูดวงเฉลี่ยอยู่ในช่วงสัปดาห์ละครั้งไปจนถึงเดือนละครั้ง อีกทั้งผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกก็แสดงออกมาในทิศทางเดียวกันด้วย ซึ่งการแสดงถึงความเคยชินในการดูดวงเหล่านี้ล้วนเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำไปสู่ในระดับที่ 4

5.3.4 ระดับที่ 4 Withdrawal

การดูดวงคือส่วนหนึ่งในชีวิต และไม่สามารถที่จะเลิกดูดวงได้อีกต่อไป ซึ่งในบางครั้งถ้ามีความกังวลหรือเรื่องที่ไม่สบายใจก็จะต้องรีบไปดูดวงในทันที ซึ่งถ้าไม่ได้ไปดูดวงก็จะมีจะรู้สึกนอนไม่หลับ กระสับกระส่าย ไม่สบายใจ จนในที่สุดก็ต้องหาเวลาเพื่อที่จะไปดูดวงให้ได้ ซึ่งเมื่อได้ดูดวงแล้วนั้นอาการเหล่านี้จะลดลงไปในทันทีอย่าง เช่นกรณีของเอ ที่กล่าวไว้ว่า

“...เคยไม่อยากไปดูดวงเพราะทำให้รู้สึกไม่เป็นตัวของตัวเองเพราะดูดวงมากเกินไป โดยหยุดดูดวงไปประมาณ 1 เดือนก็เกิดความรู้สึกอยากดูดวงขึ้นมาอีก เพราะเคยชินกับการดูดวง เช่น เรื่องการทำงาน อยากเปลี่ยนงานแต่ไม่มีเพื่อนคู่คิด อีกร้อยก็ไม่มั่นใจที่จะปรึกษาใครและไม่เชื่อมั่นในคำตอบที่ได้รับ ทำให้นอนคิดวนเวียนอยู่ในหัวหลายต่อหลายคืนทำให้นอนไม่หลับ เครียด ไม่สบายบ่อยและกังวลใจหนักมากกว่าเดิม อาการเป็นแบบนี้อยู่หลายสัปดาห์จึงตัดสินใจไปดูดวงเหมือนเดิม เพราะอีกด้านหนึ่งนั้นเกิดความเคยชินกับการดูดวงด้วยเป็นคนที่ชอบดูดวงตั้งแต่เด็ก ๆ ทั้งก็เชื่อเรื่องการดูดวงมาตลอดจนกระทั่งปัจจุบันไม่ว่าจะเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นก็จะเลือกที่จะดูดวงจนเกิดความเคยชินเป็นเพราะว่าเราคิดว่าหมอดูเป็นเหมือนที่ระบายสำหรับชีวิตเราได้ เรากลัวที่จะพูดระบายเรื่องต่างๆ รวมถึงข้อมูลส่วนตัวของเราให้กับหมอดูได้รับรู้อย่างสนิทใจ...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

จากที่เอได้กล่าวนั้นแสดงอาการทางร่างกายทันทีเมื่อไม่ได้เข้าไปดูดวงตามที่ต้องการ แสดงให้เห็นว่าการดูดวงคือส่วนหนึ่งในชีวิตของเอที่ขาดไม่ได้ ซึ่งถ้ามีความกังวลใจหรืออยากรู้เรื่องอะไรแล้วไม่ได้ไปดูดวง ก็จะมีอาการทางร่างกายในทันที สอดคล้องกับบีที่มีอาการเช่นเดียวกับเอ

โดยปีได้บอกเล่าถึงอาการที่เมื่ออยากไปดูดวงแล้วไม่ได้ไปก็จะมีอาการทางร่างกายทันที โดยปีได้กล่าวไว้ว่า

“...ก็จะมีอยู่ช่วงหนึ่งที่ชอบดูดวงหนักๆ นั่งถามเพื่อนๆ นั่งรีวิวเองก็คือ ในช่วงที่เครียดจริงๆ จะนัดกับเพื่อนๆ หาที่ดูดวง เช่น พัทยา จันทบุรี พิษณุโลก ก็ไปมาหมดแล้วตอนจะไปจะมีความรู้สึกหงุดหงิด เพราะว่าอยากถึงที่หมายไวๆ อยากหาหมอ อยากดูดวง บางครั้งก็ถึงขั้นไม่นอนเลยในวันที่จะออกเดินทาง ตื่นแต่ใจนอนไม่หลับเป็นประจำ...เพราะว่าระยะทางไกล บวกกับการติดต่อสื่อสารกับหมอกว่าจะโทรนัดวันได้ กว่าจะนัดเวลาได้ กว่าจะได้คิว ก็ต้องใช้เวลามากพอสมควร ซึ่งเมื่อได้วันและเวลามาพร้อมแล้วก็ดีใจเป็นพิเศษ...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

จะเห็นได้ว่าอาการของปีนั้นไม่ได้มาจากจากเอไม่มากนัก โดยจะมีอาการทางร่างกายในทันทีที่ไม่ได้ไปดูดวงเมื่อมีความต้องการ แต่สำหรับซินนั้นจะไม่ได้มีอาการมากเท่ากับเอและปี แต่ในกรณีของซินนั้นก็อยู่ในขั้นที่ไม่สามารถเลิกดูดวงได้ซึ่งไม่ได้แสดงอาการทางร่างกายเหมือนกับเอและปี ในทันที เมื่อรู้ว่าการที่ดูดวงบ่อยๆ ไม่ทำให้เกิดผลดีกับตนเองจากการที่เพื่อนสนิทคนและรอบข้างบอก จึงทำให้ซีเลิกดูดวง แต่การเลิกดูดวงสำหรับซินนั้นทำได้เพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ท้ายที่สุดแล้วก็ไม่สามารถอดทนกับการเลิกดูดวงได้ โดยซินนั้นถ้ามีเรื่องทุกข์ใจแต่ไม่ได้อยากไปดูดวงในทันที แต่ว่าถ้ามีปัญหาชีวิตที่สะสมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนตนเองนั้นมีความเครียดที่อยู่ในระดับที่สูงมากที่สุดท้ายก็จะนึกถึงหมอดูเป็นอันดับแรก โดยซีได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...ในตอนนั้นมีความรู้สึกเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งแล้วว่าการดูดวงจะเป็นจริงแต่ในใจก็ยังเชื่อมากกว่าไม่เชื่อ เพราะจากในสมัยนั้นหมอดูก็ทำนายเรื่องของเราไว้แล้ว ก็เป็นไปตามคำทำนาย ในช่วงนั้นก็พักจากการดูดวงประมาณ 3 – 4 เดือน ด้วยเพราะต้องอ่านหนังสือเรียนหนัก เครียดด้วย กลัวจะสอบตก ช่วงนั้นก็ทะเลาะกับแฟนบ่อยด้วยอยู่คนเดียวก็ร้องไห้ เพื่อนๆ ก็เบื่อกับฟังเรื่องของเรา แล้วก็เลยไม่อยากให้คนอื่นมาเครียดเพราะเราด้วย ท้ายที่สุดก็นึกถึงว่าควรจะไปดูดวงเพื่อเรื่องต่างๆ จะดีขึ้นจึงไปดูดวงอีกครั้ง ที่ทำพระจันทร์...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

ในส่วนของคิวนั้นที่เชื่อในเรื่องการดวงโดยใช้ศาสตร์ตัวเลข อีกทั้งยังทำงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายติดต่อประสานงานและใช้โทรศัพท์เป็นหลักในการทำงานจึงคิดว่าศาสตร์ตัวเลข ทั้งเลขโทรศัพท์เลขทะเบียนรถ เลขบัญชีธนาคาร ต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับตัวเองที่จะทำให้ส่งผลด้านบวกแก่ตนเองได้ หากไม่ได้ใช้บริการดวงก็จะเกิดความไม่มั่นใจ และทุกครั้งที่มีการตัวเลขเข้ามาเกี่ยวข้องจะต้องไปดูดวง ดังที่คิวก้าวไว้ว่า

“...เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อที่ทำงาน และเบอร์ส่วนตัวเลขทะเบียนรถ และเลขบัญชีธนาคาร ทุกครั้งต้องไปดูดวงนะ...ต้องเลือกความหมายที่ดีและตรงกับเราจะได้มีชีวิตที่ดีเป็นสิริมงคล อย่างเช่นเบอร์โทรศัพท์ตอนลูกซื้อมาให้ก็ไม่ได้ใช้ไม่ได้เรื่อง ไม่ดี (น้ำเสียงบ่งบอกว่าไม่ชอบ) ความหมายไม่ดี ต้องหาความหมายของเลขก่อน ปรัชญาหมอดูที่เราดูอยู่ประจำก็จะดีคือจะมีแต่สิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิตเรามั่นใจได้เลย...แต่ก็ยากนะกว่าจะหาเลขที่ชอบเจอ บางทีเป็นวันๆ กว่าจะได้ทั้งเหนื่อยทั้งเพลีย บางทีก็บอกตัวเองว่าต้องทำขนาดนี้เลยหรือ แต่ก็หาเลขพวกนั้นมาจนได้...”

(คิวนามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

จากทั้ง 4 กรณีจะเห็นได้ว่าจะมีระดับอาการที่แสดงมาทางร่างกายที่แตกต่างกันออกไป โดยเอและบีนั้นจะมีอาการทางร่างกายในทันทีที่อยากไปดูดวงแล้วไม่ได้ไป แต่สำหรับซีนั้นจะไม่แสดงอาการในทันที แต่จะค่อยๆ สะสมความเครียดให้ถึงจุดที่ตนเองคิดว่าไม่สามารถหาทางออกได้อีกแล้ว เพราะปัญหาชีวิตที่รุมเร้านั้นมีหลายเรื่อง ส่วนคิวนั้นแสดงผ่านน้ำเสียงออกมารับรู้ได้ถึงที่ไม่ชอบและไม่ต้องการ สุดท้ายก็จะเลือกไปหาหมอดูเป็นอันดับแรก เพื่อทำให้ความทุกข์เหล่านั้นคลายลงไปซึ่งสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดวงใน ที่กล่าวว่า ผู้เสพติดดวงนั้นจะแก้ปัญหาและหาทางออกให้กับตัวเองโดยขอคำปรึกษาจากหมอดูเพื่อให้หมอดูช่วยแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากผู้ให้บริการดวงทั่วไปคือ เลือกที่จะแก้ไขปัญหาและหาทางออกให้กับตัวเองโดยการขอคำปรึกษาจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และผู้ที่ตนเองนับถือ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้เสพติดดวงนั้นมีความเชื่อมั่นในตัวหมอดู (Jaroenkitboworn Kandaporn, 2010) มีการนับถือหมอดูเป็นครูอาจารย์ และสังคมได้ให้ความเคารพและยกย่องเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการทำงานจึงเลือกที่จะปรึกษาหมอดูโดยการใช้บริการดวงเป็นสิ่งแรก ซึ่งการเกิดพฤติกรรมเช่นนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับที่ 5

5.3.5 ระดับที่ 5 Conflict

เป็นระดับที่เกิดความขัดแย้งในความคิดของตนเอง โดยถึงแม้ว่าจะรู้ว่าการดูดวงนั้นมีค่าทำนายที่ไม่แน่นอนเสมอไป มีถูกบ้าง ผิดบ้างอีกทั้งยังทำให้ตนเองมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนที่เพิ่มขึ้นซึ่งหากดูความที่ในการใช้บริการดูดวงของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงในแสดงให้เห็นว่ามีการใช้บริการดูดวงเฉลี่ยตั้งแต่สัปดาห์ละครั้งไปจนถึงเดือนละครั้งซึ่งเป็นการดูดวงที่สูง ซึ่งแทนที่เงินเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในทางอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองในระยะยาว เช่น การเก็บออม แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะเลิกดูดวงได้ เพราะการดูดวงนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนเองไปแล้วนั่นเอง ดังเช่น เอมี่ได้กล่าวที่ได้กล่าวเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่เพิ่มขึ้นจนอาจจะส่งผลกระทบต่อตนเองในอนาคตไว้ว่า

“...บางครั้งดูดวงมากกว่า 3 ครั้ง 3 หมอดูเพื่ออยากรู้ว่าหมอจะพูดตรงกันหรือไม่ซึ่งสรุปว่าก็มีความแตกต่างกัน และมีความเหมือนกันในการทำนายแต่ละเรื่องจะไม่ดูดวงที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ เช่น หมอดูที่ปู่เสื่อข้างถนน หรือดูจากพฤติกรรมของหมอที่ดูแล้วว่าไม่มีความน่าเชื่อถือ เช่น การแต่งกาย คำพูดคำจา น่าเสียง อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทำนายเป็นอันขาด เพราะรู้สึกเสียดายไม่น่าจะได้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์กับตนเอง อีกทั้งหมอดูที่เป็นหมอดูเดาก็มีอยู่จำนวนมาก ฉะนั้นก็ต้องเลือกดูอย่างละเอียด และเหตุผลที่ศึกษาแหล่งที่มาของการดูดวงไม่ว่าจะเป็นจากเพื่อน หรือจากในอินเทอร์เน็ตอย่างถี่ถ้วนก่อนไปดูดวงและยึดจากความแม่นยำของคำทำนายเป็นหลักนั้นเพราะว่า ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าค่าดูดวงนั้นถือได้ว่ามีราคาที่แพงขึ้นในอดีตโดยเมื่อก่อน ดูดวงแต่ละครั้งจะไม่เกิน 100 บาท ซึ่งเงินหนึ่งร้อยบาทในสมัยนั้นถือว่ามากแล้ว ส่วนในปัจจุบันนี้ราคาค่าดูดวงก็มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เข้ากับคนได้ทุกระดับ มีตั้งแต่ถูกไปถึงแพงโดยส่วนตัวนั้นจะเลือกดูดวงที่ไม่แพงมากจนเกินไปครั้งละประมาณ 300 ถึง 500 บาท...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

“...ถึงราคาค่าดูดวงที่แพงขึ้นเรื่อยๆ ไม่มีผลต่อการเลิกดูดวงการดูดวงเป็นสิ่งที่ทำให้เรามีความสุขเป็นทางออกหนึ่งสำหรับผู้ที่ขาดที่พึ่งในส่วนที่ขาดหายไปให้กลับมามีพลังอะไรบางอย่างที่สามารถต่อสู้กับปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตเราได้เป็นอย่างดี หากมองย้อนไปข้างบนจากที่บอกว่าเราเลือกแหล่งที่มาจากรับรู้แนะนำจากเพื่อนที่บอกต่อมาและจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองว่าหมอดูท่านนี้

ทำนายตรง แม่นยำ ถึงหากราคาจะแพงเพียงใดเมื่อสามารถแลกกับคำถามในใจที่เราไม่กล้าตอบ เพื่อแลกกับความกระจางใจ เพื่อแลกกับสภาพจิตใจที่ดีขึ้น เพื่อแลกกับสิ่งที่สามารถแนะนำแนวทางของเราได้ในชีวิต เรายอมจ่ายเพื่อที่จะให้ได้ความสุขนั้นมา...แต่อีกอย่างหนึ่งเราก็ต้องประเมินระดับรายได้ของเราไว้ด้วย ถ้าหากแพงจนเกินไปเราก็จะใช้วิธีการเก็บเงินวันละ 100 บาท ครบเมื่อไรก็ค่อยไปดู โดยราคาที่เคยดูดวงแพงที่สุด คือ 1500 บาทต่อครั้ง ซึ่งถือว่าแพงใช้เวลาเก็บเงินอย่างจริงจัง 15 วัน เพื่อดูดวง...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าเอนั้นยอมจ่ายค่าดวงที่แพงมากเพื่อแลกกับความน่าเชื่อถือของหมอดู โดยเอนั้นคิดว่าหมอดูที่มีราคาแพงนั้นนอกจากจะแม่นยำแล้ว ยังสามารถช่วยตอบสนองในด้านจิตใจของตนเองได้ดีอีกด้วย ทำให้ตนเองกล้าจะตัดสินใจหรือแก้ปัญหาชีวิตได้ดีมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับบี ซึ่งถึงแม้จะมีค่าใช้จ่ายในการดูดวงในแต่ละครั้งที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อตนเองได้ ถึงแม้คนรอบข้างจะพยายามเตือนแล้ว แต่บีก็ไม่ยอมฟังและยังดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าหมอดูคนนั้นจะคิดค่าบริการแพงเท่าใด บีก็จะยังดูเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านจิตใจที่ตนเองต้องการ โดยบีเชื่อว่าหมอดูนั้นจะสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ให้บีได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยบีได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...เมื่อไปดูดวงที่หนึ่งแล้วก็จะไม่ไปดูดวงที่เดิมอีกจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพราะเชื่อว่ามีหมอดูจำนวนมากที่สามารถทำนายอนาคตของเธอได้ดีกว่านี้และคิดว่า การไปดูดวงแต่ละครั้งนั้นคำตอบที่ได้จากการดูดวงนั้นคิดว่ามันยังไม่เป็นที่น่าพอใจไม่ถูกใจบ้าง ไม่ตรงบ้าง ไม่เชื่อในเรื่องนี้บ้าง จึงต้องดูหลายๆที่หลายๆหมอดูต่อไปเรื่อยๆ ข้อดีของการดูดวง คือ ได้รู้สิ่งที่ไม่ดีล่วงหน้า ได้หาวิธีจัดการสิ่งเหล่านั้น แก้ไขให้มันเป็นเรื่องดีๆ สำหรับชีวิตเราแล้วชีวิตเราก็จะมีแต่สิ่งดีๆ เข้ามา ข้อเสียคือ เสียเวลามาก และเสียเงินในการดูบ่อยๆ แต่ก็ไม่เคยคิดจะเลิกดูดวง ถึงแม้ว่าเพื่อนจะทักว่าดูบ่อยๆ มันจะไม่ดีกับตนเองแต่ก็ไม่เชื่อ เพราะการดูดวงมีผลต่อชีวิตและการดูดวงก็ทำให้เข้าใจตัวเองมากขึ้นในสิ่งที่เราไม่มั่นใจ ไม่เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัว...”

(บี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

สำหรับขึ้นถึงแม้การคำนวณจากการดูดวงในบางครั้งจะไม่ตรงกับชีวิตของตนเอง รวมไปถึงคำทำนายในอนาคตที่ไม่ต้องถูกของหมอดู แต่ซีก็จะยังคงดูดวงต่อไป โดยพยายามหาหมอดูจากที่อื่นที่คิดว่ามีความแม่นยำ โดยอาจจะฟังจะคำบอกเล่าของงเพื่อนฝูงบ้างหมอดูที่ไหนที่ว่าแม่นยำไม่ว่าจะราคาแพงแค่ไหน หรือว่าต้องเสียค่าเดินทางไปแพงแค่ไหนซีก็จะยอมจ่ายเพื่อแลกกับคำทำนายที่ถูกต้องแม่นยำตรงตามที่ต้องการ โดยซีได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...ผลจากการดูดวงในครั้งแรก เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการดูดวงในครั้งต่อๆ มา และเริ่มถามเพื่อนๆว่าที่ไหนมีที่ดูดวงแม่นยำ ในวันหยุดก็จะพากันไป ล่ำลุด ชวนเพื่อนๆ ไปดูดวงที่เชียงใหม่ เพราะจากเสียงเล่าขานคำล่ำลือ ก็เลยชวนกันไป ค่ำรถ คำน้ำมัน เสียเท่าไรก็ช่วยกันหารออก หมดไปเกือบคนละหนึ่งพันบาทได้ แต่เมื่อไปเจอหมอดูแล้วก็เชื่อ ในตอนนั้นมันรู้สึกศรัทธามากๆ เชื่อทุกอย่างที่หมอดูทำนายด้วยความที่ไกล ชื่อเสียงของหมอดูจากผู้แนะนำต่อมา ก็ยังทำให้เราปักใจเชื่อแบบสนิทใจเลยในตอนนั้น ซึ่งหมอดูที่เชียงใหม่จะเป็นหมอดูแก๊งๆ พูดซ้าๆ เราก็จดคำทำนายเหล่านั้นมาจากนั้นพับเก็บใส่กระเป๋าตั้งทันที ในตอนนั้นค่าดูดวง 300 บาท ซึ่งถือว่าแพงแต่ก็อยากดูจึงยอมจ่ายเงิน หลังจากดูดวงครั้งนี้ก็เริ่มเชื่อหมอดูมาตลอดไม่ว่าจะทำอะไรหรือจะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องดูดวงเพื่อเป็นตัวช่วยให้เราอยู่เสมอ...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

“...แต่ก็มีที่ดูดวงแล้วมีความรู้สึกที่ไม่ตรงกับชีวิตเรา คือ ล่ำลุดประมาณ 2 เดือนที่แล้วได้ดูดวงผ่าน ไลน์ (LINE) ซึ่งเจ้าของไลน์ (LINE) เป็นหมอดู โดยเอาชื่อ วัน เดือน ปีเกิด ส่งไปแล้วจะทำนายให้ เสียค่าดูดวง 99 บาทต่อครั้ง โดยโอนเงินผ่านธนาคารที่มีข้อมูลไว้ให้ หลังจากนั้นก็รอประมาณ 15 นาที หมอดูก็จะตอบไลน์ (LINE) พร้อมคำทำนายกลับมาบอกทั้งวิธีแก้เคล็ด เสริมดวง สร้างความเป็นสิริมงคลต่าง แต่เมื่อเราอ่านคำทำนายนั้นแล้วมีความรู้สึกไม่ตรงกับเราเลยสักนิด และเราก็ไม่อยากจะเชื่อแล้วก็ไม่ดูดวงผ่านช่องทางนี้อีกเลย แล้วก็พยายามหาที่ดูดวงอื่นๆ ต่อไป...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

ในส่วนของคิวนั้นยังมองว่าการดูดวงของตนนั้นจะทำให้เกิดสิ่งที่ดีเข้ามาในชีวิต ทั้งทางด้านอาชีพและเรื่องส่วนตัวจึงทำให้เห็นว่าคิวนั้นมีความพยายามที่จะได้ตัวเลขเหล่านั้นมาตาม คำแนะนำของหมอดู แม้ว่าจะเหนื่อยทั้งร่างกายและเสียเงินเป็นจำนวนมากก็ยอม ดังที่คิวนั้นได้กล่าวไว้ ว่า

“...หลังจากดูดวงเสร็จหมอดูแนะนำ ก็จะเริ่มจัดการทันที ดูทั้งทาง อินเทอร์เน็ตที่ขายเบอร์สวย เบอร์สิริมงคล หรือตามศูนย์บริการต่างๆ เพื่อให้ได้มา แต่สิ่งที่น่าคิดอยู่อย่างหนึ่งคือ ราคาของเบอร์โทรศัพท์ที่เป็นเลขสวย เลขสิริมงคล ก็แพงมาก ราคามีตั้งแต่หนึ่งพันถึงแสนบาทเลยนะ แต่เราก็เอาราคาช่วง 3 - 5 หมื่น ต่อเบอร์ เอาที่เราชอบที่รวมเลขแล้วได้ตามที่หมอดูบอกก็ซื้อ...”

(คิวนามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

ในส่วนของคิวนั้นจบลงที่ขั้นที่ 5 เพราะปัจจุบันก็ไม่ได้เข้ารับการดูดวงอีกแล้ว ด้วยกิจการ ภาระหน้าที่หลายอย่างจึงไม่มีเวลาไปดูดวง แต่สะท้อนให้เห็นในมุมมองหนึ่งว่า ศาสตร์การดูดวงช่วยเป็นเข็มทิศนำทางและนำพาสิ่งดีๆ เข้าสู่ตัวเราได้ ดังที่ คิวนั้นได้กล่าวไว้ว่า

“...แต่ว่าตอนนี้ก็เบาๆ เรื่องนี้ลงไปเยอะเพราะค่อนข้างเข้าที่เข้าทางในทุก เรื่องแล้ว เราใช้ศาสตร์พวกนี้ (ศาสตร์ตัวเลข) เป็นสิ่งนำทางให้กับชีวิตเรา เมื่อได้ดี แล้วก็ควรจะมุ่งทำหน้าที่ในส่วนนั้นให้ดีจะดีกว่า...ส่วนเบอร์โทรศัพท์สวยๆ เบอร์สิริมงคลความหมายดีหลายๆ เบอร์ 20 เบอร์ได้ ก็ทยอยขายในเน็ตบ้าง ขายให้เพื่อน ร่วมงานบ้างหมดไปแล้ว...”

(คิวนามสมมุติ, 13 กุมภาพันธ์ 60)

เห็นได้ว่าจากทั้ง 3 กรณีศึกษามีลักษณะที่เหมือนกันทุกคน คือถึงแม้จะรู้ว่าการ ดูดวงนั้นจะทำให้ตนเองเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น จนอาจจะส่งผลต่อชีวิตของตนเองในระยะยาวรวมถึง บางครั้งการดูดวงก็ไม่ได้มีคำทำนายที่แม่นยำ แต่ด้วยเพราะทั้ง 3 กรณีศึกษานั้นเป็นผู้ที่ไม่มีความ มั่นคงในด้านจิตใจ เวลามีปัญหาชีวิตมักจะไม่ปรึกษาคนรอบข้างหรือหาทางออกด้วยตนเอง แต่จะเข้าไปหาหมอดูทันทีที่ตนเองรู้สึกว้าวุ่น เพื่อต้องการได้รับการตอบสนองทางด้านจิตใจในแบบที่ตนเอง ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะตามมาได้ในภายหลังจากค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยถ้าทั้ง 3 กรณีได้รับคำทำนายที่ไม่แม่นยำมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ต้องหาที่ดูดวงที่อื่นมากขึ้น

เพื่อให้ได้มาซึ่งคำทำนายที่ถูกต้องตรงตามความต้องการของตนเอง ซึ่งสิ่งที่จะตามมาคือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งการเกิดพฤติกรรมเช่นนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับที่ 6

5.3.6 ระดับที่ 6 Relapse

ในระดับนี้จะเป็นระดับที่ผู้เสพติดการดูวงอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถเลิกดูวงได้อีกต่อไป เปรียบได้กับผู้ที่ดียาเสพติดที่พยายามจะเลิกแต่ก็จะมีอาการข้างเคียงที่ทำให้ไม่สามารถเลิกได้ ซึ่งถ้าไม่ได้รับการบำบัดที่ถูกต้องก็จะกลับเข้าสู่วงจรของการเสพยาอีกครั้ง เช่นเดียวกับผู้ที่เสพติดดูวงที่ถึงแม้พยายามจะเลิกดูวงแต่ก็ไม่สามารถที่จะเลิกได้ยิ่งพยายามเลิกเท่าไรก็ยิ่งทำให้ตนเองมีความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น ดังเช่นกรณีของเอที่เคียดคิดจะเลิกดูวงแต่ก็ไม่สำเร็จ สุดท้ายก็ต้องกลับเข้าสู่วังวนของการดูวงอีกเช่นเคย โดยเอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...เคียดคิดที่จะเลิกดูวงหลายรอบแล้ว และเคยพยายามที่จะหยุดทุกอย่าง พยายามที่จะเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนใหม่ เช่น ปรึกษาเพื่อน พ่อแม่ เวลาที่เกิดปัญหา แต่บางเรื่องมันเป็นเรื่องที่เราต้องคิด ตัดสินใจเอง เราก็ไม่สามารถทำออกมาได้ดี...เคยไม่ดูวงมาประมาณ 6 เดือนสุดท้ายแล้วเรามานั่งคิดอีกรอบคิดกับตัวเองอยู่กับตัวเองสิ่งที่เกิดขึ้นในการที่เราชอบไปดูวงเป็นเรื่องส่วนตัวที่เราทำแล้วไม่ทำให้ครอบครัว หรือแม้แต่สังคมเดือดร้อนแต่อย่างใดเลย เราจึงกลับไปดูวงใหม่และปัจจุบันก็เป็นเช่นนี้ และมีหมอดูที่เป็นหมอดูประจำตัวถึง 3 ท่าน ชีวิตของเราไม่ได้แย่เลย การไปดูวงถือว่ามาช่วยเติมเต็มให้กับชีวิตของเราได้เป็นอย่างดีทั้งทางด้านหน้าที่การงาน การศึกษา รวมถึงเรื่องต่างๆไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วย...”

(เอ นามสมมุติ, 15 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าเอนั้นเคยมีความพยายามที่จะเลิกดูวงแล้วแต่ก็ยังไม่เป็นสำเร็จ เพราะเอเชื่อว่าสิ่งที่ตนเองได้ทำอยู่นั้นไม่ได้ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน แต่การดูวงนั้นยังช่วยตอบสนองได้ด้านจิตใจของตนเองได้ดีอีกด้วย สุดท้ายเอก็ต้องกลับสู่วังวนของการดูวงอีกเช่นเคยเช่นเดียวกับปีที่เคยมีความพยายามที่จะเลิกดูวงแล้ว อีกทั้งเมื่อพยายามที่จะเลิกแต่กลับพบว่าทำให้ตนเองนั้นมีความอยากดูวงเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมขึ้นไปอีก โดยเอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...บางครั้งก็มีความพยายามที่จะเลิกแต่ไม่เป็นผลและอาจจะทำให้เกิดการอยากดูดวงมากกว่าเดิมปัจจุบันก็ยังคงหาสถานที่ดูดวงใหม่ๆ อยู่เสมอเหมือนเป็นกิจกรรมของตัวเองในวันว่าง ในช่วงเวลาที่มีปัญหา ท้อแท้หรือกลัวใจ ก็จะทำที่ดูดวงต่อไปเรื่อยๆ จะใกล้หรือไกลถ้ามีโอกาสก็จะไปทุกที่และถามถึงว่าในตอนนี้อะไรอยากดูดวงมากกว่าเดิมหรือไม่ บ๊อบอกกับเราว่าอยากดูมากกว่าเดิม เมื่อก่อนไม่ค่อยมีเวลาเท่าช่วงนี้ คือเวลาว่างก็จะชอบกิน เที่ยว แล้วก็ดูดวงเป็นแบบนี้มาตลอด...”

(ปี นามสมมุติ, 21 พฤศจิกายน 59)

เช่นเดียวกับซีซึ่งก็มีความพยายามที่จะเลิกจากการดูดวงมาแล้วเช่นกัน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ โดยมีอยู่ช่วงหนึ่งที่พยายามจะเลิก โดยยิ่งพยายามจะเลิกยิ่งเครียดมากขึ้นกว่าเดิม เพราะเคยใช้การดูดวงเพื่อระบายความทุกข์ในจิตใจจากการเข้ารับบริการดูดวง ซึ่งจากการคำทำนายก็สามารถทำให้ตนเองมีความสบายใจมากขึ้น รวมไปถึงเห็นแนวทางที่จะแก้ปัญหาของชีวิตมากขึ้นตามไปด้วย โดยซีได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...จะมีก็ตอนที่ไปดูดวงที่ท่าพระจันทร์ เพราะที่นี้ใกล้มหาลัยใกล้ที่พัก เดินทางสะดวกจึงไปดูดวงบ่อยมากกว่าที่อื่น ด้วยความที่ดูดวงบ่อยแล้วชอบนำมาเปรียบเทียบแล้วจืดใส่กระดาษไว้เมื่อเวลาผ่านไปก็จะเอาออกมาเปิดอ่าน ซึ่งก็ทำให้รู้ว่าหมอดูที่ท่าพระจันทร์ก็ทำนายไม่ค่อยตรงกับตัวเองเท่าไร จึงหาที่ดูดวงอื่นๆ ต่อ ซีบอกว่าการไปดูดวงแต่ละครั้งถ้ามันไม่แม่นยำจะทำให้รู้สึกหดหู่ใจเป็นอย่างมาก... หลังจากเรียนจบก็จะดูดวงบ่อยมากขึ้น เงินก็เสียไปไม่น้อยกับค่าดูดวง “ความคิดที่จะเลิกดูดวงเคยมีเข้ามาในหัวแต่ก็อดใจไม่ได้ เพราะเคยดูจนชินไปแล้วหากไม่ได้ดูก็คิดมากกว่าเดิม” และในช่วงนั้น เป็นช่วงที่ลาออกจากงาน ในตอนนั้นได้สมัครงานไปหลายที่และอยากได้งานอยากทำงานอยากมีเงิน ช่วงนั้นก็อยู่ในช่วงที่เครียดมาก ต้องยอมรับว่าสับสนในความคิดเกือบทุกอย่าง สติไม่ค่อยมีแล้วในตอนนั้นในใจก็คิดอย่างเดียวอยากจะทำดูดวงและต้องไปดูดวงให้ได้โดยติดต่อให้เพื่อนๆ ช่วยพาไปและเพื่อนๆ แนะนำและให้เบอร์โทรศัพท์ของหมอดูมาเพื่อติดต่อหมอดูโดยตรง หลังจากนั้นไม่นานเวลามีปัญหาอะไรก็ตามก็จะโทรหาหมอดูเพื่อหาวันว่างไปเจอ หรือให้หมอดูมาดูดวงถึงที่บ้านเลยในบางครั้ง...”

(ซี นามสมมุติ, 22 พฤศจิกายน 59)

เห็นได้ว่าการเลิกดูดวงนั้นสำหรับทั้ง 3 คน ถือว่าเป็นสิ่งที่ยากลำบากมาก เพราะทั้ง 3 คนใช้การดูดวงเพื่อบำบัดความทุกข์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งทั้ง 3 คนก็คิดว่าคนรอบข้างนั้นไม่สามารถให้คำตอบหรือให้แนวทางที่จะมาบำบัดความทุกข์ภายในจิตใจของตนเองได้ดีไปกว่าหมอดู เพราะฉะนั้นหมอดูจึงเป็นทางเลือกแรกเสมอเมื่อทั้ง 3 คนมีปัญหาชีวิตเกิดขึ้น ยิ่งพยายามจะเลิกก็จะยิ่งกลับเข้าสู่วังวนเดิม เพราะทั้ง 3 คนยังไม่สามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนการดูดวงในการบำบัดความทุกข์ทางจิตใจได้

จากการศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงในครั้งนี้นี้สามารถสรุปทั้งความเชื่อ การรับรู้และพฤติกรรมจากผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง สรุปได้ ดังนี้

1. เชื่อเรื่องโชคชะตา เรื่องลี้ลับที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

มีความเชื่อ ความศรัทธาและสนใจเรื่องการดูดวงมากเป็นพิเศษ ผู้ที่มีพื้นฐานความเชื่อในเรื่องโชคชะตาและเชื่อในสิ่งลี้ลับ มากเป็นพิเศษจนเกิดความศรัทธา เช่น เชื่อในตัวหมอดู เชื่อในศาสตร์คำทำนาย และเชื่อในคำทำนายทายทักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลจากการสำรวจจาก 10 กว่าปีที่ผ่านมาจนถึงในปัจจุบัน ทำให้เห็นว่าคนในสังคมไทยยังมีความเชื่อในโชคชะตา และใช้บริการดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และพื้นฐานของคนที่มีโอกาสเสี่ยงในการเสพติดดูดวงนั้นมาจากความเชื่อในเรื่องโชคชะตาและสิ่งลี้ลับ เพราะเชื่อว่าสามารถบอกอนาคตให้ได้ ซึ่งจากการศึกษา ผ่านมุมมองของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงยังสอดคล้องกันอีกด้วยว่า เชื่อเรื่องการดูดวงว่าเป็นข้อเท็จจริงและเป็นสิ่งลี้ลับที่สามารถเชื่อถือได้ ทำให้เห็นว่า ทำให้เกิดการปลูกฝังความเชื่อนี้จากสิ่งร่ำรอบข้าง เช่น จากพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัว จากเพื่อนฝูง ที่สะสมประสบการณ์มาแล้วนำมาเล่า บอกต่อ จนทำให้บุคคลนั้นคล้อยตามในความเชื่อนั้นได้ และหากเป็นคนที่ยังเชื่อในเรื่องโชคชะตา เช่น ผีสงฆ์ นางไม้ เทวดา ทรงเจ้า บูชาสิ่งศักดิ์และสิ่งลี้ลับก็จะทำให้เกิดความศรัทธาอย่างมากในสิ่งเหล่านั้นจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เช่น ใช้ชีวิตไปตามโชคชะตา ไม่เป็นอันทำงาน มุ่งหวังแต่สิ่งที่ยังมาไม่ถึง เป็นต้น

2. เชื่อคนง่าย

การเชื่อคนง่ายนั้นเป็นผลที่เกิดมาจากตัวเอง เพราะการเชื่อในสิ่งนั้นๆ มากเกินไป อาจทำให้ขาดการพิจารณาให้ถี่ถ้วน ในบางครั้งอาจเกิดจากการขาดทักษะและประสบการณ์ในการใช้วิจารณญาณ หรือขาดทักษะในการหลีกเลี่ยงจากอุบายต่างๆ จนทำให้เชื่อและคล้อยตามสิ่งเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น

3. ขาดความมั่นใจ (มีความอ่อนแอทางด้านจิตใจสูง)

จากผลศึกษาจากผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง สะท้อนให้เห็นว่าสาเหตุหนึ่งทีเลือกใช้บริการดูดวงก็คือ การขาดความไม่มั่นใจในตัวเองซึ่งเป็นเหตุทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการที่จะคิดหรือตัดสินใจกระทำการสิ่งใดต่างๆ ได้ จึงไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหรือความทุกข์เหล่านั้นได้อย่าง

สิ้นเชิง โดยจะมีอาการที่แสดงออกมาได้ชัดของการไม่มั่นใจ เช่น เครียด กังวล หดหู่ สีหน้าไม่สดใส และไม่เป็นตัวของตัวเอง การขาดความมั่นใจในอีกมุมมองหนึ่งนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นว่าอาจเกิดจากการขาดตัวอย่างของคนที่มีใจในตัวเองอย่างเหมาะสมในชีวิตจริง เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง คนรอบข้าง นั้นเป็นเพราะความอ่อนแอทางด้านจิตใจที่เป็นทุนเดิมของแต่ละคนอยู่แล้วหากเกิดสิ่งที่มากระทบกระเทือนจิตใจก็จะรู้สึกไม่ดีทันที เช่น ตกงาน สอบไม่ติด ออกหัก ก็จะทำให้เกิดความเครียดขึ้นซึ่งเป็นเหตุชักจูงที่อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของการเสพติดดูดวงได้

4. ขาดคนให้คำปรึกษา

สิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ที่ไม่สามารถสร้างความใกล้ชิดจากสภาพแวดล้อมที่พบเจอ(Duane Brown, 2001)เป็นเหตุทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกหรือแตกต่างไปจากคนอื่นหรือไม่สามารถแบ่งปันสิ่งต่างๆ กับผู้อื่นได้เต็มที่ จึงมองตนเองไม่มีค่า ขาดแรงผลักดันที่จะทำให้ตนเองมีพลังทางใจ ส่งผลทำให้เกิดความเครียดทำให้เกิดความรู้สึกว่าคนรอบข้างไม่สามารถปรึกษาได้ และชอบเก็บตัวอยู่คนเดียว ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง ด้วยเหตุนี้จึงมุ่งแสวงหาคนที่คอยเป็นเพื่อนคู่คิด เป็นที่ปรึกษา แนะนำสิ่งต่างๆ ให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นส่วนเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหายไปไว้เป็นที่พึ่งหรือที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับตนเอง(Fiedler, 1950)

5. อยู่ในสภาพสังคมที่มีการแข่งขันสูง (สังคมเมือง)

สังคมเมืองที่มีความหลากหลาย ทำให้ต้องปรับตัวในการใช้ชีวิตให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ พฤติกรรม รวมถึงความมั่นคงในหน้าที่ การงานซึ่งสังคมเมืองเป็นมีการแข่งขันสูง หากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ได้ก็จะทำให้เกิดความทุกข์ ส่งผลต่อจิตใจ เช่น เครียดจากที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน ภาวะเศรษฐกิจซบเซา ก็อาจทำให้ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่ต้องหันเหชีวิตไปพึ่งการดูดวงได้เช่นกัน

เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้เสพติดดูดวง ตามหลักแนวความคิดความเป็นเมือง สะท้อนให้เห็นว่าลักษณะของสังคมเมืองที่เกิดการอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นของคนจำนวนมาก ย่อมทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นในทุกด้าน ทั้งทางด้านเวลา ตำแหน่งหน้าที่ สภาพความเป็นอยู่ และความหลากหลายรวมถึงความสามารถในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจและทางด้านสังคม ทำให้คนจำนวนหนึ่งเกิดความเชื่อ ความศรัทธาในเรื่องลึกลับที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้เพื่อหวังให้ตอบโจทยความต้องการต่างๆ ให้เกิดความพึงพอใจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาภายหลัง ซึ่งทำให้เห็นชัดว่าผลจากความเชื่อ ความศรัทธา ในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและความคิดจนกลายเป็นผู้ที่เชื่อคนง่าย ขาดการไตร่ตรองโดยใช้สติในการวิเคราะห์ในสิ่งๆนั้น จนทำให้เกิดความเชื่อที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทางด้านพฤติกรรมนั้นได้แสดงออกมาอย่างชัดเจนว่าเกิดความไม่มั่นใจในตัวเองในการกระทำต่างๆ แสดงให้เห็นถึงการขาดความมั่นใจ ซึ่งอาจเกิดจาก ความเครียด ความไม่แน่นอนในชีวิต ความทุกข์และปัญหา

ความไม่สบายใจ ความสามารถในการปรับตัวในการใช้ชีวิตท่ามกลางความเป็นเมืองที่ต่ำ การขาดคนให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง และสภาพสังคมเมืองที่เกิดการแข่งขันเร่งรีบอยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดความอ่อนแอทางด้านจิตใจได้

5.4 ผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเสพติดดูดวงของผู้ที่ใช้บริการดูดวง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบจากการเสพติดดูดวง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวง และผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.4.1 ผลกระทบทางบวก จากการเสพติดดูดวง

- 1) มีที่พึ่งทางใจ และมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดปัญหา
- 2) มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น
- 3) มีที่ระบายในยามทุกข์ให้ลดลงได้ โดยมีหมอดูเป็นที่ปรึกษา รับฟัง และให้คำแนะนำในทางที่ถูกต้อง

- 4) เกิดความรู้สึกสบายใจและผ่อนคลายทางด้านอารมณ์

ผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวงนั้นยังสอดคล้องกันกับผลกระทบทางบวกทางด้านจิตวิทยาของ ดัสติน เซเลสดีโน (Dustin, 2012) ว่าการดูดวงนั้นช่วยให้คนที่ขาดความมั่นใจ ไม่มั่นใจในภูมิความรู้สึกมั่นใจ ปลอดภัยและมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น และทำให้ความรู้สึกมั่นใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เป็นอย่างดีและการดูดวงเป็นการให้คำปรึกษา โดยหมอดูนั้นอาจใช้เทคนิคพื้นฐานของการให้คำปรึกษา (ฟัง กระตุ้นความรู้สึก เสริมสร้าง ข้อเสนอแนะที่ดี กีดกันคนไม่ดี ให้คำแนะนำ) ให้ผู้เกิดความรู้สึกสบายใจ ลดการหวั่นไหวทางความรู้สึก และทางจิตใจได้เป็นอย่างดี และยังคงสอดคล้องกันกับจากผลการศึกษา ผลกระทบจากการดูดวงในมุมมองของผู้เสพติดดูดวงที่แสดงทัศนคติต่อผลกระทบทางบวกจากการดูดวงอีกว่า ผู้เสพติดดูดวงมองว่าการดูดวงในแต่ละครั้งนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีที่ปรึกษา มีผู้รับฟังปัญหา และเป็นเพื่อนคู่คิดในยามที่มีความทุกข์ได้ (ร้อยละ 35.0) อีกทั้งช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกันได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ 42.1) และยังคงเชื่อว่าหมอดูคือผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ ปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้ได้ (ร้อยละ 48.4)

5.4.2 ผลกระทบทางลบ จากการเสพติดดูดวง

- 1) ทำให้เสียสุขภาพทางจิต
- 2) มีความหมกมุ่นอยู่กับการดูดวงอยู่ตลอดเวลาจนไม่สนใจสิ่งรอบตัว ทำให้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมในการดำรงชีวิต
- 3) ทำให้วิถีในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้เป็นผู้ที่นั่งรอคอยและใช้ชีวิตไปตามโชคชะตา โดยไม่ลงมือกระทำสิ่งใดๆ เลย

4) ไม่สามารถจัดการกับอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้เพราะที่ผ่าน
มาพึ่งพาหมอดูมาโดยตลอด

5) ค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่สูงขึ้นอาจทำให้เกิดปัญหาทางการเงินได้

หากพิจารณาผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง นั้นยังสอดคล้องกันกับ
ผลกระทบจากการดูดวงของ (ชาติรี บานชื่น, 2542) ว่าหากเชื่อเรื่องของดวงมากเกินไปอาจทำให้ขาด
เหตุผลในการใช้ชีวิตและทำให้เสียหน้าที่การงานได้อีกทั้งยังทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเอง จะทำให้เกิด
ความทุกข์มากขึ้นกว่าเดิม และค่าใช้จ่ายในการดูดวงทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อในการดูดวงและ
สอดคล้องในทางจิตวิทยาของ ดัสติน เซเลสดีโน (Dustin, 2012)ว่าผลจากการดูดวงที่มากเกินไปอาจ
ทำให้เกิดความผิดปกติทางจิตและเป็นจะกลายเป็นผู้ที่ไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่น ความเชื่อระหว่าง
ผู้ใช้บริการกับหมอดูนั้นทำให้นำไปสู่ความเชื่อมั่น เชื่อใจ เกิดความศรัทธา และอาจจะทำให้เกิดความ
งมงายที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจโดยตรง รวมถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผิดปกติและนำไปสู่
ความกลัวได้ และยังสอดคล้องกันกับจากผลการศึกษา ผลกระทบจากการดูดวงในมุมมองของผู้เสพ
ติดดูดวงในข้อหนึ่งของผู้เสพติดดูดวงมองว่าผลกระทบจากการดูดวงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดต่อตนเองก็คือ
การดูดวงส่งผลทำให้เสียสุขภาพจิต (ร้อยละ 33.3) สะท้อนให้เห็นว่า การเสพติดดูดวงนั้นมีผลทำให้
เสี่ยงต่อการเสียสุขภาพจิตได้ กล่าวคือผลจากการเสพติดดูดวงนั้นทำให้เกิดการหมกมุ่นอยู่กับคำ
ทำนายจนไม่เป็นอันทำมาหากิน กลายเป็นผู้ที่เฝ้ารอคอยโชคชะตาเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังทำให้ขาด
ความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

สังคมเมืองที่เกิดหลากหลายในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้าน อาชีพ เพศ หรือ อายุ ต่างก็มีเรื่องหรือ
ปัญหาที่ทำให้เกิดความทุกข์ใจได้ทั้งสิ้น อาจเกิดจากภาวะความเครียดจากสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยการ
แข่งขัน เร่งรีบ ความกดดัน สภาพการทำงาน หรือปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น
เศรษฐกิจที่แย่ สภาพอากาศ มลภาวะ สิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาได้
ทั้งหมด เมื่อเกิดความหลากหลายขึ้นคนในสังคมก็มีตัวเลือกในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นมากขึ้นตามไป
ด้วยขึ้นอยู่กับว่าจะสอดคล้องกับบริบทของตน อย่างไร เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล
ตามผลการวิจัย ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

ความเชื่อ ทำให้เกิดความศรัทธาเรื่องดวงชะตา

จากความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทยที่เชื่อเรื่องการดูดวง การทำนายโชคชะตาและ
โหราศาสตร์จากอดีตที่ผ่านมาทำให้เห็นว่าการดูดวงนั้นสามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้เป็น
อย่างดี โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ประชาชนให้ความนับถือและศรัทธามากคือหมอดู ผู้ที่ใช้ศาสตร์ใน
การทำนายดวงชะตา ซึ่งอิทธิพลของความเชื่อตามหลักทางจิตวิทยา (สุนทรีย์ โอรัตนสถาพร, 2549)
ความเชื่อมีผลต่อพฤติกรรมเพราะเกิดการให้คุณค่าแล้วก็มีแนวโน้มที่จะเอนเอียงไปในพฤติกรรมนั้น

เมื่อเชื่อในสิ่งใดแล้วก็จะทำให้เกิดการรับรู้ที่เป็นไปเช่นนั้นด้วย (พระมหาสมณง ปัจโจปการี, 2553) คนส่วนมากเชื่อเรื่องและรับรู้ว่าการดูดวงในฐานะที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและแก้ปัญหาได้ และจากการศึกษาทำให้เห็นว่า การรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลของความเชื่อเรื่องการดูดวงที่สะสมมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลแล้วถ่ายทอดความเชื่อ การรับรู้เหล่านั้นผ่านรุ่นสู่รุ่น เช่น ปู่ ย่า พ่อ แม่ ซึ่งการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงทำให้ทราบว่า มุมมองของผู้ใช้บริการดูดวงเชื่อว่าการดูดวงเป็นเรื่องจริงเป็นข้อเท็จจริง ศาสตร์ของหมอดูมีการใช้หลักสถิติมาอ้างอิงในการทำนายและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (ร้อยละ 82.3) และยังเชื่อตามมาว่าการดูดวงยังถือเป็นสิ่ง ลึกลับ เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ (ร้อยละ 73.2) เพราะสามารถรู้คำตอบได้ล่วงหน้าตามหลักการทำนายของศาสตร์การดูดวงที่มีหลากหลายรูปแบบ สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากจะเชื่อว่าการดูดวงเป็นเรื่องจริงแล้วนั้นยังมองว่าเป็นเรื่องที่ลึกลับเพื่อใช้ในการทำนายอนาคตและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ ดังนั้นจากความเชื่อเรื่องการดูดวงที่สะสมมาทำให้มุมมองการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงเกิดความสัมพันธ์และแสดงแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันอย่างสิ้นเชิง

พฤติกรรมกรรมการดูดวง

มุมมองภาพรวมพฤติกรรมกรรมการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวง ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า ทางออกหนึ่งของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้นรูปแบบหนึ่งก็คือ คนจำนวนหนึ่งที่ยังคงพึ่งพิงและยังใช้บริการดูดวงและใช้ชีวิตเป็นไปตามโชคชะตา เพราะเชื่อว่าหมอดูคือผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาและช่วยลดระดับความทุกข์ที่มีให้ลดลงได้ เหตุผลหนึ่งที่ไม่ไปดูดวงเกิดจากความคาดหวัง และ 1 ใน 3 ของผู้ใช้บริการดูดวงเลือกไปดูดวงเมื่อมีความรู้สึกเครียด และต้องการที่พึ่งทางใจ ต้องการรับรู้เรื่องของอนาคตเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจ สะท้อนให้เห็นว่าสาเหตุจากความเครียดนั้นสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นเมืองที่กล่าวหาว่าปัญหาความคาดหวังและความเครียดที่เกิดขึ้นมาจากภาวะและสภาพการใช้ชีวิตท่ามกลางความเป็นเมืองนั้นคือ ปัญหาส่วนตัว ความโดดเดี่ยว ความรู้สึกไม่มีความหมาย ความวิตกกังวล และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม สภาพการณ์ที่ต้องเผชิญการบีบบังคับ เช่น การสูญเสียบุคคลที่รัก การถูกออกจากงาน การถูกปลดจากตำแหน่ง การสูญเสียความเป็นหนุ่มสาว สิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นให้บุคคลหันมาทบทวนการดำรงชีวิตของตนและตระหนักถึงความวิตกกังวลของการดำรงอยู่มากขึ้น

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) นั้นเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนยังให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางจิตใจที่จะเป็นฐานให้ชีวิตอยู่ได้แล้วยังทำให้คนเกิดสิ่งยึดเหนี่ยวในใจ ทำให้ไม่เกิดความฟุ้งซ่าน ไม่หวาดกลัว มีสติ และเมื่อเกิดการศรัทธาแล้วก็จะทำให้สิ่งที่เชื่อหรือศรัทธาอยู่นั้นขึ้นนำตนเองไปสู่หนทางที่ดีได้เมื่อบุคคลต่างมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วนั้นจะทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์ทั้งหมดว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นจะมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับจิตใจ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คนเกิดความต้องการในด้านต่างๆ เพื่อตอบสนอง

ทางด้านจิตใจและสังคมในสิ่งที่ขาดหายไป เพื่อให้เกิดความมั่นคง ความปลอดภัย การได้รับการยกย่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเชื่อและมุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงแนวมโน้มของผู้ใช้บริการดูดวงนั้นมองว่าการดูดวงนั้นเป็นข้อเท็จจริง ศาสตร์ของหมอดูมีการใช้หลักสถิติมาอ้างอิงในการทำนายและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้ (ร้อยละ 82.3) และยังเชื่อตามมาว่าการดูดวงยังถือเป็นสิ่งลึกลับ เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ (ร้อยละ 73.2) เพราะสามารถรู้คำตอบได้ล่วงหน้าตามหลักการทำนายของศาสตร์การดูดวงที่มีหลากหลายรูปแบบ

หากพิจารณาจากมุมมองด้านการรับรู้ตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ได้แสดงให้เห็นออกมาได้อย่างชัดเจนว่าการรับรู้ของผู้ใช้บริการดูดวงเป็นไปตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ทุกประการ สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้ใช้บริการดูดวงนั้นถูกรอบงำด้วยผลของบาร์นัม (Barnum) ทำให้เกิดความเชื่อในตัวหมอดูมากขึ้นกว่าเดิมถึงขั้นงมงายก็เป็นได้ เพราะตามหลักของบาร์นัม (Barnum) มองว่าคำทำนายของหมอดู หรืออาชีพที่เกี่ยวกับการทำนายทายทักทั้งหลายมีการใช้คำพูดคำทำนาย หรือบรรยายในลักษณะที่มีความเป็นสากลของคนส่วนใหญ่ ซึ่งคำพูดที่พูดออกไปยังไงก็มีความถูกต้องอยู่แล้ว ซึ่งในทางจิตวิทยามองว่าเป็นกลเม็ดที่มีผลเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ที่สนใจหรือเข้ารับคำทำนาย ซึ่งวิธีการในการทำนายมองว่าเป็นศาสตร์แห่งการทำนายที่หวานแหว่ ในการใช้คำพูดแต่ละครั้งนั้นส่วนมากจะมุ่งเน้นไปในทางแง่บวก แต่บางครั้งอาจมีในแง่ลบบ้างเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและต้องไม่เป็นคำพูดในแง่ลบที่รุนแรง เนื้อหาในการพูดหรือการทำนายนั้นจะเป็นเนื้อหาที่ไม่ค่อยชัดเจนและมีความคลุมเครือ โดยมีความหมายที่กว้างและกำกวมทำให้เกิดการตีความที่หลากหลายทำให้ผู้มาใช้บริการโยงเข้ากับเรื่องของตนได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการใช้คำพูดจำพวก “บ่อยครั้ง” เพราะถือเป็นคำที่ไม่เฉพาะเจาะจงและเป็นคำที่ให้โอกาสถูกมากกว่า ในส่วนของความแม่นยำในการทำนายนั้นมองว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำนายถูกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึก ความถูกต้อง ถ้ามีข้อความที่โดนใจอยู่แล้วนั้นก็ยากที่จะปฏิเสธในคำทำนายที่ผิดพลาดอื่นๆ ได้ ดังนั้นด้วยเหตุที่ผู้ใช้บริการดูดวงเชื่อว่าการดูดวงเป็นข้อเท็จจริงที่ใช้หลักสถิติในการทำนายให้เกิดความแม่นยำเชื่อถือได้และตกอยู่ในปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ก็ยิ่งส่งผลให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาในการดูดวงมากขึ้นเรื่อยๆ

เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ของการดูดวงนั้นสิ่งที่ทำให้เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ช่วยทำให้หายเครียด คลายความกังวลหุดหุงได้ อีกทั้งยังช่วยสร้างกำลังใจให้กับผู้ที่มีความทุกข์ทางใจลงได้มากกว่าครึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าทางออกของทางดับทุกข์มีทางเลือกที่หลากหลาย นอกจากใช้หลักศาสนาแล้วยังเชื่อว่าการดูดวงนั้นทำให้ความทุกข์ใจนั้นลดลงได้ เห็นได้ว่าคนส่วนมากยังต้องการหาที่พึ่งทางจิตใจ สุขภาพทางจิตถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิต การให้กำลังใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การได้รับคำปรึกษา แต่สิ่งที่อยู่เหนือกำลังใจเหล่านั้นคือความศรัทธา การได้รับคำแนะนำจากหมอดู ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นจิตแพทย์ของสังคมก็สามารถทำให้คนจำนวนหนึ่งมีที่พึ่งทางจิตใจในระยะเวลานึงได้ ถึงแม้ว่า

หมอดูจะไม่ได้รับการรับรองจากสถาบันใดก็ตามที่บอกว่าหมอดูสามารถเป็นที่ปรึกษาได้ แต่คนส่วนมากก็นิยมปรึกษา เข้าหาหมอดู เพราะสังคมไทยยังมองว่า การเข้าหาจิตแพทย์นั้นยังเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะคิดว่าคนรอบข้างจะมองว่าเป็นบุคคลที่มีปัญหาทางจิต เป็นโรคประสาท เป็นบ้า ซึ่งจริงๆ แล้วเป็นเรื่องที่ผิด มาจนถึงปัจจุบัน

ผลกระทบจากการดูดวง

1. ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง

ผลการศึกษาผลกระทบทางบวกจากการดูดวง โดยจากการเก็บแบบสอบถาม ผู้ใช้บริการดูดวง แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ผลกระทบทางบวกต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลกระทบทางบวกต่อตนเอง พบผู้ให้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า ทำให้ตนเองมีสติ มีเหตุผล รู้จักตัวเองมากขึ้นและทำให้มีความระมัดระวังเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 30.9) ซึ่งสอดคล้องกับ(ชาตรี บานชื่น, 2553)ที่ศึกษาถึงผลกระทบจากการดูดวงว่า การดูดวงถือเป็นเครื่องมือในการเตือนสติ ให้ระมัดระวังการใช้ชีวิตให้รอบคอบมากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า คำพูด คำทำนายของหมอดูยังคงมีบทบาทและความสำคัญต่อความรู้สึกนึกคิดและการประพฤติปฏิบัติของผู้ใช้บริการดูดวงได้เป็นอย่างมากจนเกิดเป็นความศรัทธาที่มีต่อตัวหมอดูที่ถือเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือจนเกิดความเชื่อในโชคชะตาที่จะช่วยทำให้ชีวิตสามารถเชื่อมโยงกันได้ในสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยความรู้สึกมั่นใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เป็นอย่างดี

1.2 ผลกระทบทางบวกต่อครอบครัว พบผู้ให้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกันของครอบครัวได้ (ร้อยละ 37.9) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ(Dustin, 2012)ว่าการดูดวงนั้นช่วยเสริมแรงทางบวก คือการดูดวงเป็นการส่งเสริมความคิดเชิงบวกที่มีอยู่ในตนเองทำให้ผู้ที่ขาดความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่น มั่นใจเพิ่มมากขึ้นได้

1.3 ผลกระทบทางบวกต่อสังคม พบผู้ให้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า อาชีพหมอดูมีผลต่อความคิด การกระทำและการตัดสินใจของคนในสังคมได้มากขึ้น (ร้อยละ 48.7) ในทางบวกนั้นทำให้เห็นว่า ศาสตร์การดูดวงรวมถึงคำพูดคำทำนายของหมอดูมีผลที่ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ซึ่งผลจากการสำรวจ(สวนดุสิตโพล, 2546) ยังทำให้เห็นแนวโน้มที่ชัดเจนอีกว่าคนในสังคมไทยมากถึง (ร้อยละ 86.66) หมอดูมีอิทธิพลต่อคนในสังคมไทย สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงผูกติดกับเรื่องของดวง โชคชะตา หรือโหราศาสตร์ซึ่งคนส่วนใหญ่เชื่อว่าหมอดูเป็นที่พึ่งทางใจได้ทางหนึ่งเหนียวแน่นที่เกิดปัญหาหรือความทุกข์ขึ้น

2. ผลกระทบทางลบจากการดูดวง โดยจากการเก็บแบบสอบถามผู้ให้บริการดูดวง แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ผลกระทบทางบวกต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลกระทบทางลบต่อตนเอง พบผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ทำให้เกิดความมึนงง การเชื่อในคำทำนายของหมอดูมากเกินไปกับสิ่งที่ยังมาไม่ถึงอาจทำให้เกิดการเสียดใจได้ (ร้อยละ 25.1) สอดคล้องกับผลของ(Dustin, 2012)ทางด้านจิตวิทยาที่มองว่า ผลทางลบจากการดูดวงนั้นทำให้ ไม่สนใจในสิ่งอื่นๆ จนทำให้เกิดความตื่นเต้นและสนใจในความลึกลับของการทำนายดวงเป็นอย่างมาก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองทำให้เป็นผู้ที่อยากรู้ อยากเห็น โชคชะตา ค้นหาเรื่องของอนาคตเพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความมึนงงจากการเชื่อในคำพูด คำทำนายของหมอดูจนมากเกินไปที่อาจนำไปสู่ขั้นการเสียดใจดูดวงได้ เพราะหากพิจารณาจากเกณฑ์การวัดการเสียดใจดูดวงของ Griffith's "Component" Model (Grall-Bronnec, 2015) นั้นยังทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าพฤติกรรมดูดวงที่มีความเสี่ยงที่ทำให้เกิดการเสียดใจดูดวงในระดับที่ 1 Salience คือ มีความสนใจในเรื่องของการดูดวงมากกว่าสิ่งใดสิ่งอื่น จนกลายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิต ซึ่งความสอดคล้องกันของผลการศึกษาในครั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าผลกระทบทางลบจากการดูดวงที่มีต่อตนเองนั้นอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การเสียดใจดูดวงได้ เพราะเกิดจากความมึนงงที่มากจนเกินไป

2.2 ผลกระทบทางลบต่อครอบครัว พบผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ทำให้เกิดความตื่นตระหนก หวาดกลัวกับคนในครอบครัวได้ หากหมอดูทุกเรื่องไม่ดี (ร้อยละ 30.2) เพราะการดูดวงเป็นการคาดหวังว่าสิ่งต่างๆ ที่คิดนั้นจะเป็นไปตามเป้าหมาย แต่เมื่อคำทำนายไม่ได้เป็นไปตามอย่างที่คาดหวังนั้นถึงเกิดการเสียการควบคุมในสิ่งๆ นั้นไป(ณัฐวุฒิ เผ่าทวี, 2560) จนทำให้เราไม่สามารถควบคุมสติได้จึงเกิดความวิตกกังวล ความตื่นตระหนก ทำให้กลายเป็นความหวาดกลัว (ชาตรี บานชื่น, 2553)ซึ่งอาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทในครอบครัว หรือทำให้เสียหน้าที่การงาน อาจทำให้เป็นผู้ที่เข้าสังคมได้ยาก

2.3 ผลกระทบทางลบต่อสังคม พบผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะถูกหลอกหลวงได้ เพราะเชื่อคนง่าย ขาดการคิดวิเคราะห์และการยับยั้งชั่งใจ (ร้อยละ 53.5) สะท้อนให้เห็นว่า สาเหตุหลักของการถูกหลอกหลวงนั้นเกิดจากเกิดจากความศรัทธาที่มีมากเกินไปจนขาดการคิด ไตร่ตรองโดยใช้สติ อีกทั้ง อาชีพหมอดูยังมีมากมายหลายด้านทั้งเป็นหมอดูจริงและเป็นหมอดูหลอกหลวง ซึ่งการใช้บริการดูดวงอาจเป็นการเปิดโอกาสและช่องทางให้กับผู้ที่ประสงค์ร้ายที่จะเข้ามาหาผลประโยชน์จากความศรัทธาจากตัวเรา ซึ่งอาจทำให้เกิดความเดือดร้อนมากกว่าเดิมหรือยิ่งจะทำให้ความทุกข์เข้ามาแทนที่ได้อย่างไม่สิ้นสุด

หากถามถึงความนิยมดูดวงในปัจจุบัน ผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า เหตุผลที่ยังดูดวงอยู่ และการดูดวงนั้นถือได้ว่าเป็นที่นิยมและอยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน เพราะความคาดหวังในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ เพื่อแก้ไข ต้องการคำแนะนำแนวทางที่ถูกที่ควร (ร้อยละ 21.6) ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นก่อนและหลังดูดวงว่า ผู้ใช้บริการดูดวงยังคงเชื่อและ

ศรัทธาในศาสตร์และค่านายของหมอ เพราะต้องการทราบคำตอบล่วงหน้า ต้องการทราบเรื่องของอนาคต และเชื่อในเรื่องโชคชะตาเป็นพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้วคาดหวังกับการดูดวงเพื่อแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังสามารถแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกที่ควรได้เป็นอย่างดี สะท้อนให้เห็นว่านอกเหนือจากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีในศาสตร์การดูดวงและหมอดูแล้ว หมอดูสามารถทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ใช้บริการดูดวงได้เป็นอย่างดี ทั้งการเป็นผู้รับฟัง ทั้งเป็นผู้พูด เพื่อเสริมสร้างกำลังใจและแนะนำการแก้ไขสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ ถึงแม้การดูดวงจะเป็นเพียงการคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นไปตามคำทำนายทั้งหมดทุกอย่าง แต่คนส่วนมากที่ยังคงใช้บริการดูดวงเพื่อหวังใช้ประโยชน์จากการคำทำนาย คำพยากรณ์ที่ได้มาประกอบทั้งทางด้านความคิด และการตัดสินใจ เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยและเป็นประโยชน์ให้กับผู้ใช้บริการดูดวงได้เป็นอย่างดี

พฤติกรรมกรมเสพติดดูดวง

จากการสำรวจเพื่อค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 คน พบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวง Griffith's "Component" Model โดยเกณฑ์การวัดการเสพติดดูดวงแต่ละระดับนั้นมีความสัมพันธ์กัน คือมีความเข้มข้นของพฤติกรรมในแต่ละระดับขั้นของการเสพติดดูดวงที่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง เพศหญิงมีพฤติกรรมที่เสพติดดูดวงมากกว่าเพศชาย และเป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพโสดที่อยู่ในช่วงวัยทำงานใหม่ๆ อายุประมาณ 20 ปี ไปจนถึงช่วงอายุ 40 ปี ทางด้านอาชีพและรายได้ ทำให้ทราบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นอยู่ในกลุ่มอาชีพ ข้าราชการ พนักงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจมากที่สุด ทำให้มองเห็นประเด็นหนึ่งว่า กลุ่มอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงสูง เพราะเป็นแรงงานที่อยู่ในระบบ (Formal Sector) ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอน หรือ "มนุษย์เงินเดือน" ที่สนใจใช้บริการดูดวงจนถึงขั้นเสพติด นั้นหมายความว่าอาชีพที่มีความมั่นคงอยู่แล้วนั้นก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ไม่มั่นคงจากภาวะต่างๆ หรือจากสภาพจิตใจที่ทำให้เกิดการใช้บริการดูดวงที่มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

เมื่อมองย้อนกลับไปยังต้นเหตุของปัญหา พร้อมทั้งการหาทางออกให้กับตนเองจากการศึกษา ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้น เลือกรหาทางออกให้กับตนเองโดยการขอคำปรึกษาจากหมอดู เพื่อให้หมอดูเพื่อให้หมอดูแนะนำทางออกของปัญหาและพบว่ามีความรู้สึกเครียดก่อนตัดสินใจไปดูดวง มากที่สุด หลังจากใช้บริการดูดวงแล้วระดับความทุกข์ลดลงจนแทบไม่เหลือทุกข์เลย สะท้อนให้เห็นว่าการดูดวงนั้นสามารถทำให้ความทุกข์ที่มีลดลงได้อย่างชัดเจนหากใช้บริการดูดวงหรือมาพบหมอดูเพื่อปรึกษา ขอคำแนะนำ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

หากพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการใช้บริการดูดวงในแต่ละครั้งของผู้เสพติดดูดวงนั้น จากผลการศึกษา พบว่า 2 ใน 3 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการใช้บริการดูดวงแต่ละครั้งอยู่ที่ประมาณ 700 – 1,499 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าผู้ที่ใช้บริการดูดวงปกติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่เสพติดดูดวงมีความต้องการในการดูดวงที่สูงกว่าคนปกติถึง 3 เท่า แม้ว่าค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงมากขึ้นในแต่ละครั้งก็ไม่ทำให้ความต้องการในการดูดวงนั้นลดลงแต่อย่างใด อีกทั้งความถี่ในการดูดวงของผู้เสพติดดูดวงนั้น จะเข้าใช้บริการดูดวงประมาณเดือนละครั้ง โดยผู้ให้บริการดูดวงทั่วไปนั้นมีความถี่ในการดูดวงเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี นั้นหมายความว่า เป็นสัญญาณหนึ่งที่บ่งบอกให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดูดวงที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละครั้ง

มุมมองทางด้านความรู้เกี่ยวกับการดูดวง ตามการรับรู้ของผู้เสพติดดูดวง พบว่า เชื่อว่าการดูดวงนั้นเป็นเรื่องราวที่หมอดูเป็นผู้สร้างเรื่องราวต่างๆ ขึ้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ (Fantasy) น้อยที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นทางด้านความเชื่อว่าการดูดวงนั้นเป็นศาสตร์ที่มีแหล่งอ้างอิงในการทำนายและยังเป็นศาสตร์ที่น่าค้นหาในคำตอบจนเชื่อว่าเป็นสิ่งลึกลับ อัจฉริยะที่สามารถให้คำตอบแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งอาจเกิดจากพื้นฐานทางความเชื่อที่เหมือนกัน และจากการสัมผัส ใช้บริการดูดวงจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเองอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เชื่อถือในเรื่องของการดูดวงก็เป็นได้ ไม่เพียงแต่ผู้เสพติดดูดวงที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงเช่นนี้ แต่ผลจากการศึกษาผู้ให้บริการดูดวงก็มีความเชื่อ การรับรู้ที่สอดคล้องกับกับผู้ที่เสพติดดูดวงเช่นกันทุกประการ

เมื่อพิจารณาผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ในกรณีของผู้เสพติดดูดวง พบว่า ผู้เสพติดดูดวงส่วนมากมีแนวโน้มเป็นไปตามผลของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ทุกประการคือ ผู้เสพติดดูดวงรับรู้ว่าการดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดา แต่ก็มีโอกาสจะถูกที่สูงมาก ซึ่งเชื่อเหมือนกันทั้ง 15 คน ทำให้เห็นว่า ผู้เสพติดดูดวงเชื่อและศรัทธาในตัวหมอดูและศาสตร์ที่ใช้ในการทำนายเป็นอย่างมากถึงแม้จะรู้ว่าบางครั้งการดูดวงเป็นการคาดเดาในแต่ละเรื่อง แต่ก็ยังคิดว่าการคาดเดานั้นมีโอกาสที่จะถูกต้องและมีความเป็นไปได้ที่สูงมาก ซึ่งในส่วนนี้เองยังสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เสพติดดูดวงที่เชื่อว่าการดูดวงใช้หลักสถิติและมีแหล่งอ้างอิงในการทำนาย ด้วยความเชื่อที่คิดว่าการดูดวงเป็นเรื่องจริง (Fact) บวกกับมองว่าเป็นเรื่องลึกลับ อัจฉริยะ (Fantasy) จึงทำให้เกิดความมั่นใจเพิ่มขึ้นไปอีกถึงแม้การดูดวงจะเป็นการคาดเดาแต่ก็ยังจะมีโอกาสที่ถูกต้องสูงมากตามไปด้วยเพราะความลึกลับ ในศาสตร์วิชาการดูดวงรวมถึงคำพูดคำทำนายที่ใช้ในการดูดวง ลักษณะกายภาพ เช่น การแต่งกาย วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องประดับที่ใช้จัดเตรียมบนโต๊ะหมอดู ก็ยังทำให้เกิดความขลัง ความลึกลับเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

จากการศึกษาทางด้านผลกระทบจากการเสพติดดูดวง สามารถแบ่งผลกระทบจากการเสพติดดูดวงได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวง และผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลกระทบทางบวก จากการเสพติดดูดวง

สิ่งที่ถือเป็นประโยชน์จากการดูดวงที่เห็นได้อย่างชัดเจน (ชาติรี บานชื่น, 2553) และเป็นลักษณะเฉพาะของศาสตร์แห่งการทำนายคือ การได้คำตอบในสิ่งที่เป็นเรื่องของอนาคตได้อย่างทันทีทันใด สิ่งนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการดูดวงและเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้ที่สนใจและต้องการหาคำตอบทางด้านนี้ใช้บริการ อีกทั้งผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ยังคงเชื่อว่าหลังจากดูดวงแล้วช่วยลดความกังวลและสร้างความคาดหวังให้โดยเลือกจะดูดวง(Dustin, 2012; ญัฐวุฒิ เผ่าทวี, 2560; ทานิต โชคชนะศิริ, 2552; พิริยะ ผลพิรุฬห์ และ ศศินีย์ ศักดากรกุล, 2553; สุนทรี โอรัตนสถาพร, 2549)เหตุผลหนึ่งเกิดจากความเครียดในการใช้ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านอารมณ์และความรู้สึกก่อนตัดสินใจไปดูดวงของผู้เสพติดดูดวง พบว่า มีอารมณ์เครียดเพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจอีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจ ในการตัดสินใจและการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2535) สุนทรี โอรัตนสถาพร (2549) ชาติรี บานชื่น (2553) ญัฐวุฒิ เผ่าทวี (2560) Dustin (2012) ซึ่งผลจากการศึกษาผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวง มีดังนี้

1.1 ผู้เสพติดดูดวงมีที่พึ่งทางใจ และมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดปัญหา การใช้บริการดูดวงของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง สะท้อนให้เห็นว่าการใช้บริการดูดวงที่ถี่มากขึ้น ระยะเวลาที่ใช้ในการดูดวงที่มากขึ้น ทำให้ผู้เสพติดดูดวงเกิดการย้ำคิดย้ำทำที่เกิดจากการขาดที่พึ่งทางด้านจิตใจ เมื่อใช้บริการดูดวงมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดที่พึ่งทางด้านจิตใจของผู้ที่เสพติดดูดวงได้เป็นอย่างดี เพราะหน้าที่ของหมอดูคือทำนายดวงชะตา พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและยังช่วยแนะนำแก้ไข สิ่งต่างๆ ไปได้ในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งเชื่อมโยงกับความศรัทธาในตนเองที่มีต่อหมอดูที่อยู่ในระดับสูงทำให้เกิดความเชื่อมั่น และยึดหมอดูเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

1.2 ผู้เสพติดดูดวงมีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น คำพูด คำทำนายของหมอดูสำหรับผู้ใช้บริการที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของตน ผลจากการดูดวงทำให้ส่งผลทางด้านจิตใจของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงโดยตรงคือ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความมั่นใจมากขึ้น รวมถึงกล้าคิดกล้าตัดสินใจในเรื่องสำคัญของชีวิตได้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อและ

ปฏิบัติตามคำทำนาย อีกทั้งคำทำนายจากการดูดวงยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดความคิดทางด้านบวก หรือการหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้

1.3 ผู้เสพติดดูดวงมีที่ระบายนายมทุกข์ให้ลดลงได้ โดยมีหมอดูเป็นที่ปรึกษา รับฟัง และให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร จากผลการศึกษาทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงพบ หลังจากดูดวงความทุกข์ลดลงจนแทบไม่เหลือทุกข์เลย สะท้อนให้เห็นว่าหมอดูสามารถช่วยลดความทุกข์ทางใจที่เกิดจากความเครียด จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้(ชาติรี บานชื่น, 2553) และทำให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจมากขึ้น เพราะการดูดวงเสมือนเป็นเข็มทิศสามารถชี้แนะหนทางสว่างให้กับชีวิตได้

1.4 ผู้เสพติดดูดวงเกิดความรู้สึกสบายใจและผ่อนคลายทางด้านอารมณ์ คำทำนายของหมอดูทำให้ผู้มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงเกิดความสุข รู้สึกสบายใจและผ่อนคลายทางด้านอารมณ์ได้ เนื่องจากถือเป็นการได้เสพความสุขในพฤติกรรมนั้นที่มาจากความคาดหวัง ผลจากการดูดวง หรือคำทำนายของหมอดูถึงแม้ว่าอาจจะไม่ได้ถูกต้องทั้งหมด แต่การดูดวงมีไว้เพื่อยอมรับและเรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและสามารถแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีได้อย่างทันถ่วงที

2. ผลกระทบทางลบ จากการเสพติดดูดวง

หากพิจารณาผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง นั้นยังสอดคล้องกันกับผลกระทบจากการดูดวงของ (ชาติรี บานชื่น, 2553) ว่าหากเชื่อเรื่องของดวงมากเกินไปอาจทำให้ขาดเหตุผลในการใช้ชีวิตและทำให้เสียหน้าที่การงานได้อีกทั้งยังทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเอง จะทำให้เกิดความทุกข์มากขึ้นกว่าเดิม และค่าใช้จ่ายในการดูดวงทำให้เกิดความฟุ่มเฟือยในการดูดวงและสอดคล้องในทางจิตวิทยาของ (Dustin, 2012) ว่าผลจากการดูดวงที่มากเกินไปอาจทำให้เกิดความผิดปกติทางจิตและเป็นจะกลายเป็นผู้ที่ไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่น ความเชื่อระหว่างผู้ใช้บริการกับหมอดูนั้นทำให้น่าไปสู่ความเชื่อมั่น เชื่อใจ เกิดความศรัทธา และอาจจะทำให้เกิดความมกมายที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจโดยตรง รวมถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผิดปกติและนำไปสู่ความกลัวได้ และยังสอดคล้องกันกับจากผลการศึกษา ผลกระทบจากการดูดวงในมุมมองของผู้เสพติดดูดวงที่แสดงทัศนคติต่อผลกระทบทางลบจากการดูดวงในข้อหนึ่งซึ่งผู้เสพติดดูดวงมองว่าผลกระทบจากการดูดวงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดต่อตนเองก็คือ การดูดวงส่งผลทำให้เสียสุขภาพจิต (ร้อยละ 33.3) ซึ่งผลจากการศึกษาผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง มีดังนี้

2.1 ทำให้เสียสุขภาพจิตได้ เนื่องจากการมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นทำให้เกิดความหมกมุ่นในสิ่งๆ นั้นอย่างไม่มีการไตร่ตรอง ซึ่งพฤติกรรมการเสพติดดูดวงนั้นมีผลตอบแทนที่ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจจนสูญเสียสมรรถภาพในการควบคุมในพฤติกรรมได้ และผลจากการเสพติดดูดวงจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางด้านอารมณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องทาง

อารมณ์ เกิดการปรับเปลี่ยนทางด้านอารมณ์ได้ง่ายซึ่งผลนี้ทำให้เสียสุขภาพจิตคือ ทำให้เกิดความอ่อนไหวทางด้านอารมณ์ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความนับถือและศรัทธาในตนเองได้

2.2 มีอารมณ์ ความรู้สึก หมกมุ่นอยู่กับการดูดวงอยู่ตลอดเวลาจนไม่สนใจสิ่งรอบตัว ทำให้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความคิดและพฤติกรรมได้ ซึ่งอารมณ์และความรู้สึกดังกล่าวนี้ อาจส่งผลในระยะยาวที่ทำให้เกิดความผิดปกติทางอารมณ์ เช่น หงุดหงิดง่าย ความคิดเชิงลบ สติปัญญาเสื่อมลง หรือเกิดอาการก้าวร้าวเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นผู้ที่มีความวิตกกังวลในทุกเรื่องอยู่ตลอดเวลา หรือกลายเป็นผู้ที่มีความซึมเศร้า ชอบเก็บตัวอยู่คนเดียว ทำตัวลึกลับจนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

2.3 วิธีในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้เป็นผู้ที่นั่งรอคอยและใช้ชีวิตไปตามโชคชะตา โดยไม่ลงมือกระทำสิ่งใดๆ เลย เพราะเกิดจากความเชื่อและหมกมุ่นกับการดูดวงมากเกินไปจนทำให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงมองหาสิ่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผลที่ตามมาคือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรวมถึงการดำรงชีวิตก็เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้กลายเป็นผู้ที่ไร้จุดหมายที่แน่นอนในชีวิต เกิดความเพ้อฝันว่าดวงชะตาเป็นผู้กำหนดชีวิต โดยไม่คิดลงมือกระทำสิ่งใดๆ เพื่อที่จะไขว่คว้าให้ได้มา ซึ่งหวังเพียงแต่โชคชะตาเท่านั้นที่เป็นสิ่งกำหนด

2.4 ไม่สามารถจัดการกับอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้เพราะที่ผ่านมามีพึ่งพามหอดูมาโดยตลอด จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ความทุกข์ใจ ความเครียดจนไม่สามารถที่จะคิดหรือตัดสินใจสิ่งๆที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้เลย จากความเคยชินในการพึ่งพามหอดูในทุกเรื่องซึ่งปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้เองนั้น เมื่อไปปรึกษากับหมอดูมากขึ้น บ่อยขึ้นถี่มากขึ้น อาจทำให้หมอดูรู้ถึงจุดอ่อนของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจทำให้เกิดการถูกหลอกลวงและเกิดปัญหาอื่นตามมาได้ เช่น ราคาค่าดูดวงที่สูงขึ้นเรื่อยๆ คำทำนายที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

2.5 ค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่สูงขึ้นอาจทำให้เกิดปัญหาทางการเงินได้ ผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นชัดว่าความถี่และค่าใช้จ่ายในการดูดวงของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นสูงกว่าผู้ใช้บริการดูดวงปกติถึง 3 เท่า (เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 500-1,499 บาท) ในการใช้บริการดูดวงแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงขาดการไตร่ตรอง ขาดการวิเคราะห์ ขาดความศรัทธาที่มีในตนเองจนทำให้เกิดการสูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมากและทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้ออย่างเห็นได้ชัด

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูดวง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านการรับรู้ต่อการดูดวง และพฤติกรรมการเสพติดดูดวง และศึกษาผลกระทบจากการดูดวงเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการดูดวง

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษสรุปได้ตามหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. พฤติกรรมการดูดวงและพฤติกรรมการเสพติดดูดวง
3. ผลกระทบจากการดูดวงและผลกระทบจากการเสพติดดูดวง
4. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 385 คน โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้ใช้บริการดูดวงทั้ง 6 พื้นที่สำคัญของการดูดวง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ใช้บริการดูดวง 2 ใน 3 เป็นกลุ่มวัยทำงานและเป็นเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี และส่วนมากมีสถานภาพโสดสำหรับทางด้านระดับการศึกษาผู้ใช้บริการดูดวง 2 ใน 3 เป็นผู้ที่เรียนจบแล้วในระดับปริญญาตรีทางสภาพเศรษฐกิจในแง่ของอาชีพของผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และข้าราชการ รวมไปถึงพนักงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ และเป็นผู้ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 29,999 บาทต่อเดือน

และเมื่อถามถึงการหาทางออกเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตของกลุ่มผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่หาทางออกโดยการขอปรึกษาจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้องและผู้ที่ตนนับถือ แต่ก็มีผู้ใช้บริการดูดวงอยู่จำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 9.6) เลือกที่จะหาทางออกที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนด้วยการขอคำปรึกษาจากหมอดู เพื่อให้หมอดูช่วยแนะนำหาทางออกของปัญหาให้ แสดงให้เห็นว่ายังมีผู้ที่เลือกนึกถึงเรื่องการดูดวงจึงทำให้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. พฤติกรรมการดูดวงและพฤติกรรมเสพยาตีดูดวง

2.1 พฤติกรรมการดูดวง

การศึกษาพฤติกรรมการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวงต่อประเด็นการเข้าถึงข้อมูลของการดูดวง โดยส่วนใหญ่ รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับการดูดวงจากการบอกเล่าของครอบครัว เพื่อนฝูงที่แนะนำจากการบอกต่อกันมา และจากการรีวิว ตามสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ทั่วไป นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์หมอดู เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) อินสตาแกรม (Instagram) เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับการดูดวง สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงข้อมูลการดูดวงไม่เพียงแต่ได้รับรู้จากการบอกเล่า หรือบอกต่อจากเพื่อนฝูงที่แนะนำกันมาเท่านั้น แต่การเข้าถึงข้อมูลการดูดวงนั้นยังสอดแทรกเข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันมากขึ้น โดยการเข้าถึงข้อมูลการดูดวงผ่านสื่อต่างๆ ที่อยู่ในยุคดิจิทัลถือเป็นเรื่องที่ย่างและเข้าถึงกับทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มอาชีพ และระดับการศึกษาผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ของหมอดู เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) และอินสตาแกรม (Instagram) ได้อย่างอิสระผ่านระบบออนไลน์ที่ไร้ขีดจำกัด ฉะนั้นในปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลของการดูดวงก็เป็นเรื่องที่ย่างและกระจายอยู่ในวงกว้างของกลุ่มผู้ที่สนใจ กลุ่มที่ใช้บริการดูดวง และในสังคมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแง่ของรูปแบบการดูดวงนั้นผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่นิยมดูดวงตามตำราหลักโหราศาสตร์ เช่น ไพ่ยิปซี ไพ่ทาโรต์ ไพ่ป๊อก เป็นหลัก

เหตุผลที่เลือกดูดวงจากผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ที่เลือกดูดวงหรือเข้าหาหมอดู เมื่อมีความคาดหวัง เพื่อให้เป็นไปอย่างที่ดี หรือตั้งใจไว้และพร้อมที่จะรับมือในสถานการณ์ต่างๆที่จะเกิดขึ้น และ 1 ใน 3 ของผู้ใช้บริการดูดวงเลือกไปดูดวงเมื่อมีความรู้สึกเครียด และต้องการที่พึ่งทางใจ ต้องการรับรู้เรื่องของอนาคตเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจ และเพื่อต้องการป้องกันตนเองจากปัญหาที่เกิดจากความเครียดจึงเลือกที่จะใช้บริการดูดวงเพื่อขอคำแนะนำจากหมอดู โดยสาเหตุจากความคาดหวัง และความเครียดนั้นสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นเมืองที่กล่าวหาว่าปัญหาความคาดหวัง และความเครียดที่เกิดขึ้นมาจากภาวะและสภาพการใช้ชีวิตท่ามกลางความเป็นเมืองนั้นคือ ปัญหาส่วนตัว ความโดดเดี่ยว ความรู้สึกไม่มีความหมาย ความวิตกกังวล และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม สภาวะการณ์ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์บีบบังคับ เช่น การสูญเสียบุคคลที่รัก การถูกออกจากงาน การถูกปลดจากตำแหน่ง การสูญเสียความเป็นหนุ่มสาว สิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นให้บุคคลหันมาทบทวนการดำรงชีวิตของตนและตระหนักถึงความวิตกกังวลของการดำรงอยู่มากขึ้น

หากพิจารณาตามแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) นั้นความมั่นคงทางจิตใจเป็นความมั่นคงพื้นฐานที่อยู่ในความมั่นคงของชีวิตความเป็นมนุษย์ ที่จะพื้นฐานให้ชีวิตอยู่ได้ แล้วเกิดมีความมั่นคงทางจิตใจทำให้คนเกิดสิ่งยึดเหนี่ยวในใจตนทำให้ไม่เกิดความฟุ้งซ่าน ไม่หวาดกลัว มีสติ และเมื่อเกิดการศรัทธาแล้วก็จะทำให้สิ่งที่เชื่อหรือศรัทธาอยู่นั้นชี้นำตนเองไปสู่

หนทางที่ดีได้เมื่อบุคคลต่างมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วนั้นจะทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์ทั้งหมดว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นจะมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับจิตใจ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คนเกิดความต้องการในด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองทางด้านจิตใจและสังคมในส่วนที่ขาดหายไป เพื่อให้เกิดความมั่นคง ความปลอดภัย การได้รับการยกย่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ตนเอง จึงมีความต้องการดูดวงเพื่อต้องการคำแนะนำแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการคาดหวัง และความเครียด

ค่าใช้จ่ายในการดูดวงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจในการเลือกรับบริการดูดวง ปัจจุบันมีอัตราค่าบริการที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจเกิดจากความเชื่อมั่น ความมีชื่อเสียงของหมอดู ความนิยมของผู้ที่สนใจจากการบอกต่อจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับหมอดูจะเป็นผู้กำหนดและขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ที่เข้ารับบริการดูดวงในแต่ละครั้ง จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายในการดูดวงในแต่ละครั้งมีราคาอยู่ที่ 300 - 499 บาท ซึ่งการดูดวงแต่ละครั้งนั้นสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทย (ค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 300 บาท) ด้านความถี่ในการดูดวงของผู้ใช้บริการดูดวง 1 ใน 3 ส่วนใหญ่นิยมใช้บริการดูดวงโดยเฉลี่ย 1-2 ครั้ง ต่อปีที่น่าสนใจคือ มีผู้ใช้บริการดูดวงประมาณเดือนละครั้ง มากถึง (ร้อยละ 14.6) ซึ่งจากการศึกษาความถี่ในการดูดวงนั้นอาจเป็นจุดกำเนิดของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ขั้นการเสพติดการดูดวงได้

มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวง ได้แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ รับรู้ว่าการดูดวงเป็นข้อเท็จจริง รับรู้ว่าการดูดวงเป็นสิ่งที่หมอดูสร้างขึ้น และรับรู้ว่าเป็นสิ่งลึกลับ อัศจรรย์ ผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่มองว่า การดูดวงนั้นเป็นข้อเท็จจริง เพราะเชื่อว่าหลักการดูดวงนั้นใช้สถิติในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาให้ความหมายที่ทำให้เกิดความแม่นยำและเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือได้ หากพิจารณามุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความเห็นที่ออกมาในทิศทางเดียวกันอย่างเห็นได้ชัดว่า มุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงนั้นสอดคล้องและเป็นไปตามปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ทุกประการจากการใช้ประเด็นคำถาม เช่น 1. คำทำนายของหมอดูมักเป็นคำพูดที่กว้างและครอบคลุมไปถึงบุคคลต่างๆ ไป 2. ท่านมักจินตนาการ/ตีความ/หรือใส่ความคิดเห็นลงไปให้ตรงกับคำทำนายนั้น 3. คำพูดของหมอดูที่กว้างทำให้ท่านสามารถเชื่อมโยงคำทำนายเข้ากับตนเองได้ดี 4. คำพูด คำทำนายของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น 5. คำพูดของหมอดูที่กว้างทำให้ท่านสามารถเชื่อมโยงคำทำนายเข้ากับตนเองได้ดี 6. การใช้คำพูด คำทำนายของหมอดูส่วนมากจะมุ่งเน้นไปทางบวกมากกว่าทางลบ และต้องเป็นทางลบที่ไม่รุนแรงจนเกินไป 7. ความเชื่อถือต่อคำพูด คำทำนายของหมอดูนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำนายถูกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึก และความภูมิใจ 8. การดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดา แต่ก็มีโอกาสจะถูกที่สูงมาก การดูดวงนั้นช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่ท่านคิด ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ

ประเด็นคำถามเหล่านี้โดยมีค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 79.31) ผลการศึกษาได้ตามหลักของปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) อย่างชัดเจนและสะท้อนให้เห็นอีกว่าสิ่งที่ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงทางสังคมนั้นเป็นเพราะ คำพูด คำทำนาย คำอธิบายที่คลุมเครือ ของโหราศาสตร์ หมอดู นักพยากรณ์ หรือนักพูดทำให้ผู้คนสามารถใส่การตีความของตนเองลงไปในเนื้อหาที่ตนได้รับจึงทำให้เนื้อหานั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวของตนเองได้ เช่น บางครั้งคุณรู้สึกมั่นใจในตัวเอง แต่บางครั้งคุณก็ลังเล ประโยคนี้สามารถใช้ได้กับทุกคน ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงสามารถใส่การตีความของตนเองลงไปได้

ประโยชน์จากการดูดวงจากผลจากการเก็บแบบสอบถามที่ผู้ใช้บริการดูดวงแสดงความคิดเห็นว่าการดูดวงนั้นช่วยทำให้หายเครียด คลายความกังวลและความหดหู่ลงได้อีกทั้งยังช่วยสร้างกำลังใจให้ตนเองได้ (ร้อยละ 44.4) สะท้อนให้เห็นชัดว่าผู้ใช้บริการดูดวง รวมถึงผู้ที่เชื่อในเรื่องโชคชะตานั้นเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับศาสตร์การดูดวง และหมอดูเป็นอย่างมาก ซึ่งหมายความว่าเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความคาดหวัง ความเครียด เมื่อเข้าใช้บริการดูดวงหมอดูสามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้จนผู้ใช้บริการดูดวงเกิดการไว้วางใจและผ่อนคลายความกังวลเหล่านั้นและยังช่วยสร้างกำลังใจให้ได้ คำพูด คำทำนายของหมอดูแสดงให้เห็นถึงการเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มผู้ใช้บริการดูดวงได้เป็นอย่างดีจนเกิดการปฏิบัติตามคำทำนายอย่างเคร่งครัดและจากการดูดวงนี้เองผู้ใช้บริการดูดวงส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าเป็น 2 ใน 3 บอกว่าเมื่อพิจารณาจากความทุกข์ทางใจก่อนและหลังการดูดวง ซึ่งหลังจากดูดวงนั้นพบระดับความทุกข์ลงได้ถึงครึ่งหนึ่งจากความทุกข์ทั้งหมด (ร้อยละ 60) สอดคล้องกับข้อมูลข้างต้นที่กล่าวว่าการดูดวงช่วยทำให้หายเครียดและผ่อนคลายความกังวลได้

2.2 พฤติกรรมการเสพติดดูดวง

จากผลการศึกษาผู้ใช้บริการดูดวงเพื่อให้เห็นแนวโน้มในพฤติกรรมการดูดวงและเพื่อค้นหาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงทำให้เห็นได้ว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงนั้นตกอยู่ในสภาวะที่มีชีวิตหมกมุ่นในพฤติกรรมนั้น จนเกิดการทำซ้ำเพราะพฤติกรรมเหล่านั้นส่งผลให้เกิดความพอใจ แต่เมื่อมากเกินไปก็กลายเป็นการสูญเสียสมรรถภาพในการควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ (ธนิกันต์ มาชะศรีรานนท์, 2545) (Douglas, 1969) แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและไม่สามารถต้านทานอิทธิพลจากภายนอกได้ ซึ่งการเสพติดดูดวงนั้นเป็นการเสพติดทางจิตใจของแต่ละบุคคล โดยจะไม่ได้แสดงอาการออกมาทางกายภาพโดยตรงแต่มีความต้องการที่เกิดขึ้นอยู่ในจิตใจตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อออกมายังลักษณะทางกายภาพจะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก สภาวะเสพติดทางใจที่แสดงให้เห็นออกมาอย่างชัดเจนก็คือ ความเครียด ความกระวนกระวาย จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกมาในด้านลบ จากการศึกษาได้วิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการเสพติดดูดวงของผู้เสพติดดูดวง แบ่งทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่

1. เชื่อโชคชะตา เรื่องลี้ลับที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ (การรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ)
2. เชื่อคนง่าย (ขาดการไตร่ตรอง พิจารณาในถี่ถ้วน)
3. ขาดความมั่นใจ (มีความอ่อนแอทางด้านจิตใจสูง)
4. ขาดคนให้คำปรึกษา (ไม่มีผู้รับฟังปัญหา)
5. อยู่ในสภาพสังคมที่มีการแข่งขันสูง (สังคมเมือง)

ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเสพติดดูดวง ผลจากการศึกษา มี 2 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยภายใน (ตนเอง)

- 1.1 มีความเชื่อ ศรัทธา รับรู้ต่อการดูดวง และปฏิบัติตามคำทำนายอย่างเคร่งครัด
- 1.2 มีพฤติกรรมที่อยากรู้เรื่องของอนาคตของตนเองอยู่ตลอดเวลา
- 1.3 ความไม่แน่นอนทางด้านอารมณ์ และไม่เชื่อมั่นใจตนเอง
- 1.4 การปลุกฝังให้เชื่อเรื่องการดูดวงตั้งแต่เด็กจนติดเป็นความเคยชิน
- 1.5 การหาทางออกไม่ได้ด้วยตนเองจากปัญหาส่วนตัว

2. ปัจจัยภายนอก (สิ่งกระตุ้น แรงผลักดันอื่นๆ)

- 1.1 ความโดดเดี่ยว จากการใช้ชีวิตในสังคมเมือง
- 1.2 ความต้องการได้รับการยอมรับจากสังคม
- 1.3 แรงผลักดันจากครอบครัว ญาติ พี่น้อง และผู้ที่นับถือ
- 1.4 แรงผลักดันจากเพื่อน จากที่ทำงาน
- 1.5 ปัญหาจากภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ

3. ผลกระทบจากการดูดวงและผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

3.1 ผลกระทบจากการดูดวง

จากการศึกษาทางด้านผลกระทบของผู้ใช้บริการดูดวง สามารถแบ่งผลกระทบออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง และผลกระทบทางลบจากการดูดวง ซึ่งมีดังนี้

3.1.1 ผลกระทบทางบวกจากการดูดวง พบว่า

- 1) มีสติ มีเหตุผลและรู้จักตัวเองมากขึ้น ระมัดระวังตัวได้มากขึ้น
- 2) ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจ
- 3) หากปฏิบัติตามคำทำนายทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้

3.1.2 ผลกระทบทางลบ จากการดูดวง พบว่า

- 1) ทำให้เกิดความมึนงง เชื่อเกินไปในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
- 2) ทำให้เกิดความตื่นตระหนก หวาดกลัว แก่ตนเองและครอบครัวหากหมอ

คำทำนายออกมาในทิศทางที่ไม่ดี

3) มีแนวโน้มที่อาจถูกหลอกลวงได้ง่ายเพราะขาดการคิดพิจารณา

3.2 ผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

จากการศึกษาทางด้านผลกระทบจากการเสพติดดูดวง สามารถแบ่งผลกระทบจากการเสพติดดูดวงได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวง และผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ผลกระทบทางบวกจากการเสพติดดูดวง มีดังนี้

- 1) ผู้เสพติดดูดวงมีที่พึ่งทางใจ และมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดปัญหา
- 2) ผู้เสพติดดูดวงมีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น
- 3) ผู้เสพติดดูดวงมีที่ระบายในยามทุกข์ให้ลดลงได้ โดยมีหมอดูเป็นที่ปรึกษา รับฟัง และให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร
- 4) ผู้เสพติดดูดวงเกิดความรู้สึกสบายใจและผ่อนคลายทางด้านอารมณ์

3.2.2 ผลกระทบทางลบจากการเสพติดดูดวง มีดังนี้

- 1) ทำให้เสียสุขภาพจิตได้
- 2) มีอารมณ์ ความรู้สึก หมกมุ่นอยู่กับการดูดวงอยู่ตลอดเวลาจนไม่สนใจสิ่งรอบตัว ทำให้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความคิดและพฤติกรรมได้
- 3) วิธีในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้เป็นผู้ที่นิ่งรอคอยและใช้ชีวิตไปตามโชคชะตา โดยไม่ลงมือกระทำการใดๆ เลย
- 4) ไม่สามารถจัดการกับอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้เพราะที่ผ่านมามีพึ่งพาหมอดูมาโดยตลอด
- 5) ค่าใช้จ่ายในการดูดวงที่สูงขึ้นอาจทำให้เกิดปัญหาทางการเงินได้

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบจากการดูดวงและผลกระทบจากการเสพติดดูดวง แนวโน้มผลกระทบทางบวกที่สะท้อนให้เห็นออกมาอย่างชัดเจนพบว่า ผลกระทบทางด้านบวกจากการดูดวงนั้นส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการคิดและการตัดสินใจ อีกทั้งผลจากการดูดวงยังเป็นการช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเองได้เป็นอย่างดีหากปฏิบัติตามคำทำนาย ทางด้านความทุกข์ทางใจรวมถึงด้านอารมณ์และความรู้สึกหลังจากใช้บริการดูดวง สะท้อนให้เห็นระดับความทุกข์ที่ลดลงครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการดูดวงและระดับความทุกข์ลดลงจนแทบไม่เหลือเลยของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงซึ่งผลที่ตามมาทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายทางด้านอารมณ์ได้ดี

ผลกระทบทางด้านบวกที่สอดคล้องกันของผู้ใช้บริการดูดวงและผู้มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงที่น่าสนใจพบ การดูดวงนั้นทำให้เกิดสติและรู้จักตัวเองมากขึ้นของผู้ใช้บริการดูดวง สะท้อนให้เห็นถึงทางด้านความเชื่อในผลของการทำนาย ในตัวหมอดูและศาสตร์การดูดวงเพราะถือเป็นสิ่งที่สามารถ

บอกเหตุการณ์ของอนาคตได้เป็นอย่างดีและส่งผลเนื่องจนทำให้เกิดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ หมออดูเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดวงได้เป็นอย่างดี

หากพิจารณาถึงผลกระทบจากการดูดวงและผลกระทบจากการเสพติดดูดวง แนวโน้มผลกระทบทางลบที่สะท้อนให้เห็นออกมาอย่างชัดเจนพบว่า ผลกระทบทางด้านลบจากการดูดวงนั้นเป็นผลที่เกิดจากการเชื่อในคำทำนายอย่างเคร่งครัดจนขาดการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้เกิดความมึนงงและเชื่อในสิ่งที่ยังมาไม่ถึงมากเกินไปจนเกิดความหวาดกลัวในเรื่องนั้นๆ อยู่ตลอดเวลาจนกลายเป็นผู้ทึ่งมึนงงและจมปักอยู่ในเรื่องของโชคชะตาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งผู้ใช้บริการดูดวงยังมองลึกไปอีกว่าหากมึนงงในเรื่องของโชคชะตาอยู่ตลอดเวลาแล้วอาจทำให้เกิดความตะหนกและหวาดกลัวต่อคำทำนายที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะทำให้กลายเป็นผู้ที่ถูกหลอกหลวงจากความเชื่อความมึนงงเหล่านี้ได้ ซึ่งเห็นได้ว่าผลกระทบทางด้านลบที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้บริการดูดวงเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ยังไม่รุนแรงเท่าของผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงซึ่งพบว่าการใช้บริการดูดวงที่บ่อยหรือมากเกินไปทำให้เสียสุขภาพจิตได้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึก และค่าใช้จ่ายในการดูดวง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภายในจิตใจเป็นอย่างมากจนทำให้เกิดการสูญเสียสมดุลในการควบคุมตนเองได้ เช่น ไม่สามารถตัดสินใจปัญหาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ขาดความเชื่อมั่นและขาดความมั่นใจในตนเองได้เลย

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อลดผลกระทบจากการเสพติดดูดวง

4.1.1 สร้างความเข้าใจต่อการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวง

เนื่องจากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ามุมมองของผู้ใช้บริการดูดวงและผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง ที่รับรู้เกี่ยวกับการดูดวงทั้ง 3 มิติ ผู้ใช้บริการดูดวงรับรู้ว่าเป็นเรื่องจริง (Fact) เป็นสำคัญ แต่ก็ยังพบผู้ใช้บริการดูดวงที่มองว่าการดูดวงเป็นเรื่องลึกลับ อัจฉริยะ ที่สามารถเชื่อถือได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังสอดคล้องกับปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ที่ได้ระบุว่าคำทำนายของหมอเป็นสิ่งที่คุณสมควรเชื่อ เพื่อให้ผู้ใช้บริการดูดวงได้ตีความให้เข้ากับข้อเท็จจริงของตนเอง ดังนั้นควรจะมีการสื่อสารที่กว้างขวางในสังคมไทยว่าปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) นั้นเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรับรู้เกี่ยวกับการดูดวงมากยิ่งขึ้น และยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นการสร้าง ความเข้าใจต่อการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวงควรได้รับการปรับเปลี่ยนทิศทางใหม่ เพราะหากมีการรับรู้ใหม่นั้นจะทำให้เชื่อในความเป็นตัวตน จะทำให้เรามั่นใจในการที่คิด กระทำ ตัดสินใจ หรือแม้กระทั่งแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเรื่องของดวงชะตาหรือหมอแต่อย่างใด การเป็นตัวของตัวเองจะทำให้เรามีความศรัทธาในตัวตนของตนเองมากขึ้น ตบโจทย์ให้เราหลุดออกจากการพึ่งพาการดูดวง ทำให้ทัศนคติ การรับรู้เปลี่ยนไปและไม่เข้าไปสู่วงจรตามผลของปรากฏการณ์

บาร์นัม (Barnum Effect) อีกต่อไป และมีการใช้หลักของเหตุและผล คือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือแม้กระทั่งในการใช้ชีวิตประจำวันย่อมมีเหตุแห่งการเกิด อาจเกิดจากการกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ ย่อมเกิดผลซึ่งมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น ไม่ใช่เกิดจากโชคชะตาเป็นผู้กำหนดชีวิตแต่อย่างใด ปัญหาทุกอย่างนั้น สามารถแก้ไขได้โดยการใช้สติ ปัญญา ในการไตร่ตรองเท่านั้น ดังนั้นแล้วการดูดวงเป็นเพียงความเชื่อ ตามหลักสถิติเท่านั้น แต่การดูดวงนั้นไม่ใช่ข้อเท็จจริง การใช้หลักของเหตุและผลในการพิจารณาสิ่ง ต่างๆ อย่างถี่ถ้วนแล้วอาจทำให้เกิดมุมมองต่อการรับรู้ใหม่ได้ว่าการดูดวง การทำนายทายทักของหมอดู เป็นการเล่นกับจุดอ่อนของจิตใจของผู้ที่อ่อนแอเท่านั้น

โดยสามารถจัดข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อสร้างความเข้าใจต่อการรับรู้ที่เกี่ยวกับการดูดวง ดังนี้

ระยะเร่งด่วน

1. ควรเน้นทำความเข้าใจในเรื่องการดูดวง ผ่านปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) และทำให้เห็นชัดว่าสิ่งที่ได้จากการดูดวงนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์บาร์นัม (Barnum Effect) ทั้งสิ้น

2. ปรับกระบวนการรับรู้ใหม่ที่มีต่อการดูดวงให้เป็นตามหลักความเป็นจริงการดูดวง ถือเป็นอาการอ้างอิงจากหลักสถิติ แล้วนำมาให้ความหมายเพื่อนำมาทำนายให้เกิดความแม่นยำ ซึ่งเป็นเพียงผลจากคำทำนาย การพยากรณ์เท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการดูดวงไม่ถือเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถ พิสูจน์ได้แต่อย่างใด ดังนั้น เพื่อให้อยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความจริงได้อย่างถูกต้อง โดยการใช้สติในการคิดวิเคราะห์และไตร่ตรอง ทั้งทางด้านความเชื่อ การทำนาย ผลจากการทำนาย ควรนำมา พิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนหลังจากใช้บริการดูดวง

3. สร้างความเข้าใจในเรื่องการดูดวง เรื่องโชคชะตา ของผู้ใช้บริการดูดวงว่าแท้จริง แล้ว การดูดวงเพื่อตรวจสอบดวงชะตา หรือแก้ไขเป็นหาที่เป็นต้นเหตุของความทุกข์เป็นเพียงการ คาดการณ์ล่วงหน้าเท่านั้น การหาทางออกที่แท้จริงยังคงต้องใช้การพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ดังนั้นควร ศรัทธาในตนเอง เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความมั่นใจ ลักษณะ บุคลิกภาพ การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

เมื่อเกิดปัญหาในชีวิตประจำวัน และไม่สามารถหาทางออกได้ท่ามกลางความโดด เดี่ยว สับสน เครียด ขาดคนให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง จนทำให้ต้องหาทางออกโดยการพึ่งพาหมอดู เพื่อระบายปัญหา ซึ่งหมอดูเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งเท่านั้น เมื่อมองให้หลายหลายและตรงจุดจะพบว่า ยังมีทางเลือกอื่นๆ อีกมากมายที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือเพื่อให้ปัญหาหรือความทุกข์เหล่านั้น ลดลงได้ เช่น ปรึกษาคณะในครอบครัวอย่างเปิดอกเปิดใจ ปรึกษาเพื่อนสนิท ปรึกษาผู้ให้คำปรึกษา เฉพาะทาง ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญโดยตรง หรือปรึกษาจิตแพทย์ เพื่อให้ค้นพบแนวทางในการหาทางออก ให้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะทำให้ช่วยลดการดูดวงลงได้

ระยะยาว

หมอดูควรเน้นการให้คำปรึกษา การเป็นผู้เสนอแนะแนวทางช่วยเหลือผู้ใช้บริการทางอย่างแท้จริง มากกว่าการพูดหรือทำนายอนาคตที่ยังไม่ถึงที่เป็นเหตุให้เกิดความมกมายการดูวงได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพหมอดูเปรียบเสมือนผู้ให้คำแนะนำ (Coach) และจิตแพทย์ของสังคม ดังนั้นเมื่อกระบวนการนี้เกี่ยวกับบทบาทของหมอดูจากที่เคยเป็นผู้ทำนายโชคชะตา เรื่องอนาคต เรื่องลึกลับที่ยังมาไม่ถึงและไม่สามารถพิสูจน์ได้ กลายมาเป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงจะทำให้การรับรู้ที่มีต่อการดูวงของผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปและอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความจริงได้อย่างถูกต้อง

4.1.2 หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนเชิงรุก

จากผลการศึกษาแนวโน้มผู้มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงอาจเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ฉะนั้นควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือให้กับผู้มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง และผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการเสพติดดูดวงนั้นคือ เรื่องของสุขภาพจิต ทั้งการขาดความมั่นใจ การขาดผู้ให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้ทันกับยุค Thailand 4.0 โดยเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ประชาชน ประกอบกับการส่งเสริมการตระหนักรู้และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องมีโครงสร้างด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมประชากรมากที่สุด เพื่อกระจายฐานความรู้ต่อการดูดวงให้เป็นที่เข้าใจตรงกันก็จะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ จะทำให้ก้าวข้ามผ่านและลดการเสพติดดูดวงลงได้ โดยเน้นการปัญหาสุขภาพจิตเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาคนในประเทศให้เป็นตามเป้าหมาย ให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิต ควรปฏิบัติ ดังนี้

ระยะเร่งด่วน

1. จัดทำแอปพลิเคชัน (Application) ฟรี จากบริการของรัฐโดยเนื้อหาสอดแทรกทั้งการเป็นที่ปรึกษาออนไลน์ สามารถตอบโจทย์ให้กับผู้ใช้บริการในยามที่มีความทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ขาดที่พึ่ง เพื่อแนะนำปัญหาและหาทางออกได้อย่างแท้จริง มีการเสนอแนะแนวทางในการจัดการด้านอารมณ์จากภาวะต่างๆ ที่ควรรู้เพื่อลดความเครียด ที่เป็นต้นเหตุของปัญหา

2. การเข้าถึงเนื้อหาในแอปพลิเคชัน (Application) นั้นควรครอบคลุมกับทุกเพศทุกวัย ผู้ปกครองสามารถใช้งานได้และใช้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในแอปพลิเคชัน (Application) เพื่อสอนบุตรหลานของท่านได้

ประเมินผลจากผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน (Application) โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นแนวโน้มของปัญหาให้ละเอียดและลึกซึ้งเพื่อจัดทำข้อมูลให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ใช้บริการ เช่น ด้านสุขภาพจิต สามารถเชื่อมโยงกับผู้ให้คำปรึกษาปัญหาโดยตรงได้อย่างรวดเร็ว ทางด้าน

อารมณ์และความรู้สึก สามารถจัดทำแอปพลิเคชัน (Application) เพิ่มเติมเพื่อรองรับระดับอารมณ์ต่างๆของผู้ใช้บริการได้ ซึ่งแอปพลิเคชัน (Application) จะเป็นตัวแทนของหน่วยงานรัฐในการให้ความช่วยเหลือได้ในทุกๆ ด้าน และเพื่อเป็นการลดการใช้บริการดูดวงได้

ระยะยาว

1. ให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย เพื่อลดต้นเหตุที่จะทำให้เกิดการสูญเสียในด้านต่างๆ เช่น สุขภาพจิตที่เกิดจากความเชื่อแบบมมงาย ปัญหาทางการเงิน โดยเร่งให้ความสำคัญกับการเป็นที่ปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้อย่างทันถ่วงทีและมีการปรับประเด็นให้เข้ากับยุคสมัยของสังคมตามแนวโน้มที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิต

2. ติดตามผลและปรับปรุงแก้ไขแอปพลิเคชัน (Application) โดยอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม หรือเสริมสร้างทักษะเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเป็นประโยชน์กับผู้ใช้บริการโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้ช่วยลดพฤติกรรมการดูดวง และปัญหาทางสุขภาพจิตลงได้

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวงโดยใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งจำนวนผู้เสพติดดูดวงให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นถึงภาวะการเสพติดดูดวงที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้งมากขึ้น

2. ศึกษาบทบาทของหมอดู ในอีกหลายแง่มุม เช่น บทบาทในเชิงสนับสนุนการให้กำลังใจ บทบาทเชิงลึกทางด้านการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงการช่วยเหลือและการพัฒนาทางจิตของผู้ใช้บริการดูดวงและเพื่อสะท้อนไม่ให้คนในสังคมไม่ต้องพึ่งหมอดูมากเกินไป

3. ศึกษาการใช้ถ้อยคำและที่ท่า การสร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อถือแบบมมงาย และทำให้เกิดการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจหรือการสร้างธุรกิจจากความมมงายของคน ที่ใช้ในการประกอบคำทำนายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ซึ่งสามารถนำมาตีความ วิเคราะห์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ส่งผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมถึงขนาดของธุรกิจการดูดวงได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนมากขึ้น

4. ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบการดูดวงที่แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันของสังคมไทย

รายการอ้างอิง

- APA. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (editor Ed.). Washington, DC, USA: Association AP.
- Benjamin, R. (1989). Fortune-Telling: Fact, Fiction & Fantasy. Retrieved 25 มกราคม 2558 <http://www.livescience.com/28593-fortune-telling.html>
<<http://www.livescience.com/%2028593-fortune-telling.html>>
- Broom Leonard and Selsrick Phillip. (1977). *Sociology*. New York Harper & Row Publishing, Inc.,.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York John Wiley & Sons. Inc.
- Crutchfield R. S. Ketch avid and Ballanchey Edgerton L. (1966). *individual in society*. Tokyo: kongakusha Con.
- David Capuzzi Douglas R. Gross. (1999). *COUNSELING & PSYCHOTHERAPY :Theories and Interventions. 2nd ed.* New Jersey Prentice-Hall Inc, .
- Douglas. (1969). *the Human side of Enterprise in Kieth Davis and William G.Scott. The Human Relationship and Organization Behavior : Reading and comment.* New York McGraw-Hill book Co.
- Duane Brown, W. B. P. A. C. S. (2001). *PSYCHOLOGICAL CONSULTATION : Introduction to theory and practice. 5th ed.* Needham Heights A pearson Education Company.
- Dustin, C. (Producer). (2012, เข้าถึงเมื่อ 5 มกราคม 2560). FORTUNE TELLING:METHODS THEMES ANDTHE PSYCHOLOGICAL EFFECTS. Retrieved from http://alphapedralvez.blogspot.com/2012_10_01_archive.html
- Fiedler, F. E. (1950). A comparison of therapeutic relationship in psychoanalytic nondirective and Adlerian therapy. *Journal of counseling Psychology, 4: 436-445.*
- Garforth, F. W. (1962). *Values: An essay towards clarification*. Education Review.
- Goodell, H., Wolf. S.R. Rogers, F.B., (1986). *Historical Perspectives, Chapter 2, in Occupational Stress, Health and Performance at Work S Wolf and A.J Fine Stone (eds)*. Littlelan, Massachusetts PSG Inc.

- Goodman, A. (1990). Addiction: Definition and implications. from British Journal of Addiction <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1360-0443.1990.tb01620.x/abstract>
- Goodman R.I, K.A.Fletcher and E.W Schneider. (1980). *The Effectiveness Index as Comparative Measure in Media Product Evaluation*: Education Technology 20.
- Grall-Bronnec, B., Victorri-Vigneau, Bouju, Sauvaget,. (2015). Fortune telling addiction: Unfortunately, a serious topic. About a case report. *J Behav Addict*,.
- Griffiths, M. (2005). A “components” model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance* 10(4).
- Hogg, M. A., Vaughan, Graham M., (1998). *Social Psychology*. New York Prentice Hall.
- Hollander, E. (1993). *Obsessive-compulsive related disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Irwin, H. J. (1993). Belief in the paranormal: A review of the empirical literature. *The Journal of the American Society for Psychical Research*, 1(87), 39.
- Jaroenkitboworn Kandaporn. (2010). A Study of the Expressions for Referring to and Addressing Thai fortunetellers. A Paper presented at the international conference “Personal Identity through a Language Lens”, 20-22 May 2010.
- Milton, J. R. (1960). *A Structural Theory of Attitude Dynamics*: The American Association for Public Opinion Research.
- Norman L. Munn. (1971). *Introduction to Psychology*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Norman L.M. (1978). Attitude. Retrieved March 10 2016 <http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>
- Robbins, S. P. (1998). *Organizational Behavior 8th edition* Prentice Hall
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2525). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แสวง รวยสูงเนิน (Producer). (2559, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2559). วิวัฒนาการของอาชีพ “หมอดู” . [ออนไลน์].] Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/>
- โสรัจจะ นวลอยู่ (Producer). (2559, เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2559). ดวงเมืองปี 59 นอศตราตามุสเมืองไทย Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/554642>

- ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2516). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ผดุง.
- กฤติ ตั้งพรโชติช่วง. (2552). กระบวนการตัดสินใจใช้บริการพยากรณ์โหราศาสตร์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กฤษณะพงศ์ กำลิ่งเอก. (2551). 13 ศาสตร์ชีวิตลิขิตฟ้า. กรุงเทพฯ: โทนเวอร์ค.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). องค์การกับมนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.
- กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้. (2526). ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร การพิมพ์.
- ขจิตร์รัตน์ ปูนพันธุ์ฉาย. (2559, เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559). ปัญหาความเครียดของคนไทย. from <http://elib.fda.moph.go.th/library/default.asp?page2=subdetail&id=350>
- ขบวน พลตรี. (2530). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ข่าวสด (Producer). (2550, เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2560). โพลแคนไทยขอบูดวงเรื่องการเงิน. Retrieved from http://www.sara-dd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=214:fait-fortune-and-predict-the-future&catid=25:the-project&Itemid=72
- จรรุพร เฟื่องสกุล. (2545). ความคาดหวังของผู้นำชุมชนต่อบทบาทนักพัฒนาในการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนพื้นที่การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตภาคใต้. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลอ ธรรมศิริ. (ม.ป.ป.). แนวคำบรรยายวิชามนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการปกครอง.
- ชาติรี บานชื่น (Producer). (2553, เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559). ความเชื่อจากการทำนายทายทักที่ฟังของคนสุขน้อย ย้ำ เชื่อได้แต่อย่าหลง. Retrieved from <http://www.forums.dmh.go.th/index.php?topic=3884.0>
- ณรงค์ เสียงประชา. (2541). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ณัฐยา น้อยเหลือ. (2546). การวิเคราะห์อุปสงค์ของการใช้บริการหมอดูในกรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
- ณัฐวุฒิ เผ่าทวี. (2560). การดูหมอมือข้อดีข้อเสียยังไง จากมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม. Retrieved เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2560, from <http://themomentum.co/successful-opinion-forecaster-in-economist-view>
- ดวงมณี จงรักษ์. (2549). ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ติน ปรัชญพฤกษ์. (2555). การบริหารการพัฒนา: ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทานิต โชคชนะศิริ. (2552). ภาวะสุขภาพจิต และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้เข้ารับบริการจากหมอดู ณ สมาคมโหราแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร. วารสารจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 54(2).
- ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ ออยุธยา และคณะ. (2542). ประมวลจริยธรรมของสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ธนิกานต์ มาฆะศรีนันท์. (2545). เทคนิคการจูงใจพนักงาน. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ทบุ๊กส์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน. ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติ ความเชื่อ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และ เมธินันท์ ภิญโญชน. (2552). มือให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะพื้นฐานในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคู่มือปฏิบัติการ: *Basic Counseling Skills & A Helper's Manual*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ บี มีเดีย กรุ๊ป (BeeMediaGroup).
- นิเทศ ดินณะกุล. (2551). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. (2540). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- บุษบา มณีวรรณ. (2538). การวิเคราะห์กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอดูอาชีพกับ บุคคลต่างฐานะ ทางสังคมและเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- พระมหาสนอง ปัจโจปการี. (2553). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ รุจิวิชัยกุล. (2524). การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : กรณีศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์ และ ศศินีย์ ศักดากรกุล. (2553). ความเต็มใจจะจ่ายในการใช้บริการหมอดู (Willingness to Pay for the Fortune Teller). วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 28 ฉบับที่ 2.
- มาลี จุฑา. (2544). จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรราพิพัฒน์ จำกัด.

- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). พฤติกรรมองค์การ : แบบทดสอบและการประยุกต์ใช้ทฤษฎี
พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ
ทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษไทย. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2547). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์จำกัด.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (Producer). (2549, เข้าถึงเมื่อ 18 ธันวาคม 2559). ธุรกิจหอมดู่ปี 49 : คน
กรุงเทพฯ จ่ายเงินดู่หอม 2,400 ล้านบาท. Retrieved from
[https://www.kasikornresearch.com/th/k-
econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=6624](https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=6624)
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สวนดุสิตโพล (Producer). (2546, เข้าถึงเมื่อ 19 ธันวาคม 2559). ประชาชนคิดอย่างไร? กรณี หอม
ดู่กับรัฐบาล. Retrieved from <http://suandusitpoll.dusit.ac.th/WEB/>
- สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (2535). หอมดู่:กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม. กรุงเทพฯ :
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. (2521). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- สุนทรี โอรัตนสถาพร. (2549). การสำรวจพฤติกรรมทำให้คำปรึกษาของหอมดู่. (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต วิทยาศาสตร์(จิตวิทยาคลินิก)), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ ลุฑิตานนท์. (2555). ค่านิยมเทียมส่วนบุคคลในสังคมสมัยใหม่.(วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หมายเลขชุด.....

- ตระกูลท่าพระจันทร์
 ตระกูลวังหลัง
 สี่แยกหัวขวาง
 วัดมหาบุศย์
 สมาคมโทรแห่งประเทศไทย
 สมาคมโทรศาสตรนานาชาติ

แบบสอบถาม

เรื่อง การรับรู้ การเสพติดและผลกระทบจากการดูดวง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ในสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการตอบแบบสอบถามด้วยความจริงมากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยในอนาคต โดยผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ตอนที่ 1 โปรดเติมคำตอบ หรือทำเครื่องหมาย (✓) ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1.1 เพศ

- (1) ชาย (2) หญิง

1.2 ท่านมีอายุเท่าไร

- (1) 15-19 ปี (2) 20 - 40 ปี (3) 41 - 59 ปี (4) 59 ปีขึ้นไป

1.3 สถานภาพสมรสของท่าน

- (1) โสด (2) สมรส (3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

1.4 อาชีพหลักในปัจจุบันของท่าน

- (1) นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา
 (2) ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของบริษัท
 (3) เกษตรกร
 (4) พนักงานเอกชน
 (5) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
 (6) จ้างงานตนเอง (อาชีพอิสระ/หาบเร่แผงลอย/ขับรถโดยสาร/ร้านเสริมสวย/ค้าขาย/ร้านขายของชำ)
 (7) ไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงาน/ไม่ประกอบอาชีพ/ว่างงาน/ตกงาน (เช่น แม่บ้าน ผู้พิการ ผู้เกษียณจากการทำงาน)

1.5 ระดับการศึกษา

(1) <u>ไม่ได้เรียน</u>	(2) <u>กำลังศึกษาอยู่ระดับ</u>	(3) <u>จบแล้วระดับ</u>	
(1) ประถม	(2) มัธยมต้น	(1) ประถม	(2) มัธยมต้น
(3) มัธยมปลาย	(4) ปวช.	(3) มัธยมปลาย	(4) ปวช.
(5) ปวส.	(6) ปริญญาตรี	(5) ปวส.	(6) ปริญญาตรี
(7) ปริญญาโท	(8) ปริญญาเอก	(7) ปริญญาโท	(8) ปริญญาเอก

1.6 รายได้ของท่านต่อเดือน

- (1) ไม่มีรายได้
- (2) น้อยกว่า 10,000 บาท
- (3) 10,000 – 29,999 บาท
- (4) 30,000 – 49,999 บาท
- (5) 50,000 – 69,999 บาท
- (6) 70,000 – 89,999 บาท
- (7) 90,000 – 109,999 บาท
- (8) 110,000 บาทขึ้นไป

1.7 ช่องทางการติดต่อของท่าน กรณีผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติม (ใส่ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) เบอร์โทร _____ (2) Line ID _____
- (3) Facebook _____ (4) E-mail _____

ส่วนที่ 2 โปรดเติมคำตอบ หรือทำเครื่องหมาย (✓) ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

2.1 ท่านตัดสินใจไปดวงเมื่อมีอารมณ์ใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

- (1) กลัว (เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น)
- (2) ผิดหวัง (เพื่อขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางความต้องการและความพึงพอใจ)
- (3) สนุกสนาน (เพื่อทำสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อความบันเทิง)
- (4) เครียด (เพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ)
- (5) คาดหวัง (เพื่อให้เป็นไปอย่างที่คิดหรือตั้งใจไว้และพร้อมรับมือในสถานการณ์ต่างๆ)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.2 เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตโดยส่วนใหญ่แล้ว ท่านหาทางออกด้วยวิธีใดมากที่สุด

- (1) ขอคำปรึกษาครอบครัวจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และผู้ที่ตนนับถือ
- (2) ขอคำปรึกษาจากเพื่อนสนิทและไว้วางใจมากที่สุด
- (3) ขอคำปรึกษาหมอดูเพื่อให้หมอดูช่วยแนะนำทางออกของปัญหา
- (4) ใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาเข้าช่วยเมื่อเกิดปัญหาในเวลาที่เกิดเรื่องทุกซบใจ
- (5) อ่านหนังสือ ฟังเพลง ทำจิตใจให้สบายไม่คิดมากเรื่องต่างๆ ก็จะคลี่คลายไปเอง
- (6) ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (นักจิตวิทยา/จิตแพทย์/ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา)
- (7) ไม่ปรึกษาใคร
- (8) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.3 ท่านคิดว่าการดูดวงมีประโยชน์อย่างไร

- (1) ช่วยทำให้หายเครียด คลายความกลัวและหดหู่ลงได้ / สร้างกำลังใจ
- (2) ช่วยให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ที่เกิดขึ้นได้
- (3) ช่วยคลี่คลายข้อสงสัยเหตุการณ์ต่างๆ / ช่วยให้เข้าใจต่อเหตุการณ์ / ช่วยทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้ลึกซึ้งขึ้น
- (4) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.4 ในกรณีที่ท่านมีความทุกข์ เมื่อท่านไปดูดวงแล้วทุกข์ของท่านจากคะแนนเต็ม 10 ลดลงเหลือเท่าไร

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ทุกข์ไม่ลดลงเลย ←—————→ ไม่เหลือทุกข์เลย

2.5 ในชีวิตของท่าน ท่านดูดวงเรื่องใดมากที่สุด 3 อันดับแรก (ใส่หมายเลข 1 2 3 ตามลำดับ)

- ..... เรื่องความรัก (คู่รัก)
- ..... เรื่องครอบครัว (พ่อแม่ พี่น้อง ลูกหลาน และญาติ)
- ..... เรื่องการงาน (ความก้าวหน้า/ความเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน)
- ..... เรื่องที่อยู่อาศัย (ที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเอง/การครอบครองที่เป็นหลักแหล่ง)
- ..... เรื่องการเงิน/ธุรกิจ (ช่องทางการได้มาของเงิน/การค้า/การเจรจาต่อรองธุรกิจ)
- ..... เรื่องการเรียน (ประสบความสำเร็จทางการศึกษา/แนวทางในการศึกษาต่อ)
- ..... เรื่องโชคลาภ (ความคาดหวังเกี่ยวกับลาภลอย เช่น หวย หุ่น ซิงโชค การเสี่ยงรางวัล)
- ..... เรื่องสุขภาพ (ความเจ็บไข้ได้ป่วย)
- ..... เรื่องอุบัติเหตุ (โอกาสในการประสบภัยในด้านต่างๆ)
- ..... อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.6 ท่านชอบดูดวงแบบไหนมากที่สุด

- (1) นรลักษณ์ศาสตร์ (โหงวเฮ้ง)
- (2) ศาสตร์โหราศาสตร์ (ไพ่ยิปซี/ไพ่ทาโร/ไพ่ป๊อกล)
- (3) หัตถศาสตร์ (ดูลายมือ)
- (4) ศาสตร์ตัวเลข (เลข7 ตัว 9 ฐาน /เลขมือถือ ฯลฯ)
- (5) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.7 โดยเฉลี่ยแล้วท่านมีค่าใช้จ่ายในการดูดวงครั้งละกี่บาท

(1) ไม่เกิน 100 บาท	(2) 100-299 บาท	(3) 300- 499 บาท
(4) 500-699 บาท	(5) 700- 899 บาท	(6) 900- 1,099 บาท
(7) 1,100- 1,299 บาท	(8) 1,300-1,499 บาท	(9) 1,500- 1,699 บาทขึ้นไป
(10) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)		

2.8 ใน 1 ปีที่ผ่านมา ท่านดูดวงบ่อยเพียงใด

(1) 1-2 ครั้ง/ปี	(2) เดือนละครั้ง
(3) ประมาณ 3 เดือน/ครั้ง	(4) ทุก 2 สัปดาห์
(5) ประมาณ 2 เดือน/ครั้ง	(6) ทุกสัปดาห์

2.9 ท่านได้ข้อมูลการดูดวงจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) รับรู้จากการบอกเล่าของครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง ที่แนะนำต่อมา
- (2) รับรู้จากโฆษณา/รีวิว ตามสื่อต่างๆ (เช่น วิทยุ โทรทัศน์ทั่วไป นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ หมอดู facebook line instagram)
- (3) รับรู้จากโฆษณาทีวีดาวเทียม/เคเบิลทีวี/ทีวีท้องถิ่น
- (4) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2.10 โปรดเติมคำตอบ หรือทำเครื่องหมาย (/) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1	ท่านคิดว่าการดูดวงใช้หลักสถิติในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาให้ความหมายทำให้เกิดความแม่นยำ และเป็นศาสตร์ที่เชื่อถือได้โดยมีการอ้างอิงจากตำราที่เกี่ยวข้องของแต่ละศาสตร์แล้วนำมาทำนายโชคชะตา		
2	ท่านคิดว่าการดูดวงเป็นเรื่องที่อาจารย์หมอดูทำนายขึ้นเองหรือสร้างขึ้นและเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อถือได้		

3	ท่านคิดว่า การดูดวงเป็นเรื่องอัศจรรย์ ลึกลับ ที่ใช้สำหรับการทำนายอนาคตที่สามารถเชื่อถือได้		
4	ท่านคิดว่า คำทำนายของหมอดูมักเป็นคำพูดที่กว้างและครอบคลุมไปถึงบุคคลทั่วไป		
5	ท่านมักจินตนาการ/ตีความ/หรือใส่ความคิดเห็นของท่านลงไปให้ตรงกับคำทำนาย		
6	ท่านคิดว่า คำพูดของหมอดูที่กว้างทำให้ท่านสามารถเชื่อมโยงคำทำนายเข้ากับตนเองได้		
7	ท่านคิดว่า คำพูด/คำทำนายของหมอดูเป็นเรื่องจริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น		
8	ท่านคิดว่า การใช้คำพูด/คำทำนายของหมอดูส่วนมากจะมุ่งเน้นไปทางบวกมากกว่าทางลบ และต้องเป็นคำพูด/คำทำนายทางลบที่ไม่รุนแรงจนเกินไป		
9	ท่านคิดว่า ความเชื่อถือต่อคำพูด/คำทำนายของหมอดูนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำนายถูกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรู้สึก และความถูกต้องด้วย		
10	ท่านคิดว่า การดูดวงแต่ละครั้งเป็นการคาดเดา แต่ก็มีโอกาสจะถูกที่สูงมาก		
11	ท่านคิดว่า การดูดวงนั้นช่วยเพิ่มความมั่นใจในสิ่งที่ท่านคิด		

ส่วนที่ 3 โปรดเติมคำตอบ หรือทำเครื่องหมาย (/) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1	การดูดวงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลต่อความรู้สึก ความคิด และการตัดสินใจของตัวท่าน การดูดวงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เช่น ไม่ประมาท มีสติ กล้าคิด มากขึ้น		
2	ก่อนและหลังดูดวงท่านมักจะมีอาการ เช่น ตื่นเต้น เครียด ความกังวล ไม่มั่นใจ กลัว ดีใจ โดยมีอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง		
3	การดูดวงในแต่ละครั้งจะใช้เวลามากขึ้น และดูดวงบ่อยมากขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน		
4	ท่านเคยชินกับการดูดวงทำให้ไม่สามารถลด หรือตัดการดูดวงลงได้		
5	การดูดวงของท่านจะมีราคาแพงขึ้นเรื่อยๆ ท่านก็จะยังดูดวงอยู่		
6	ท่านเคยมีความคิดที่จะเลิกดูดวง		

ส่วนที่ 4 โปรดเติมคำตอบ หรือทำเครื่องหมาย (/) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

4.1 หลังจากที่ท่านดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางบวก ต่อตนเองอย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) มีความสุขและความสบายใจมากขึ้น
- (2) มีผู้ให้คำปรึกษาปัญหา เป็นเพื่อนคู่คิดในยามที่มีความทุกข์
- (3) ทำให้เกิดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด
- (4) มีสติ มีเหตุผล รู้จักตัวเองมากขึ้นและทำให้มีความระมัดระวังมากขึ้น
- (5) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.2 หลังจากที่ท่านดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางบวก ต่อครอบครัว อย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ครอบครัวมีความสุขหากปฏิบัติตามคำแนะนำ
- (2) ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกัน
- (3) ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัวได้
- (4) ช่วยทำให้ธุรกิจ หน้าที่ เจริญรุ่งเรืองขึ้น
- (5) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.3 หลังจากที่ท่านดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางบวก ต่อสังคม อย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) หมอคุณถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ (นักจิตวิทยา/จิตแพทย์/ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา) ของสังคมที่คอยให้ความช่วยเหลือ ปรึกษา แก้ไขและแนะนำแนวทางให้ได้
- (2) อาชีพหมอดูมีอิทธิพลต่อการคิด การกระทำ และการตัดสินใจของคนในสังคมได้มากขึ้น
- (3) คนในสังคมอยู่กันอย่างมีสติ เหตุผล บนพื้นฐานของความเชื่อ และความศรัทธา
- (4) เกิดวิจรรย์ญาณในการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูดวง
- (5) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.4 หลังจากที่ท่านดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางลบ ต่อตนเอง อย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ทำให้เสียสุขภาพจิต
- (2) ทำให้เกิดความมกมาย เชื่อเกินไปกับสิ่งที่ยังมาไม่ถึง อาจทำให้เกิดการเสพติดการดูดวงได้
- (3) ทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเองนั่งรอคอยแต่โชคชะตาตามคำทำนาย

- (4) ทำให้เกิดการฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และใช้เงินอย่างมากที่หมดไปกับการดูดวง
- (5) ไม่เกิดผลกระทบ
- (6) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.5 หลังจากที่ทำนดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางลบ ต่อครอบครัว อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ทำให้คนในครอบครัวไม่กล้าคิด ตัดสินใจที่สำคัญได้เลย เพราะต้องไปดูดวงเท่านั้น
- (2) ทำให้สิ้นเปลืองเงินที่ใช้ในการดูดวงแต่ละครั้งที่มีราคาแพง
- (3) ทำให้เกิดความตระหนก หวาดกลัว ของคนในครอบครัวได้ หากหมอดูทักไม่ดี
- (4) ทำให้ครอบครัวถูกมองข้าม/ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัวและอาจเกิดปัญหาทะเลาะวิวาทได้
- (5) ไม่เกิดผลกระทบ
- (6) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.6 หลังจากที่ทำนดูดวงแล้ว ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบทางลบ ต่อสังคม อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ทำให้ผู้ที่ติดการดูดวงอาจทำให้เข้าสังคมได้ยาก เพราะขาดความมั่นใจในตนเองในทุกๆเรื่อง
- (2) ทำให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ต่ำ/โลกส่วนตัวสูง
- (3) มีแนวโน้มที่จะถูกหลอกลวง เพราะเชื่อคนง่ายขาดการคิด วิเคราะห์ และการยับยั้งชั่งใจ
- (4) ทำให้ขาดสติ ขาดเหตุผล ในการใช้ชีวิต
- (5) ไม่เกิดผลกระทบ
- (6) อื่นๆ (ระบุ.....)

4.7 ท่านคิดว่า เพราะเหตุใดการดูดวงจึงยังคงเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ความศรัทธาที่มีต่อตัวหมอดู และศาสตร์ที่ใช้ในการทำงาน
  - (2) การได้รับการเชื่อมโยงกันด้วยเหตุผลทางความเชื่อ
  - (3) ความคาดหวัง ในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ/แก้ไข/แนะนำแนวทางที่ถูกที่ควร
  - (4) หมอดูเปรียบเป็นผู้ให้คำปรึกษาของสังคมโดยสามารถพูด ระบาย ความในใจออกมาได้ ทำให้รู้สึกโล่งไปได้ชั่วขณะ
  - (5) บางครั้งเกิดความรู้สึกมั่นใจในตัวเอง แต่บางครั้งก็เกิดความลังเลจึงต้องเข้ารับการดูดวง
  - (6) มีความต้องการรับรู้ เหตุการณ์ล่วงหน้าอยู่ตลอดเวลาซึ่งหมอดูเท่านั้นคือทางออกที่ดีที่สุด
- .....จบแบบสอบถาม ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ.....

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดดูดวง

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เสพติดดูดวง เช่น เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา สถานภาพ อาชีพ เป็นต้น
2. ท่านเริ่มสนใจเรื่องของการดูดวงได้อย่างไร
3. รูปแบบวิธีการใดในการทำนายหรือดูดวง ที่ท่านเชื่อถือและยึดมั่นมากที่สุด เพราะอะไร
4. มีเหตุการณ์ใดบ้างที่หลังจากดูดวงแล้วเมื่อเวลาผ่านไปก็เป็นไปตามคำทำนายนั้น
5. ก่อนและหลังดูดวงท่านมีความรู้สึก หรือมีอาการอย่างไรบ้าง
6. หลังจากดูดวงแล้วความทุกข์ที่มี หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเบาบางลง มีความทุกข์ลดลง หรือเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร
7. ท่านใช้เวลาในการดูดวงแต่ละครั้งมากน้อยเพียงใด การดูดวงในแต่ละครั้งจะใช้เวลามากหรือไม่ และดูดวงบ่อยมากขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน อย่างไร
8. ท่านใช้บริการดูดวงบ่อยมากหรือไม่ขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน มากน้อยเพียงใด
9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับค่าใช้จ่ายในการดูดวงแต่ละครั้ง
10. ท่านยังเคยชินกับการดูดวงทำให้ไม่สามารถลด หรือตัดการดูดวงลงได้ใช่หรือไม่ อย่างไร
11. หากค่าบริการในการดูดวงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ท่านจะยังตัดสินใจใช้บริการดูดวงอยู่หรือไม่ อย่างไร
12. ท่านเคยมีความคิดที่จะเลิกดูดวงแต่ปัจจุบันก็ยังคงดูดวงอยู่เรื่อยๆ ใช่หรือไม่ อย่างไร

รายละเอียดผู้ใช้ข้อมูลหลัก

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 1

อายุ	29 ปี	เพศ	หญิง
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	พุทธ
การศึกษา	ปริญญาโท	อาชีพ	รับราชการ
นามสมมุติ	เอ		

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 2

อายุ	27 ปี	เพศ	หญิง
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	พุทธ
การศึกษา	ปริญญาตรี	อาชีพ	ทันตแพทย์
นามสมมุติ	บี		

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 3

อายุ	30 ปี	เพศ	หญิง
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	อิสลาม
การศึกษา	ปริญญาโท	อาชีพ	พนักงานเอกชน
นามสมมุติ	ซี		

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 4

อายุ	41 ปี	เพศ	ชาย
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	พุทธ
การศึกษา	ปริญญาตรี	อาชีพ	ธุรกิจส่วนตัว
นามสมมุติ	คิว		

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 5

อายุ	29 ปี	เพศ	หญิง
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	พุทธ
การศึกษา	ปริญญาตรี	อาชีพ	ข้าราชการ
นามสมมุติ	โอ		

รหัสผู้ให้ข้อมูลหลัก ADDT. 6

อายุ	32 ปี	เพศ	หญิง
สถานภาพ	โสด	ศาสนา	พุทธ
การศึกษา	ปริญญาตรี	อาชีพ	ข้าราชการ
นามสมมุติ	พี		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายอัครกิตต์ สีนรวงศ์ศรี เกิดเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2532 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอังกาบพิชัยวิทย์ และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในคณะบริหารธุรกิจบัณฑิต จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขา พัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

